

Bulletin slovenskej advokácie

PRIPOMIENKUJTE!

**Návrhy predpisov
na Konferenciu
advokátov 2021**

www.sak.sk – privátna zóna

**Právo na informácie
o zdravotnom stave**
vo vybraných otázkach
aplikačnej praxe

**Zákaz konkurenčnej
činnosti**
v pracovnom práve

**(Ne)Povinná
aktivácia veľkého
senátu správneho
kolégia NS SR?**

**Záložná zmluva
a kaučná zmluva
v pracovnom práve**

**Zmier ako nástroj
restoratívnej politiky
v trestnom práve**

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný časopis pre právnu vedu a prax

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 000 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
prof. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
doc. JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.
doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Eva Sihelniková, PhD.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števíček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 2. 10. 2020

Uzávierka redakčnej časti: 21. 10. 2020

Toto číslo vyšlo 30. 10. 2020

ADVOKÁTSKA
KOMORA
SLOVENSKÁ

bulletin slovenskej advokácie 10/2020

Obsah

AKTUÁLNE

4 ROZHOVOR

Ako ovplyvnil COVID-19 fungovanie Slovenskej advokátskej komory
doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

8 DISKUSIA

Odzova judikatúry na elektronizáciu výkonu advokácie
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

PRÁVNA TEÓRIA A PRAX

ČLÁNKY

10 Právo na informácie o zdravotnom stave
vo vybraných otázkach aplikačnej praxe
doc. JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD. et PhD.
doc. JUDr. Andrea Erdősová, PhD.

19 Zákaz konkurenčnej činnosti v pracovnom práve
doc. JUDr. Marcel Dolobáč, PhD.

26 (Ne)Povinná aktivácia veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR?
JUDr. Jana Matejová

34 Záložná zmluva a kaučná zmluva v pracovnom práve
JUDr. Andrej Poruban, PhD.

39 Zmier ako nástroj restoratívnej politiky v trestnom práve
JUDr. Ivan Syrový, PhD., PhDr. Eva Srnová

JUDIKATÚRA

50 Sú dátové balíky s tzv. nulovými tarifami v rozpore so sieťovou neutralitou?

53 Objektívne pochybnosti o nestrannosti sudcu z dôvodu
rodinného prepojenia s advokátskou kanceláriou

55 Identifikácia strany sporu v podanej žalobe

ADVOKÁCIA

SAK

58 Aktuálne udalosti

60 Regionálna spolupráca komôr má dobré základy –
pokračuje aj v čase pandémie

62 Golf spojil právnické povolania

63 Pýta(j)te sa predsedníctva

64 Zo septembrového zasadnutia predsedníctva SAK

66 Manažment stresu a budovanie mentálnej odolnosti v advokátskej praxi:
schopnosť, ktorá sa dá naučiť (2. časť)

68 Existencia konfliktu záujmov medzi bývalým klientom advokáta
a novým záujemcom o právne služby

ZAHRANIČIE

70 Spolupráca advokáta s osobami, ktoré nie sú oprávnené
na poskytovanie právnych služieb

72 *Bulletin advokacie* prináša...

74 Z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni

76 Dobrovoľnícka skúsenosť v utečeneckom tábore Moria

ZAUJÍMAVOSTI

LITERATÚRA

78 Výkon advokátní praxe
JUDr. PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA

81 Vily advokátov na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia (4. časť)
JUDr. Peter Kerecman, PhD., doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

K obálke

Zabráňme šíreniu COVID-19!

Grafika Nikoleta Macinská

Pokyny pre autorov príspevkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný v inom periodiku. Odborný a vedecký článok nesmie byť popisný a svojím obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
 2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
 3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitiulkami.
 4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb je potrebné uviesť akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
 5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní treba uvádzať bibliografické údaje podľa nasledovnej schémy:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: Názov diela. Prípadný podtitul. Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
 6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov** vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
 7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu 290 × 343 pixelov** (rozmer 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.
 8. **Maximálny odporúčaný rozsah** odborného a vedeckého článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. Rozsah poznámok pod čiarou nesmie prekročiť 25 % rozsahu textu. K recenzii je potrebné dodať scan obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.
 9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujete s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku. **Redakčná rada posudzuje anonymizované články.**
 10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitiulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
 11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
 12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.
 13. **Všetky príspevky sú povinne recenzované.**
Recenzné konanie sa riadi princípmi anonymného, objektívneho posudzovania príspevkov, rešpektu k názorom autorov a takej pomoci autorom, ktorá umožní publikovanie príspevkov po ich úprave, prepracovaní alebo doplnení.
Recenzenti sú určení redakčnou radou Bulletinu slovenskej advokácie v počte zodpovedajúcom povahe príspevku. Vedecký alebo odborný príspevok však posudzujú vždy najmenej dvaja recenzenti. Posudzovatelia postupujú v recenznom konaní podľa všeobecne platných zásad na posudzovanie príspevkov zasielaných do vedeckých a odborných právnických časopisov, **postupujú objektívne a nestrane na základe vopred stanovených hodnotiacich kritérií so zohľadnením náročnosti spracovania témy, aktuálnosti, odbornej úrovne a používania odbornej terminológie, formálneho spracovania, použitia vedeckých metód spracovania, vedeckého prínosu a primeranosti rozsahu.**
Kvalita príspevku sa posudzuje najmä podľa jeho originalnosti a dôležitosti pre poznanie a rozvoj práva. Záver o chýbajúcej originalnosti alebo bezvýznamnosti príspevku musí byť podložený odkazom na už uverejnené práce alebo na skutočnosti, z ktorých vyplýva, že príspevok neprináša žiadne poznatky pre vedu alebo prax.
Recenzenti predložia recenzné posudky redakčnej rade v lehote, ktorá zodpovedá zložitosti posudzovaného textu alebo v rovnakej lehote navrhnú jeho úpravu, prepracovanie alebo doplnenie.
Požiadavky na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorom zasielajú výlučne v mene redakčnej rady. Na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorovi určí primeraná lehota. Po jej uplynutí redakčná rada posúdi, do akej miery autor splnil určené požiadavky a podľa výsledku rozhodne, ako naloží s príspevkom.
Po recenznom konaní o publikovaní všetkých príspevkov rozhoduje redakčná rada. Výsledok recenzného konania nezaväzuje redakčnú radu; redakčná rada však zásadne vychádza z jeho výsledku.
-

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

tento príhovor píšem v čase, keď sa na úrovni vlády a národnej rady rozhodovalo o nových pravidlách boja proti koronavírusu. Hovorilo sa o primeranosti a zákonnosti týchto pravidiel. Riešila sa legalita skôr vydaných opatrení, ich súlad s ústavou, proporcionalita zásahov do práv, ich predvídateľnosť... Veľmi si želám, aby v čase, keď čítate tieto riadky, sme už mali pred sebou o niečo optimistickejší výhľad, a to rovnako vo vecnej i právnej rovine. Kríza, ktorej čelí celá naša spoločnosť, mi v tomto kontexte pripomenula dôležitosť najmenej dvoch pravd, s ktorými by som sa rád podelil.

Po prvé, ak vidíme pred sebou rozličné lákavé skratky ako riešiť vážne problémy, radšej sa im vyhnieme. Aj keď to nie je pohodlné, vždy radšej zvolíme poctivé riešenia. Platí to rovnako pre boj s koronavírusom, pre otázky zlepšovania právneho štátu, i pre témy advokátskej samosprávy (kde každé poctivé riešenie musí dôsledne rešpektovať princíp nezávislosti výkonu nášho povolania a našej samosprávy).

Druhou pravdou je, že tak ako sú dôležité jasné a predvídateľné pravidlá, ešte dôležitejšie je, ako tieto pravidlá uplatňujeme a ako sa správa každý jeden z nás. Ako to už v živote chodí, aj v tomto ohľade sme boli svedkami pozitívnych i negatívnych príkladov. Ak aj boli viaceré pravidlá zamerané na boj s pandémiou prijímané narýchlo a s prirodzenými nedokonalosťami, o to viac bolo dôležité, že sme sa ako spoločnosť i jednotlivci správali zodpovedne a ohľaduplne. Ak sa však táto zodpovednosť vytráca, je takmer nemožné dosahovať dobré výsledky, aj keby sme mali napísané tie najlepšie pravidlá na svete. Pretože na konci dňa je to vždy o ľuďoch a našej zodpovednosti. Platí to rovnako pre boj s koronavírusom a pre všetky dôležité otázky zlepšovania právneho štátu...

V predsedníctve komory sme sa v uplynulom období snažili v dobrej viere hľadať poctivé riešenia na viacero tém, ktoré súvisia s aktuálnym spoločenským dianím (vrátane nevyhnutných opatrení pri činnosti kancelárie komory či organizácii skúšok a vzdelávacích podujatí pre koncipientov aj advokátov v čase núdzového stavu). Dlho sme tiež diskutovali o najvhodnejšom kandidátovi na post generálneho prokurátora. Sme radi, že o túto funkciu sa uchádza viacero mimoriadne kvalitných kandidátov, ktorí, podľa nášho názoru, dávajú nádej na zlepšenie činnosti prokuratúry a prinesenie pozitívnych zmien v jej fungovaní. Po zodpovednom zvážení sme nakoniec využili svoje nominačné právo a z viacerých dobrých možností navrhli pána doktora Maroša Žilinku. Osobne som presvedčený, že v sebe spája zmysel pre dodržiavanie pravidiel i vysoké morálne a ľudské kvality.

Na záver mi ešte dovoľte vyjadriť myšlienku, že práve v tejto hektickej, pandémiou a prísnyimi opatreniami poznačenej dobe, je dôležité si pomáhať navzájom a chrániť slabších. Z každej strany teraz vnímame, že narastajú duševné problémy ľudí, ale aj výskyt domáceho násillia. Aj z nášho prieskumu (na dotazník zaslaný po prvej vlne opatrení odpovedalo takmer 500 advokátov, na dotazník v druhej vlne odpovedalo vyše 1 100 advokátov) medzi členmi Slovenskej advokátskej komory vzišlo, že ide o problém, ktorý sa veľmi negatívne prehlbuje práve počas pandémie a opatrení, ktoré majú za efekt znížené možnosti sociálnych interakcií, ako aj ekonomické dopady. Máme záujem v tejto veci spustiť projekt zameraný na multidisciplinárnu pomoc ľuďom zasiahnutým domácim násillím, ktorým by SAK vedela podporiť väčšiu informovanosť obetí takéhoto konania o možných riešeniach. Momentálne rokujeme o spolupráci s partnermi z iných spoločenských oblastí, ktorí sa témou zaoberajú, a radi by sme motivovali zapojenie čo najväčšieho počtu kolegyň a kolegov aj do pomoci prostredníctvom poskytovania právnych rád.

Opatrujte sa, dávajte si pozor a zostaňte mysleními pozitívni a Corona-negatívni.

Tomáš Borec
predseda SAK

ROZHOVOR

Ako ovplyvnil COVID-19 fungovanie Slovenskej advokátskej komory

O situácii a fungovaní komory počas 2. vlny pandémie COVID-19 sa zhovárame s podpredsedom Slovenskej advokátskej komory **doc. JUDr. Ondrejom Laciakom, PhD.**, ktorý sa venuje legislatíve a predovšetkým zahraničnej agende. V súčasnosti zastáva funkciu predsedu Výboru CCBE pre trestné právo.

■ Je Slovenská advokátska komora funkčná aj v tejto ťažkej situácii?

Samozrejme. Musí byť funkčná. Slovenská advokátska komora v súčasnosti funguje v režime, ktorý zohľadňuje epidemiologické opatrenia s akcentom na minimalizáciu rizík nákazy vírusom COVID-19. Už počas prvej vlny sme nabehli na systém, aby sme vedeli fungovať aj pri prísne nastavených zdravotno-preventívnych opatreniach, preto sme počas nástupu druhej vlny už reagovali pružne.

■ V akom režime pracujú orgány SAK?

V týchto týždňoch sú vo veľkej miere rokovania orgánov SAK realizované dištančne, teda formou video-konferenčných ho-

vorov. Sú ale úkony, ktoré online nie je možné alebo vhodné uskutočniť. V takom prípade sa vo zvýšenej miere dodržiavajú opatrenia, ktoré zamedzujú možné infikovanie. Napríklad, disciplinárne konania prebiehajú za prísnych zdravotno-preventívnych opatrení ako dosiaľ. V tejto súvislosti je ale potrebné povedať, že orgány SAK spadajú pod výnimku a ich rokovania môžu prebiehať prezenčne, avšak aj my sa snažíme prístupovať k situácii maximálne obozretne a obmedziť možnosti šírenia nákazy, a preto všetky činnosti, kde to je čo len trochu možné, sme presunuli do online prostredia.

■ Budova SAK je otvorená pre advokátov? S akými obmedzeniami?

Kancelária komory v podstate aj pri dodržiavaní opatrení funguje štandardne. Advokáti stále majú možnosť osobnej návštevy kancelárie komory, avšak určite je vhodnejšie, ak je to možné, vybaviť svoju požiadavku elektronicky – mailom alebo telefonicky. Ak sa advokáti rozhodnú ísť osobne, je potrebné mať rúško a použiť dezinfekciu.

■ Aké opatrenia boli prijaté pre zabezpečovanie plynulého priebehu advokátskych skúšok?

Konanie advokátskych skúšok je zatiaľ bez výrazných zmien, aby mali koncipienti prístup k zloženiu advokátskych skúšok. Skúšanie advokátskych koncipientov sme už počas prvej vlny uspôsobili tak, aby sme znížili riziko nákazy. Zvýšili sme počty termínov a znížili počty osôb na testových častiach skúšky tak, aby bolo možné dodržať odstupy, používame rúška, čističku vzduchu, pravidelne sa vetrajú priestory, dezinfikujú plochy a zariadenia. Aktuálne sme zaviedli dištančný prístup školiteľov ku skúške tak, aby sme ešte viac eliminovali počet osôb. V prípade nemožnosti účasti na advokátskej skúške niektorého z členov senátov k jeho nahradeniu pristupujeme flexibilne, môže tak dôjsť k zmene zloženia senátu.

■ Ako sú organizované semináre pre koncipientov? Je takáto forma vzdelávania dostačujúca?

Nebolo možné pokračovať vo vzdelávaní koncipientov štandardne prezenčne na klasických seminároch, či už hlavných

v hoteloch, alebo aj praktických seminároch v sídle SAK. Už na jar sme spustili online vzdelávanie a teraz sme sa k nemu v plnej miere vrátili. Koncipientske semináre prebiehajú online prostredníctvom platformy Cisco Webex. Táto platforma umožňuje vo všetkých typoch organizovaných online podujatí kontrolovať aktuálnu prítomnosť a pozornosť účastníkov. V rámci súčasnej situácie som rád, že vzdelávanie koncipientov sa uskutočňuje, hoci pre mňa osobne prezenčná forma vzdelávania nemá konkurenciu. Verím, že sa k nej v dohľadnej dobe vrátíme, keď sa situácia ohľadom COVID-19 upokojí a zdravotná situácia na Slovensku sa zlepší.

■ Oslávi SAK vôbec 30. výročie svojho vzniku nejakým podujatím?

So sklamaním sme prijali rozhodnutie zrušiť plánované slávnostné podujatie pri príležitosti tohto jubilea. Hoci história advokátskej komory na území Slovenska siaha až do 19. storočia, 30. jubileum obnovenia samostatnosti advokátskej komory bolo výbornou príležitosťou pripomenúť si význam nezávislej a slobodnej advokácie, ako ju poznáme dnes. Pripomíname si ho však publikáciou *Slovenská advokátska komora 1990–2020*, ktorú vydávame tento rok. Ako pripomienku si tiež advokáti našli brožúrku o priereze históriou v septembrovom čísle bulletinu. Podujatie, žiaľ, tento rok realizovať už nebudeme.

■ Ovplyvnil koronavírus prípravu konferencie advokátov 2021?

Pravdaže sa snažíme pripraviť na viacero scenárov. Napríklad aj naši kolegovia z Varšavskej advokátskej komory riešia už teraz tento problém. Ich konferencia s voľbou orgánov mala byť na jar a z dôvodu pandémie bola presunutá na október, kedy ju znova nie je možné realizovať. Aj toto je nám poučením a v rámci rokovania predsedníctva o prípravách na konferenciu advokátov 2021 rátame aj so scenárom, že by jej konanie mohlo byť ovplyvnené epidemiologickými opatreniami a zvažujeme formu a miesto jej konania v takej situácii.

■ Ako má postupovať advokát, ak musí byť v povinnej karanténe?

Závisí od konkrétnych okolností a agendy advokáta, ale v prvom rade by som rád vyzval všetkých advokátov, aby brali do úvahy opatrenia Úradu verejného zdravotníctva SR a išli príkladom. V prípade nariadenej karantény, samozrejme, nie je možná účasť na pojednávaní a treba požiadať o odročenie. Advokát by mal informovať elektronicky alebo telefonicky klientov, súd a iné orgány. Ak ide len o podozrenie na ochorenie a okolnosti to umožňujú, prípadne aj s výhľadom do budúcnosti, odporúčam si dohodnúť spoluprácu s kolegami advokátmi, ktorí by v prípade potreby mohli substitučne prevziať zastupovanie. Ak má advokát napríklad v predmetných dňoch nariadený termín hlavného pojednávania v trestnej veci, v ktorej je obžalovaný vo väzbe, v takých prípadoch by určite bolo na mieste požiadať nejakého kolegu advokáta o substitučné zastúpenie, pravdaže, za podmienky, že s tým bude klient súhlasiť. Substitúcia však často

nie je možná na poslednú chvíľu s ohľadom na potrebu prípravy a zabezpečenia plnej moci.

■ Ako sa SAK stavia k vedeniu súdneho konania prostredníctvom videokonferencií?

Už na jar počas tzv. prvej vlny COVID-19 sme fungovanie justície pozorne sledovali a diskutovali o tom s predstaviteľmi ministerstva spravodlivosti alebo priamo s pani ministerkou. Úkony súdov formou videokonferencie prebiehali jedine v trestných veciach týkajúcich sa rozhodovania o väzbe, o prepustení z väzby a pod. Hlavné pojednávania v trestných veciach, alebo pojednávania v civilných veciach sa formou videokonferencie nekonali. V diskusiách sme aj informovali, že napríklad vo Veľkej Británii či v Írsku sa už počas prvej vlny pojednávania konali formou videokonferencie. Pre zaujímavosť, v Írsku ani členovia senátu súdu počas pojednávania nesedeli spolu, ale každý sa pripojil z domu a radili sa o rozsudku v osobitnom kanáli príslušnej videokonferenčnej aplikácie. Niekoľkokrát sme apelovali na to, aby v prípade nemožnosti osobného stretnutia aj obhajcovia mohli s obvinenými vo väzbe alebo výkone trestu odňatia slobody vykonávať porady aspoň formou videohovoru, na čo sme dostali prísľub z ministerstva spravodlivosti už na jar. V Českej republike, ale aj v spomínanej Veľkej Británii je to úplná samozrejmosť. Rozhodnutie ísť touto cestou však vyžaduje dôsledné prepracovanie a rešpektovanie procesných záruk účastníkov konania. Samozrejme, je rozdiel medzi využitím videokonferencií v civilných konaniach a v trestnom konaní či rodinnoprávnych sporoch.

■ Ako sa v týchto podmienkach darí udržiavať medzinárodné vzťahy v oblasti advokácie?

Medzinárodné vzťahy sú vo veľkej miere založené na diplomacii, ktorá prekvitá práve vďaka osobným stretnutiam, a preto v aktuálnom čase je efektívnosť rozvoja medzinárodných vzťahov mierne utlmená. To však neznamená, že sú medzinárodné organizácie menej aktívne. V Rade advokátskych komôr Európy (CCBE) sa od marca pristúpilo k dištančným rokovaniam. Sám som viedol výbor CCBE pre trestné právo niekoľkokrát online, a to aj s predstaviteľmi inštitúcií Európskej únie.

Jediným prezenčným podujatím od vypuknutia pandémie bola konferencia ECBA. Veľmi smelo, ale pritom racionálne sa Európska komora obhajcov (ECBA) rozhodla zorganizovať konferenciu v Ríme v septembri, na ktorej som sa zúčastnil a aj vystúpil na tému nevyhnutnej garancie procesných práv a postavenia obhajoby v rámci kompetencií Európskej prokuratúry. Pri dodržaní vysokého štandardu hygienicko-preventívnych opatrení konferencia dopadla veľmi úspešne.

Zaiste stojí za zmienku aj stretnutie predstaviteľov advokátskych komôr strednej a východnej Európy, ktoré sa malo konať pod našim patronátom v Pezinku, no vzhľadom na situáciu a nemožnosť pricestovania časti hostí sme sa rozhodli túto diskusiu zorganizovať v septembri virtuálne. Ide o výborné fórum výmeny informácií advokátskych komôr v regióne.

Pokiaľ ide o bilaterálne medzinárodné vzťahy, s predsedom SAK Tomášom Borecom sme absolvovali rokovanie prostredníctvom videokonferencie s predsedom Law Society of

England and Wales Davidom Greenom o tom, ako sa s aktuálnou situáciou a súvisiacimi komplikáciami vysporiadali obe komory. Rovnako sme mali rokovanie s konkrétnymi výstupmi aj s Varšavskou advokátskou komorou a jej predsedom Mikolajom Pietrzakom, s ktorou máme takisto veľmi dobré vzťahy.

Žiaľ, obeťou aktuálnej situácie sú rôzne zahraničné stáže pre koncipientov a mladých advokátov, ktoré boli všetky zrušené. Na druhej strane máme možnosť účasti na desiatkach vzdelávacích a networkingových podujatí Medzinárodnej advokátskej komory (IBA) a Medzinárodnej asociácie mladých advokátov (AIJA), ktoré by inak boli logisticky alebo finančne menej dostupné. Intenzívnejšie sme rozbehli aj spoluprácu s Akadémiou európskeho práva (ERA), s ktorou ako partner v roku 2021 budeme participovať na troch projektoch.

■ Aká je úloha komory v čase mimoriadnej situácie z hľadiska ochrany právneho štátu?

V rámci právnym poriadkom priznaných kompetencií Slovenskej advokátskej komory je určite jej významnou úlohou možnosť pripomienkovať legislatívne návrhy v legislatívnom procese v tzv. pripomienkovom konaní. Treba povedať, že v tejto dobe je niekedy časovo náročné pri skrátenom legislatívnom konaní relevantné pripomienky sformulovať. Je potrebné dbať na to, aby navrhované alebo zákonodarcom prijaté právne normy rešpektovali ústavné garancie základných

práv a slobôd, ako aj štandardy európskej právnej kultúry. V rámci naznačených možností a príležitostí sa SAK snaží uvedené vždy dôrazne prízvukovať.

Dôležité je v takomto čase aj poukázať na prípady obmedzenia prístupu k spravodlivosti či právnej službe a právnej pomoci, napr. pokiaľ ide o zraniteľné skupiny. Aj preto sme otvorili diskusiu o právnej pomoci pre obeť domáceho násillia. Po 1. vlne pandémie pripravila pre advokátov SAK prieskum, z ktorého vyplynulo, že počas opatrení proti šíreniu koronavírusu viacerí advokáti zaznamenali zvýšený dopyt po riešení rodinnoprávnych vecí. Taktiež zaznamenávame aj informácie o zvýšenom počte prípadov domáceho násillia z dôvodu karantény, izolovanosti počas opatrení a neistoty ľudí prameniacej zo situácie počas pandémie.

Snažíme sa získavať čo najviac spätnej väzby od našich členov prostredníctvom prieskumov. V druhom prieskume sa v krátkom čase zapojilo 20 % advokátov, za čo veľmi pekne ďakujeme, a vďaka čomu sme získali doplňujúce informácie o dianí v jednotlivých regiónoch, ktoré sme mohli komunikovať ministerstvu spravodlivosti s požiadavkou na nastavenie jednotných pravidiel na súdoch počas mimoriadnej situácie.

Záverom by som kolegom rád zdôraznil, že na rozmanitých politicko-odborných rokovaníach vždy akcentujeme nevyhnutnosť zachovania nezávislosti advokácie, čo je jeden z predpokladov pre fungujúci demokratický právny štát a plnohodnotnú realizáciu práva na prístup k spravodlivosti.

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada *Bulletinu slovenskej advokácie* vyhlásila aj pre rok 2020

**XIX. ročník
publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie
pre študentov právnických fakúlt,
advokátskych koncipientov
a mladých advokátov do 35 rokov**

Konkrétnu tému si účastník súťaže zvolí sám. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho či medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov vrátane medzier (text, literatúra, CV, poznámky) treba poslať na ondrisova@sak.sk alebo darina.stracinova@sak.sk.

Termín uzávierky je 30. november 2020.

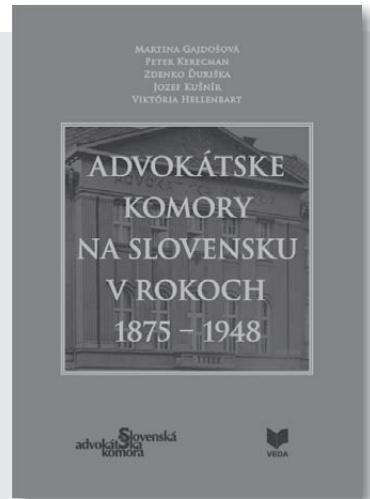
Článok bude zaradený do súťaže v tom roku, v ktorom bude publikovaný.

Porota zložená z členov redakčnej rady *Bulletinu slovenskej advokácie* publikované príspevky vyhodnotí do konca decembra 2020. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. ju zvýšiť. Ceny prvým trom autorom budú odovzdané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v januári 2021.

Advokátske komory na Slovensku v rokoch 1875 - 1948

Gajdošová, M. - Kerecman, P. - Ďuriška Z. - Žurnír J. - Hellenbart V.

Slovenská advokátska komora vydala vo vydavateľstve VEDA publikáciu o histórii advokácie. Monografia je prvým komplexným spracovaním dejín advokátskych komôr na slovenskom území. Kniha má šesť kapitol a jej štruktúra prechádza vývojom advokátskeho práva na Slovensku v rokoch 1875 - 1948.

Pre advokátov a advokátskych konci-pientov je publikácia za zvýhodnenú cenu 24 eur s DPH + 3,70 poštovné (27,70 eur s DPH)

Záujemcovia mimo radov SAK zaplatia 30 eur s DPH + 3,70 poštovné (33,70 eur s DPH)

Objednávku nájdete na www.sak.sk alebo priamo kontaktujte: PhDr. Ondrišová 02 204 227 28 ondrisova@sak.sk Darina Stračinová 02 204 227 26 darina.stracinova@sak.sk

Objednávku nájdete na www.sak.sk alebo priamo kontaktujte: PhDr. Ondrišová 02 204 227 28 ondrisova@sak.sk Darina Stračinová 02 204 227 26 darina.stracinova@sak.sk

DISKUSIA

Odozva judikatúry na elektronizáciu výkonu advokácie

Námety na nové témy, krátke glosy alebo poznámky do diskusnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**. Vaše podnety publikačne spracuje **JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.**

Elektronizácia výkonu advokácie zarezonovala naprieč sférou právnych služieb a v určitej akceptovateľnej podobe sa stala súčasťou každodennej advokátskej praxe. V rámci tejto rubriky bolo danej problematike v rokoch 2017 a 2018 venovaných hneď niekoľko príspevkov. S určitým časovým odstupom však vznikol priestor pre legitímnu otázku, či sa konkrétnymi problémami elektronizácie výkonu advokácie zaoberá aj aplikačná prax súdov, a to predovšetkým na judikatúrnej úrovni najvyššieho a ústavného súdu.

Relatívne neprehľadná a ťažšie zrozumiteľná legislatíva je totiž iba jednou zo zložiek živého práva, v rámci ktorého sa pozvoľna vytvára aplikačná rutina, prirodzene sprevádzaná rôznymi chybami a omylmi. Druhou významnou zložkou je interpretácia a aplikácia týchto pozitívnoprávnych noriem súdmi. Nezriedka totiž dochádza k rôznym odklonom na báze nepochopenia alebo pragmatického zjednodušenia (napr. aplikácia ustanovení o zaručenej konverzii po uznesení ÚS SR sp. zn. III. ÚS 422/2018).

Pre advokátov sú z tohto dôvodu zovšeobecňujúce výstupy rozhodovacej činnosti najvyšších súdnych autorít mimoriadne významné a pravidelné oboznamovanie sa s nimi patrí k bežným prvkom výkonu ich povolania. V nasledujúcich odsekoch sú (aj) z tohto dôvodu zhrnuté niektoré zásadné rozhodnutia Ústavného súdu SR a Najvyššieho súdu SR, ktoré bezprostredne súvisia s elektronizáciou výkonu advokácie.

Predovšetkým je potrebné upriamiť pozornosť na autorizáciu elektronických procesných podaní, teda na tzv. elektronické podpisovanie. Aj keď právna úprava v § 23 ods. 1 písm. a) ZeG rozlišuje tri možné spôsoby autorizácie, v reálnej praxi autorizuje advokát svoje podanie v zásade iba kvalifikovaným elektronickým podpisom v zmysle § 23 ods. 1 písm. a) bod 1 ZeG.

Toto zdanlivo triviálne konštatovanie má svoj osobitný význam, keďže znenie § 23 ods. 1 písm. a) bod 2 ZeG vyvoláva určité výkladové nejasnosti, a to aj vzhľadom na špecifickú

odbornú terminológiu a legislatívnu techniku. Prax nasvedčuje tomu, že niektorí advokáti si zamieňajú autentifikáciu s autorizáciou a na základe dezinterpretácie uvedeného ustanovenia mylne vychádzajú z predpokladu, že prihlásenie sa do ich elektronickej schránky je bez ďalšieho spojené s autorizáciou všetkých elektronických podaní, ktoré následne z elektronickej schránky odošlú na súd.

Toto nedorozumenie môže mať bezprostredne negatívne následky, a to predovšetkým v podobe neprihliadania na neautorizované podanie vo veci samej (§ 125 ods. 2 CSP, § 56 ods. 2 SSP). Úspešné prihlásenie sa do elektronickej schránky advokáta totiž za žiadnych okolností nenahrádza autorizáciu elektronickeho podania kvalifikovaným elektronickým podpisom. Ten musí byť k elektronickej správe pripojený vždy osobitne.

Špecifický druh autorizácie podľa § 23 ods. 1 písm. a) bod 2 ZeG vychádza z práva EÚ a v podmienkach Slovenskej republiky nie je zatiaľ funkčný. Rozhodne ním nie je individuálne prihlásenie sa do elektronickej schránky. To potvrdzuje aj uznesenie Ústavného súdu SR zo dňa 17. 12. 2019 sp. zn. I. ÚS 521/2019, ktoré bolo uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení ÚS SR 2019 pod č. 64.

Predmetom ústavnoprávneho prieskumu bol v tomto prípade postup krajského súdu, ktorý v zmysle § 56 ods. 2 SSP neprihliadol na všeobecnú správnu žalobu v elektronickej podobe, ktorá bola síce odoslaná z elektronickej schránky advokáta, avšak nebola osobitne autorizovaná kvalifikovaným elektronickým podpisom. Mylný argument sťažovateľa, že prihlásením sa do elektronickej schránky využil autorizáciu podľa § 23 ods. 1 písm. a) bod 2 ZeG ústavný súd neakceptoval, ústavnú sťažnosť odmietol a zdôraznil, že funkcia autorizácie podľa tohto ustanovenia nie je zatiaľ Ústredným portálom verejnej správy vôbec poskytovaná.

Ďalším aplikačným problémom je elektronické podpisovanie procesných podaní poverenými advokátskymi kon-

cipientmi (§ 16 ods. 2 a § 64 ods. 2 ZoA) v prípadoch, kde zákon výslovne vyžaduje, aby podanie spísal advokát. Typickým príkladom je dovolanie (§ 429 ods. 1 CSP). V danej súvislosti Najvyšší súd SR pod R 78/2018 judikoval, že „Skutočnosť, že dovolanie bolo spísané a podpísané advokátskym koncipientom, predstavuje neodstrániteľnú podmienku prípustnosti dovolania, čo má za následok odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. e) CSP za predpokladu, že strana sporu bola o povinnosti byť zastúpená advokátom poučená v rozhodnutí odvolacieho súdu.“ Tento záver potvrdzujú aj ďalšie rozhodnutia odvolacieho súdu, napr. 3 Obdo 96/2019, 1 Obdo 45/2019, ale aj Ústavného súdu SR, napr. nález zo dňa 11. 2. 2020 sp. zn. I. ÚS 484/2019.

Z hľadiska aplikačnej praxe sa teda ustálil názor, že napriek povereniu v zmysle § 16 ods. 2 a § 64 ods. 2 ZoA nemôže advokátsky koncipient (svojím občianskym preukazom, keďže preukaz SAK mu to technicky neumožňuje) účinne podpísať resp. autorizovať dovolanie v elektronickej podobe a z povahy veci ani iné podanie, kde zákon výslovne vyžaduje, aby bolo spísané advokátom.

V súvislosti s elektronickým doručovaním písomností súdu do elektronickej schránky advokáta je pomerne významným nález Ústavného súdu SR zo dňa 10. 9. 2019 sp. zn. I. ÚS 238/2019, uverejnený v Zbierke náleзов a uznesení ÚS SR 2019 pod č. 17. V konkrétnej veci zaslal súd žalovanému do elektronickej schránky žalobu a výzvu na vyjadrenie, pričom v dôsledku márneho uplynutia pätnásťdňovej úložnej lehoty nastala fikcia doručenia v zmysle § 32 ods. 5 písm. b) ZeG. Rovnakým spôsobom nastala fikcia doručenia aj v prípade predvolania na pojednávanie, na ktorom už súd na návrh žalobcu a v neprítomnosti žalovaného vyhovel žalobe rozsudkom pre zmeškanie.

Po podaní návrhu žalovaného na zrušenie kontumačného rozsudku však súd prvej inštancie tento rozsudok uznesením zrušil. Zákomom vyžadovaný ospravedlniteľný dôvod (§ 277 ods. 1 a 2 CSP) pritom bližšie nešpecifikoval. Formuloval iba všeobecné konštatovanie, že „portál slovensko.sk vykazuje nedostatky“.

Ústavnej sťažnosti žalobcu proti tomuto uzneseniu bolo vyhovené uvedeným nálehom, pričom ústavný súd zdôraznil, že dôvod, pre ktorý žalovaný zmeškal lehotu na vyjadrenie k žalobe a nezúčastnil sa pojednávania, musí preukázať ako adresát elektronickej úradnej správy, domáhajúci sa rozhodnutia o neúčinnosti elektronickej doručenia podľa § 33 ods. 1 ZeG. Toto ustanovenie umožňuje rozhodnúť o neúčinnosti elektronickej doručenia iba v prípade, ak a) adresát objektívne nemohol prevziať elektronickej úradnej správy z dôvodu, ktorý nenastal na jeho strane alebo jeho pričinením, alebo b) na strane adresáta nastali také dôvody, ktoré mu objektívne neznemožnili prevziať elektronickej úradnej správy, avšak takéto prevzatie by bolo spojené s nepomernými ťažkosťami, ktorých prekonanie od neho nie je spravodlivé požadovať.

Aj pri tejto príležitosti teda Ústavný súd SR potvrdil úzke aplikačné prepojenie medzi procesnými kódexmi a ZeG, ktorý má v ním regulovaných otázkach elektronickej doručovania prednosť (§ 2 ods. 3 ZeG).

Pri téme elektronickej doručovania súdnych písomností advokátovi je vhodné poukázať aj na uznesenie NS SR zo dňa 12. 6. 2019 sp. zn. 3 Obdo 35/2019, publikované pod R 36/2019 „Za účinné doručenie rozhodnutia súdu advokátovi – fyzickej osobe je možné považovať iba doručenie rozhodnutia do elektronickej schránky advokáta, ktorú má určenú na elektronickej komunikácii so súdmi (a inými orgánmi verejnej moci). S dorúčením rozhodnutia do súkromnej elektronickej schránky fyzickej osoby, ktorá vykonáva advokátsku prax, nie sú spojené právne dôsledky začatia plynutia lehoty na podanie odvolania.“

V nadväznosti na tému zachovania procesných lehôt pri elektronickej podaní advokáta (BSA 5/2018) je opodstatnené pripomenúť aktuálnu rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu SR, ktorý dospel k záveru, že na zachovanie procesnej lehoty postačuje v zmysle § 121 ods. 5 CSP (§ 69 ods. 6 SSP) a § 25 ods. 1 ZeG odoslanie elektronickej podania z elektronickej schránky advokáta alebo sporovej strany do elektronickej schránky súdu (sp. zn. 5 Cdo 12/2018, 3 Cdo 105/2019, 8 Cdo 14/2019).

Na druhej strane, Ústavný súd SR prezentoval v uznesení zo dňa 1. 4. 2020 sp. zn. IV. ÚS 115/2020 relevantný záver, že elektronickej komunikácii prostredníctvom bežnej e-mailovej správy nespadá do pôsobnosti ZeG, ako osobitného predpisu. Z tohto dôvodu a vzhľadom na skutočnosť, že pri takejto forme elektronickej komunikácie nemožno uvažovať o e-mailovej aplikácii (službe) ako o orgáne, ktorý má povinnosť doručiť podanie v zmysle § 121 ods. 5 CSP, je na zachovanie procesnej lehoty rozhodujúci až moment skutočného doručenia e-mailovej správy súdu (ods. 20 uznesenia).

Pre úplnosť je nevyhnutné zdôrazniť, že uvedené pravidlá o zachovaní lehôt sa vzťahujú výlučne na lehoty procesné. Pokiaľ ide o hmotnoprávne lehoty, na ich zachovanie sa vždy vyžaduje reálne doručenie elektronickej podania súdu; rovnako ako v prípade klasického doručovania podania v listinnej podobe. Keďže včasnosť doručenia elektronickej správy súdu prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy nemožno vopred garantovať, je vhodné odoslať takúto elektronickej správu s adekvátnym časovým predstihom. ■

Sledujte SAK na LinkedIn!

Dôležité informácie a aktuálnosti z diania v advokácii a na komore: [linkedin.com/company/sak-sk](https://www.linkedin.com/company/sak-sk)

Právo na informácie o zdravotnom stave vo vybraných otázkach aplikačnej praxe

doc. JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD. et. PhD.

doc. JUDr. Andrea Erdősová, PhD.

V praxi sa často stretávame so situáciou, kedy chceme získať informácie o zdravotnom stave rodinného príslušníka, alebo partnera, buď preto, lebo ho náhle hospitalizovali, alebo je dlhodobejšie liečený a potrebujeme vedieť, aké sú prognózy.

V prvej časti budeme riešiť problematiku okruhu oprávnených osôb, ako aj spôsob, v akej forme má byť informovaný súhlas získaný a zaznamenaný a čo v prípade tzv. incapacitatis causa, t. j. úkonov nadobúdajúcich alebo zachovávajúcich si účinnosť v prípade straty spôsobilosti na právne úkony.

Zároveň sa venujeme otázkam vopred vysloveného prania (previously expressed wishes) a terapeutického privilégia, ktoré súvisia s problematikou informovania pacienta a následného rešpektovania jeho rozhodnutí o zdravotnom stave, ktoré na základe získaných informácií uskutoční.

Ako problematické sa z pohľadu dispozície informáciami vidí zachovanie povinnej mlčanlivosti, ak ide o verejné konanie, ale aj v prípade účinnej prípravy obhajoby, či naplnenie pozície svedka ako procesnej strany.

1. Komu poskytnúť informácie a akým spôsobom

V súlade s § 6 ods. 1 zákona č. 576/2004 Z. z. zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „ZoZS“) je ošetrojúci zdravotnícky pracovník povinný informovať o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti (ďalej len „poskytnúť poučenie“).¹

ZoZS potom rozlišuje, či pôjde o formu výpisu zo zdravotnej dokumentácie² (za podmienok § 24 tohto zákona)³ alebo nahliadania do zdravotnej dokumentácie v celom alebo obmedzenom rozsahu (za podmienok § 25 cit. zákona).⁴ Ako to vyplýva z platnej právnej úpravy, údaje z dokumentácie sa poskytujú v predpísanej forme a samotná **podstata poskytnutia výpisu nepredstavuje porušenie povinnej mlčanlivosti zdravotníckeho pracovníka** (§ 80 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ďalej len „zákon o poskytovateľoch“ alebo „ZoP“). Výnimku z povinnosti poskytnúť výpis, ako aj nahliadnúť do zdravotnej dokumentácie predstavuje prípad ženy, ktorá požiadala o utajený pôrod (§ 19 ods. 4 vo väzbe na § 11 ods. 11 ZoZS).

Zatiaľ čo ustanovenia § 24 ods. 2 a 3 ZoZS sa vzťahujú na poskytnutie informácií priamo zdravotníckemu pracovníkovi,⁵ a tento okruh osôb sa považuje za **numerus clausus za účelom ďalšieho poskytnutia zdravotnej starostlivosti**, ods. 4 je mienený na iný účel a informácie sa vzťahujú na povinnosť ich sprístupnenia zo strany poskytovateľa vybraným subjektom. Podstatným je pritom vždy samotný účel poskytnutia a ďalšieho použitia informácií.⁶

1 Ustanovenie zákona pokračuje ďalej výpočtom osôb, ktorým sa poučenie poskytuje (§ 6), teda

- osobe, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, alebo aj inej osobe, ktorú si táto osoba určila,
- zákonnému zástupcovi, opatrovníkovi, poručníkovi, inej fyzickej osobe ako rodičovi, ktorá má maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, osobe, ktorá má dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti, osobe, ktorá má dieťa v pestúnskej starostlivosti, osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom a má dieťa dočasne zverené do starostlivosti, budúcemu osvojiteľovi, osobe, ktorá má dieťa zverené podľa osobitných predpisov, alebo štatutárnemu zástupcovi zariadenia, v ktorom sa vykonáva rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej

starostlivosti alebo rozhodnutie súdu o uložení ochrannej výchovy (ďalej len „zákonný zástupca“), ak osobou, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, je *maloleté dieťa, osoba pozbavená spôsobilosťou na právne úkony alebo osoba s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony (ďalej len „osoba nespôsobilá dať informovaný súhlas“)* a vhodným spôsobom aj osobe nespôsobilé dať informovaný súhlas.

- 2 ZoZS definuje **zdravotnú dokumentáciu** ako súbor údajov o zdravotnom stave osoby, o zdravotnej starostlivosti a o službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti tejto osobe.
- 3 Výpis podľa § 24 ZoZS obsahuje: chronologický opis vývoja zdravotného stavu, prehľad o doterajšej liečbe, údaje potrebné na ďalšie poskytovanie zdravotnej starostlivosti a dátum vystavenia a identifikáciu ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka.
- 4 Zároveň platí, že tam uvedené osoby taxatívneho výpočtu, sú tiež oprávnené nielen nahliadať do zdravotnej dokumentácie, ale majú aj právo robiť si na mieste výpisky alebo kópie v rozsahu odseku 1. Poskytovateľ pritom má právo odmietnuť nahliadnutie osobe, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť v špecializačnom odbore psychiatria alebo v špecializačnom odbore klinická psychológia, ak by negatívne ovplyvnilo jej liečbu.
- 5 Iná je situácia, ak dôjde k zmene poskytovateľa ambulatnej starostlivosti z dôvodu odstúpenia od dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, kedy je poskytovateľ povinný preukázať ne **odovzdať zdravotnú dokumentáciu** alebo jej rovnopis do siedmich dní od jej vyžiadania novému poskytovateľovi, s ktorým osoba uzatvorila dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Odovzdávanie zdravotnej dokumentácie v prípade pozastavenia alebo zániku platnosti licencie/povolenia upravuje § 23 ZoZS.

Ak budeme hľadať odpoveď na otázku, kto je teda oprávnený z radu rodinných príslušníkov, k akým informáciám a akým spôsobom, bude pre nás kľúčovým § 25 ZoZS, ktorý upravuje právo oboznamovať sa s údajmi zdravotnej dokumentácie, a to subjektmi, ktoré zákonodarca takisto taxatívne vymenoval. Upravil pritom aj formu, a tou je nahliadnutie,⁷ čo predstavuje možnosť vyhotovovať si kópie a poznámky, pričom sa tak bude vo väčšine prípadov, zrejme okrem znalcov, uskutočňovať priamo na mieste, kde sa aj zdravotná starostlivosť poskytuje.⁸

Treba podotknúť, že elektronizácia zdravotníctva a najmä zavedenie elektronickej zdravotnej knižky môže výrazným spôsobom zasiahnuť do možnosti poskytovať informácie. Úprava je obsiahnutá v zákone č. 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoNZIS“). Pozitívom úpravy je napríklad možnosť udeliť súhlas na prístup k údajom zo svojej elektronickej zdravotnej knižky inej osobe uvedením dočasného identifikátora osoby, ktorej súhlas na prístup k údajom udeľuje.⁹ Na druhej strane to však so sebou prináša aj možnosť digitálneho vylúčenia osôb, ktoré z najrozličnejších dôvodov nemajú prístup k digitálnym technológiám, alebo ich nevedia či nemôžu používať.¹⁰ Pri podrobnejšom pohľade na okruh osôb oprávnených obdržať informácie zistíme, že to bude predovšetkým samotný pacient, pričom v rozsahu rozumových a vôľových schopností aj pacient maloletý v nadväznosti na § 6 ZoZS. Toto právo ďalej patrí manželovi a manželke, dieťaťu alebo rodičovi, alebo ich zákonnému zástupcovi po smrti tejto osoby, a to v celom rozsahu; ak táto osoba nie je, osobe plnoletej, ktorá s ňou žila v čase smrti v domácnosti (§ 115 zákona č. 40/1960 Zb. Občiansky zákonník v platnom znení, ďalej len „OZ“), blízkej osobe (§ 116 OZ) alebo ich zákonnému zástupcovi. Uvedený rad osôb má zostupnú tendenciu, ktorá vylučuje osoby uvedené za bodkočiarkou, **ak subjekty uvedené v predchádzajúcej línii existujú. Len ak sú tzv. non existens, postupuje sa smerom k líniam vzdialenejšieho príbuzenstva.** V praxi to bude pre nás znamenať a aj výkladová doktrína sa k tomuto záveru prikláňa, že napríklad syn zosnulého bude mať rovnaké právo byť informovaný o zdravotnom stave otca ako jeho manželka či rodičia. To zaručuje, že zdravotnícki pracovníci nemusia skúmať vzťahy medzi osobami uvedenými pred bodkočiarkou. V prípade inej úpravy by v praxi vznikli nemalé problémy. Stačí, ak si predstavíme situáciu, že ide o syna, ktorý sa stará o svojho otca, od ktorého odišla jeho manželka a pretože sa nerozvedli, má stále trvajúci status manželky. Ak by sme prijali výklad, že jednotlivé osoby oprávnené na prístup do zdravotnej dokumentácie zosnulého sú uvedené v poradí, v akom majú právo pristupovať do zdravotnej dokumentácie a existencia osoby uvedenej

Doc. JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD., PhD. absolvoval lekársku a právnickú fakultu Univerzity Komenského, atestoval z patologickej

anatómie a súdneho lekárstva a habilitoval z trestného práva. Pôsobí ako advokát v spoločnosti Kinstellar. Pedagogicky pôsobí na Katedre trestného

práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity a je súdnym znalcom v odvetvi súdneho lekárstva, toxikológia, alkoholológia a serohematológia.

Doc. JUDr. Andrea Erdősová, PhD. vyštudovala Právnickú fakultu na Univerzite Komenského v Bratislave. V rámci pôsobenia v advokácii sa odborne venovala ústavnému právu,

ľudským právam, tlačovému právu a ochrane osobnosti.

V súčasnosti pôsobí na Fakulte práva Pan-európskej vysokej školy, kde sa venuje oblasti

medzinárodného a európskeho práva, medzinárodnej a európskej ochrane ľudských práv, medicínskeho práva a bioetiky.

Je autorkou viacerých publikácií a vedeckých štúdií v oblasti ľudských práv, medicínskeho práva i európskeho práva. Je členkou Slovenskej spoločnosti pre medzinárodné právo a členkou Vedeckej rady Fakulty práva Pan-európskej vysokej školy.

skôr osoby uvedené neskôr vylučuje, mal by potom zdravotnícky pracovník postupovať tak, že odmietne požadované informácie poskytnúť. To by ale bol absurdný výklad, a preto neprípustný. Vo všeobecnosti možno uviesť, že napríklad páry rovnakého pohlavia v praxi čelia problému, že im zdravotnícke zariadenia a zdravotnícki pracovníci nemôžu v zásade poskytnúť informácie či prístup do zdravotnej dokumentácie po smrti jedného z partnerov. Na prelomenie uvedenej situácie potom slúži inštitút splnomocnenia, na ktorý taktiež pomyšľal zákonodarca v § 25 ods. 1 písm. c) ZoZS, pričom musí ísť o osvedčený podpis a určenie, v akom rozsahu a na čo pacient príslušnú osobu splnomocňuje. To však nie je ideálne riešenie. Mnohé štáty uznávajú zväzky osôb rovnakého pohlavia, v niektorých prípadoch dokonca aj manželské. Dá sa však veľmi dobre predstaviť situácia, v ktorej slovenský zdravotnícky pracovník alebo poskytovateľ odmietne poskytnúť informácie manželskému partnerovi rovnakého pohlavia s poukazom na ideologicko-konfesijnú definíciu manželstva v čl. 41 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Zákonodarca tiež nedomyslel situáciu, ak pôjde o osobu, ktorá je napríklad v komatickom stave, umelom spánku alebo upadla do bezvedomia, alebo jej bola diagnostikovaná demencia. Vtedy **splnomocnenie ako právny úkon nie je možné z objektívnych príčin zabezpečiť**. Kto bude mať potom právo získať informácie o jej zdravotnom stave? A čo bude dodržaním zásady beneficencie pre pacienta? Informovaný rodinný príslušník, ktorý sa naozaj stará o takto nespôsobilého pacienta je podľa nášho názoru dôležitejší ako naplnenie zákona *stricto sensu*. V opačnom prípade lekár riskuje, že prichádza o dôležitý ľudský faktor prepojenia medzi pacientom a rodinou, čo býva spravidla efektívny prostriedok v rámci liečby alebo všeobecného komfortu, či prospechu (tzv. *well-being* pacienta), ktorý je relevantným pri väčšine diagnóz. Tu by sme mohli využiť ustanovenie čl. 2 priamo aplikovateľného Dohovoru ľudských právach a biomedicíne,¹¹ podľa ktorého „záujmy a blaho človeka budú mať prednosť pred výhradným záujmom vedy a spoločnosti.“

Odpoveď na ďalšiu otázku z praxe, či postačuje konkludentný súhlas pacienta s poskytnutím informácií rodinnému príslušníkovi, by sme zo zákonnej úpravy čítali márne, navyše, ak zákonodarca smeruje všeobecne k písomnej podobe informovaného súhlasu,¹² možno *per analogiam* uvažovať, že aj tu by nemala postačovať forma konkludentná. Do úvahy treba vziať aj to, že z hľadiska ochrany osobných údajov predstavujú údaje o zdravotnom stave osobitne citlivé údaje. V súlade s § 18 ods. 1 ZoZS je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti údaje zo zdravotnej dokumentácie spracúvať, poskytovať a sprístupňovať *inter alia* v súlade s osobitnými predpismi o ochrane osobných údajov.¹³ Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov jednoznačne stanovuje v § 14 ods. 1, že pri spracúvaní osobných údajov založenom na súhlase dotknutej osoby je prevádzkovateľ povinný kedykoľvek vedieť preukázať, že dotknutá osoba poskytla súhlas so spracúvaním svojich osobných údajov. V prípade smrti pacienta bude písomný súhlas najvhodnejší a najmenej problémový spôsob preukázania splnenia tejto povinnosti. Písomnú formu súhlasu pacienta s poskytnutím informácií o zdravotnom stave teda treba jednoznačne preferovať.

Pacienta napríklad sprevádza syn, lekár sa správne pýta, či môže hovoriť o zdravotnom stave v prítomnosti syna, otec kývnutím hlavy súhlasí. Bude možné takýto prejav vôle brať ako postačujúci, alebo bude aj v týchto prípadoch vyžadovať výklad zákona písomnú formu informovaného súhlasu? Domnievame sa, že vzhľadom na vyššie uvedené minimálne v rozsahu ochrany zdravotníckeho pracovníka, bude **treba písomne zachytiť skutočnosť, že o zdravotnom stave pacienta bol zároveň informovaný aj rodinný príslušník so súhlasom pacienta**. Vieme si v praxi predstaviť, že ak takýto záznam absentuje, mohol by pacient *ex post* z rôznych dôvodov žalovať lekára, pretože si neprial, aby syn vedel o jeho zdravotnom stave. Súčasne by mohol tiež podať podnet na Úrad na ochranu osobných údajov. V takom prípade by mohol reálne vzniknúť problém s preukázaním súhlasu s rizikom sankcie. Otázne je opäť, či prax zdravotníckych zariadení nie je voči tomuto formálnemu postupu benevolentnejšia.

Treba tiež uviesť, že poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je podľa § 22 ods. 1 ZoZS povinný ukladať a ochraňovať zdravotnú dokumentáciu tak, aby nedošlo k jej poškodeniu, strate, zničeniu alebo k zneužitiu a taktiež zodpovedá za jej zabezpečenie. Zdravotníckemu pracovníkovi vyplýva analogická povinnosť z Etického kódexu, ktorý je prílohou číslo 4 ZoZS. Dodržiavanie etického kódexu je povinnosťou každého zdravotníckeho pracovníka

6 Zdravotnícky pracovník je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom svojho povolania. Povinnosti mlčanlivosti môže zdravotníckeho pracovníka zbaviť iba osoba, ktorej sa skutočnosti týkajú, alebo orgán príslušný na vydanie povolenia, a to na žiadosť orgánov činných v trestnom konaní a súdov. Povinná mlčanlivosť sa neporuší postúpením zdravotnej dokumentácie medzi lekármi poskytujúcimi zdravotnú starostlivosť, ako aj v ďalších prípadoch ustanovených osobitným predpisom. Povinná mlčanlivosť sa neporuší ani informovaním a) zdravotníckeho pracovníka, ak rozsah poskytovanej informácie nepresahuje rámec informácií, ktoré zdravotnícky pracovník nevyhnutne potrebuje na riadne plnenie úloh pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, b) členov a pracovníkov komôr pri vykonávaní tých právomocí a v takom rozsahu, ktoré im priznáva tento zákon.

7 Poskytovateľ môže odmietnuť nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie osobe, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť v špecializačnom odbore psychiatria alebo v špecializačnom odbore klinická psychológia, ak by negatívne ovplyvnilo jej liečbu.

8 K tomu pozri bližšie Humeník, I., Kováč, P. a kol. *Zákon o zdravotnej starostlivosti*. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2015, ISBN 978-80-89603-29-9, s. 301.

9 Dočasný identifikátor je bezvýznamový alfanumerický reťazec, ktorý generuje cez Národný portál zdravia prostredníctvom úradného autentifikátora²² osoba, ktorej sa súhlas na prístup k údajom má udeliť.

10 Makri A. *Bridging the digital divide in health care*. The Lancet Digital Health. 2019 (1): e 204 – 205 [https://doi.org/10.1016/S2589-7500\(19\)30111-6](https://doi.org/10.1016/S2589-7500(19)30111-6)

11 Dohovor o ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny (Dohovor o ľudských

právach a biomedicíne alebo tiež tzv. „Oviedsky dohovor“), ktorý je zároveň najdôležitejším dokumentom prijatým na medzinárodnej úrovni, upravujúci inštitút informovaného súhlasu pacienta, a ktorým je Slovenská republika viazaná. Dohovor o ľudských právach a biomedicíne bol publikovaný v Zbierke zákonov SR ako oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 40/2000 Z. z.

- 12 Kováč, P. *Poučenie a súhlas pacienta II*. In: *Via practica*, 2007, roč. 4 (7/8): 375 – 377, dostupné online: <http://www.solen.sk/pdf/-59d92cc77e74e2fe39cfec401-73a1624.pdf>
- 13 Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4. 5. 2016).
- 14 K tomuto sa prikláňa napríklad francúzska doktrína, bližšie pozri i. a. Těšinová, J., Žďárek, R., Polícar, R. *Medicínske právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-050-8, s. 48.
- 15 Kováč P. *Poučenie a súhlas pacienta v ambulancii pediatra*. *Pediatr. prax*, 2007; 5: 285 – 287. Dostupné online: http://www.pediatriapreparax.sk/index.php?page=pdf_view&pdf_id=2756&magazine_id=4
- 16 Explanatory Report to the Convention for the protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine. Dostupné online na <https://rm.coe.int/-16800ccde5>
- 17 Biomedicine and Human rights, The Oviedo Convention and its additional protocols, Council of Europe Publishing, December 2009, ISBN 978-92-871-6758-3, s. 31.

podľa § 80 ods. 1 písm. e) ZoP. Etický kódex taktiež stanovuje povinnosť poučiť pacienta alebo jeho zákonného zástupcu, ako aj získať súhlas. ZoP tak fakticky duplikuje niektoré ustanovenia ZoZS bez zjavného dôvodu.

2. Terapeutické privilégium

S právom na informácie o zdravotnom stave, poskytované už samotnému pacientovi, súvisí problematika tzv. terapeutického privilégia, ktoré náš zákon nerieši dostatočne. Mylne sa mnohí domnievajú, že ide o výber vhodnej terapie, ako by sa mohlo na pohľad zdať, avšak je to skôr možnosť lekára samostatne zvážiť, či bude pacienta informovať o jeho zdravotnom stave úplne. V niektorých prípadoch totiž môže úplná informácia o zdravotnom stave pacienta viesť prípadne aj k rozhodnutiu ukončiť svoj život. Predchádzajúca právna úprava v zákone č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti toto privilégium obsahovala v § 15 ods. 1 druhej vete, ktorý vymedzoval, že „*Obsah vhodného poučenia určuje lekár v každom prípade individuálne tak, aby bolo urobené ohľaduplne a eticky a aby u pacienta nenarušovalo liečebný proces.*“ Na jednej strane teda stále platí, že pacient má právo na poučenie a to musí byť komplexné, v opačnom prípade poučenie ako imanentná súčasť informovaného súhlasu stráca svoj účel, no ide skôr o ohľaduplnosť z hľadiska časovania informácií, z hľadiska ich obsahu, spôsobu interpretácie, pričom veľmi záleží aj na individuálnom prístupe jednotlivého zdravotníckeho pracovníka. Z platnej právnej úpravy ZoZS možno vyvodit' existenciu terapeutického privilégia zo znenia § 6 ods. 2, podľa ktorého poučenie má byť poskytnuté „... *ohľaduplne ... a primerane ... zdravotnému stavu osoby,*“ ktorá sa má poučiť. Pritom treba mať na pamäti, že jeho aplikácia je ponechaná pre špecifické situácie a nie je ani jednotný prístup k jeho výkladu. Ide totiž o konflikt dvoch teorém, kde na jednej strane stojí etický princíp beneficencie (*salus aegroti suprema lex*) a non-maleficencie (*primum non nocere*) pred právom na sebaurčenie pacienta. Na strane druhej je tu iný princíp – plnej autonómie pacienta s akcentom na jeho vôľu – volenti aegroti suprema lex (vôľa chorého je najvyšším zákonom), ktorá má mať podľa týchto pravidiel prednosť pred princípom beneficencie.¹⁴ Aj v takýchto situáciách má však pacient právo na informáciu o svojej diagnóze.¹⁵ V súčasnej právnej úprave chýba jednoznačné obmedzenie terapeutického privilégia na takéto situácie, keďže použitá formulácia necháva zdravotníckemu pracovníkovi pomerne značný priestor na úvahu. To zvyšuje možnosť pochybenia a riziko sporov o náhradu ujmy z dôvodu zásahu do práva na ochranu osobnosti.

3. Medzinárodný aspekt z hľadiska výkladovej praxe

Ak hovoríme o práve na informovaný súhlas, je potrebné zmieniť aj pendantné ustanovenie článku 6 Oviedskeho dohovoru, s ktorým je zásadne súladná aj naša právna úprava ZoZS. Vysvetľujúca správa ku Oviedskemu dohovoru navyše priamo vysvetľuje, čo sa myslí osobitnou ochranou osôb, v prípade ktorých nie je možné získať informovaný súhlas.¹⁶ Ide predovšetkým o osoby, ktoré pre duševnú nespôsobilosť alebo nedostatok veku nemôžu tento informovaný súhlas poskytnúť. Ak takýto pacient sám informovaný byť nemôže, treba na jednej strane chrániť jeho základné práva ako pacienta a zároveň neuplatňovať diskriminačné kritériá. Preto v prípade dospelého pacienta je Oviedsky dohovor v odseku 3 článku 6 aj konkrétny, keď uvádza, že pôjde o situácie mentálnej nespôsobilosti, ochorenia a podobné dôvody. Termín „podobné dôvody“ a vysvetľujúca správa bližšie rozvádza ako osoby po nehode, v stave kómy, v situácii, kedy pacient nie je schopný formulovať svoje prania alebo ich komunikovať ďalej¹⁷ (bližšie pozri odsek 57 – správy – Núdzová situácia).¹⁸

Z toho možno ďalej vyvodit', že ak pacient bol v určitom čase prehlásený za nespôsobilého byť informovaný o zdravotnom stave pre zníženú rozumovú schopnosť, pri zlepšení

zdravotného stavu nie je zdravotnícky pracovník zbavený povinnosti, v súlade s článkom 5 Oviedskeho dohovoru, pacienta riadne poučiť a žiadať od neho informovaný súhlas. Pokiaľ však duševná nespôsobilosť nejaví známky ústupu, a ex lege nejde o osobu s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony, dohovor tu nie je veľmi jednoznačný a v zásade len prax odpovedá na to, aký by mal byť postup lekára. Na teritóriu zákonnej úpravy, podľa § 6 ods. 1 písm. a) ZoZS, treba poučiť osobu, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, alebo aj inú osobu, ktorú si určila. Čo však v prípade, ak počas stavu mentálnej spôsobilosti k takémuto určeniu nedošlo a nemožno aplikovať ani inštitút vopred vysloveného prania?¹⁹ Aká vôľa teda má byť nasledovaná a je možné potom analogicky použiť ustanovenie o nahliadaní do zdravotnej dokumentácie podľa § 25 ZoZS? Alebo je správny postup podľa § 6 ods. 1 písm. b) ZoZS, kde sa uvádza, že treba poučiť zákonného zástupcu, opatrovníka a ďalej pokračuje výpočet subjektov pod spoločnou rubrikou „zákonný zástupca“, ak osobou, ktorej sa má poskytnúť zdravotná starostlivosť je maloleté dieťa alebo osoba s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony? Nikde v tomto výpočte však nenájdeme uvedenú manželku, deti, prípadne blízku osobu. Nikde v tomto ani v inom ustanovení zákona nie je riešená situácia, ak pôjde o dočasné mentálne obmedzenia, a teda nie je právoplatné rozhodnutie súdu o obmedzení spôsobilosti na právne úkony z dôvodu duševnej choroby. V praxi však takéto situácie nastávajú veľmi často.

Okrem toho, problematické je, že výkladová prax často neberie do úvahy ustanovenia Oviedskeho dohovoru, ktoré nielen riešia mnohé situácie, ktoré náš zákon opomína, ale sú aj priamo aplikateľnou normou, ktorá má prednosť pred naším zákonom.²⁰ V uvedenom prípade či už náhlejšie duševnej nespôsobilosti alebo po upadnutí do bezvedomia či podobných situáciách, by bolo možné vzhľadom na uvedené, aplikovať subsidiárne článok 8 Oviedskeho dohovoru (Núdzové situácie), pretože aj tu vysvetľujúca správa k ustanoveniu jednoznačne deklaruje, že aj napriek núdzovým situáciám je zdravotnícky pracovník povinný uskutočniť všetky potrebné kroky, aby zistil, čo bolo práním pacienta, napriek tomu, že od neho nemôže získať informovaný súhlas.²¹ Z toho vyvodzujeme, že osobitne v prostredí Slovenskej republiky, kde sa nevenuje v rámci zdravotníctva pozornosť inštitútu **vopred vysloveného prania**. Podotýkame, že Oviedsky dohovor má v tomto prípade aplikačnú prednosť, bude relevantnou informácia/e o prejavej vôli pacienta, kým bol pri vedomí, alebo stav vedomia pri duševnej chorobe neznižoval jeho schopnosti rozhodovania o jeho zdravotnom stave. Kto iný, ak nie najbližší príbuzný, bude môcť lekára o týchto skutočnostiach informovať. V širšom kontexte bude ťažké zistiť, čo si skutočne pacient prial, ak tento rodinný príslušník nebude môcť byť v primeranom rozsahu riadne informovaný o zdravotnom stave pacienta. Domnievame sa navyše, že prax zdravotníckych pracovníkov v týchto situáciách je oveľa menej formalistická, ako to je to možné textovo vyvodiť z platnej právnej úpravy, ktorá nerieši mnohé, pokiaľ ide o otázky informovaného súhlasu.

4. Mlčanlivosť zdravotníckeho pracovníka a problematické oblasti

Mlčanlivosť zdravotníckeho pracovníka je koncipovaná široko a vyplýva z § 80 ods. 3 ZoP, podľa ktorého zdravotnícky pracovník je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom svojho povolania. Z formulácie je zrejmé, že ide o širší okruh informácií než je iba zdravotný stav pacienta. Povinnosti mlčanlivosti môže zdravotníckeho pracovníka zbaviť iba osoba, ktorej sa skutočnosti týkajú, alebo orgán príslušný na vydanie povolenia, a to na žiadosť orgánov činných v trestnom konaní a súdov. Ak ale nemožno určiť orgán príslušný na vydanie povolenia, povinnosti mlčanlivosti o skutočnostiach, o ktorých sa zdravotnícky pracovník dozvedel v súvislosti s výkonom zdravotníckeho povolania, môže zdravotníckeho pracovníka na žiadosť orgánov činných v trestnom konaní a súdov zbaviť ministerstvo zdravotníctva.

V konaní o náhradu škody na zdraví je v pozícii protistrany spravidla zdravotnícky pracovník alebo poskytovateľ zdravotnej starostlivosti. Žalovaným však môže byť aj osoba

18 Explanatory Report to the Convention for the protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine. Dostupné online na <https://rm.coe.int/-16800ccde5>

19 K predchádzajúcemu prianiu pozri podrobnejšie Laciaková L., Kováč P., Moravský N. *Predchádzajúce pranie a pranie nebyť resuscitovaný v právnom poriadku Slovenskej republiky*. *Via pract.*, 2017, 14(4): 208 – 213.

20 V zmysle čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi. Podľa článku 154c) Ústavy Slovenskej republiky, Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonmi, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Okrem toho, Oviedsky dohovor je nielen ďalším medzinárodným dokumentom Rady Európy, ale aj v preambule priamo nadväzuje na východiská Európskeho dohovoru o ochrane základných práv a slobôd, vo vzťahu ku ktorému je aj výkladová prax Ústavného súdu SR jednoznačná „... výklad dohovorom zaručených práv a slobôd ESLP je jednou z orientačných smerníc, prostredníctvom ktorých ústavný súd postuluje normatívny obsah súvisiacich

práv a slobôd zaručených ústavou.“ (I. ÚS 3/2001).

- 21 Biomedicine and Human rights, *The Oviedo Convention and its additional protocols*, Council of Europe Publishing, December 2009, ISBN 978-92-871-6758-3, s. 31.

- 22 Kováč P., Mrázik L.: *Slovak Data Protection Authority fines Faculty Hospital Nitra for providing medical records to expert witness*. Dostupné na <https://www.kinstellar.com/expertise/sectors/news-deals-insights/detail/life-sciences-and-healthcare/885/slovak-data-protection-authority-fines-faculty-hospital-nitra-for-providing-medical-records-to-expert-witness>, taktiež Kováč P., Mrázik L.: Pokuta za poskytnutie zdravotnej dokumentácie na účely vypracovania znaleckého posudku. Práva a manažment v zdravotníctve. (2019) 7 – 8.

bez tohto profesijného statusu (napríklad v prípade páchatela trestnej činnosti, kde súd odkázal poškodeného na občianskoprávne konanie.) Aké sú potom práva žalovanej osoby vo vzťahu k nakladaniu s údajom o zdravotnom stave poškodeného pri uplatňovaní svojej procesnej obrany? Po podaní žaloby, v ktorej poškodená osoba opíše skutkový stav, na základe ktorého si uplatňuje svoj nárok, žalovanému prináleží právo na oboznámenie sa s podaním a možnosť vyjadriť sa k tomuto podaniu.

Na prípravu svojej obrany jej však nemôžu byť poskytnuté údaje zo zdravotnej dokumentácie poškodeného, ani nemá možnosť nahliadnuť do nej. Súčasná legislatíva nepozná ako jednu z výnimiek na prelomenie povinnosti mlčanlivosti zdravotníckeho pracovníka ochranu (obranu) žalovaného. Prístup žalovaného k týmto údajom by sa dal zabezpečiť cestou zbavenia mlčanlivosti zdravotníckeho pracovníka kompetentným orgánom alebo samým poškodeným. Okrem toho existuje ešte jedna možnosť, ktorou je nazretie do spisu. Vyšetrovací či súdny spis bude s najväčšou pravdepodobnosťou obsahovať výpis zo zdravotnej dokumentácie, ktorú si zabezpečil orgán činný v trestnom konaní alebo súd prostredníctvom výpisu zo zdravotnej dokumentácie alebo popis zdravotného stavu poškodeného v znaleckom posudku.

V týchto dvoch prípadoch, ako to už bolo spomenuté v predošlej časti, sa okruh osôb, ktoré sa s údajmi zo zdravotnej dokumentácie (síce nie priamo) oboznamujú, rozširuje aj na protistranu. Právom na nazretie do spisu tak zároveň účastník konania realizuje svoje právo na súdnu ochranu, ktorého napĺňanie by bez možnosti oboznamovania sa s týmito údajmi nemohlo byť uskutočniteľné. V konečnom dôsledku by sa nemožnosť účinne brániť dostala aj do rozporu s procesným princípom rovnosti účastníkov konania.

Rovnakú povinnosť v pozícii žalovaného má aj zdravotnícky pracovník. Aj keď na rozdiel od prvého prípadu má vedomosti o zdravotných údajoch poškodeného, o povahe a priebehu vykonávania zdravotníckeho úkonu, zdalo by sa, že vzhľadom na taxatívne vymedzené výnimky z povinnosti mlčanlivosti nie je oprávnený takéto informácie použiť bez pozbavenia mlčanlivosti kompetentným orgánom, resp. samotným poškodeným. Treba však uviesť, že nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (ďalej len „GDPR“) samo osebe poskytuje dostatočný právny základ na spracovanie osobných údajov zo zdravotnej dokumentácie pre prípad, že je zdravotnícky pracovník či poskytovateľ žalovaný o náhradu škody. Ak existuje údajný nárok pacienta voči poskytovateľovi, podľa článku č. 6 ods. 1 písm. f) v spojení s článkom čl. 9 ods. 2 písm. f) nariadenia GDPR poskytuje dostatočný právny titul na spracúvanie osobných údajov týkajúcich sa zdravia, ak je to potrebné na preukazovanie, uplatňovanie alebo obhajovanie právnych nárokov alebo kedykoľvek, keď súdy konajú v ich súdnej právomoci. Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov poskytuje obdobnú výnimku v § 16 ods. 2 písm. f).

Bolo by však nanajvýš vhodné uviesť ako ďalšiu z výnimiek povinnosti mlčanlivosti zdravotníckeho pracovníka realizáciu procesnej obrany v občianskom, správnom konaní a práva obhajoby v trestnom konaní.

Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti pri uskutočňovaní úkonov s cieľom uspieť v spore má oproti zdravotníckemu pracovníkovi lepšiu pozíciu z toho dôvodu, že na poskytovateľa sa povinnosť mlčanlivosti podľa zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti nevzťahuje. Na to, aby ich, na rozdiel od zdravotníckeho pracovníka, mohol použiť, musí ich však najprv aj logicky poznať, k čomu môže dôjsť len cez poskytnutie údajov zdravotníckym pracovníkom alebo zo svojho informačného systému, v ktorom takéto údaje spracováva. Zastávame názor, že aj v takomto prípade možno uplatniť už vyššie spomenutú výnimku podľa GDPR.

Musíme podotknúť, že v Slovenskej republike existuje rozhodnutie Úradu na ochranu osobných údajov, ktorým bol poskytovateľ zdravotnej starostlivosti pokutovaný za to, že si nechal spracovávať znalecký posudok zo zdravotnej dokumentácie, ktorú mal k dispozícii v situácii, keď sa dostal do sporu s pacientom.²²

V prípade svedeckej výpovede zdravotníckeho pracovníka je modifikátorom jeho postavenia už vyššie uvedená mlčanlivosť. Podľa § 203 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v platnom znení (ďalej len „CSP“) je svedok pri svojej výpovedi povinný

zachovávať mlčanlivosť o údajoch chránených podľa osobitného predpisu a inú zákonom ustanovenú alebo štátom uznanú povinnosť mlčanlivosti. Svedok je povinný oznámiť zákaz výpovede bezodkladne po tom, ako sa o povinnosti svedčiť dozvedel. Dôvody zákazu výpovede musí preukázať; o dôvodnosti zákazu výpovede rozhoduje súd. Výsluch svedka, ktorý je pri svojej výpovedi povinný zachovávať mlčanlivosť, možno vykonať len vtedy, ak svedka na podnet súdu oslobodil od povinnosti mlčanlivosti príslušný orgán alebo ten, v koho záujme má túto povinnosť. To platí primerane i tam, kde sa vykonáva dôkaz inak ako výsluchom.

Prípad kedy bude svedok chcieť svojou výpoveďou podporiť pravdivosť skutočností uvedených účastníkovi, voči ktorému má povinnosť mlčanlivosti, nie je problematický – tu ho účastník logicky zbaví tejto povinnosti. V opačnom prípade, kedy svedok – zdravotnícky pracovník – má vypovedať v rozpore s tvrdeniami osoby, o ktorej zdravotné údaje ide, môže dôjsť k prieťahom. Na to, aby takýto svedok mohol vypovedať musí ho od povinnosti zachovávaní mlčanlivosti zbaviť kompetentný orgán. Tu sa opäť dostávame k rovnakému problému, ktorého podstatu sme už načrtli vyššie.

V praxi vznikajú nemalé problémy pri rozpore s povinnou mlčanlivosťou a potrebou ochrany verejného záujmu. Konkrétne, či bude zdravotnícky pracovník alebo poskytovateľ zbavený automaticky tejto povinnosti, ak je v hre ochrana zdravia iných osôb a pacient nedal súhlas na použitie informácií o jeho zdravotnom stave.²³ Na druhej strane treba vidieť aj postoje verejnosti k informáciám o zdravotnom stave, či by odhaľovanie, dokonca povinnosť informovať, nemohla nakoniec narušiť dôveru verejnosti v zdravotníckych pracovníkoch.²⁴

5. Verejnosť pojednávania a informácie o zdravotnom stave

Aj verejnosť sa môže na súdnom pojednávaní dostať do kontaktu s údajmi o zdravotnom stave fyzických osôb. Prítomnosť iných subjektov ako účastníkov konania na prejednávaní veci je výrazom naplnenia ústavnej a procesnej zásady verejnosti konania v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom“.

Úlohou verejnosti je v čo najvýraznejšej miere zabezpečiť, aby sa pri rozhodovaní veci zachovával princíp neustrannosti a nezávislosti konania. Dodržiavanie tejto zásady vo všetkých prípadoch by malo kontraproduktívny účinok a dochádzalo by ním k zásahom do takých záujmov subjektov, ktorým zákon poskytuje ochranu a kládie ich v rebríčku hodnôt nad princípom verejnosti. Z toho dôvodu zákon pozná výnimky z tejto zásady. Podľa § 176 ods. 2 CSP „Verejnosť možno na celé pojednávanie alebo na jeho časť vylúčiť, len ak by verejné pojednanie sporu ohrozilo ochranu utajovaných skutočností, citlivých informácií a skutočností chránených podľa osobitného predpisu (ďalej len „údaje chránené podľa osobitného predpisu“) alebo dôležitý záujem strany alebo svedka. Vylúčenie verejnosti súd vhodným spôsobom oznámi.“ Aj keď zákon výslovne nespomína ako jeden z dôvodov na vylúčenie verejnosti **ohrozenie povinnosti mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov** (teda ochranu údajov o zdravotnom stave), možno tento dôvod podriadiť sem. Vzhľadom na povahu kategórie dôležitého záujmu účastníkov konania, ktorú nemožno tak presne určiť ako pri iných dôvodoch (právne predpisy určujú presne čo patrí pod utajované skutočnosti) je v iných veciach na účastníkoch, aby uviedli okolnosti, ktoré súdu umožnia verejnosť vylúčiť. Povinnosť súdu dôkladne zvážiť v každom osobitnom prípade vzťah medzi záujmom na dodržaní ochrany tajomstva o zdravotných údajoch a záujmom na dodržiavaní zásady verejnosti prízvukuje aj ESJP vo veci Z. proti Fínsku, podľa ktorého: „Súd akceptuje, že záujmy pacienta, ako aj celej spoločnosti na dodržiavaní lekárskeho tajomstva a ochrane dôvernosti zdravotných záznamov môže prevážiť záujem na vyšetrovaní a stíhaní trestného činu a na verejnosti súdneho konania“.

²³ Pozoruhodný prípad púta záujem širšej odbornej ale aj laickej verejnosti v prebiehajúcom konaní na London High Court. Rozhodnutie súdu, ktoré sa očakáva v najbližšom období, by malo bližšie objasniť mieru zodpovednosti lekárov za sprístupnenie dôverných informácií o zdravotnom stave pacienta rodinným príslušníkom ide o muža s diagnostikovanou zriedkavou Huntingtonovou chorobou, otca troch dcér, pričom jedna z nich zistila túto informáciu o dedičnom ochorení svojho otca, až keď až keď jej dcéra mala 4 mesiace. Dieťa ale vychováva ako slobodná matka a v testoch sa potvrdilo, že ona ochorenie zdedila po svojom otcovi. V žalobe tvrdí, že by bola podstúpila interrupciu, ak by bola o tejto chorobe otca vedela skôr, no otec si neželal informovať svoje deti, nakoľko mal údajne obavy, že by mohli ukončiť svoj život alebo prípadne umelo prerušiť tehotenstvo. Problematickou je pritom aj otázka, či mal otec vzhľadom aj na anamnézu ochorenia schopnosť uvedomiť si skutočné dôsledky svojho rozhodnutia neinformovať o zdravotnom stave svoje dcéry. Dcéra teraz žaluje nadácie (trust) prevádzujúce nemocnice o zaplatenie 403 000 Eur za to, že jej informácie zatajili na žiadosť otca, čím utrpela traumu a bola vystavená neznanosti o chorobe, kým všetky informácie mala možnosť získať

len z internetu, pričom žiada aj o určenie povinnosti zdravotníckemu zariadeniu liečiť ju bezplatne, hoci nie je vedená ako ich pacientka. Navyše predispozícia pre toto dedičné ochorenie a pravdepodobnosť, že ho zdedila aj jej dcéra, je až 50 %; k diagnóze Huntingtonovej choroby pozri i. a.: Slovenská aliancia zriedkavých chorôb: Huntingtonova choroba, [cit. 2020/03/01], dostupné online: <http://sazch.sk/zriedkave-choroby/zriedkave-choroby/huntingtonova-choroba/>

24 Dyer C. Huntington's case raises questions about passing gene test results to relatives. *BMJ* 2017; 357:j2433. 10.1136/bmj.j2433 28522429 tiež pozri: Analysis Montgomery and informed consent: where are we now? doi:10.1136/bmj.j2224; Dyer C. Woman with gene for Huntington's disease fails in attempt to sue her father's doctors for failing to alert her. *BMJ* 2015;350:h2864. doi:10.1136/bmj.h28642-602228; i. a. Dyer C. Doctors should not cherry pick what information to give patients, court rules. *BMJ* 2015;350:h1414. doi:10.1136/bmj.h14142-5769489

25 Laciaková L., Kováč P., Moravanský N. Predchádzajúce pranie a pranie nebyť resuscitovaný v právnom poriadku Slovenskej republiky. *Via pract.*, 2017, 14(4): 208 – 213. Dostupné online na http://www.paliativnemedicina.sk/index.php?page=pdf_view-&pdf_id=8924&magazine_id=13 [31. 5. 2020].

Z toho teda vyplýva, že v priebehu dokazovania sa môže v niektorých prípadoch dostať do kontaktu s údajom o zdravotnom stave osoby aj verejnosť. Aj napriek tomu musia tieto osoby zachovávať o nich mlčanlivosť a nemôžu s nimi svojvoľne nakladať, pretože by sa tým dostávali do rozporu s § 18 ods. 3 písm. a) s § 11 ods. 9 písm. f) ZoZS.

Zhrnutie a závery de lege ferenda

Ako vyplýva z aplikačnej praxe, súčasná právna úprava vykazuje viacero úskalí alebo je nedostatočná. Medzi nimi treba spomenúť nie veľmi jednoznačnú právnu normu, pokiaľ ide o informovanie rodinných príslušníkov, ale aj partnerov z párov rovnakého pohlavia, ktorí čelia problému, že im zdravotnícke zariadenia a zdravotnícki pracovníci nemôžu v zásade poskytnúť informácie či prístup do zdravotnej dokumentácie, a to najmä po smrti jedného z partnerov. Nemenej problematický sa javí aj inštitút konkludentného súhlasu s informovaním rodinných príslušníkov, kde poukazujeme na potrebu jeho písomného zachytenia, nepostačuje kývnutie hlavou alebo iné formy súhlasu mlčky. Podobne odporúčame pre prípadné súdne spory a ochranu zdravotníckych pracovníkov, aby bolo písomne zachytené aj to, kto mal možnosť obdržať informácie alebo nahliadnuť do záznamov o zdravotnom stave mimo pacienta samotného alebo namiesto neho, ak je tento nespôsobilý. Navrhujeme, aby zákon bol jednoznačnejší aj v prípade, ak ide o osoby, ktoré pre duševnú nespôsobilosť nie je možné poučiť a táto nebola určená v čase, keď bol pacient duševne spôsobilý. Odporúčame postupovať podľa § 6 ods.1 písm. b) ZoZS, ale s jednoznačným uvedením, že tam patrí aj manželka, deti, prípadne blízke osoby v extenzívnom chápaní ako partneri rovnakého pohlavia.

Nedostatky vidíme aj tom, že hoci má Oviadsky dohovor, ako bolo spomenuté, aplikačnú prednosť pred zákonom, mnohé jeho východiská, najmä inštitút vopred vysloveného prania, nemajú presnejšiu úpravu v zákone, čo spôsobuje problémy, zvlášť v dobe posilňovania autonómie pacienta.²⁵ Podobne by sa mala právna úprava venovať jednoznačnejšie aj terapeutickému privilegiiu a určiť jeho právne limity, nemožno sa vždy spoľahlivo opierať o zváženie všetkých okolností zo strany lekára alebo iného zdravotníckeho pracovníka.

V texte sme zároveň analyzovali aj nemožnosť protistrany nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie za účelom prípravy procesnej obrany. Treba presne vymedziť pravidlá oboznamovania sa s údajmi zo zdravotnej dokumentácie, ktorými sa subjekty súdneho konania budú riadiť. Dôvodom je fakt, že sa dostávajú do stretu dve zákonom vysoko chránené hodnoty, ktorými sú jednak právo osoby na ochranu údajov o svojom zdravotnom stave (realizované cez povinnosť mlčanlivosti) a právo druhej osoby na súdnu ochranu, resp. na spravodlivý proces (uskutočňované prostredníctvom práva na procesnú obranu).

Riešenie problému práva druhého účastníka konania na oboznamovanie s údajmi zo zdravotnej dokumentácie nachádza vyjadrenie prostredníctvom jeho práva na nazretie do spisu, kde sa oboznamuje s výpisom zo zdravotnej dokumentácie získaného súdom alebo cez znalecký posudok. Treba brať na zreteľ aj skutočnosť, že rozsah údajov vo výpise, resp. znaleckom posudku je užší ako celý obsah zdravotnej dokumentácie. V súvislosti s tým môže nastať situácia, kedy sa protistrana nebude vedieť reálne dostať k údajom zo zdravotnej dokumentácie a údaje tvoriace obsah spisu nebudú poskytovať dostatočné množstvo informácií pre jej argumentáciu. Východiskom z tejto situácie, kedy sa protistrana nemôže legálnou cestou oboznámiť so všetkými údajmi zo zdravotnej dokumentácie druhého účastníka v zámere realizovať svoju obranu, by bolo rozšírenie spektra subjektov oprávnených na nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie aj o protistranu v súdnom konaní. Bolo by okrem toho najvyššou vhodnou úpravou ako ďalšiu z výnimiek povinnosti mlčanlivosti zdravotníckeho pracovníka realizáciu procesnej obrany v občianskom, správnom konaní a práva obhajoby v trestnom konaní.

Záverom platí, že právo na informácie je nielen základným právom pacienta, výrazom jeho najvyššej autonómie, ale je to *conditio sine qua non* poskytovania zdravotnej starostlivosti. Len pacient informovaný je zároveň spolupracujúcim partnerom, čo je zároveň predpoklad celkovej účinnej liečby. ■

RESUMÉ

Právo na informácie o zdravotnom stave vo vybraných otázkach aplikačnej praxe

Autori sa v článku zamýšľajú nad rôznymi aspektmi poskytovania informácií zo strany zdravotníckeho pracovníka, na čo má pacient právo, na aké druhy informácií, v akom rozsahu, za akých podmienok a v opačnom garde, kde sú už hranice povinnej mlčanlivosti zdravotného pracovníka a do akej miery sa akceptuje vôľa pacienta a jeho vopred vyslovené prianie a do akej miery nadväzuje povinná mlčanlivosť na realizáciu práva obhajoby a rovnosť účastníkov v rámci súdnych konaní.

SUMMARY

The right to information about health status in selected issues of the application practise

The authors report to various aspects concerning information healthcare professional are entitled to provide to certain subjects, what the patient's rights are with regard to such information and their confidentiality; and last but not least who is entitled to obtain these information and where there are the bounds of confidentiality of the healthcare professional. This contribution deals as well with the relationship between acceptance of the patient's consent and living will and tries to answer to what extent does the obligation of confidentiality follows the realization of the rights of the defense and the equality of the parties in judicial proceedings.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Recht auf Informationen über den Gesundheitszustand in ausgewählten Fragen der Anwendungspraxis

Die Autoren des Artikels haben verschiedene Aspekte bei der Erteilung von Auskünften vom medizinischen Personal in Betracht gezogen, insbesondere, worauf der Patient das Recht hat, auf welche Informationen, in welchem Umfang, unter welchen Voraussetzungen und in umgekehrter Reihenfolge – wo liegen schon die Grenzen für die Geheimhaltungspflicht beim medizinischen Personal und inwieweit der Wille des Patienten und sein im Vorhinein geäußelter Wunsch akzeptiert wird sowie inwieweit die Geheimhaltungspflicht an die Inanspruchnahme des Rechtes auf Verteidigung und Gleichheit der Prozessparteien im Rahmen der gerichtlichen Verfahren anknüpft.

Zákaz konkurenčnej činnosti v pracovnom práve

doc. JUDr. Marcel Dolobáč, PhD.

Právna úprava zákazu konkurencie a konkurenčnej doložky po skončení pracovného pomeru má za cieľ zabrániť úniku dôležitých informácií prostredníctvom zamestnancov. Zabezpečuje sa ňou ochrana (nielen) obchodného tajomstva zamestnávateľa. A hoc nejde o nové, nepoznané inštitúty, ich aplikácia, najmä ustálenie rozsahu dovolených a zakázaných konkurenčných činností, dodnes vyvoláva polemiku.

1 Článok je spracovaný v rámci riešenia projektu APVV-18-0443 Prieniky pracovného práva do iných odvetví súkromného práva (a vice versa).

I. Úvod¹

Informácie, znalosť výrobných a obchodných postupov, know-how majú v trhovej ekonomike nepochybne svoju cenu a pre mnohých podnikateľov ide o najcennejšie statky. V pracovnom práve bol zákaz výkonu konkurenčnej činnosti zamestnanca dlhodobo upravený len pre dobu trvania pracovného pomeru. Záujem zamestnávateľa na ochrane obchodného tajomstva či dôležitých informácií však trval aj po skončení pracovného pomeru, ale takýto zmluvný model nenachádzal v Zákonníku práce oporu. Zamestnávateľia tak v praxi uzatvárali samostatné (najčastejšie nepomenované) zmluvy, ktorých podstatou bol zákaz konkurencie po skončení pracovného pomeru za určité protiplnenie. Vzorom pre zmluvné dojednanie bola konkurenčná doložka v typologickej zmluve o obchodnom zastúpení podľa § 672a Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ“). Napriek možnosti rôznych polemík, autor tohto príspevku považuje takéto dohody za neplatné, bez ohľadu na to, že boli uzatvárané až po skončení pracovného pomeru. Zákonník práce (ďalej ako „ZP“) a jeho kogentné ustanovenia totiž pôsobia aj po zániku pracovnoprávneho vzťahu a uzatvorení dohody, ktorá nie je v pracovnom práve prípustná, pričom sa viaže na konkrétny predtým existujúci pracovnoprávny vzťah, je (prihliadajúc na numens clasus zmluvných typov) obchádzaním zákona.

Napokon, aj pod tlakom odbornej verejnosti zmenu právnej úpravy priniesla novela č. 257/2011 Z. z. s účinnosťou od 1. 9. 2011, ktorá do ZP ukotvila tzv. konkurenčnú doložku pre čas po skončení pracovného pomeru. Pojatím konkurenčnej doložky v označenom rozsahu kopíruje naša právna úprava európske štandardy. Na druhej strane, treba dodať, že nízka početnosť zmluvných dojednaní o konkurenčnej doložke celkom nekopíruje silné hlasy, ktoré volali po jej zavedení.

Doc. JUDr. Marcel Dolobáč, PhD. je absolventom Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, kde v súčasnosti pôsobí vo funkcii docenta na Katedre pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia.

Od roku 2006 je advokátom, výkon advokátskej činnosti zameriava na oblasť pracovného práva a obchodného práva.

II. Výkon inej zárobkovej činnosti

1. Rozsah povinnosti zamestnanca

Podľa § 83 ods. 1 ZP zamestnanec môže popri svojom zamestnaní vykonávanom v pracovnom pomere vykonávať inú zárobkovú činnosť, ktorá má k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter, len s jeho predchádzajúcim súhlasom. Obmedzenie výkonu inej činnosti zamestnanca je vo svojej podstate spresnením alebo nadviazaním na základnú povinnosť zamestnanca nekonať v rozpore s oprávnenými záujmami zamestnávateľa v zmysle § 81 písm. e) ZP. Pre porovnanie, základná povinnosť je v § 81 písm. e) ZP vymedzená podstatne širšie, generálne a vzťahuje sa nielen na konkurenčnú zárobkovú činnosť zamestnanca, ale na akékoľvek konanie v rozpore s oprávnenými záujmami zamestnávateľa. Porušením zákazu konkurencie podľa § 83 ZP automaticky dochádza aj k porušeniu povinnosti zdržať sa konania v neprospech zamestnávateľa podľa § 81 písm. e) ZP, naopak to však neplatí. Uvedená korelácia je dôležitá pre zamestnávateľa, keď napríklad v eventuálnom upozornení na podanie výpovede pre porušenie pracovnej disciplíny môže viesť nielen porušenie zákazu podľa § 83 ZP, ale súčasne aj porušenie základných povinností zamestnanca podľa § 81 písm. e) ZP.

Vychádzajúc zo zákonnej definície, rozhodujúcimi legálnymi pojmami vymedzujúcimi rámec konkurenčnej činnosti sú *zárobková činnosť zamestnanca* a *predmet činnosti zamestnávateľa*.

2. Zárobková činnosť zamestnanca

Rozsah pojmu *zárobková činnosť zamestnanca* je nutné vnímať extenzívne ako akúkoľvek aktívnu činnosť zamestnanca, bez ohľadu na jej zmluvný základ, z ktorej môže dôvodne očakávať príjmy. Právny základ výkonu inej zárobkovej činnosti zamestnanca nie je rozhodujúci, môže ním byť iný pracovný pomer (najmä na kratší pracovný čas), dohoda o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru, rovnako aj výkon podnikateľskej činnosti v zmysle legálnej definície § 2 OBZ. O porušenie zákazu konkurenčnej činnosti by išlo aj v prípade, ak by zamestnanec vykonával konkurenčnú zárobkovú činnosť bez príslušných povolení. Takéto konanie by pravdepodobne znamenalo aj porušenie verejnoprávných noriem, no rovnako by došlo ku kolízii s obmedzením výkonu inej zárobkovej činnosti zamestnanca.

Avšak, majetková účasť v kapitálových spoločnostiach nie je podnikaním, ale formou dispozície s vlastným majetkom, ktorá neodporuje zákonu.² Nejde o aktívnu činnosť, a preto sa na ňu nemôže vzťahovať ani zákaz konkurenčnej činnosti podľa ZP. Naopak, za zárobkovú činnosť treba považovať činnosť spočívajúcu v tom, že zamestnanec je členom dozornej rady v obchodnej spoločnosti.³

V praxi môže nastať situácia, keď zamestnanec sa na podnikaní obchodnej spoločnosti podieľa len majetkovým vkladom, čím neporušuje zákaz konkurencie, avšak súčasne bez toho, aby bol zapísaný ako štatutár (môže a nemusí byť ním jeho blízka osoba), vyvíja činnosť v prospech tejto obchodnej spoločnosti, konkurujúc svojmu zamestnávateľovi. Činnosť môže spočívať v sprostredkovaní obchodov, v rokovaní s klientmi s obchodnými partnermi a pod. a môže byť na základe formálneho splnomocnenia alebo aj bez neho. Formálne vzaté, prihliadajúc na rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov, zamestnanec neporušuje obmedzenie výkonu inej zárobkovej činnosti. Rovnaký problém môže vystať, ak zamestnanec pomáha pri výkone podnikateľskej činnosti svojmu manželovi/manželke bez formálneho pracovnoprávného vzťahu, čo sa nepovažuje za nelegálnu prácu alebo nelegálne zamestnávanie. Domnievame sa, že v takom prípade však rozhoduje materiálna stránka skutkového stavu a faktickosť jeho konania a aj takáto činnosť by mala byť považovaná za zárobkovú a konkurenčnú.⁴ Takýto záver môže potenciálne vyvolať polemiku, ale v každom prípade takéto konanie zamestnanca je v rozpore s jeho základnou povinnosťou vyjadrenou v § 81 písm. e) ZP.

Na druhej strane, za konkurenčnú činnosť nemožno považovať iba účasť zamestnanca na výberovom konaní pre potenciálneho nového zamestnávateľa, ktorého činnosť je konkurujúca súčasnému zamestnávateľovi, keďže činnosť pre nového zamestnávateľa sa má vykonávať v budúcnosti.⁵ Za zárobkovú činnosť zamestnanca nemožno považovať ani dobrovoľnícku činnosť, a to ani v prípade, ak zamestnanec bude za túto činnosť dostávať hmotné výhody, materiálne zabezpečenie a náhradu za stratu času vo výške minimálnej mzdy na základe zmluvy o dobrovoľníckej činnosti.

2 R 36/2002.

3 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 3077/2000 zo dňa 24. októbra 2001.

4 Obdobne porovnaj aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 4060/2007 zo dňa 10. septembra 2008.

5 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. Cdo 3202/2009 zo dňa 10. augusta 2010.

6 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 1714/2001 zo dňa 1. októbra 2002.

7 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 2 Cdon 1628/97 zo dňa 4. novembra 1998 alebo rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky uverejnený pod SJ 87/1998.

8 Podrobne ŠIMEČKOVÁ, E.: Konkurenční jednání zaměstnance, Praha : Linde, 2008, s. 157 – 161.

Na účel aplikácie zákazu konkurenčnej činnosti sa *zárobková činnosť zamestnanca* vníma ako činnosť, z ktorej môže zamestnanec dôvodne očakávať príjmy. Rozhodujúci je zámer zamestnanca a cieľ jeho činnosti, ktorým je dosiahnuť zárobok. Skutočnosť, či napokon tieto príjmy skutočne dosiahne, dokonca či dosiahne stratu v podnikaní, nie je pre posúdenie porušenia zákazu konkurencie rozhodujúce.⁶

3. Predmet činnosti zamestnávateľa

Zákaz konkurencie sa viaže k *predmetu činnosti zamestnávateľa*. Predmet činnosti je tak ďalším podstatným termínom pri určení rozsahu zákazu konkurenčnej činnosti v pracovnom práve. Tento pojem možno chápať v širšom alebo užšom zmysle.

Pri uplatnení širšieho výkladu by mala byť zakázaná akákoľvek podnikateľská činnosť zamestnanca, ktorá je zhodná so zapísaným predmetom činnosti zamestnávateľa v obchodnom registri, živnostenskom registri prípadne inom registri. Ak zamestnanec vykonáva prácu súčasne pre iného zamestnávateľa, v rámci tohto širšieho výkladu sa otázka či pôjde o konkurenčnú činnosť nebude posudzovať podľa druhu práce a pracovnej náplne zamestnanca, ale podľa predmetu činnosti jeho zamestnávateľa. Rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu Českej republiky⁷ podporuje širší výklad a stanovuje, že za konkurenčnú činnosť treba považovať výkon funkcie štatutára alebo výkon funkcie dozornej rade spoločnosti, ktorá má zapísaný rovnaký predmet podnikania, dokonca aj v prípade, že spoločnosť dočasne alebo trvale akúkoľvek činnosť nevyvíja.

Uvedeným širokým výkladom sa však značne obmedzuje právo zamestnanca vykonávať inú zárobkovú činnosť. Reálne sa to dotýka najmä zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu na kratší pracovný úväzok, sú pritom rovnako obmedzovaní na výkone inej zárobkovej činnosti ako zamestnanci s ustanoveným týždenným pracovným časom.

V praxi je úplne bežným postupom, že zamestnávateľ (alebo akýkoľvek iný podnikateľ) si určuje predmet činnosti čo najširšie, mnohokrát takmer v maximálnom rozsahu voľných živností. Zároveň, voľné živnosti sú vymedzené príliš všeobecne, nevyjadrujú konkrétny predmet podnikania. Ako príklad možno uviesť kúpu tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) alebo iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod). Väčšina podnikateľov má zapísanú minimálne jednu voľnú živnosť totožne, bez ohľadu na to, aké podnikanie v skutočnosti vykonáva. To znamená, že zamestnanec, ktorý chce vykonávať inú zárobkovú činnosť či už ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba, nemá prakticky možnosť vyhnúť sa totožnému zápisu predmetu činnosti, než má jeho zamestnávateľ.

Vychádzajúc z uvedenej argumentácie vyjadrujeme preto presvedčenie, že pre posúdenie zhodnosti predmetu činnosti zamestnávateľa a jeho zamestnanca, ktorý chce vykonávať inú zárobkovú činnosť, sa má vychádzať z užšieho vymedzenia predmetu činnosti. Prezentovaný názor naráža na rozhodovaciú činnosť, avšak v niektorých bodoch ju možno považovať za prekonanú. Ide o relatívne staršie rozhodnutia, kedy činnosť pre viacerých zamestnávateľov alebo výkon podnikateľskej činnosti popri zamestnaní nebol tak bežný ako dnes (aj v dôsledku rozmachu internetových služieb) a zároveň predmet činnosti sa zapisoval pomerne detailnejšie. Preto si dovoľíme argumentovať, že niektoré vyššie označené rozhodnutia sú prekonané. Považujeme za správne posudzovať zhodu nie zapísaného predmetu činnosti, ale eventuálnu zhodu takých činností zamestnávateľa a zamestnanca (vykonávajúceho popri zamestnaní podnikateľskú činnosť), ktoré sú skutočne predmetom ich podnikania. Zápis v príslušnom registri môže mať výpovednú a dôkaznú hodnotu, ale sám osebe bez ďalšieho skúmania faktickej činnosti nemôže byť rozhodujúci.

III. Konkurenčná doložka

1. Obmedzenie zárobkovej činnosti po skončení pracovného pomeru

V zásade môžeme rozlišovať dva modely úpravy konkurenčnej doložky. Podľa francúzskeho právneho poriadku je rozhodnutie o dĺžke zákazu konkurencie ponechané výlučne na vóli zmluvných strán. Neopodstatnenú a zamestnanca diskriminujúcu dohodu korigujú súdne rozhodnutia.⁸ Náš

zákonodarca zvolil iný postup, a podobne ako v iných krajinách, napríklad v Česku, Maďarsku, Taliansku či vo Švajčiarsku, obmedzil trvanie zákazu konkurencie po skončení pracovného pomeru maximálnou hranicou.

Podľa § 83a ods. 1 ZP zamestnávateľ a zamestnanec sa môžu v pracovnej zmluve dohodnúť, že zamestnanec po skončení pracovného pomeru nebude po určitú dobu, najdlhšie jeden rok, vykonávať zárobkovú činnosť, ktorá má k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter. Podľa § 83a ods. 2 ZP zamestnávateľ môže so zamestnancom dohodnúť obmedzenie zárobkovej činnosti po skončení pracovného pomeru iba ak zamestnanec v priebehu trvania pracovného pomeru má možnosť nadobudnúť informácie alebo znalosti, ktoré nie sú bežne dostupné a ich využitie by mohlo privodiť zamestnávateľovi podstatnú ujmu.

2. Konkurenčná doložka mimo pracovnej zmluvy

Konkurenčnú doložku pre dobu po skončení pracovného pomeru možno len dohodnúť a podľa znenia ZP musí byť táto dohoda len „v pracovnej zmluve“. Bezpochyby nemusí ísť pritom o prvú pracovnú zmluvu (ako je tomu pri skúšobnej dobe), konkurenčnú doložku možno dojednať kedykoľvek počas trvania pracovného pomeru dodatkom, nie je vylúčené jej dojednanie ani v posledný deň pracovného pomeru počas trvania výpovednej doby.

S ohľadom na prax je však nutné položiť si otázku ako nahliadať na samostatnú dohodu o zákaze konkurencie, ktorá je uzatvorená medzi zamestnávateľom a zamestnancom počas trvania pracovného pomeru, ale formálne sa nejaví ako dodatok k pracovnej zmluve alebo jej súčasť. Napriek zneniu ZP „*môžu v pracovnej zmluve dohodnúť*“ vyjadrujeme presvedčenie, že takáto dohoda, ak by spĺňala obsahové požiadavky ZP, by bola platná. Zmluvná vôľa subjektov má mať prednosť pred prísne formálnym výkladom, takúto dohodu možno považovať za súčasť pracovnej zmluvy aj bez písomného vyjadrenia. Požiadavka ZP, aby dohoda o konkurenčnej doložke bola obsiahnutá v pracovnej zmluve je čiastočne zavádzajúca a bolo by nesprávne ju vykladať doslovne s následkom neplatnosti samostatných dohôd, oddelených od pracovných zmlúv, ktoré sú v praxi úplne bežné.

Rovnaký výklad je potrebné prijať aj vo vzťahu k dohode o peňažných náhradách, ktoré má platiť zamestnávateľ (obligatórne) zamestnancovi za plnenie záväzku (§ 83a ods. 4 ZP) a zamestnanec zamestnávateľovi (dispozitívna dohoda) za jeho nedodržanie (§ 83a ods. 5 ZP).

3. Povaha chránených informácií

Podstatou právnej úpravy konkurenčnej doložky je ochrana oprávnených ekonomických záujmov zamestnávateľa za primerané protiplnenie. Dôvody, pre ktoré zamestnávateľa nechcú, aby zamestnanci vykonávali konkurenčnú činnosť (či už priamo podnikaním alebo v pracovnoprávnom vzťahu pre inú osobu) môžu mať rozličný základ, ZP však obmedzuje možnosť dohody o zákaze konkurencie, iba na prípady, ak zamestnanec v priebehu trvania pracovného pomeru má možnosť nadobudnúť informácie alebo znalosti, ktoré *nie sú bežne dostupné* a ich využitie by mohlo privodiť zamestnávateľovi *podstatnú ujmu*. Na využitie konkurenčnej doložky musia byť tak kumulatívne splnené obe podmienky, a to prístup zamestnanca k informáciám jedinečného a originálneho charakteru so súčasou spôsobilosťou privodenia podstatnej ujmy zamestnávateľovi pri využití takýchto informácií.

ZP bližšie nedefinuje čo sa má rozumieť bežnou dostupnosťou a vymedzenie obsahu tohto pojmu necháva na judikatúru a súdnu prax. Keďže sa v slovenskom právnom prostredí jedná o pomerne nový inštitút (bežný pritom dlhodobo v iných štátoch EÚ) je judikatúra pomerne skúpa. Určite však medzi takéto informácie budeme v prvom rade považovať skutočnosti, ktoré napĺňajú prísnejšiu definíciu obchodného tajomstva podľa § 17 ObZ. Pod obchodné tajomstvo môžu spadať informácie o cenovej politike zamestnávateľa, databázy zákazníkov, prípadne ich špeciálnych požiadaviek a obchodných zmluvných dohôd. Ide pritom iba o hrubú analógiu, navyše, nie v právnom zmysle slova. Zákoník práce na rozdiel od ObZ nepožaduje, aby zamestnávateľ preukazoval majetkovú hodnotu takýchto informácií či spôsob ich utajovania. Na druhej strane využitie týchto informácií musí znamenať podstatnú ujmu.

Slovné vyjadrenie *podstatná ujma* sa bude skúmať pre každý prípad zvlášť, pričom v konečnom dôsledku by mala byť vyjadrená v peniazoch. V praxi by sa zamestnávateľ len výnimočne

(skôr teoreticky) mohol dovoliavať morálnej ujmy, bez finančného vyjadrenia aspoň potenciálnej škody, ktorú by mu spôsobila konkurenčná činnosť jeho bývalého zamestnanca. Výška potenciálnej ujmy, ktorú treba považovať za podstatnú, záleží od celkového obratu a zisku zamestnávateľa. Pritom vôbec by nemuselo ísť o ujmu, ktorá by mala bývalého zamestnávateľa ohroziť existencne, takýto výklad je prehnaný a neprípustný. V prípadnom spore sa nemusí preukázať istota ujmy, resp. škoda vo forme ušlého zisku, postačuje možnosť vzniku ujmy.

Napokon dodávame, že ak zamestnávateľ označí nejaké informácie za svoje obchodné tajomstvo alebo za také, ktoré spĺňajú definíciu podľa § 83a ods. 2 ZP, je nepostačujúce, ak nespĺňajú zákonom predpokladané náležitosti. Povahu informácií bude vždy posudzovať súd v súdnom konaní.⁹

Tieto mantinely zamestnávateľ neprekoná ani kolektívnou zmluvou. Možnosť vymedziť v kolektívnej zmluve okruh zamestnancov, s ktorými možno dohodnúť konkurenčnú doložku, dobu trvania obmedzenia zárobkovej činnosti po skončení pracovného pomeru, minimálnu mieru primeranej peňažnej náhrady za obmedzenie zárobkovej činnosti, ako aj limit najvyššej sumy peňažnej náhrady za porušenie konkurenčnej doložky zamestnancom je nutné vykladať v spojení s § 1 ods. 6 a § 231 ods. 1 ZP upravujúce zásadu výhodnejšej úpravy obsahu individuálnych pracovnoprávných vzťahov v porovnaní s ustanoveniami pracovnoprávných predpisov. To znamená, že v kolektívnej zmluve nemožno rozširovať okruh zamestnancov, s ktorými možno uzatvoriť konkurenčnú doložku nad rozsah § 83a ods. 1 a 2 Zákonníka práce. Naopak, tento okruh zamestnancom možno v kolektívnej zmluve len zúžiť.¹⁰

9 Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obo 98/99 z 1. januára 1999.

10 Porovnaj Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 1/2012 z 3. júla 2013.

4. Protiplnenie za dodržanie zákazu konkurencie

Protiplnenie za dodržiavanie zákazu konkurencie je podstatnou náležitosťou dohody, pričom minimálna hranica náhrady je najmenej v sume 50 percent priemerného mesačného zárobku zamestnanca. Ide o relatívne kogentnú normu, ktorú možno dohodou upraviť len v prospech zamestnanca. Priemerný zárobok sa vypočíta podľa pravidiel § 134 ZP, pričom rozhodná doba sa určí podľa posledného dňa pracovného pomeru. Dojednanie nižšieho protiplnenia než zákonné minimum nemá za následok neplatnosť celej dohody o zákaze konkurenčnej činnosti, zamestnancom by prináležalo zákonné minimum. Záver ZP to priamo nevyslovuje, ale možno ho odvodiť nepriamo v prospech výkladu skutočnej vôle. Obdobne sa postupuje aj v prípade skúšobnej doby, t. j. keď je skúšobná doba dohodnutá nad zákonnú hranicu, nie je dohoda en bloc neplatná, ale platí zákonné maximum.

Splatnosť náhrady je vo výplatnom termíne určenom u zamestnávateľa. Ak by zamestnávateľ nemal určený výplatný termín, postupovalo by sa obdobne ako pri výplate mzdy, náhrada za dodržanie konkurenčnej doložky by bola splatná posledný deň v mesiaci za predchádzajúci kalendárny mesiac. Možnosť osobitnej dohody je však iba o niečo širšia ako pri splatnosti mzdy. Náhrada môže byť vyplatená vopred, avšak nie kedykoľvek. Slovné spojenie „ak sa nedohodlo inak“ navráva, že splatnosť náhrady by mohla byť dohodnutá napríklad aj po uplynutí jedného roka, keď sa zákaz konkurencie skončí, avšak rovnaké slovné spojenie je uvedené aj v § 129 ZP pri splatnosti mzdy a o obmedzenej možnosti dohody nie je pochyb. Obdobný výklad by sa mal prijať aj vo vzťahu splatnosti náhrady za dodržiavanie zákazu konkurencie. Náhrada by mala byť ex lege splatná najneskôr do konca nasledujúceho mesiaca, za ktorý prináleží.

5. Peňažná náhrada za nedodržanie záväzku

Zamestnávateľ a zamestnanec sa môžu v pracovnej zmluve dohodnúť aj na primeranej peňažnej náhrade, ktorú je zamestnanec povinný zaplatiť, ak poruší záväzok. Peňažná náhrada, ktorú je zamestnanec povinný zaplatiť pre nedodržanie zákazu konkurencie po skončení pracovného pomeru je právnou povahou obdobná peňažnej náhrade za nedodržanie výpovednej doby a v širšej perspektíve zmluvnej pokute (ktorá je v pracovnom práve vylúčená). Rovnako ide o paušalizovanú náhradu škody s prevenčnou a sankčnou funkciou. Zároveň ale peňažnú náhradu možno vnímať ako dispozitívne zakotvenú možnosť vykúpenia sa bývalého zamestnanca z plnenia predtým dohodnutého záväzku, pretože zaplatením tejto peňažnej náhrady záväzok zamestnanca zanikne.

Suma peňažnej náhrady nesmie presiahnuť sumu, ktorú má zamestnávateľ vyplatiť zamestnancovi za celé obdobie dodržania zväzku zákazu konkurencie. Rozhodovacia činnosť ku konkurenčnej doložke nie je na Slovensku obširná, možno preto len teoreticky odvodzovať, ako by nahliadala súdna prax na dohodu o peňažnej náhrade nad zákonnú hranicu. Formálny výklad in favorem zamestnanca by mohol viesť k záveru, že dohoda o peňažnej náhrade nad zákonný limit je neplatná (nie však peňažná náhrada poskytovaná zamestnancovi za dodržiavanie povinnosti). Takýto výklad by však nezodpovedal rozumnému usporiadaniu vzájomných vzťahov a vyjadrujeme presvedčenie, že dohoda o peňažnej náhrade by mala byť platná, ale limitovaná na zákonné maximum.

6. Súdna moderácia dohody o konkurenčnej doložke

Ak sa zamestnanec domnieva, že obmedzenie zárobkovej činnosti dohodnuté v pracovnej zmluve je väčšie, ako to vyžaduje potrebná miera ochrany zamestnávateľa, môže sa na súde domáhať, aby jeho zväzok zamestnanca bol buď obmedzený alebo úplne zrušený. Zákoník práce nedáva odpoveď na to, či po obmedzení alebo zrušení zväzku súdnym rozhodnutím má dôjsť aj k zníženiu peňažnej náhrady, pokiaľ bola dohodnutá nad zákonné minimum, domnievame sa, že zamestnávateľ takúto požiadavku môže úspešne uplatniť. Celkovo treba dodať, že uvedený § 83a ods. 3 ZP pôsobí obsolentne, berúc do úvahy skutočnosť, že konkurenčnú doložku možno dohodnúť na obdobie jedného roka, pričom aj optimistický odhad očakávanej dĺžky súdneho konania toto obdobie prekračuje. To však neznamená, že súdne konania v súvislosti s konkurenčnou doložkou neprichádzajú do úvahy.

V Českej republike bolo prijatých niekoľko súdnych rozhodnutí, pričom najzaujímavejšie sa viažu k náhrade škody. Najvyšší súd Českej republiky judikoval,¹¹ že pokiaľ následkom neplatnosti konkurenčnej doložky vznikne zamestnancovi škoda, pričom z povahy veci je vylúčené, aby túto neplatnosť spôsobil sám, nemôže mu byť neplatnosť konkurenčnej doložky na ujmu. Škoda, ktorú je zamestnávateľ povinný v prípade neplatnej konkurenčnej doložky zamestnancovi nahradiť môže spočívať aj v ušlom zárobku zamestnanca u iného zamestnávateľa, s ktorým neuzavrel pracovnú zmluvu len preto, že sa riadil neplatnou dohodou o konkurenčnej doložke. Na príčinnej súvislosti medzi neplatnou konkurenčnou doložkou a vznikom škody nemôže nič zmeniť ani okolnosť, že zamestnanec nemal v úmysle sa neplatnou konkurenčnou doložkou riadiť a že sa uchádzal o zamestnanie u nového zamestnávateľa, pretože z hľadiska príčinnej súvislosti je podstatné, či sa zamestnanec skutočne riadil neplatnou dohodou o konkurenčnej doložke (hoc k tomu bol „prinútený“ tým, že zamestnávateľ, u ktorého sa uchádzal o zamestnanie ho z dôvodu neplatne dohodnutej konkurenčnej doložky odmietol prijať do pracovného pomeru) a nie to, či to bolo aj jeho úmyslom.

Záver

Zákaz výkonu inej konkurenčnej činnosti a konkurenčná doložka majú svoje opodstatnenie v právnej úprave. Autor tohto príspevku môže len polemizovať, prečo nie je konkurenčná doložka (aspoň podľa jeho skúseností) využívaná vo väčšom rozsahu. Je samozrejmé, že právna úprava konkurenčnej doložky by mala byť vyvážená, nielen na prospech zamestnávateľa a na ochranu jeho oprávnených záujmov, ale mala by kompenzovať ex lege aj zamestnanca, ktorému rozhodne po dobu zákazu výkonu konkurenčnej činnosti prináleží peňažná satisfakcia. Je však na zvážení či náhrada v sume 50 percent priemerného mesačného zárobku nie je natolko vysoká, že bráni efektívnemu uplatneniu v praxi. Na druhej strane, prax iných štátov nie je vo všeobecnosti na zamestnancov prísnejšia.

V súčasnosti nebadáť zo strany zákonodarcu signály, že by sa úprava konkurenčnej doložky v Zákoníku práce mala novelizovať, a to ani s ohľadom na požiadavku transpozície smernice o transparentných a predvídateľných pracovných podmienkach v Európskej únii.¹² Predmetná smernica podporuje výkon práce u viacerých zamestnávateľov mimo rozvrhu pracovného času, ktorý určí zamestnávateľ, pričom zamestnanci by nemali byť v súbežných zamestnaniach znevýhodňovaní. Na druhej strane, členské štáty môžu stanoviť podmienky obmedzení, ktoré

11 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 4509/2018 z 1. októbra 2019.

12 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1152 z 20. júna 2019 o transparentných a predvídateľných pracovných podmienkach v Európskej únii.

môžu použiť zamestnávateľa z objektívnych dôvodov, medzi ktoré patrí aj ochrana obchodného tajomstva (čl. 9 smernice). Súčasná právna úprava konkurenčnej doložky sa javí ako súladná s požiadavkami smernice, a preto možno iba zopakovať, že v tomto smere neočakávame zásadne zmeny Zákonníka práce. ■

RESUMÉ

Zákaz konkurenčnej činnosti v pracovnom práve

Zákonník práce s cieľom poskytnúť ochranu hospodárskym záujmom zamestnávateľa upravuje zákaz konkurenčnej činnosti počas trvania pracovného pomeru a v pomerne nedávnej minulosti poňal do svojej úpravy možnosť dohodnúť zákaz konkurencie aj po jeho skončení. Právna ochrana know-how zamestnávateľa je prirodzená, avšak výklad zákonných obmedzení musí byť logický a proporcionálny tak, aby neprimerane nezaťažoval zamestnanca. Autor sa v príspevku zamýšľa nad právnou úpravou zákazu konkurenčnej činnosti zamestnanca a na podklade rozhodovacej činnosti súdov na rôzne výkladové postoje k predmetnej úprave.

SUMMARY

Prohibition of Competitive Activities in Labour Law

The Labour Code (with a view to protecting economic interests of employers) governs and regulates prohibition of competitive activities during the employment, and in the relatively recent past it also introduced the possibility to agree on prohibition of competition surviving termination of employment. Legal protection of the employer's know-how is natural, however, interpretation of legal constraints must be logical and proportionate so as not to place a disproportionate burden on employees. The author analyses legislation governing prohibition of employees' competitive activities, and on the basis of the decision-making practice of courts various approaches to such legislation.

ZUSAMMENFASSUNG

Konkurrenzverbot im Arbeitsrecht

Das Arbeitsgesetzbuch regelt das Konkurrenzverbot während der Dauer des Dienstverhältnisses mit dem Ziel, den wirtschaftlichen Interessen des Dienstgebers Schutz zu gewähren und bis vor kurzem wurde ins Arbeitsgesetzbuch auch die Regelung der Möglichkeit, das Konkurrenzverbot auch nach der Auflösung des Dienstverhältnisses zu vereinbaren, aufgenommen. Der rechtliche Schutz von Know-how des Dienstgebers ist begreiflich, die Auslegung der gesetzlichen Einschränkungen muss aber logisch und verhältnismäßig sein, damit der Dienstnehmer nicht unangemessen belastet wird. Der Autor des Beitrages denkt über die Rechtsregelung des Konkurrenzverbotes beim Dienstnehmer auf Grundlage der Entscheidungstätigkeit der Gerichte und verschiedener Auslegungen und Einstellungen zur betreffenden Regelung, nach.

(Ne)Povinná aktivácia veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR?

JUDr. Jana Matejová

Veľký senát kolégií Najvyššieho súdu Slovenskej republiky má byť inštitucionálnym zabezpečením princípu právnej istoty (čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Jeho úloha spočíva v bránení vzniku rozdielnej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu v obdobných veciach. Už od prijatia Správneho súdneho poriadku a Civilného sporového poriadku v roku 2016 a zavedenia inštitútu veľkého senátu do slovenského právneho poriadku však nebolo zrejmé, či má senát po naplnení podmienok stanovených v § 22 ods. 1 Správneho súdneho poriadku a v § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku možnosť alebo povinnosť veľký senát aktivovať – t. j. postúpiť mu vec na konanie a rozhodovanie.¹

Úvod

Znenia príslušných ustanovení Správneho súdneho poriadku (ďalej v texte len „SSP“) a Civilného sporového poriadku (ďalej v texte len „CSP“) nie sú dostatočne jasné. Nenachádzajú sa v nich slová ako napríklad „musí postúpiť“, prípadne „vždy postúpiť“, ktoré by evokovali povinnosť vec postúpiť. Uvedené zákony neobsahujú ani slovné spojenia ako napríklad „môže postúpiť“ alebo „podľa svojej úvahy postúpiť“, ktoré by naopak napovedali, že ide „iba“ o možnosť senátu vec

veľkému senátu postúpiť. O tejto zásadnej otázke mlčia nanešťastie aj dôvodové správy k CSP a SSP.²

Mätúco môže pôsobiť aj porovnanie právnych úprav veľkého senátu. Znenia ustanovení upravujúcich tento inštitút v CSP a v SSP totiž nie sú totožné, ako by sme možno čakali, keďže oba zákony vznikali v rovnakom časovom období v rámci rekonštrukcie súkromného práva. Úprava veľkého senátu v CSP pôsobí viac príkazovo ako úprava v SSP. V CSP vetná konštrukcia „ak senát dospeje..., postúpi vec...“ dáva menší priestor na úvahu, či ide o možnosť alebo povinnosť senátu, v porovnaní s vetnou konštrukciou v SSP „Najvyšší súd koná ... vo veľkom senáte, ak senát ... dospel..., a vec uznesením postúpil...“. Prísnejšia dikcia bola použitá v rámci SSP iba v § 466 ods. 3 – „Ak sa senát chce odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu, postúpi vec...“

V komentároch k obojm právnyim predpisom zastávajú autori názor, že ani v jednom z prípadov nezávisí predloženie veci na rozhodnutie veľkému senátu od voľnej úvahy malého senátu. Rozlišujú však medzi znením v CSP a v SSP. Zatiaľ čo podľa znenia v CSP hovoria o povinnosti malého senátu vec predložiť veľkému senátu, znenie SSP podľa nich povinnosť malého senátu vec predložiť explicitne nezakotvuje (okrem prípadu podľa § 466 ods. 3 veta druhá SSP).³

JUDr. Jana Matejová je absolventka Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne. Od roku 2010 pôsobí na správnom kolégium Najvyššieho súdu SR ako

asistentka sudcu a od roku 2017 ako externá doktorandka na Katedre správneho a environmentálneho práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

1 Pozri napr.: ŽATKO, M.: K Správne súdne poriadku I. (Rozhodovanie Veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky). [online], 2015, [cit. 2019-04-10].

Dostupné na internete: <<https://www.epravo.sk/-top/clanky/k-spravne-mu-sudnemu-poriadku-i-rozhodovanie-velkeho-senatu-najvyssieho-sudu-slovenskej-republiky-2965.html>>

2 Dôvodová správa k CSP dostupná tu: <<https://www.najpravo.sk/-dovodove-spravy/rok-2015-/160-2015-z-z-csp.html>> [2020-04-29] a k SSP tu: <<http://www.najpravo.sk/-dovodove-spravy/rok-2015-/162-2015-z-z-ssp.html>> [2020-04-29]

3 „Povinnosť senátu Najvyššieho súdu SR postúpiť vec veľkému senátu je zakotvená priamo v § 48 ods. 1 veta prvá. Túto povinnosť má senát Najvyššieho súdu SR vždy, ak pri svojom rozho-

dovani dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru už vyjadreného v rozhodnutí iného senátu Najvyššieho súdu SR. Predloženie veci na rozhodnutie veľkému senátu teda nezávisí od voľnej úvahy trojčlenného senátu Najvyššieho súdu SR.“ ŠTEVČEK, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, ISBN: 978-80-7400-629-6, s. 191.

„Napriek tomu, že to Správny súdny poriadok (okrem prípadu podľa § 466 ods. 3 veta druhá SSP), explicitne nezakotvuje povinnosť senátu najvyššieho súdu postúpiť vec veľkému senátu (na rozdiel od Civilného sporového poriadku, kde je táto povinnosť priamo vyjadrená v ustanovení § 48 ods. 1 veta prvá), z dikcie, zo zmyslu a účelu ustanovenia § 22 ods. 1 v spojení s § 466 SSP je nesporné, že ani v správnom súdnom konaní predloženie veci na rozhodnutie veľkému senátu nezávisí od voľnej úvahy trojčlenného senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR.“ BARICOVÁ, J. a kol.: Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 184.

4 Najvyšší súd SR ešte koná a rozhoduje v päťčlených senátoch, a to v tzv. ostatných veciach – iných veciach ako o kasačných sťažnostiach – § 11 písm. a) až f) a § 21 písm. b) SSP.

5 BARICOVÁ, J. a kol.: Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 1733.

6 Tento dôvod platí rovnako pre aktiváciu veľkých senátov všetkých kolégií, t. j. aj pre veľké senáty občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia – vid'. § 48 ods. 1 CSP.

Aktivácia veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Na správnom kolégiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej v texte aj len „NS SR“) rozhodujú o kasačných sťažnostiach buď tzv. malé senáty t. j. trojčlenné senáty zložené z predsedu senátu a dvoch sudcov [§ 21 písm. a) SSP] alebo veľký senát správneho kolégia NS SR (§ 438 ods. 2 SSP).⁴

Vymedzenie základných procesných pravidiel a kritérií, ktorými sa riadi výber prípadov rozhodovaných veľkým senátom správneho kolégia NS SR nájdeme v § 22 a § 466 SSP. Tieto pravidlá sú však skôr všeobecného charakteru, a tak ďalším dôležitým zdrojom úpravy tejto problematiky bude pravdepodobne v budúcnosti judikatúra NS SR a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej v texte aj len „ÚS SR“). „Pre elimináciu výkladových problémov by bolo do budúcnosti žiaduce, aby podrobnosti o rozhodovaní veľkého senátu upravoval aj Rokovací poriadok Najvyššieho súdu SR...“⁵

Správny súdny poriadok stanovuje v § 22 a § 466 prípady, kedy má senát NS SR (malý senát) tzv. „aktivovať veľký senát“ – t. j. postúpiť mu vec na konanie a rozhodnutie.

Malý senát NS SR má aktivovať veľký senát správneho kolégia NS SR:

1. ak pri svojom rozhodovaní **dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí NS SR** [§ 22 ods. 1 písm. a) SSP].⁶ Podľa komentára k SSP treba pod „právnym názorom, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho súdu“, rozumieť aj situáciu, keď sa senát chce odchyliť od právneho názoru ktoréhokoľvek senátu NS SR (nielen senátu správneho kolégia NS SR), a to najmä s poukazom na to, že správne súdy sú inštitucionálne súčasťou všeobecných súdov.⁷
2. **ak sa chce odchyliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu**;⁸ právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je totiž pre senáty NS SR záväzný (§ 466 ods. 3 SSP),⁹
3. **ak dospel pri svojom rozhodovaní opätovne k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru orgánu verejnej správy o tej istej právnej otázke** [§ 22 ods. 1 písm. b) SSP],¹⁰
4. **ak to navrhol generálny prokurátor z dôvodu rozdielnej rozhodovacej činnosti správnych súdov alebo pretrvávajúcej odlišnosti rozhodovania správnych súdov a orgánov verejnej správy** [§ 22 ods. 1 písm. c) SSP].¹¹ Tomu potom zodpovedá právo generálneho prokurátora podľa § 47 ods. 3 SSP navrhnúť v kasačnej sťažnosti, aby o nej rozhodol veľký senát NS SR.

Z uvedeného vyplýva, že tri zo štyroch prípadov aktivácie veľkého senátu správneho kolégia NS SR má plne vo „svojich rukách“ výlučne malý senát správneho kolégia a v jednom (poslednom) prípade dochádza k aktivácii veľkého senátu na návrh generálneho prokurátora, ktorý je zákonným predpokladom postúpenia veci veľkému senátu.

Zároveň platí, že nikto iný ako malý senát, ktorému je vec pridelená, nemôže veľký senát aktivovať. Účastníci konania alebo ostatní sudcovia z kolégia môžu sudcov senátu, ktorý vec prejednáva, upozorniť na splnenie podmienok postúpenia veci do veľkého senátu; konečné rozhodnutie však zostáva v rukách členov senátu. Aj sám veľký senát je preto pri výbere káuz pasívny, pretože môže rozhodnúť iba vo veciach, ktoré mu malé senáty postúpia.

Veľký senát však určitú úlohu pri výbere prípadov predsa zohráva. Ide o úlohu tzv. negatívnej selekcie. Ak nie sú splnené podmienky na postúpenie veci do veľkého senátu správneho kolégia NS SR a malý senát napriek tomu vec veľkému senátu postúpi, veľký senát má vec bez vecného posúdenia malému senátu vrátiť – § 466 ods. 7 SSP.

Aktivácia veľkého senátu v judikatúre slovenských súdov

Aj napriek skutočnosti, že rozhodnutí veľkých senátov kolégií NS SR je v súčasnosti stále málo, ÚS SR aj NS SR sa už viackrát pri svojom rozhodovaní zaoberali otázkou postúpenia, či nepostúpenia veci veľkému senátu.

S ohľadom na všeobecný charakter väčšiny predmetných rozhodnutí a použiteľnosť ich záverov aj pre oblasť správneho súdnictva, uvádzame chronologicky v čase všetky významné

rozhodnutia, týkajúce sa postupovania vecí veľkým senátom (teda aj spadajúce pod CSP). Pre rozlíšenie uvádzame pri každom rozhodnutí, či bola v konaní použitá právna úprava CSP alebo SSP.

CSP – Uznesenie NS SR sp. zn. 3 Cdo 136/2016 zo dňa 18. októbra 2016¹²

V tomto uznesení NS SR konštatoval, že postúpenie veci veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP nie je síce na voľnej úvahe malého senátu, avšak neznamená to ani, že malý senát musí vec postúpiť pri každom nestotožnení sa s názorom vyjadreným už skôr v inom rozhodnutí niektorého malého senátu. Najvyšší súd SR vyslovil názor, že aj keď by doslovné znenie § 48 CSP mohlo viesť k záveru, že postúpenie veci veľkému senátu je bezpodmienečnou povinnosťou senátu, nie je to tak.

„Bolo by bezpochyby v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy danej v § 48 ods. 1 CSP, pokiaľ by každá (minulá) aplikačná alebo interpretačná nejednotnosť, ktorá sa v rozhodovaní senátov najvyššieho súdu vyskytla pred 1. júlom 2016, bola však do tohto dňa úspešne prekonaná postupmi a mechanizmami vyplývajúcimi z vtedajšieho právneho poriadku (napríklad publikovaním judikátu alebo stanoviska), musela „nanovo“ viesť k procesu, ktorý predpokladá uplatnenie mechanizmov a postupov v zmysle tohto ustanovenia a je zavŕšený rozhodnutím veľkého senátu.“

Najvyšší súd SR rozlišuje medzi prípadmi, kedy v praxi **je dôvod na zmenu** (na odklonenie sa od konštantnej línie rozhodovania) a vtedy je malý senát povinný postúpiť vec veľkému senátu a kedy **nie je dôvod na zmenu** doterajších právnych náhľadov a rozhodovacej praxe ustálenej v minulosti prijatím judikátu (alebo stanoviska) publikovaného v Zbierke a vtedy malý senát postúpiť vec veľkému senátu povinný nie je.

Najvyšší súd SR tiež odlišuje prípady, v ktorých ešte v určitej právnej otázke nedošlo k zjednoteniu alebo zovšeobecneniu rozhodovacej praxe NS SR vo forme stanoviska, judikátu, či rozhodnutia veľkého senátu, kedy má malý senát povinnosť postúpiť vec veľkému senátu, ak sa názorovo odkláňa od skoršieho (nepublikovaného) rozhodnutia iného malého senátu.

Záverom NS SR zhrnul, že ak malý senát zistí, že iný senát zaujal v určitej otázke odlišný názor a tento názor nezdieľa, má dve možnosti:

1. stotožniť sa so starším právnym názorom (už ustáleným v praxi na základe publikovaného judikátu, stanoviska alebo na základe rozhodnutia veľkého senátu) a svoje rozhodnutie založiť na tomto názore¹³ alebo
2. vec postúpiť veľkému senátu na konanie a rozhodnutie.

CSP – Rozsudok NS SR sp. zn. 3 Cdo 174/2016 zo dňa 10. novembra 2016¹⁴

Týmto rozhodnutím NS SR nadviazal na predchádzajúce rozhodnutie a s nasledovnou právnou vetou ho uverejnil aj v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 3/2017 pod č. 17: „Ustanovenie § 48 Civilného sporového poriadku dopadá na prípady, v ktorých trojčlenný senát najvyššieho súdu dospeje k záveru, že je dôvod na odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (stanovísk alebo rozhodnutí uverejnených v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky), alebo na zmenu právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu, alebo na odklon od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu. Pokiaľ trojčlenný senát dospeje k záveru, že tieto dôvody nie sú dané, vec nepostúpi veľkému senátu najvyššieho súdu.“

CSP – Uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia NS SR sp. zn. 1 VCdo 4/2017 zo dňa 18. decembra 2017¹⁵

Predkladaním veci veľkému senátu sa zaoberal v jednom z konaní aj veľký senát občianskoprávneho kolégia NS SR. Konštatoval, že povinnosť senátu predložiť vec veľkému senátu vzniká len vtedy, ak existuje judikatórny odklon – t. j., ak existujú dva rozporné právne názory vyslovené

7 BARICOVÁ, J. a kol.: Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 184.

8 Opäť platí tento dôvod rovnako pre aktiváciu veľkých senátov všetkých kolégií – viď. § 48 ods. 3 CSP.

9 Napriek malému počtu rozhodnutí veľkých senátov už k uvedenému prípadu došlo na občianskoprávnom kolégiu – viď. rozhodnutie sp. zn. 1 VCdo 1/2018 zo dňa 21. marca 2018 <https://www.nsud.sk/data/files/1896_1_vcdo_1_2018.pdf> [2019-09-23].

10 Už zo znenia podmienky aktivácie je zrejmé, že tento prípad sa týka iba aktivácie veľkého senátu správneho kolégia NS SR.

11 Ide opäť o prípad aktivácie výlučne veľkého senátu správneho kolégia NS SR.

12 Dostupné na: <<https://www.nsud.sk/data/att/45266.pdf>> [2020-03-25].

13 Malý senát NS SR sa stotožnil so starším právnym názorom napr. vo veci sp. zn. 3 Cdo 174/2016 – rozsudok zo dňa 10. novembra 2016, dostupný na: <<https://www.nsud.sk/data/att/45645.pdf>> [2020-03-25].

„Senát najvyššieho súdu, ktorý koná v danej veci, sa stotožňuje so závermi vyjadrenými v judikátoch R 28/1984 a R 91/2004, preto vec nepostúpi veľkému senátu v zmysle § 48 ods. 1 CSP.“

14 Dostupný na: <<https://www.nsud.sk/data/att/45645.pdf>> [2020-03-26] alebo aj s právnou vetou v zbierke tu: <https://www.nsud.sk/data/files/1718_zbierka_3_2017.pdf> [2020-03-26].

15 Dostupné na:

<https://www.nsud.sk/data/files/1815_1_vc-do_4_2017_vratenie-dovolaciemu-senatu.pdf>
[2020-03-25].

16 Dostupné na:

<https://www.nsud.sk/data/files/1896_1_vc-do_1_2018.pdf>
[2020-03-27].

17 V SSP nájdeme rovnakú úpravu v § 466 ods. 3 veta druhá.

18 Všetky rozhodnutia ÚS SR sú dostupné na:
<www.ustavnysud.sk>
[2020-03-26].

v rozhodnutiach NS SR a existuje vôľa malého senátu odchyliť sa od právneho názoru vysloveného v predchádzajúcom rozhodnutí. Zdôraznil, že judikatórnym rozporom je len spor o interpretáciu právnej normy (t. j. normatívny rozpor), nie rozpor hodnotový alebo principiálny.

Právna veta tohto rozhodnutia: „Spor o interpretáciu právnej normy je daný, ak sú v najmenej dvoch rozhodnutiach najvyššieho súdu vyslovené právne názory, ktoré odlišným spôsobom vykladajú (interpretujú) rovnakú právnu normu.“

Zaujímavé je, že v tomto konaní sa veľký senát nestotožnil s názorom postupujúceho malého senátu o existencii judikatórneho rozporu a po zistení nedostatku podmienok vymedzených v § 48 ods. 1 CSP sa musel vysporiadať s otázkou ďalšieho postupu – t. j., či je oprávnený rozhodnúť o dovolaní (ako trojčlenný senát), resp. vec vrátiť na prejednanie a rozhodnutie postupujúcemu senátu. Ustanovenie § 48 CSP ani žiadne iné ustanovenia CSP totiž takéto prípad výslovne neupravuje. Veľký senát rozhodol, že keďže niet žiadneho iného subjektu, ktorý by posúdil vzniknutý konflikt medzi malým a veľkým senátom, môže to byť jedine veľký senát, ktorý tento kompetenčný spor rozhodne. V súlade s princípom neodňateľnosti svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy SR a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd) veľký senát vrátil vec malému senátu na prejednanie a rozhodnutie so záverom, že pre meritórne rozhodnutie veľkého senátu chýba zákonný podklad.

CSP – Uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia NS SR sp. zn. 1 VCdo 1/2018 zo dňa 21. marca 2018¹⁶

Necelé dva roky po zavedení inštitútu veľkého senátu do slovenského právneho poriadku nastala situácia, kedy sa chcel malý senát odkloniť od názoru vyslovenom veľkým senátom v jednom z jeho rozhodnutí (a to napriek ešte malému počtu vydaných rozhodnutí) a vec tak postúpil veľkému senátu na konanie a rozhodnutie. Veľký senát občianskoprávneho kolégia konštatoval, že právna úprava s takouto možnosťou výslovne počítá v § 48 ods. 3 CSP,¹⁷ pričom veľký senát môže zotrvať na pôvodnom riešení spornej právnej otázky alebo môže svoju doterajšiu judikatúru zmeniť.

„I keď zmena judikatúry vyvoláva konflikt medzi požiadavkou právnej istoty a požiadavkou materiálnej spravdnosti súdneho rozhodnutia, v aplikačnej praxi sudov je možná. Európsky súd pre ľudské práva formuloval všeobecný princíp, podľa ktorého požiadavka právnej istoty (ani ochrana legitímneho očakávania) nezahŕňa právo na ustálenú judikatúru (Unédic proti Francúzsku, č. 20153/04). Uviedol tiež, že názorová nejednotnosť medzi súdmi je svojou povahou dôsledkom, ktorý je vlastný každému súdnemu systému (Zielinski a Pradal & Gonzales a ďalší proti Francúzsku č. 24846/94). Judikatúra nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby (a to i pri nezmenenej právnej úprave) bola nielen dopĺňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená (por. nález Ústavného súdu Českej republiky z 20. júna 2007 sp. zn. III. ÚS 117/07).“ Ďalej uviedol, že garancia proti zmene judikatúry neexistuje, proces interpretácie a aplikácie práva nie je statický, ale dynamický a v právnej oblasti dochádza k neustálemu vývoju. Súdny tak musia mať možnosť doterajší nesprávny právny názor zvrátiť.

SSP – Uznesenie ÚS SR č. k. IV. ÚS 267/2018-19 zo dňa 19. apríla 2018¹⁸

Ústavný súd SR v tomto rozhodnutí pripomenul, že veľký senát občianskoprávneho kolégia sa už zaoberal otázkou splnenia podmienok pre postúpenie veci veľkému senátu (sp. zn. 1 VCdo 4/2017), avšak konštatoval, že tieto závery sa nedajú mechanicky uplatniť na posudzovanú vec, keďže ide o rozhodovanie v správnom súdnictve.

Ústavný súd SR konštatoval, že SSP nezakotvuje explicitne povinnosť postúpiť vec veľkému senátu v prípade, ak sa konajúci senát mieni odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe. Napriek tomu sa stotožnil s názorom, že ani v správnom súdnom konaní predloženie veci na rozhodnutie veľkému senátu nezávisí od voľnej úvahy malého senátu správneho kolégia NS SR a že „za splnenia všetkých zákonných predpokladov možno z právnej úpravy aj vo veciach patriacich do sféry správneho súdnictva vyvodíť povinnosť senátu najvyššieho súdu predložiť vec veľkému senátu.“

Ústavný súd SR zašiel ešte ďalej a prípadné nepostúpenie veci veľkému senátu označil za spôsobilé vyvolať neprípustný zásah do základného práva účastníka konania na zákonného sudcu a zároveň založiť vadu nesprávne obsadeného súdu.¹⁹

CSP – Nález ÚS SR č. k. II. ÚS 152/2018-45 zo dňa 11. júla 2018

V tomto náleze ÚS SR rozvinul svoje predchádzajúce rozhodnutie a uviedol, že „*princíp zákonného sudcu treba pokladať za celkom neopomenuteľnú podmienku výkonu súdnej moci, keďže na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť a na strane druhej predstavuje pre účastníka konania záruku, že na rozhodnutie jeho veci sú povolané súdy a sudcovia podľa vopred ustanovených zásad tak, aby bola zachovaná zásada pevného a náhodného pridelenia súdnej agendy...*“. Opätovne zdôraznil, že nepredloženie veci, keď je súd povinný tak na základe zákona urobiť, môže znamenať odňatie veci zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR.

SSP – Uznesenie ÚS SR sp. zn. I. ÚS 276/2018 zo dňa 15. augusta 2018

V predmetnom rozhodnutí sa ÚS SR zaoberal otázkou nevyhnutnosti posudzovania judikatórnych odklonov aj v časových súvislostiach a s nasledovnou právnou vetou ho uverejnil aj v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 75/2018: „*Povinnosť postúpenia veci veľkému senátu na zaujatie zjednocujúceho stanoviska a rozhodnutie veci nie je účelne rozširovať aj o obsolentné právne názory obsiahnuté v už „prežitej“ judikatúre. Relevanciu v tomto smere možno priznať len zamýšľanému judikatórному odklonu od právneho názoru aktuálneho v čase rozhodovania konajúceho senátu, keďže v opačnom prípade by bolo potrebné zjednocovanie neúnosného množstva „historicky prežitých“ právnych názorov.*“

Ústavný súd SR konštatoval, že skoršie právne názory NS SR, ktorých sa sťažovateľka dovoľavala, už boli prekonané existujúcou neskoršou judikatúrou NS SR a od tejto aktuálnej judikatúry sa konajúci senát NS SR nemienil pri svojom rozhodovaní odchyliť a rozhodol v súlade s aktuálnou rozhodovacou praxou iných senátov NS SR. Z uvedeného dôvodu konajúci senát nemal, ani podľa názoru ÚS SR, povinnosť postúpiť vec veľkému senátu.

CSP – Nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 332/2018 zo dňa 11. októbra 2018

Aj v tomto rozhodnutí sa ÚS SR venoval posudzovaniu judikatórnych odklonov v časových súvislostiach a s nasledovnou právnou vetou ho uverejnil v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 43/2018: „*Za situácie, keď senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší sud“) dospeje k právnenému názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, pričom v danej právnej otázke neexistuje stanovisko veľkého senátu, ale ani publikované stanovisko senátu, je jeho zákonnou povinnosťou postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Skutočnosť, že existuje publikované stanovisko k danej právnej otázke, ktoré však vychádza z odlišného znenia zákona umožňujúceho (aj) rozdielny výklad, neopravňuje senát nepostúpiť vec veľkému senátu.*“

Ústavný súd SR zdôraznil, že nepostúpenie veci veľkému senátu znamenalo v konkrétnych okolnostiach posudzovaného prípadu aj popretie samotného účelu a zmyslu § 48 ods. 1 CSP – nič totiž nebránilo tomu, aby iný malý senát v budúcnosti znova odlišne posúdil spornú právnu otázku, čím by sa iba predĺžil stav právnej neistoty. Autoritatívnym a záväzným spôsobom je totiž možné spornú otázku vyriešiť iba verdiktom veľkého senátu.

Vyššie uvedená judikatúra sa pre oblasť správneho práva dotýkala zatiaľ de facto iba postupovania vecí spadajúcich pod § 22 ods. 1 písm. a) SSP – ak malý senát dospel pri svojom rozhodovaní k právnenému názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho súdu.

19 K rovnakému názoru došiel opakovane aj Ústavný súd Českej republiky – viď. napríklad nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 738/09 zo dňa 11. septembra 2009 (dostupný na: <<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=15-738-09>> [2020-03-13]) alebo nález sp. zn. IV. ÚS 613/06 zo dňa 18. apríla 2007 (dostupný na: <<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-613-06>> [2020-03-13]).

V praxi zatiaľ nedošlo k využitiu § 22 ods. 1 písm. b) a c) SSP – teda, že by malý senát predložil vec veľkému senátu z dôvodu, že dospel pri svojom rozhodovaní opätovne k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru orgánu verejnej správy o tej istej právnej otázke alebo, že by mu to navrhol generálny prokurátor z dôvodu rozdielnej rozhodovacej činnosti správnych súdov alebo pretrvávajúcej odlišnosti rozhodovania správnych súdov a orgánov verejnej správy.

Pre oblasť správneho práva nedošlo dosiaľ v praxi ani k použitiu § 466 ods. 3 veta druhá SSP – nenastala ešte situácia, že by sa chcel malý senát odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu. Pri existencii iba dvoch rozhodnutí veľkého senátu správneho kolégia NS SR sa však ani niet čomu čudovať. Takáto situácia však už nastala, keď sa chcel malý senát občianskoprávneho kolégia odchýliť od názoru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia NS SR – ide o vyššie uvedený prípad pod sp. zn. 1 VCdo 1/2018. Úprava v SSP a CSP (§ 48 ods. 3 druhá veta) je rovnaká, takže by závery uvedené v tomto rozhodnutí mali byť použiteľné aj pre oblasť správneho práva.

S ohľadom na vyššie uvedené súdne rozhodnutia sa dá pre oblasť správneho práva zhrnúť, že postupovanie vecí malými senátmi veľkému senátu správneho kolégia NS SR podľa § 22 ods. 1 písm. a) SSP a aj podľa § 466 ods. 3 veta druhá SSP (s ohľadom na rovnakú právnu úpravu v § 48 ods. 3 druhá veta CSP):²⁰

- **nezávisí od úvahy malých senátov,**
- **nejde ani o bezpodmienečnú povinnosť** vec postúpiť,
- v prípade splnenia zákonom stanovených podmienok však **má malý senát povinnosť vec veľkému senátu predložiť,**
- **ak malý senát vec nepredloží,** aj keď podľa zákona mal, **ide o porušenie práva na zákonného sudcu** podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR – t. j. ide o pochybenie, ktoré má aj ústavnoprávny rozmer,
- z povinnosti predložiť **existujú výnimky.**

Predkladanie vecí malými senátmi veľkému senátu by sa tak dalo charakterizovať ako **povinné, ale s výnimkami.**

Pri dodržovaní povinnosti aktívovať veľký senát hrá svoju úlohu aj **existencia špecializácie sudcov a senátov.** Napríklad, ako upozorňuje Ondřej Kadlec, na Najvyššom správnom súde Českej republiky (ďalej v texte aj len „NSS ČR“) špecializácia nie je,²¹ čo znamená, že všetky senáty rozhodujú všetko a existuje tak vyššia pravdepodobnosť dodržovania povinnosti rozšírený senát (zjednocovací senát v rámci NSS ČR) aktívovať. „Senáty si vzájomne kontrolujú vlastné postupy. Jestliže se jeden v určité právní otázce odchýlí od dosavadní judikatury bez aktivace rozšířeného senátu, reálně hrozí, že jiný, následně rozhodující o totožné právní otázce, rozpor odhalí, otevřeně porušení povinnosti předchozím senátem označí a věc do rozšířeného senátu předloží.“²² Na NS SR je táto „hrozba“ reálne oveľa menšia – vďaka špecializácii je totiž pravdepodobné, že ďalším senátom rozhodujúcim rovnakú právnu otázku bude opäť rovnaký senát.²³ V prípade odchýlenia sa bez aktivácie veľkého senátu, sa tak senát viac-menej nemusí obávať, že by jeho nezákonný postup následne odhalil iný senát.

Judikátorne výnimky z povinnosti predložiť vec veľkému senátu

V čase písania tohto príspevku boli judikatúrou ustálené nasledovné výnimky:

- A) obsolentné právne názory,
- B) existencia rozhodnutia veľkého senátu,
- C) existencia ustálenej rozhodovacej praxe NS SR,

a dá sa predpokladať, že do budúcnosti sa praxou, resp. v judikatúre vymedzia aj ďalšie takéto výnimky z povinnosti predložiť vec veľkému senátu.

A) Obsolentné právne názory

Z rigidného výkladu textu zákona by sa mohlo zdať, že každý judikátorný odklon musí smerovať do veľkého senátu. To by však bolo nielen neudržateľné, ale často aj úplne zbytočné. Odklon od predchádzajúceho právneho názoru totiž v praxi nie je zriedkavý a v mnohých prípadoch je dokonca nevyhnutný a očakávaný (napr. pri zmene právnej úpravy). Pôvodné rozhodnutie

20 Nazdávame sa, že väčšina bude použiteľná aj na ďalšie dôvody postupovania – § 22 ods. 1 písm. b) a c) SSP.

21 Na NSS ČR tiež pôvodne fungovala špecializácia senátov – NSS ČR bol rozdelený na finančne-správne a sociálne-správne kolégium, tieto však boli od 1. januára 2014 zrušené uznesením pléna NSS ČR (dostupné tu: <http://www.nssoud.cz/-dokumenty/usneseni_plena_o_zruseni_kolegii.pdf> [2020-03-02])

22 KADLEC, O.: Role veľkých senátů v rozhodování vrcholných soudů České republiky. Praha : Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-456-2, 292 s.

23 Napríklad sociálnu agendu (t. j. register Sk a register Sžsk) rozhodujú podľa aktuálneho rozvrhu práce iba dva senáty – senát 7S a senát 9S. Taktiež cudzi-neckú agendu (t. j. register Szak a register Sžak) rozhodujú iba dva senáty – senát 1S a senát 10S. Aktuálny rozvrh práce NS SR viď tu: <https://www.nsud.sk/data/files/2268_rp_nssr_na_rok_2020_v_zneni_opatreni_1_az_6.pdf> [2020-05-04]

však, samozrejme, naďalej existuje, ostáva právoplatné aj účinné a predstavuje výsledok rozhodovacej činnosti v konkrétnom prípade.

„Vzniknutá situácia je už de facto nezvratná a objektívne pretrvá do budúca bez časového obmedzenia. Nemôže to však zároveň znamenať, že každý individuálny spor ohľadom danej právnej otázky musí rozhodnúť veľký senát.“²⁴

Pri predkladaní veci veľkému senátu tak musí ísť o judikatórny odklon od právneho názoru aktuálneho v čase rozhodovania.

B) Existencia rozhodnutia veľkého senátu

Ak o určitej právnej otázke už rozhodol veľký senát (právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný – § 466 ods. 4 veta prvá SSP) a malý senát sa nechce od tohto rozhodnutia odchyliť (ak by sa odchyliť chcel, vtedy by bol povinný vec predložiť podľa § 466 ods. 3 veta druhá SSP), nie je povinný vec postúpiť veľkému senátu.

To platí aj v prípade, ak je právny názor rozhodujúceho malého senátu síce v rozpore s predchádzajúcim iným rozhodnutím malého senátu (napríklad starším alebo zjavne ojedinelým), ale v súlade s rozhodnutím veľkého senátu. Inými slovami povedané, ak existujú rozdielne rozhodnutia o určitej právnej otázke – na jednej strane rozhodnutie veľkého senátu a na strane druhej rozhodnutie, či rozhodnutia malého senátu – nie je rozhodujúci malý senát povinný vec postúpiť veľkému senátu.

Takéto procesné situácie však v súčasnosti pokrývajú iba malý okruh právnych otázok, najmä s ohľadom na malý počet rozhodnutí vydaných veľkými senátmi.

C) Existencia ustálenej rozhodovacej praxe NS SR

Pod existenciou ustálenej rozhodovacej praxe NS SR máme na mysli existenciu:

1. zjednocujúceho stanoviska – stanovisko kolégia je totiž pre členov kolégia záväzný [§ 21 ods. 3 písm. a) zákona o súdoch] alebo
2. rozhodnutia uverejneného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky – v tzv. R – zbierke.

Ak bolo v určitej právnej otázke vydané stanovisko alebo rozhodnutie o konkrétnej právnej otázke a bolo publikované v R – zbierke a malý senát sa nechce od tohto názoru alebo rozhodnutia odchyliť, nie je povinný vec postúpiť veľkému senátu.

Táto výnimka je dôležitá najmä s ohľadom na posúdenie, či môže malý senát sám rozhodnúť v prípade, ak je jeho právny názor síce v rozpore s predchádzajúcim rozhodnutím malého senátu (napríklad starším alebo zjavne ojedinelým), ale v súlade s judikátom publikovaným v R – zbierke alebo s prijatým stanoviskom (čiže v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou).

S ohľadom na vyššie uvedenú judikatúru sa dá tvrdiť, že publikovanie rozhodnutia v R – zbierke (t. j. existencia judikátu), či prijatie zjednocujúceho stanoviska „vymazáva, čo bolo pred ním“ a vytvára ustálenú rozhodovaciu prax s pôsobením do budúcnosti.

Zároveň však platí, že existencia stanoviska alebo judikátu, ktoré vychádza z odlišného znenia zákona, nezabavuje malý senát povinnosti postúpiť vec veľkému senátu. Tzn., že rigidné pridržiavanie sa starého právneho názoru tiež nie je v súlade so zákonom.²⁵

Záver

Ako už bolo v úvode naznačené, právna úprava aktivácie veľkého senátu nie je dostatočne konkrétna v otázke povinnosti postúpenia veci veľkému senátu na konanie a rozhodovanie.

Otázniky vzbudzuje aj nerovnaká právna úprava v CSP a SSP. Natíska sa tak úvaha, či išlo o zámer zákonodarcu – upraviť tieto v zásade rovnaké inštitúty rozdielne – alebo ide iba o nedopatrenie, bez nejakého skrytého úmyslu.

Inšpiráciou pre zavedenie inštitútu veľkého senátu do slovenského právneho poriadku (ako uviedol zákonodarcu v dôvodovej správe k SSP) bol okrem iných aj inštitút rozšíreného senátu NSS ČR.²⁶ V Českej republike predstavuje konanie pred takýmto senátom zavedenú a dobre fungujúcu prax už niekoľko rokov – inštitút rozšíreného senátu bol zavedený spolu so vznikom NSS ČR dňa 1. januára 2003 a ročne vydá okolo 20 rozhodnutí. Ako uvádza Zdeněk Kühn, sudca NSS ČR: „Instituce velkých a rozšířených senátů je jedním z nejdůležitějších stylotvorných prvků současné české judikatury.“²⁷

24 SEDLAČKO, F.: Veľký senát Najvyššieho súdu SR versus R – zbierka. In: Bulletin slovenskej advokácie, roč. XXV, č. 9/2019, ISSN 1335-1079, s. 4.

25 Vid'. spomínaný nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 332/2018 zo dňa 11. októbra 2018.

26 Právnu úpravu rozšíreného senátu NSS ČR nájdeme v § 16 – § 18 zákona č. 150/2002 Sb. Soudní řád správní (ďalej v texte len „SŘS“), pričom v § 17 ods. 1 veta prvá SŘS je ustanovené: „Dospěl-li senát Nejvyššího správního soudu při svém rozhodování k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhod-

nutí Nejvyššího správního soudu, postoupí věc k rozhodnutí rozšířenému senátu.“

SŘS stanovuje (na rozdiel od slovenskej právnej úpravy) aj zákonnú výnimku z povinnosti vec postúpiť, a to existenciu stanoviska NSS, v ktorom bol odlišný právny názor vyslovený (§ 17 ods. 2 SŘS).

27 KÜHN, Z.: O velkých senátech a judikatorních odklonech vysokých soudů. In: Právní rozhledy, roč. 2/2013, Praha : C. H. Beck, ISSN 1210-6410, s. 39 – 46.

28 Dostupné na: <<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=91967&pos=1&cnt=1&typ=result>> [2020-04-28]

29 Vid. aj ďalšie rozhodnutia ÚS ČR k povinnosti predložiť vec rozšírenému senátu NSS ČR: nález sp. zn. III. ÚS 2556/07 zo dňa 22. júla 2009, sp. zn. IV. ÚS 2170/08 zo dňa 12. mája 2009, sp. zn. II. ÚS 2747/08 zo dňa 21. apríla 2009, sp. zn. IV. ÚS 1882/07 zo dňa 19. júna 2008 a sp. zn. IV. ÚS 613/06 zo dňa 18. apríla 2007.

Ani z právnej úpravy v ČR však jednoznačne nevyplýva, či ide o možnosť alebo o povinnosť vec rozšírenému senátu postúpiť. Po zavedení inštitútu rozšíreného senátu tak bola jeho ne/aktívacia malými senátmi predmetom viacerých rozhodnutí. V jednom zo svojich novších rozhodnutí (sp. zn. I. ÚS 2866/15 zo dňa 14. marca 2016)²⁸ to Ústavný súd ČR zhrnul nasledovne: „*prvotní povinností rozhodujícího senátu je věc ke sjednocení předložit. Výjimky z této povinnosti je třeba vykládat zdrženlivě a v případě pochybností ve prospěch ochrany ústavně zaručeného práva na zákonného soudce. Nadměrné užívání této výjimky by totiž mohlo vést k (byť i neúmyslnému) vyhýbání se povinnosti předložit věc sjednocujícímu tělesu.*“²⁹

Nazdáваме sa, že okrem právnej úpravy inštitútu rozšíreného senátu NSS ČR ako takeého, sa zákonodarca mohol inšpirovať už aj existujúcou niekoľkoročnou judikatúrou českých vrcholných súdov a jasnejším spôsobom upraviť povinnosť postúpiť vec veľkému senátu kolégií NS SR (v zmysle jasnejšieho stanovenia zákonných podmienok aktívacie veľkých senátov). Predišlo by sa tým možno niekoľkoročnému postupnému objasňovaniu tejto otázky v judikatúre NS SR a ÚS SR.

Na záver však môžeme konštatovať, že postupne (ako je vidno aj z vyššie uvedených rozhodnutí NS SR a ÚS SR) **je aktivácia veľkého senátu správneho kolégia NS SR** judikatórne dotváraná ako **povinná** (keďže nezáleží na voľnej úvahe malých senátov, ale na ne/splnení zákonných podmienok), **ale s judikatúrou ustálenými výnimkami, ktoré sa budú pravdepodobne do budúcnosti ešte rozširovať.** ■

RESUMÉ

(Ne)Povinná aktivácia veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR?

V § 22 ods. 1 Správneho súdneho poriadku je upravené postupovanie vecí na rozhodnutie veľkému senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Zo znenia tohto ustanovenia však nie je zrejmé, či má senát po naplnení podmienok tam stanovených možnosť alebo povinnosť veľký senát tzv. aktivovať. Príspevok je venovaný postupovaniu vecí na konanie a rozhodovanie veľkému senátu správneho kolégia NS SR a jeho súčasťou je aj relevantná judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky týkajúca sa tejto problematiky.

SUMMARY

(Non)Obligatory Activation of the Grand Panel of the Administrative Division of the Supreme Court of the Slovak Republic?

Sec. 22(1) of the Administrative Procedure Code governs and regulates transfer of cases to be decided by the Grand Panel of the Administrative Division of the Slovak Supreme Court. However, this provision does not clearly set out whether the bench (after meeting all the requirements laid down therein) has the possibility or obligation to “activate” the Grand Panel. The article deals with the transfer of cases for the proceedings and decision-making by the Grand Panel of the Administrative Division of the Slovak Supreme Court, and it also deals with relevant case law of the Constitutional Court of the Slovak Republic and the Supreme Court of the Slovak Republic with regard to this issue.

ZUSAMMENFASSUNG

(Nicht)Obligatorische Aktivierung des Großen Senats des Verwaltungskollegiums beim Obersten Gericht der Slowakischen Republik?

Im § 22 Abs. 1 der Gerichtsverwaltungsordnung ist die Weiterleitung der Sachen an den Großen Senat des Verwaltungskollegiums beim Obersten Gericht der Slowakischen Republik geregelt. Von der Fassung dieser Bestimmung ist aber nicht erkenntlich, ob der Senat nach der Erfüllung der dort festgehaltenen Bedingungen die Möglichkeit oder die Pflicht hat, den Großen Senat sogenannten zu aktivieren. Der Beitrag befasst sich mit der Weiterleitung der Sachen an den Großen Senat des Verwaltungskollegiums beim Obersten Gericht der Slowakischen Republik zum Verfahren und zur Entscheidung und seinen Bestandteil bildet auch die relevante Judikatur des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik und des Obersten Gerichtes der Slowakischen Republik zu dieser Problematik.

Záložná zmluva a kaučná zmluva v pracovnom práve

JUDr. Andrej Poruban, PhD.

Príspevok sa venuje možnostiam zamestnávateľa zabezpečiť svoju existujúcu či budúcu pohľadávku k náhrade škody spôsobenej zamestnancom pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním. Bližšie analyzuje zmluvu o zriadení záložného práva, ktorú Zákonník práce síce pozná, ale v praxi sa nevyužíva, a zmluvu o zložení kaucie, ktorú Zákonník práce neupravuje.

1. Záložná zmluva

Záložné právo sa stručne spomína v kogentnom § 20 ods. 4 Zákonníka práce (ďalej ako ZP): „Nárok na náhradu škody na zverených hodnotách, ktoré je zamestnanec povinný vyúčtovať, a nárok na náhradu škody, ktorú zamestnanec spôsobil zamestnávateľovi úmyselne, môže zamestnávateľ so zamestnancom zabezpečiť písomnou zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, ktorú zamestnanec vlastní.“

Z textu zákona je zrejmé, že pracovnoprávna regulácia sa vzťahuje len na obmedzenie osobného a obzvlášť vecného rozsahu zabezpečiteľných pohľadávok na dva typy nárokov zamestnávateľa na náhradu škody i/ pri zodpovednosti za schodok na zverených hodnotách, ktoré je zamestnanec povinný vyúčtovať (§ 182 ods. 1 ZP), a ii/ ktorú zamestnanec spôsobil zamestnávateľovi úmyselne (§ 179 ZP). Okrem toho upravuje už len zriadenie písomnou zmluvou a limituje záloh na nehnuteľnosť vo vlastníctve zamestnanca. Citované ustanovenie však už nič nehovorí o ďalších podstatných skutočnostiach, ako je vznik, výkon, či zánik záložného práva.

JUDr. Andrej Poruban, PhD. sa venuje pracovnému právu vo všetkých jeho podobách.

Okrem advokácie pôsobí aj ako vysokoškolský pedagóg a je členom akademickej rady časopisu *European Employment Law Cases* (www.eelc-online.com).

rej použitie je vylúčené z dôvodu funkčných väzieb ZP a OZ v intenciách § 1 ods. 4 ZP: „Ak tento zákon v prvej časti neustanovuje inak, vzťahujú sa na právne vzťahy podľa odseku 1 všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka.“ Hoci takéto prepojenie oboch predpisov je principiálne správne, otázky vzbudzuje jeho zúžené nastavenie.

Východiskom môže byť kreatívnejšia cesta cez záväzkovú časť (§ 552 OZ): „V tomto prípade sa totiž uplatňuje širší výklad ‚Všeobecných ustanovení‘ Občianskeho zákonníka, na ktorých subsidiárne použitie odkazuje § 1 ods. 4 Zákonníka práce; uvedené ustanovenie totiž výslovne neodkazuje výlučne na Všeobecné ustanovenia Prvej časti Občianskeho zákonníka, a preto je potrebné za všeobecné ustanovenia v zmysle dikcie § 1 ods. 4 Zákonníka práce považovať nielen ‚Všeobecné

zamestnanca. Citované ustanovenie však už nič nehovorí o ďalších podstatných skutočnostiach, ako je vznik, výkon, či zánik záložného práva.

Generálna úprava záložného práva je obšiahnutá v § 151a – § 151me Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. (ďalej ako OZ), na ktoré ZP neodkazuje ani v poznámke pod čiarou. Navyše, ide o druhú časť zákona, ktor

- 1 Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 9. 9. 2014, sp. zn. 8 Co 375/2014.
- 2 Podporuje napr. NOVOTNÝ, M.: Jednostranné započítanie v pracovnoprávných vzťahoch. In Justičná revue, 2011, č. 3, s. 425 – 434.
- 3 K analýze § 1 ods. 4 ZP viac SEILEROVÁ, M.: Úroky z omeškania v pracovnom práve. In Košické dni súkromného práva I : recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, s. 254 – 270.
- 4 TOMAN, J.: Individuálne pracovné právo: všeobecné ustanovenia a pracovná zmluva. Bratislava : Nadácia Friedricha Eberta, 2014, s. 123.
- 5 DOLOBÁČ, M.: Zabezpečenie práv a povinností v slovenskom pracovnom práve. In Societas et Iurisprudentia, 2018, č. 1, s. 117.
- 6 BARANCOVÁ, H. in BARANCOVÁ, H. a kol.: Zákonník práce. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 357.
- 7 DOLOBÁČ, M.: Hranice zmluvnej slobody v pracovnom práve. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2017, s. 137.
- 8 GREGOROVÁ, Z.: Vzťah zákonníku práce a občianskeho zákonníku – možnosti smluvní volnosti. In Liberalizácia pracovného práva a nové trendy vo vývoji pracovných vzťahov. Košice : Univerzita Pavla Josefa Šafárika v Košiciach, 2009. s. 158.
- 9 FÁBRY, B. in FÁBRY, B. – KASINEC, R. – TURČAN, M.: Teória práva. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019.

ustanovenia' Občianskeho zákonníka uvedené v jeho Prvej časti (§ 1 – 122), ale aj 'Všeobecné ustanovenia' uvedené v jeho Ôsmej časti – označenej ako Záväzkové právo (§ 488 – 587), keďže pracovnoprávne vzťahy treba; rovnako ako občianskoprávne vzťahy; považovať za záväzkové vzťahy, v ktorých účastníci vystupujú ako nositelia subjektívnych práv a povinností stanovených normami pracovného práva.⁴¹ Tento názor je však akceptovaný iba sporadicky² a ustálená interpretácia, že ide len o prvých 122 paragrafov, je vhodnejšia.³

Pri chýbajúcej judikatúre sa so vzniknutým stavom musela vysporiadať odborná literatúra, ktorá sa zhoduje na použití analógie: „Aby bolo možné z praktického hľadiska realizovať samotné zriaďovanie záložného práva, musia sa analogicky aplikovať právne normy občianskeho práva (§ 151a až 151md OZ), na ktoré však Zákonník práce neodkazuje.“⁴ Rovnako: „Na riadne uplatnenie zabezpečovacieho inštitútu záložného práva v pracovnom práve je tak nepochybne nevyhnutná analógia Občianskeho zákonníka.“⁵ Takisto: „Uvedený všeobecný právny základ zriadenia záložného práva vyžaduje, ak ide o spôsob zriadenia záložného práva, použiť analogicky Občiansky zákonník.“⁶

Analógia, ako interpretačná metóda, je často dôvodná „pretože inak by sme objektívne nedokázali pokryť všetky situácie, ktoré sa v pracovnoprávných vzťahoch vyskytujú. Základnými predpokladmi analógie sú neplánová medzera v zákone a existencia právnej normy, ktorá upravuje podobnú situáciu. Metódou analógie zákona by sa teda teoreticky mohli aplikovať i tie ustanovenia, ktoré zákonodarca na prvý pohľad vylúčil zo subsidiárneho použitia Občianskeho zákonníka.“⁷

Z hľadiska právnej istoty však platí, že model ‚bližšie pozri osobitný zákon‘ je pre adresátov ZP náročnejší, a môže viesť až k nežiaducej invazívnej aplikácii občianskoprávných noriem. „Použití občianskeho zákonníku pomocí analógie legis nemôže byť samozrejme bezbřehé, vyloučeno je tam, kde zákoník práce má vlastní právni úpravu niektorého inštitútu, alebo tam, kde analogické použitie ustanovení občianskeho zákonníku je v rozpore se základnými zásadami a princípy zákonníku práce, popř. tam, kde výslovně konkrétní ustanovení občianskeho zákonníku vyloučeno.“⁸

Toto nebude sporné pri záložnom práve, pretože tu nie je rozpor so základnými zásadami pracovného práva, ale, naopak, dochádza k naplneniu a riadnemu fungovaniu pracovného pomeru, pričom analógiou sa docieli koncepcne lepšie riešenie než jej neaplikáciou. Na druhej strane treba zdôrazniť, že analógia má podobné účinky ako subsidiarita, ktorej význam sa tak potláča, a tým sa stráca relevancia a potreba § 1 ods. 4 ZP.

Na rozdiel od ostatných autorov sa preto prikláňam k priamemu použitiu OZ. K tejto myšlienke ma vedie jednota právneho poriadku. Zriadením záložného práva dohodou medzi zamestnávateľom a zamestnancom sa z neho nestáva pracovnoprávny inštitút, ale esenciálne ide naďalej o jeden a ten istý nástroj súkromného práva. Zákonník práce nemení jeho kvalitu, ale len odôvodňuje – zužuje – aplikáciu na dva druhy nárokov. Ich pôvod je síce v základnom pracovnoprávnom vzťahu, ale vzťahy medzi jeho subjektmi sú obsahovo vzťahmi medzi záložným veriteľom a záložcom. V neposlednom rade pri analógii by malo ísť o použitie noriem, ktoré upravujú odlišnú, i keď v zásade podobnú situáciu.⁹ Prevzaté § 151a – § 151me OZ sa však bezprostredne týkajú záložného práva ako takého.

Priamym použitím OZ odpadávajú aj teoretické otázky, ako napr. či je písomná záložná zmluva platná, alebo nie.¹⁰ V kontexte § 17 ods. 2 ZP by sa mohlo zdať, že s nesplnením tejto požiadavky nie je spojená neplatnosť, pretože chýba doložka ‚inak je neplatná‘. To by však nebolo v súlade s občianskoprávnou konštrukciou (§ 151b ods. 1 prvá veta OZ v spojitosti s § 40 ods. 1 OZ), ktorá pod sankciou neplatnosti vyžaduje písomnú formu. I keď z praktického hľadiska je nakoniec irelevantné, či by ústna zmluva o zriadení záložného práva uzatvorená na základe § 20 ods. 4 ZP bola platným právnym úkonom, pretože by aj tak nemala zamýšľané právne účinky. Bez písomnej formy nie je možné rozhodnúť o povolení vkladu záložného práva do príslušného registra podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon).

Všeobecná občianskoprávna úprava sa musí presadiť aj pri takých špecifických okolnostiach, kedy by napr. chcel mladistvý zamestnanec (t. j. mladší ako 18 rokov) zriadiť záložné právo k svojej nehnuteľnosti. Navzdory tomu, že v pracovnoprávných vzťahoch disponuje úplnou aktívnou zložkou právnej subjektivity (§ 11 ods. 2 ZP), platnosť záložnej zmluvy sa musí posudzovať v zmysle § 9 OZ, ktorý prihliada na postupné nadobúdanie spôsobilosti dospelávajúceho človeka k právnym úkonom v nadväznosti na vývoj jeho rozumových a vôľových schopností.

2. Kaučná zmluva

System zabezpečovacích prostriedkov (§ 20 ods. 1 ZP) je dlhodobo podrobovaný kritike, pretože „spolu s obmedzeným vecným rozsahom neposilňuje podstatnejším spôsobom právnu pozíciu veriteľa. Ten si nemôže vzhľadom na úzky ich počet vybrať, čím sa nenaplnia hlavná funkcia zmluvných zabezpečovacích prostriedkov, preventívna, zabezpečovacia a uhradzovacia.“¹¹ Vzhľadom na to, že nie vždy poskytuje potrebnú podporu a hrozba trestného postihu je len abstraktnou ochranou, ktorá navyše sleduje iný cieľ, objavuje sa požiadavka iného zaistenia budúcich nárokov zamestnávateľa.

Jednou z alternatív môže byť zmluva o kaucii, ktorá je vhodná tam, kde sa vopred dáva dôvera a zodpovednosť spojená so zvýšeným rizikom vzniku škody. Týkať sa môže najmä zamestnanca s väčšou samostatnosťou v rámci organizačnej štruktúry s oprávnením prijímať na určitom stupni zásadné rozhodnutia, alebo ktorému sú zverované hodnoty s povinnosťou vyúčtovania.

2.1 Prípustnosť

Predmetný dvojstranný právny úkon nie je vyjadrený v ZP, čo prax využila na kontraktálnu improvizáciu. Zamestnávateľa inklinovali nielen k jednoduchej istote zloženej na krytie potenciálnej škody, ale aj na pohľadávky vznikajúce napr. z titulu predčasného skončenia pracovného pomeru z iniciatívy zamestnanca.

So zreteľom na to, že medzi zamestnávateľom a zamestnancom nevzniká občianskoprávny záväzok (ako napr. pri nájme firemného bytu), ale stále ide o vnútorný, časový, miestny a najmä vecný vzťah k pracovnej zmluve, súdy pristúpili k tejto forme zabezpečenia jednoznačne a dohody zneplatnili.¹² Postupovali pritom podľa štandardnej poučky, že normy pracovného práva majú v zásade kogentnú povahu, čo okrem iného znamená, že je možné uzatvoriť iba tie zmluvy, ktoré upravujú alebo aspoň predvídajú pracovnoprávne predpisy, a že zmluvná voľnosť sa uplatní len tam, kde to umožňujú. Kľúčovú rolu tu zohráva § 18 ZP, podľa ktorého „zmluva podľa tohto zákona alebo iných pracovnoprávnych predpisov je uzatvorená, len čo sa účastníci dohodli na jej obsahu“.¹³ Nie je teda možné zabezpečiť povinnosti iným spôsobom, než je uvedené v § 20 ods. 1 ZP. Absolútne neplatným je preto právny úkon priečiaci sa obmedzeniu autonómie vôle a odporujúci zákonu, ktorý výslovne nepripúšťa zloženie zábezpeky.

Domnievam sa, že predložené dôvody nie sú opodstatnené, pretože § 18 ZP obsahuje iba všeobecné pravidlo upravujúce okamih dosiahnutia zmluvného konsenzu, t. j. ktorým momentom je možné považovať zmluvu za uzatvorenú, a nemôže slúžiť ako opora pre tvrdenie, že nie je možné uzatvoriť zmluvu, ktorá nie je explicitne v pracovnoprávnych predpisoch upravená.¹⁴

Uvedené ustanovenie sa navyše musí čítať v spojitosti čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb., podľa ktorého „každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.“ Záver o nedovolenosti kaučnej zmluvy by teda musel vyplývať z jej zákazu, ako je tomu s účinnosťou od 1. 1. 2012 v Českej republike (§ 346b ods. 3 Zákoníku práce č. 262/2006 Sb.: „Zamestnávateľ nesmie od zamestnanca v súvislosti s výkonom závislé práce požadovať peněžitou záruku.“) Inak musí platiť, že zamestnávateľ a zamestnanec môžu konať všetko, čo zákon nezakazuje.

Za rovnaký prístup v kontexte konkurenčnej doložky sa prihovárал aj sudca Lajos Mészáros vo svojom odlišnom stanovisku: „Z hľadiska čl. 2 ods. 3 ústavy je podstatné, že záver o neprípustnosti konkurenčnej doložky musel nevyhnutne vyplývať z jej zákonného zákazu – ak totiž každý zamestnanec a zamestnávateľ mohol konať, čo nebolo zákonom zakázané, potom konkurenčnú doložku nemohol uzavrieť jedine preto, že to bolo zakázané zákonom. Záver, že to zákonom zakázané nebolo, no napriek tomu to nebolo prípustné, by z hľadiska čl. 2 ods. 3 ústavy nemohol obstáť.“¹⁵

2.2 Aplikovanie

Po odmietnutí nie príliš presvedčivých argumentov v prospech plošného zákazu sa vynára otázka, ako správne využívať kauciu pri absencii konkrétneho legislatívneho rámca, ak hrozí nerovnováha zmluvných strán. Aj keď sa to na prvý pohľad nemusí javiť, existujúce nástroje do určitej úrovne už stačia na vyvažovanie požiadaviek spravodlivej ekvivalencie záujmov zamestnávateľa a zamestnanca.

- 10 DEMEK, P.: Legálne možnosti a limity zabezpečenia práv a povinností v pracovnoprávnych vzťahoch. In: Sociálne riziká a základné ľudské práva – výzvy pre pracovné právo 21. storočia. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, 2011, s. 64; HODÁLOVÁ, I. in BARANCOVÁ, H.: Pracovný pomer a poistný systém. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, Bratislava: Veda, 2008, s. 197; MATEJKA, O. in TKÁČ, V. a kol.: Zákonník práce. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014, s. 109.
- 11 BARANCOVÁ, H.: Zabezpečenie záväzkov v pracovnom práve Slovenskej republiky. In: Zabezpečenie pohľadávok a ich uspokojenie. Bratislava : Iura Edition, 2002, s. 376.
- 12 Nález Ústavného soudu ČR z 2. 7. 1996, sp. zn. I. ÚS 27/96, ktorým bol zamietnutý rozsudek Krajského soudu v Ostravě z 19. 10. 1995, sp. zn. 16 Co 422/95. Na Slovensku napr. rozsudok Okresného soudu Košice I z 26. 8. 2010, sp. zn. 17C/328/2009-96, potvrdený rozsudkom Krajského soudu v Košiciach z 26. 4. 2012, sp. zn. 6Co/253/2010; dovolanie zamietnuté uznesením Najvyššieho soudu Slovenskej republiky z 25. 7. 2012, sp. zn. 6 Cdo 113/2012.
- 13 Porovnaj napr. s DOLOBÁČ, M. in ŠVEC, M. – TOMAN, J. a kol.: Zákonník práce. Zákon o kolektívnom vyjednávaní; komentár zväzok 1 čl. 1 až § 176 Zákonníka práce. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019: „Z tohto ustanovenia, konkrétne sčasti jeho textu ,podľa príslušných ustanovení pracovnoprávnych predpisov‘, sa súdnym

a teoreticko-právnym výkladom ustálil tzv. *„numerus clausus zmluvných typov“*, inými slovami obmedzený počet zmlúv a dohodnutí aplikovaných v pracovnom práve.“ Alebo s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. 3. 2011, sp. zn. 3 MCdo 14/2010, uverejneným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky v roku 2012 pod č. 44: *„Uvedené kogentné ustanovenie Zákonníka práce je právnou teóriou i aplikačnou praxou spájané so zásadou numerus clausus zmluvných typov v pracovnom práve, ktorá vyjadruje zákaz iného správania, ako je správanie predpokladané pracovno-právnou normou. Keďže Zákonník práce nepripúšťa možnosť inej úpravy vzniku pracovnoprávného vzťahu medzi jeho účastníkmi, iba takej, ktorá je obsiahnutá v príslušných ustanoveniach pracovnoprávných predpisov, považuje sa iná úprava za takú, ktorá je v rozpore s príslušnými pracovno-právnymi predpismi.“* (proti rozsudku bola podaná sťažnosť na Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorá bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená uznesením sp. zn. I. ÚS 405/2011-18).

14 § 18 ZP je nástupcom pôvodného § 244 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb., z ktorého ale ostal len prvý odsek, a zvyšok je vďaka subsidiárnej pôsobnosti nahradený zmluvným systémom v § 43a a nasl. OZ.

15 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. 7. 2013, sp. zn. PL. ÚS 1/2012.

16 HRABCOVÁ, D. in GALVAS, M. a kol.: Pracovní právo. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2012. s. 167.

Dohoda o vytvorení peňažnej istoty, z ktorej by sa zamestnávateľ uspokojil pre prípad vzniku škody, prichádza do úvahy najmä pri vzniku pracovnej zmluvy (príp. dohody o hmotnej zodpovednosti) s tým, že bez zloženia kaucie by zmluva nebola uzatvorená. Z povahy predzmluvných vzťahov vyplýva, že zamestnávateľ má právo vybrať si zamestnanca podľa vlastných požiadaviek (Čl. 2 druhá veta Základných zásad ZP).

Z definičného znaku závislej práce (§ 1 ods. 2 ZP) „osobne“ je zrejmé, že pracovný pomer nie je len majetkový, ale aj sociálny vzťah (*intuitu personae*), pri ktorom zamestnávateľ nemusí byť naklonený zamestnať kohokoľvek. Schopnosť a ochota zložiť určitú sumu nevybočuje z kritérií, akými sú vzdelanie, kvalifikácia, prax, skúsenosti či zručnosti, a ide o podstatný prejav spoľahlivosti a motivácie získať pracovné miesto, v ktorom sa uchádzač o zamestnanie môže lepšie uplatniť. Pre zamestnávateľa je to teda jeden zo signálov dať prednosť tomu, kto preukázal vôľu obetovať kus svojich úspor, aby niesol časť rizika spojeného s výkonom práce, a podieľal sa na úspechu zamestnávateľa.

Samozrejme, takáto podmienka znevýhodňuje tých, ktorí nemajú dostatočné ekonomické možnosti. Napriek tomu, že ide o nerovné zaobchádzanie, nemusí dôjsť vždy k porušeniu zákazu priamej diskriminácie na základe majetku. Podľa § 8 ods. 1 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (*„Diskriminácia nie je také rozdielne zaobchádzanie, ktoré je odôvodnené povahou činností vykonávaných v zamestnaní alebo okolnosťami, za ktorých sa tieto činnosti vykonávajú, ak tento dôvod tvorí skutočnú a rozhodujúcu požiadavku na zamestnanie pod podmienkou, že cieľ je legitímny a požiadavka primeraná.“*) bude kaucia prípustná, ak pôjde o oprávnenú a určujúcu požiadavku, ktorá je pri výkone konkrétneho povolania nevyhnutná, a sledovaný vecný dôvod (zabránenie a likvidácia škody) sa nebude dať dosiahnuť iným spôsobom.

Práve profesijná požiadavka a jej proporcionalita v užšom zmysle je aj mierou hodnotenia primeranosti sumy, ktorá by mala byť zamestnancom poskytnutá. Jej celková výška by mala zohľadňovať jeho pozíciu, príjem a rozsah nebezpečenstva vzniku škody, a to vždy podľa okolností každého prípadu zvlášť. V kolízií s princípom ochrany splatnej odmeny za vykonanú prácu a jej výplaty¹⁶ by bolo, keby sa finančné prostriedky, ktoré sa majú zložiť, akumulovali zo mzdy zamestnanca počas trvania pracovného pomeru, napr. dohodou o zrážkach zo mzdy.

Peniaze môžu byť zložené v hotovosti, alebo na účet zamestnávateľa, ktorý je oprávnený s nimi nakladať, ak sa subjekty nedohodnú inak. Prenechanie peňazí je majetkovým obmedzením zamestnanca v prospech zamestnávateľa. Aby nešlo len o akúsi bezúročnú pôžičku, zamestnanec musí mať právo na výplatu úrokov, a to aj v prípade, že neboli dojednané. Práve tu nastupuje potreba analógie s podobným inštitútom, ktorým je zmluva o úvere podľa § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb.: *„Od doby poskytnutia peňažných prostriedkov je dlžník povinný platiť z nich úroky v dojedanej výške, inak v najvyššej prípustnej výške ustanovenej zákonom alebo na základe zákona. Ak úroky nie sú takto určené, je dlžník povinný platiť obvyklé úroky požadované za úvery, ktoré poskytujú banky v mieste sídla dlžníka v čase uzavretia zmluvy. Ak strany dojednávajú úroky vyššie než prípustné podľa zákona alebo na základe zákona, je dlžník povinný platiť úroky v najvyššie prípustnej výške.“*

Zamestnávateľ sa môže z kaucie uspokojiť až po dodržaní procedúry podľa § 191 ZP. Dohoda, na základe ktorej by tak mohol urobiť ihneď po vzniku škody, by bola v rozpore s § 17 ods. 1 ZP.

Kaucnú zmluvu možno za súčasného stavu platne uzatvoriť nielen písomne, ale aj ústne i konkludentne. Z dôvodu ochrany zamestnanca ako slabšieho subjektu je však bezpečnejšie, aby ju zákonodarcia subsumoval pod písomný režim so sankciou neplatnosti (§ 17 ods. 2 ZP).

Ak sa teda nepristúpi k explicitnému zákazu, tak pre efektívnejšie uplatňovanie je nutné nastaviť aj ďalšie ochranné mechanizmy. Predovšetkým by mali byť prijaté opatrenia týkajúce sa povinnosti zamestnávateľa vrátiť kauciu, napr. okamihom skončenia, resp. zániku pracovného pomeru podľa § 59 ZP, ako aj § 29a ZP (eventuálne pri zániku dohody o hmotnej zodpovednosti). Zamestnanec by tiež mal mať právo odstúpiť od zmluvy. Výhladovo možno pri smrti zamestnanca zväziť, či by právo na vrátenie nemalo prechádzať spolu so mzdovými nárokmi vo výške štvornásobku priemerného mesačného zárobku na jeho manžela, deti a rodičov, ak s ním žili v čase smrti v domácnosti (§ 35 ods. 1 ZP). Zakotvené by malo byť aj právo zamestnávateľa na doplnenie zábezpeky v prípade, že dôjde k jej zníženiu alebo vyčerpaniu. Nevyhnutné by

bolo aj eliminovanie vedľajšieho negatívneho účinku, ktorým môže byť oslabovanie záujmu zamestnávateľa o vytváranie podmienok pre prevenciu škôd.

Otázne je, či okrem pracovného pomeru môže byť zábezpeka aj súčasťou pracovnoprávných vzťahov založených niektorou z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Opatrne sa možno prikloniť skôr k áno, ale len v naozaj mimoriadnych prípadoch z dôvodu výnimočnosti uzatvárania dohôd podľa § 223 ods. 1 ZP. ■

RESUMÉ

Záložná zmluva a kaučná zmluva v pracovnom práve

Prípustnosť uzatvorenia kaučnej zmluvy by nemala byť vyvodzovaná iba z ústavných princípov, ale výslovne tak, aby vyrovnávala implicitne prednastavenú slabšiu pozíciu zamestnanca. Zatiaľ čo kaučná zmluva môže byť vnímaná ako reakcia na nedostatok zabezpečovacích prostriedkov, regulácia záložnej zmluvy ilustruje širší problém, ktorým je previazanosť pracovného práva s občianskym právom, či už na základe subsidiarity, analógie, alebo priameho použitia OZ. Nejasnosti ohrozujú najmä zamestnanca, ktorý je náchylnejší akceptovať aj to, čo by sa inak v pracovnoprávných vzťahoch nemalo objavovať. Na druhej strane, vylúčenie niektorých zmluvných nástrojov stavia do nepriaznivejšej pozície často aj zamestnávateľa.

SUMMARY

Pledge Agreement and Indemnity Bond Agreement in Labour Law

Admissibility of entering into an indemnity bond agreement should not be inferred only from constitutional principles, but explicitly in such a way so as to balance the implicitly preset weaker position of employees. While an indemnity bond agreement can be viewed as a response to a lack of safeguards, regulation of a pledge agreement illustrates a broader problem, being the interconnection of labour law and civil law, whether on the basis of subsidiarity, analogy, or the direct application of the Civil Code. Ambiguities pose a risk especially to employees who are more prone to accept what should not otherwise exist in employment relations. On the other hand, the exclusion of certain contractual instruments often puts even employers in a less unfavourable position.

ZUSAMMENFASSUNG

Pfandvertrag und Kautionsvertrag im Arbeitsrecht

Die Zulässigkeit des Abschlusses eines Kautionsvertrages sollte nicht nur von den verfassungsrechtlichen Grundsätzen abgeleitet werden, sondern ausdrücklich derart, damit implizit die vorgegebene schwächere Position des Dienstnehmers ausgeglichen werden kann. Während der Kautionsvertrag als Reaktion auf mangelnde Sicherstellungsmittel wahrgenommen werden kann, die Regulierung des Pfandvertrages macht ein breiteres Problem anschaulich, d.i. die Verflechtung des Arbeitsrechtes mit dem bürgerlichen Recht ob auf Grundlage der Subsidiarität, der Analogie oder einer direkten Anwendung des Bürgerlichen Gesetzbuches. Unklarheiten sind insbesondere für den Dienstnehmer gefährdend, der mehr dazu neigt auch das zu akzeptieren, was sonst in den arbeitsrechtlichen Verhältnissen nicht erscheinen sollte. Auf der anderen Seite stellt der Ausschluss von einigen vertraglichen Instrumenten auch den Dienstgeber oft in eine ungünstigere Position.

Zmier ako nástroj restoratívnej politiky v trestnom práve

JUDr. Ivan Syrový, PhD.

PhDr. Eva Srnová

Zmier v trestnom konaní považujeme za inštitút, kde sa oprávnenia poškodeného najviac približujú oprávneniam obvineného. Už len z tohto dôvodu by si zasluhoval omnoho väčšiu pozornosť tak v odbornej literatúre, ale najmä v aplikačnej praxi. V skutočnosti je ale uzatvorenie a schválenie zmiaru skôr výnimočná situácia. V našom príspevku sa preto pokúsime poukázať na dôvody tohto stavu, ale aj popísať význam a priebeh zmierovacieho konania. Len cez pochopenie výhod zmiaru možno dosiahnuť zmenu. Naše nazeranie na tento inštitút je totiž také, že prioritne by si prokurátor aj súd mali položiť otázku: „je možné uzatvoriť v tejto veci zmier?“ a až keď dospejú k negatívnej odpovedi, zvažujú využitie iných možností. Platná právna úprava vytvára dostatočný priestor na omnoho častejšie ukončenie trestného konania uzatvorením zmiaru. Problém nie je zákon, ale jeho aplikácia v konkrétnych prípadoch. V ďalšom texte budeme pracovať so zmierom rešpektujúc podmienky a obmedzenia dané Zákonom č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (ďalej aj ako „Trestný poriadok“)

Relevantná úprava v medzinárodných dohovoroch

V súvislosti s medzinárodnými dohovormi zasahujúcimi do oblasti trestného práva sa spomínajú najmä práva obvineného. Na súdoch sa argumentuje porušením práva na spravodlivý proces, no tento poukaz sa týka skoro výlučne práv obvineného. Je preto potrebný hlbší exkurz do dokumentov Rady Európy ako aj Európskej únie, aby sme vnímali dôležitosť postavenia poškodeného alebo obeť v trestnom konaní, aj vďaka tomu pochopili významu takého ukončenia trestného konania, ktoré nehľadí len na záujem štátu na náležitom zistení trestného činu a spravodlivom potrestaní páchateľov, ale bude rešpektovať, že v trestnom konaní sa rieši často aj záujem ďalšieho subjektu, a to poškodeného. Tento záujem je vyjadrený vo výraze restoratívna politika alebo restoratívna funkcia. Ak zadáme do cambridgeského výkladového slovníka výraz restorative, dostaneme odpoveď, že ide o niečo, vďaka čomu sa cítiš lepšie alebo máš viac energie, ak sa cítiš unavený alebo chorý.¹ Aj v trestnom konaní by tomu tak malo byť, poškodený by sa po jeho ukončení mal cítiť lepšie, ako pred jeho začatím aj počas neho. Cieľom by malo byť čo najviac navrátiť postavenie poškodeného do stavu, v akom bol predtým, keď sa na ňom spáchal trestný čin.

Rámcové rozhodnutie Rady o postavení obetí v trestnom konaní (2001/220/SVV) už v roku 2001 požadovalo v čl. 10 bod 2, aby

JUDr. Ivan Syrový, PhD.

je advokátom od roku 2008. Doktorandské štúdium ukončil na Katedre trestného práva, kriminológie a kriminalistiky na Právnickej fakulte UK

v Bratislave. Od roku 2015 je členom I. odvolacieho senátu pre sudcov. Venuje sa publikačnej ako aj lektorskej činnosti. V roku 2017 vydal publikáciu *Môj domáci právnik*.

PhDr. Eva Srnová je

absolventkou FiF Univerzity Komenského v Bratislave. Od r. 1992 pracovala v justícii na rôznych pozíciách vo viacerých súdnych oddeleniach.

Od r. 2004 pôsobí ako probačná a mediačná úradníčka na Okresnom súde Bratislava III.

¹ something that makes you feel better or more energetic if you are feeling tired or ill in. dictionary.cambridge.org/dictionary/english/restorative

každý členský štát zabezpečil zohľadnenie každej dohody medzi obeťou a páchatelom, ktorá sa dosiahla v priebehu takéhoto sprostredkovania v trestných prípadoch.

Uvedený dokument vo forme rámcového rozhodnutia, teda bez možnosti priamej aplikácie v členskom štáte, nahradila v roku 2012 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov (ďalej ako „smernica“). Osobitne treba upozorniť na povinnosť členských štátov prispôbiť svoju vnútroštátnu úpravu danej smernici a jej možnosť priamej aplikácie v prípade absencie takéhoto zosúladenia.

Smernica v čl. 16 bod 1 požaduje od členských štátov zábezpeku, aby obeť mali v rámci trestného konania právo získať v primeranej lehote rozhodnutie o náhrade škody páchatelom s výnimkou prípadov, v ktorých sa vo vnútroštátnom práve ustanovuje, že takéto rozhodnutie sa prijíma v iných súdnych konaniach. V čl. 16 bode 2 spomenutej smernice sa požaduje, aby členské štáty podporovali také opatrenia, **ktorými páchatela motivujú na poskytnutie primeranej náhrady škody obetiam**. Práve uvedený bod záväzného medzinárodného dokumentu vnímame ako hlavný apel na potrebu uzatvárať zmier.

Je totiž rozdiel odsúdiť páchatela za spáchanie trestného činu a zaviazat ho k náhrade škody a motivovať páchatela nahradiť škodu, vďaka čomu získa výhodu v podobe spôsobu ukončenia trestného konania. Je rozdiel medzi tým, byť zaviazaný k náhrade škody orgánom verejnej moci a dobrovoľne uhradiť škodu poškodenému na základe uzatvorenej dohody. Rovnako je rozdiel medzi tým, ak je obvinený zaviazaný k náhrade škody a poškodený nemá istotu, že sa náhrady reálne domôže ani len v exekučnom konaní a situáciu, keď škodca reálne škodu uhradí.

Osobitný význam vidíme v čl. 12 smernice (Právo na záruky v súvislosti so službami restoratívnej spravodlivosti). Uvedený článok nás upozorňuje aj na možné úskalia procesu uzatvorenia zmiernu, akými sú sekundárna viktimizácia, zastrasovanie obeť zo strany páchatela, ktoré môžu nastať v prípade, ak páchatel zneužije inštitút uzatvorenia zmiernu v snahe ublížiť obeť, ponižovať ju alebo ju vystaviť ďalšej emocionálnej ujme.

Preto je dôležité pri uzatváraní každého zmiernu dbať na nasledovné body čl. 12 smernice:

- a) služby restoratívnej spravodlivosti sa využijú len vtedy, ak je to v záujme obeť, po zvážení všetkých bezpečnostných hľadísk a na základe dobrovoľného a informovaného súhlasu obeť, ktorý sa môže kedykoľvek odvolať;
- b) obeť sa pred poskytnutím súhlasu s účasťou na konaní restoratívnej spravodlivosti poskytnú úplné a nestranné informácie o konaní a jeho možných výsledkoch, ako aj informácie o postupoch dohľadu nad vykonávaním akejkoľvek dohody;
- c) páchatel uznal základné skutkové okolnosti prípadu;
- d) k dohode sa dospeje dobrovoľne, pričom sa smie zohľadniť v akomkoľvek ďalšom trestnom konaní;
- e) diskusie v rámci procesov restoratívnej spravodlivosti, ktoré sa nekonajú verejne, sú dôverné a následne sa nespístupnia okrem prípadu, keď s tým strany súhlasia alebo ak to vyžaduje vnútroštátne právo z dôvodu vyššieho verejného záujmu.

Zákonné predpoklady uzatvorenia zmiernu

Podmienky na uzatvorenie zmiernu môžeme rozdeliť na pozitívne (ktoré musia byť splnené) a negatívne (pri ktorých existencii je vylúčené uzatvorenie zmiernu). Rovnako možno podmienky rozdeliť na exaktné, nepripúšťajúce úvahu o ich naplnení a na také, ktoré závisia od úvahy súdu alebo prokurátora o ich splnení, pričom súčasne niektoré kritériá sa síce javia ako presne stanovené, no súčasne pripúšťajúce istú mieru úvahy o ich splnení.

Exaktné:

- musí ísť o prečin,
- zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje päť rokov,
- súhlas obvineného,
- súhlas poškodeného.

Podmienky s istou mierou úvahy:

- obvinený vyhlási, že spáchal skutok, za ktorý je stíhaný, a nie sú odôvodnené pochybnosti o tom, že jeho vyhlásenie bolo vykonané slobodne, vážne a určito,

- obvinený nahradil škodu, pokiaľ bola činom spôsobená, alebo urobil iné opatrenia na náhradu škody, alebo inak odstránil ujmu vzniknutú trestným činom,
- obvinený zloží na účet súdu a v prípravnom konaní na účet prokuratúry peňažnú sumu určenú ministerstvu na ochranu a podporu obetí trestných činov podľa osobitného zákona, a táto peňažná suma nie je zrejme neprimeraná závažnosti spáchaného trestného činu.

Vyhlásenie obvineného, že spáchal skutok

Pri odklonoch v trestnom konaní (či už zmier alebo podmiennečné zastavenie trestného stíhania) je nevyhnutné, aby obvinený urobil vyhlásenie, že spáchal skutok, za ktorý je stíhaný. Súčasne v zmysle § 226 Trestného poriadku na takéto vyhlásenie nemožno prihliadať ako na dôkaz, ak prokurátor zmier neschváli. Súdna prax hovorí o takomto vyhlásení v zmysle § 220 ods. 1 písm. a) resp. podľa § 216 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku ako o špecifickom úkone, ktorého použitie je viazané výslovne na účely odklonu (napríklad uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3 Tdo 48/2015 z 11. novembra 2015).

Podľa nášho názoru ale situácia v súvislosti s vyhlásením obvineného nie je tak jednoduchá a obvinený musí byť veľmi opatrný. Pri inštitúte zmiernosti je iniciatíva na jeho uzatvorenie prioritne v rukách obvineného a poškodeného, pričom prokurátor plní skôr funkciu supervízora.² Z tohto dôvodu sa aj očakáva od obvineného, že svoj záujem uzatvoriť zmier prejaví už v skoršom štádiu trestného konania. V prípravnom konaní sa vykoná výsluch obvineného, kde sa obvinený podrobne vyjadruje ku skutku. Ak cieľ obvineného smeruje k ukončeniu trestného stíhania tzv. odklonom, možno predpokladať, že vo svojom výsluchu sa obvinený prizná ku skutku a podrobne popíše okolnosti spáchania trestného činu. Obvinený tak môže urobiť aj z prirodzeného dôvodu, že ak by počas výsluchu spochybňoval spáchanie skutku, tvrdil by, že je nevinný, no v neskoršom štádiu konania pod ťarchou iných dôkazov by sa rozhodol urobiť vyhlásenie o spáchaní skutku v zmysle § 216 ods. 1 písm. a) alebo § 220 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, prokurátor aj súd by mohli ako dôvod neschválenia zmiernosti zohľadniť aj postoj obvineného v priebehu trestného konania a priznanie k spáchaniu skutku nepovažovať za úprimné. Lenže kým špecifický úkon – vyhlásenie o spáchaní skutku na účely schválenia zmiernosti sa nepoužije v ďalšom konaní, ak súd zmier neschváli, výsluch obvineného vykonaný v prípravnom konaní zákonným spôsobom ako dôkaz použiteľný je. Okresný súd v Novom Meste nad Váhom v konaní 2T/18/2015 na hlavnom pojednávaní z dôvodu rozporov prečítal výpoveď obžalovaného z prípravného konania a „skonfrontoval“ ju s jeho výpoveďou na hlavnom pojednávaní. Priznanie obvineného učené počas výsluchu bolo jedným z dôkazov, ktoré viedli k jeho odsúdeniu. Tento postup okresného súdu následne posudzoval tak odvolací ako aj dovolací súd a vec dospela až na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý v uznesení z 27. októbra 2016, sp. zn. II. ÚS 772/2016 odmietol podanú ústavnú sťažnosť a vyslovil: „Ak sa obvinený prizná k spáchaniu skutku okrem svojho vyhlásenia pre účely podmiennečného zastavenia trestného stíhania podľa § 216 Trestného poriadku aj vo výsluchu vyhotovenom v prípravnom konaní procesne bezchybným spôsobom, toto jeho priznanie je použiteľné pre všetky štádiá trestného konania, a to bez ohľadu na to, ako obvinený pri výsluchu subjektívne svoje vyjadrenia chápal“.

S ohľadom na vyššie uvedené by sa dalo odporučiť obvineným byť obozretný, resp. zdržanlivý počas svojho výsluchu. V článku autora O. Repu sa spomína situácia pri uzatváraní dohody o vine a treste, keď obvinený a prokurátor v rámci postupu podľa § 255 ods. 3 Trestného poriadku prejavia záujem konať o dohode o vine a treste, a v ďalšom konaní súdu stačí, ak sa obvinený prizná k spáchaniu stíhaného skutku v rámci dohody o vine a treste, napriek tomu, že tak neurobil v prípravnom konaní. Dohoda o vine a treste sa tak často uzatvorí až priamo na hlavnom pojednávaní.³

Podmienky s vyššou mierou úvahy prokuratúry alebo súdu o ich naplnení, kde schválenie zmiernosti možno považovať za dostatočný spôsob rozhodnutia vzhľadom na:

- povahu a závažnosť spáchaného činu,
- na mieru, akou bol trestným činom dotknutý verejný záujem,
- na osobu obvineného a na jeho osobné a majetkové pomery.

Kritériá závislé od úvahy – prejavuje sa tu zásada oportunitity – voľnosť úvahy – možnosť z dôvodu verejného záujmu upustiť od stíhania či obžaloby. „Prokurátor neuplatní zásadu legality

2 Romža, Sergej. 2017. Konkurencia procesných alternatív In. Restoratívna justícia a systém alternatívnych trestov (Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie, Nakladateľství Leges, s. r. o. ISBN 978-80-7502-224-0, 2017 s. 119.

3 Repa, O. : Forma a okamih priznania sa obvineného a jeho právne účinky v súvislosti s dohodou o vine a treste. In. <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a596-forma-a-okamih-priznania-sa-obvineneho-a-jeho-pravne-ucinky-v-suvlosti-s-dohodou-o-vine-a-treste> [cit. 2020-04-19].

v podobe spracovania obžaloby, bez ohľadu na policajtov návrh na podanie obžaloby, ale rozhodne sa odchyliť od tohto tradičného, resp. bežného spôsobu trestného konania a vec vybaví bez nariadenia pojednávania.“⁴ Citovaný autor poukazuje aj na istý rozdiel medzi klasickou oportunitou, ktorá vedie k tomu, že trestné stíhanie nie je účelné z pohľadu verejného záujmu, prokurátor sa rozhodne trestný čin nestíhať, kým pri zmiere ako odklone je stanovená istá forma sankcie.

Prokurátor alebo súd sú pri schvaľovaní zmiere obmedzení vo svojej voľnej úvahe pevne stanovenými kritériami (zásada zákonnosti sa prejavuje v tom, že ak nejde o prečin s hornou hranicou trestnej sadzby najviac 5 rokov, nie je možné uzatvoriť zmier, aj keď podľa subjektívneho názoru prokurátora alebo sudcu by sa zmier javil ako vhodné riešenie).

Negatívne podmienky vylučujúce uzatvorenie zmiere:

- trestným činom bola spôsobená smrť osoby,
- je vedené trestné stíhanie pre korupciu, alebo
- je vedené trestné stíhanie proti verejnému činiteľovi alebo zahraničnému verejnému činiteľovi pre trestný čin spáchaný v súvislosti s výkonom ich právomoci a v rámci ich zodpovednosti.

Okrem uvedených podmienok netreba zabudnúť na to, že bez existencie poškodeného nie je možné uzatvoriť zmier. Zmier sa neuzatvára tam, kde poškodeným je štát, nakoľko sa v takom prípade hľadá vyšší záujem, a to verejný záujem na potrestaní a nielen súkromný záujem na odškodnení. Skúmanie miery zásahu do verejného záujmu je nutné pri zvažovaní možnosti schváliť zmier. Čím vyššia je miera zásahu do verejného záujmu, tým nižšia je šanca ukončiť trestnú vec zmirom.⁵

Mediácia v trestných konaniach ako mimosúdne riešenie sporu

Jednou z možností ukončenia mediácie je aj možnosť uzavretia dohody na účely schválenia zmiere podľa § 220 a § 282 ods. 3 Trestného poriadku. Mediácia je mimosúdne sprostredkovanie riešenia sporu medzi poškodeným a obvineným podľa § 2, ods. 1, písm. b) Zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch. Mediácia však nevedie „automaticky“ k uzavretiu zmiere, chápeme ju ako alternatívnu formu mimosúdného riešenia sporu medzi obvineným a poškodeným. Jej cieľom je zmiernenie, riešenie konfliktu, ktorý je počas celého mediačného konania v procese, medzi dvomi stranami trestného konania – obvineným (obžalovaným) a poškodeným, prostredníctvom vzájomnej komunikácie pod vedením neutrálnej tretej osoby – mediátora.

Nakoľko v mediácii ide o vzájomnú komunikáciu medzi dvomi stranami aktuálneho konfliktu, ktorý vznikol trestným činom, nie je možné dopredu predvídať, k akému výsledku mediácia povedie. Mediácia nemá za cieľ zisťovať čo sa stalo a dopátrať sa pravdy v zmysle zákonných ustanovení, nakoľko chápe trestný čin ako konflikt medzi ľuďmi, ktorí sú ním zasiahnutí, nie ako riešenie z hľadiska právnych noriem. Z tohto dôvodu nie je možné v úvode odhadnúť čas mediácie, ktorý si bude vyžadovať a ani výsledok, ku ktorému dospeje.

V súdnej praxi niekedy dochádza k nepochopeniu tohto procesu „akoby bez určenia konkrétneho cieľa a časového limitu“ a mediátorovi spolu s pokynom na výkon mediácie je predložený aj pokyn na lehotu jej ukončenia, alebo pokyn na sumu, ktorá má byť zo strany obvineného vyplatená poškodenému. Podľa § 6, ods. 2 Zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch, probačný a mediačný úradník je pri výkone svojej funkcie povinný riadiť sa pokynmi predsedu senátu, samosudcu a v prípravnom konaní prokurátora; tieto pokyny nemôžu smerovať k spôsobu a výsledku vykonávanej mediácie.

Zákonné predpoklady začatia mediácie v trestnom konaní

Mediácia sa začína na písomný pokyn, v prípravnom konaní, prokurátora alebo predsedu senátu. Avšak podnet na výkon mediácie môže podať probačný a mediačný úradník, obvinený, poškodený, policajt v prípravnom konaní, zákonný zástupca mladistvého, obhajca podľa § 241b,

4 Klátik, Jaroslav. 2018.

Uplatnenie zásady oportunitu v prípravnom konaní In. Olomoucké právnické dny 2018 (Sekce trestního práva) Sborník z XII. Ročníku mezinárodní vědecké konference, Juridicum Olomoucense, ISBN 978-80-88266-23-5, 2018, s. 51.

5 Múkera, Peter. 2013. Možnosti uplatnenia inštitútu zmiere v trestnom konaní. In. Súčasné uplatňovanie restoratívnej justície (zborník príspevkov z vedeckej konferencie) Eurokodex, ISBN 978-80-8155-012-6, 2013, s. 121.

ods. 2 Vyhlášky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy (ďalej ako „vyhláška“).

Podľa § 3 ods. 5 Zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch, orgány činné v trestnom konaní informujú probačného a mediačného úradníka o prípadoch, ktoré sú vhodné na vykonanie mediácie, a najmä v konaní proti mladistvým postupujú tak, aby sa mediácia mohla využiť od vznesenia obvinenia.

Ak bol podaný podnet na výkon mediácie, probačný a mediačný úradník podľa § 83d, písm. a) vyhlášky predloží dožiadanie na prokuratúru, v ktorom požiada o udelenie súhlasu na vykonanie mediácie a bez zbytočného odkladu písomne informuje príslušný orgán činný v trestnom konaní. Ak prokurátor alebo sudca zistí, že sú splnené zákonné ustanovenia a nie je iná prekážka na výkon mediácie, dá mediačnému úradníkovi písomný pokyn na jej vykonanie.

Po predložení pokynu na výkon mediácie si mediačný úradník preštuduje vyšetrovací alebo trestný spis a na základe zistených informácií predvolá do mediácie poškodeného a obvineného (obžalovaného) či už telefonickou alebo písomnou formou. Predvolanie by malo obsahovať stručnú informáciu, čo má mediačný proces za cieľ, nakoľko veľa účastníkov trestného konania nemá úplnú predstavu o mediácii. Pokiaľ ide o mladistvého páchatela, na mediáciu je potrebné prizvať aj zákonných zástupcov, prípadne sociálneho pracovníka. Podľa konkrétneho prípadu sú do mediácie prizývané aj tretie osoby, ktoré boli dotknuté trestným činom, právni zástupcovia zúčastnených strán, poprípade tlmočníci, pokiaľ ide o cudzieho štátneho príslušníka.

Vo svojej praxi sme sa stretli s prípadom, kedy obvinený ukradol svojej partnerke kreditnú kartu a použil ju na zaplatenie konta pri hazardných hrách, túto jej následne bez jej vedomia vrátil. Došlo k škode, ktorú jej však kryla banka z poistenia vkladov, takže musel vstúpiť do mediácie aj zástupca banky, nakoľko táto požadovala od obvineného uhradiť škodu. Na mediácii sa zúčastnil tiež obhajca obvineného. Keďže išlo o cudzieho štátneho občana, do mediácie vstúpil aj tlmočník. Poškodená nebola vyrovnaná so situáciou, do ktorej sa vďaka konaniu obvineného dostala a žiadala ešte iné plnenia okrem čiastky, ktorú jej odcudzil obvinený. Do riešenia konfliktu medzi poškodenou a obvineným vstúpili ešte tretie osoby.

V niektorých prípadoch majú právni zástupcovia prichádzajúci s klientom na mediáciu predstavu o mediácii zúženú len na náhradu škody uvedenú vo vyšetrovacom spise. Títo majú potom tendenciu tlačiť mediátora do vyrovnaní len sumy, ktorá je uvedená v obžalobe, preberajú úlohu za obvineného a stáva sa, že do mediácie chcú prísť bez klienta. Právny zástupca strán konania by mal mať len „poradný“ hlas pre svojho klienta a nevstupovať do samotného riešenia konfliktu medzi poškodeným a obvineným.

Priebeh mediácie v trestnom konaní

Mediačný úradník na základe preštudovaného spisu, resp. svojich pracovných skúseností, predvolá do mediácie jednu alebo druhú stranu v určitom časovom odstupe. Tretie osoby podľa situácie a uváženia.

Na prvom mediačnom stretnutí mediátor poučí poškodenú, obvinenú (obžalovanú) stranu ako aj tretie osoby (tlmočník je v inom postavení).

Zúčastneným stranám je potrebné objasniť a poučiť ich:

- čo je cieľom mediácie,
- vysvetlíť úlohu mediátora v tomto procese,
- poučiť o mlčanlivosti podľa §7, ods. 1,2 Zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- oboznámiť strany o možných spôsoboch ukončenia mediácie,
- o povinnosti obvineného, vyhlásiť, že spáchal skutok, za ktorý je stíhaný, a nie sú odôvodnené pochybnosti o tom, že jeho vyhlásenie bolo vykonané slobodne, vážne a určito,
- nahradí škodu, pokiaľ bola činom spôsobená, alebo urobiť iné opatrenia na náhradu škody, alebo inak odstrániť ujmu vzniknutú trestným činom,
- zložiť na účet súdu a v prípravnom konaní na účet prokuratúry peňažnú sumu určenú ministerstvu na ochranu a podporu obetí trestných činov podľa osobitného zákona.

Predchádzajúca právna úprava dávala možnosť obžalovanému určiť adresáta peňažnej sumy na všeobecne prospešné účely a túto do výšky 50 percent poukázať obciam a iným právnickým

osobám so sídlom na území Slovenskej republiky na financovanie vedy, vzdelania, kultúry, školstva, požiarnej ochrany, podporu a ochranu mládeže, sociálne, zdravotnícke, ekologické, humanitárne, charitatívne účely, registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam, športovým a telovýchovným spoločnostiam. Pri určení adresáta peňažnej sumy bol súd a v prípravnom konaní prokurátor viazaný obsahom dohody o zmieri medzi obvineným a poškodeným. Táto právna úprava umožňovala vo väčšej miere obvinenému (obžalovanému) sa podieľať na rozhodnutí, komu chce ním zloženú sumu na všeobecne prospešné účely poukázať, čo malo pre obvineného (obžalovaného) motivujúci účinok.

Napokon, mediálny úradník musí vysvetliť účastníkom nezávislosť konečného súdneho rozhodnutia od výsledku mediácie.

Účasť na mediácii je dobrovoľná, dotknuté strany musia prejavíť svoj záujem o výkon mediácie, preto už z prvého stretnutia musí byť zrejmé, že dotknuté osoby súhlasia s mediáciou. Podľa §2, ods. 2 Zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediálnych úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov mediácia sa vykonáva len so súhlasom poškodeného a obvineného. Ak je obvineným mladistvý, na vykonanie mediácie je potrebný súhlas jeho zákonného zástupcu.

Účasť na mediácii môžu dotknuté strany kedykoľvek zrušiť (v praxi sa stáva, že mediáciu odmietnu dotknuté strany už pri predvolaní na súd, vtedy je mediácia ukončená ešte pred prvým stretnutím).

Pri prvom stretnutí mediátor zistí od poškodeného a obvineného, či majú záujem o osobný kontakt pri mediácii alebo si zvolia riešenie konfliktu cez osobu mediátora – priama alebo nepriama mediácia. Nezriedka sa stáva, že mediácia začne ako nepriama a počas procesu riešenia konfliktu vyjadria účastníci vôľu stretnúť sa priamo.

Obvinený a poškodený pri prvých stretnutiach predostrú svoje potreby a záujmy mediátorovi, svoju predstavu o riešení konfliktu, neskôr vzájomne hľadajú alternatívy na vyriešenie vzniknutého konfliktu za nestrannej účasti mediátora, ktorý priebežne formuluje body, na ktorých sa už účastníci mediácie dohodli a spolu vytvárajú znenie budúcej dohody.

Mediačný úradník počas mediácie môže zvoliť formu komunikácie osobnú, telefonickú, e-mailovú, formu dožiadania, či iný spôsob.

Výsledkom mediácie, ktorá smeruje k uzatvoreniu zmiery podľa § 220 alebo § 282, ods. 3 Trestného poriadku je dohoda, ktorú spíše na základe vzájomného konsenzu medzi zúčastnenými stranami mediálny úradník, a v konečnej fáze spolu so súhlasmi na výkon mediácie, prehlásením o spáchaní skutku predkladá prokurátorovi alebo sudcovi na konanie.

Treba si však uvedomiť, že mediácia sa nepovažuje za úspešnú len uzavretím dohody medzi zúčastnenými stranami. Úspešná je aj v tom prípade, ak dôjde k zmierneniu vzniknutého konfliktu alebo jeho vyriešeniu bez uzavretia dohody.

Prínos mediácie v trestných konaniach

Prínosom mediácie je, že umožní zúčastneným stranám prispieť k priamemu riešeniu konfliktu, ktorý vznikol konaním obvineného (obžalovaného). Pri riešení konfliktu nerozhodujú za nich tretie osoby, zohľadňuje sa ich záujem a ich potreby, ktoré môžu, ale nemusia vyústiť do uzavretia dohody. Uzavretie dohody na účely schválenia zmiery je len jednou z alternatív ukončenia mediácie.

Dôvody nedostatočnej aplikácie zmiery

Pri uvedenom výpočte zákonných predpokladov uzatvorenia zmiery prichádza využitie daného inštitútu do úvahy pri množstve prípadov. Napriek tomu tak nie je.

Dôvody vidíme v nasledovnom:

A) Preferencia represívnej funkcie trestného konania pred funkciou restoratívnu

Restoratívna justícia vníma trestný čin ako útok na poškodeného a nie prioritne ako útok na štát.⁶ To sa prejavuje v tom, že nie je prioritou potrestanie páchatel'a a prípadne jeho izolácia, ale snaha navrátiť stav do situácie pred spáchaním trestného činu. To často znamená odškodniť

6 Jalč, A.: K problematike alternatívnych foriem konania v koncepte restoratívnej spravodlivosti. STUDIA IURIDICA Cassoviensia, ročník 2. 2014, č.1 str. 68.

poškodeného v peniazoch, ak navrátenie do pôvodného stavu nie je možné a samotné ospravedlnenie sa nejaví ako dostatočná forma kompenzácie.

Máme za to, že v trestnom konaní sa stále nevenuje dostatočná pozornosť záujmu poškodeného. Prioritou je snaha na objasnení trestnej činnosti a potrestaní páchatela. To sa prejavuje vo vyzdvihovaní generálnej a individuálnej prevencie, kde cieľ je zabrániť páchatelovi znovu spáchať trestný čin a pôsobiť na všetkých, aby trestnú činnosť v budúcnosti nepáchali. Postaviť represívnu funkciu do popredia práve s poukazom na prevenčnú funkciu trestného práva nepovažujeme za vhodné, obzvlášť pri tých trestných činoch, kde zákon umožňuje uzatvoriť zmier. Podľa nás zmier má prevenčnú funkciu, a to aj pri úmyselnom trestnom čine, nakoľko páchatel si musí byť vedomý toho, že ďalšie spáchanie hoc menej závažného úmyselného trestného činu ho výrazne diskvalifikuje z možnosti opakovane uzatvoriť zmier.

B) Zdlhivosť konania

Napriek tomu, že v niektorých rozhodnutiach súdov sa možno stretnúť s definovaním zmiernu ako prostriedku na zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania, v skutočnosti tomu tak nie je. Zmier prichádza do úvahy až v určitom štádiu trestného konania, po vykonaní dokazovania a vtedy je zväčša jednoduchšie pre prokurátora podať obžalobu a pre sudcu vydať trestný rozkaz. Nakoľko jeden z predpokladov uzatvorenia zmiernu je vyhlásenie obvineného, že spáchal skutok, je vyššia miera pravdepodobnosti, že bude akceptovať trest uložený v trestnom rozkaze. Ak by sudca po podaní obžaloby postupoval v zmysle § 241 ods. 6 Trestného poriadku, teda nariadil konanie o zmieri, schválil zmier a zastavil trestné stíhanie, takéto konanie bude pravdepodobne trvať dlhšie, ako pri vydaní trestného rozkazu. A to aj vtedy, ak obvinený podá odpor voči trestnému rozkazu kvôli navrhnutému trestu, ale na hlavnom pojednávaní spraví vyhlásenie vinny, čím sa dokazovanie po prijatí tohto vyhlásenia zúži na dokazovanie ohľadom trestu.

Kvalitné konanie o zmieri si totiž vyžaduje čas. Nie je nám zrejmé, či si toto uvedomoval aj zákonodarca, keď prijímal zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, keď v dôvodovej správe k zákonu sa uvádzalo, že zmier má významnou mierou prispieť k skráteniu, ale aj k zrýchleniu konania, pričom nešlo o nový inštitút, pretože zmier upravoval aj predchádzajúci Trestný poriadok, zákon č. 141/1961 Zb. a to od roku 2002.

C) Nezáujem poškodeného

Ak primárnym záujmom poškodeného je nahradenie škody, tak ukončenie trestnej veci zmiernom sleduje dosiahnutie tohto cieľa. No často poškodený preferuje iný cieľ, a to postavenie obvineného pred súd a uloženie čo najprísnejšieho trestu. Poškodení majú často pocit, že samotná náhrada škody nie je dostatočnou sankciou za ujmu, ktorú si vytrpeli. To platí nielen pri trestných činoch, kde vzniká škoda na zdraví, ale aj pri majetkových trestných činoch.⁷ Niekedy sa obvinenému môže javiť, že inštitút zmiernu je nespravodlivý. U jedného obvineného za obdobných okolností je zmier uzatvorený a uňho nie, len pre postoj poškodeného.

D) Zriedkavá aplikácia zmiernu pri dopravných nehodách

Podľa nášho názoru je aj omnoho väčší priestor na aplikáciu zmiernu pri dopravných nehodách. Žiaľ, dostupných rozhodnutí súdov, kde došlo pri dopravnej nehode v trestnom konaní k schváleniu zmiernu je veľmi málo. Príkladom môže byť uznesenie Krajského súdu v Bratislave 4Tos/74/2013 z 18. 7. 2013, kde došlo k schváleniu zmiernu už na okresnom súde, čo napadol prokurátor sťažnosťou. Obvinený ako šofér osobného motorového vozidla nedal prednosť chodkyňi, ktorá prechádzala po vyznačenom priechode pre chodcov, v dôsledku čoho chodkyňa utrpela pomliaždenie a odreniny pravého kolena a dvojnásobnú zlomeninu ľavého predkolenia. Zranenia si vyžiadali liečenie spojené s trvaním práceneschopnosti od 19. 1. 2012 do 3. 6. 2012, pričom poškodená sa 12 týždňov pohybovala s oporou dvoch nemeckých bariel a následne približne mesiac s oporou francúzskej barly. V tomto prípade poškodený nad rámec odškodnenia z povinného zmluvného poistenia poskytol poškodenej náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 4 500 eur.

Odvolací súd poukázal na to, že je potrebné rozlišovať, či ide o prvotrestanú osobu alebo recidivistu, ako aj skúmať správanie sa po skutku. V danom prípade vodič nemal v karte vodiča žiaden záznam, hneď po nehode sa snažil poškodenej pomôcť. Preto odvolací súd zamietol sťažnosť prokuratúry.

⁷ zamestnanec sa dopustil sprenevery, síce nahradí škodu, no zamestnávateľ nesúhlasí s uzatvorením zmiernu napriek tomu, že ostatné zákonné podmienky sú splnené

Podobne v novšom rozhodnutí Krajského súdu v Prešove 10To/12/2018 z 7. 8. 2018 došlo k zamietnutiu sťažnosti prokurátora. Predmetom skutku bola jazda obvineného, ktorý vošiel do koridoru jazdnej dráhy bicykla, došlo ku kontaktu vozidla a bicykla a následkom bola trieštivá zlomenina pravej kľúčnej kosti s posunom úlomkov, kožné odreniny pravého predlaktia, pomliaždenie pravého bedra a pomliaždenie hornej časti pravého stehna s dobou liečenia spojenou s práceneschopnosťou 11 – 12 týždňov. Podľa krajského súdu schváleniu zmiernosti nič nebránilo, nebola prekročená bežná typová závažnosť predmetného trestného činu, nedošlo k ohrozeniu životne dôležitých orgánov a zranenia by nemali mať trvalé následky. Súd zdôraznil, že nešlo o bezohľadnú a agresívnu jazdu, ale o bežnú neopatrnosť. Obvinený ako vodič nemal od roku 1989 ani jeden záznam v evidenčnej karte vodiča.

Podľa nášho názoru prichádza do úvahy uzatvorenie zmiernosti aj pri dopravných nehodách, pričom s osobitným zreteľom na schopnosť vedenia motorového vozidla by sa mali skúmať:

- a) okolnosti prípadu – ak ale konanie obvineného ako vodiča vykazuje ďalšie okolnosti v jeho neprospech (konanie po samotnom skutku v podobe úteku z miesta nehody, výrazné prekročenie rýchlosti, bezohľadná jazda), takéto skutočnosti by už vylučovali uzatvorenie zmiernosti,
- b) osoba obvineného – tu si treba uvedomiť, že riadne vedenie života z pohľadu individualizácie trestu sa nevykladá len z pohľadu predchádzajúceho odsúdenia za trestný čin, pri dopravných nehodách sa skúma aj to, či sa obžalovaný dopustil v minulosti aj dopravných priestupkov. „*Pokiaľ sa obžalovaný pred spáchaním trestného činu opakovane dopustil dopravných priestupkov, nie je možné konštatovať ohľadom jeho osoby, že viedol riadny život a tiež že obžalovaného možno hodnotiť ako šoféra pozitívne*“.⁸ Súčasne ale nepovažujeme za vhodné, aby prípadné ojedinelé záznamy v karte vodiča mali za následok nemožnosť uzatvoriť zmiernosť. Obvinený s dlhoročnou praxou vedenia motorového vozidla bez predchádzajúceho záznamu v karte vodičov je skôr výnimkou. Kritériom na posúdenie nebude len samotný počet priestupkov ale aj ich závažnosť a intenzita výskytu.

Prekážky uzatvorenia zmiernosti

Ako sme uviedli vyššie, pri posudzovaní splnenia niektorých zákonných podmienok je daná širšia miera úvahy prokurátora a súdu o ich splnení alebo nesplnení. Preto je potrebné sa oboznámiť s konkrétnymi rozhodnutiami orgánov aplikácie práva vo veciach schvaľovania zmiernosti, aby si čitateľ mohol urobiť lepší obraz o možnosti schválenia zmiernosti v obdobnej situácii, ktorá sa už v minulosti vyskytla a súd ju s ohľadom na možnosť schválenia zmiernosti posúdil či už kladne alebo záporne.

Rozhodnutia odvolacích súdov, kde sa zamietla sťažnosť prokurátora voči uzneseniu o schválení zmiernosti

– Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne 2To/114/2016 z 9. 2. 2017

Odvolací súd uviedol, že napriek predchádzajúcim odsúdeniam nejde o vážnejšie kriminálne narušenú osobu, 3 odsúdenia sú staršieho dáta a sú zahladené. Posledné odsúdenie bolo z roku 2015 pre prečin ohrozovania pod vplyvom návykovej látky. Pri aktuálnom spáchanom skutku ide o menej závažný prečin.

– Uznesenie Krajského súdu v Bratislave 1To/13/2018 z 28. 2. 2018

Odvolací súd dospel k názoru, že osoba obvineného nie je prekážkou schválenia zmiernosti, ide o osobu súdne netrestanú, v pracovnom pomere nepretržite po dlhšiu dobu, pričom pri uložených priestupkoch na úseku cestnej dopravy išlo o menej závažné priestupky riešené blokovými pokutami alebo napomenutiami. Obvinený inak žil riadny život.

Uvedené príklady schválených zmierností sme uviedli najmä z dôvodu, že z nich možno vyčítať ochotu súdov schváliť zmiernosť, aj keď niektoré skutočnosti priťažujú obvinenému (jeho predchádzajúca trestnosť, resp. priestupková minulosť alebo okolnosti prípadu). Súd aj v týchto prípadoch konštatovali, že došlo k naplneniu všetkých predpokladov pre uzatvorenie zmiernosti, prioritne si všímali uzatvorenie dohody o náhrade škody a jej náhradu, ako aj urovanie vzťahov medzi poškodeným a obvineným.

Ako správne uvádzajú T. Strémy a L. Turay, využitie inštitútu zmiernosti je nedostatočné,⁹ dokonca, ako to vyplýva aj zo štatistických údajov, počet schválených zmierností napriek výhodám tohto inštitútu má klesajúcu tendenciu.

8 Rozsudok Krajského súdu v Bratislave 2To/50/2018 z 13. 9. 2018.

9 Strémy, Tomáš a Turay, Lukáš. 2018. Zmiernosť ako aktuálna výzva prípravného konania In. Olomoucké právnické dny 2018 (Sekcie trestného práva) Sborník z XII. Ročníku medzinárodnej vedeckej konferencie, Iuridicum Olomoucense, ISBN 978-80-88266-23-5, 2018 s. 96.

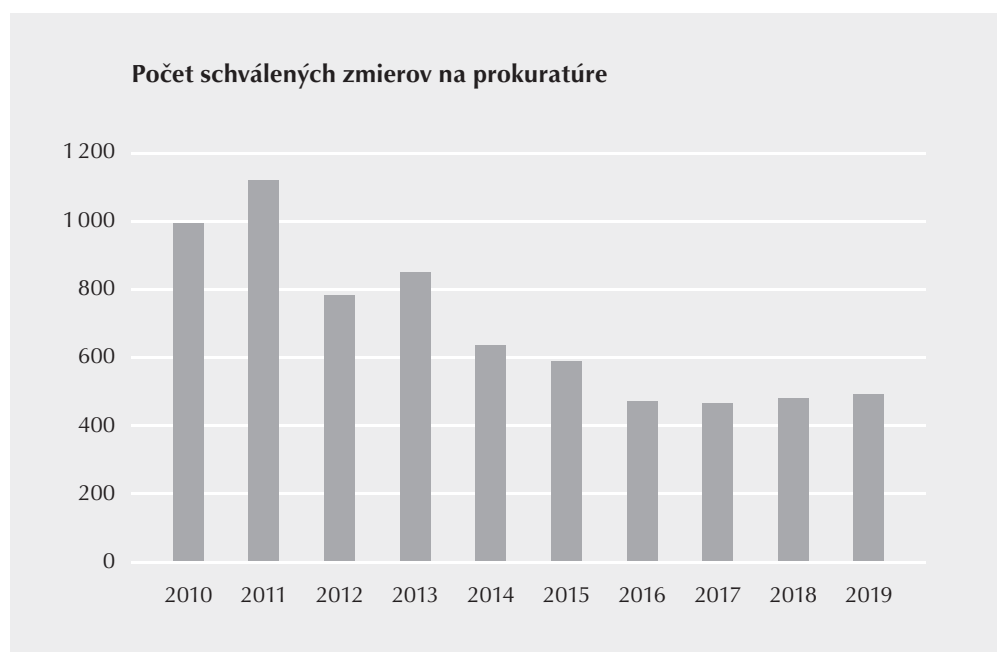
Štatistické údaje

Zo štatistických údajov zverejnených Generálnou prokuratúrou SR za roky 2010 – 2019 ako aj Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky za roky 2010 – 2016 vyplýva, že inštitút zmiernosti je aplikovaný veľmi zriedkavo, v porovnaní s počtom podaných obžalôb. V porovnaní s rokmi 2010 – 2011 možno sledovať na úrovni prokuratúry v neskorších rokoch pokles v počte uzatvorených zmierností, ktorý je nepomerne nižší ako pokles v počte podaných obžalôb. Rovnako tak na súdoch došlo pri porovnaní s rokom 2010 v neskorších rokoch k prepadu v počte schválených zmierností.

Ak berieme do úvahy celkový počet podaných obžalôb na okresných a krajských prokuratúrach v uvedených rokoch 2010 – 2019, je zrejmé, že percento schválených zmierností či už na prokuratúrach alebo na súdoch tvorí len veľmi nízke % zo spôsobov ukončenia trestných vecí, aj keď si plne uvedomujeme, že uzatvorenie zmiernosti je pri mnohých trestných činoch zo zákona vylúčené.

Rok	Počet obžalôb	Zmier na prokuratúre	Zmier na súde
2010	26 653	991	158
2011	25 109	1 117	123
2012	29 556	779	116
2013	29 815	848	130
2014	28 692	634	93
2015	27 391	586	100
2016	24 936	469	108
2017	24 737	464	107
2018	25 935	479	106
2019	23 978	491	100

1. stĺpec: rok; **2. stĺpec:** počet podaných obžalôb okresnými a krajskými prokuratúrami;
3. stĺpec: počet schválených zmierností na prokuratúre; **4. stĺpec:** počet schválených zmierností na súde

Čo sa týka štruktúry trestných činov, pri ktorých došlo k schváleniu zmiernosti na prokuratúre v roku 2019 to bolo nasledovné (uvádzame len tie trestné činy, kde sa schválil zmier aspoň v štyroch prípadoch):

- § 156 (trestný čin Ublíženie na zdraví – úmyselne ublíži na zdraví) 22 prípadov
- § 157 (trestný čin Ublíženie na zdraví – z nedbanlivosti spôsobí ťažkú ujmu na zdraví) 12 prípadov
- § 158 (trestný čin Ublíženie na zdraví – z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo uloženú mu podľa zákona) 13 prípadov
- § 194 (trestný čin Porušovanie domovej slobody) 4 prípady
- § 212 (trestný čin Krádež) 8 prípadov
- § 219 (trestný čin Neoprávnené vyrobenie a používanie platobného prostriedku, elektronických peňazí alebo inej platobnej karty) 4 prípady
- § 245 (trestný čin Poškodzovanie cudzej veci) 4 prípady
- § 360 (trestný čin Nebezpečné vyhrážanie) 8 prípadov
- § 364 (trestný čin Výtržníctvo) 26 prípadov

Na súdoch sa najviac schvaľovali zmiernosti v období rokov 2011 – 2019 pri nasledovných trestných činoch (uvádzame len tie trestné činy, kde súd schválil zmier aspoň v štyroch prípadoch v niektorom zo spomenutých rokov, v stĺpcoch pod rokmi je uvedený počet schválených zmierností pre daný trestný čin):

Trestný čin § Trestného zákona	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
156	22	18	30	19	20	27	26	13	25
157	7	8	9	6	13	7	11	12	13
158	19	11	5	8	11	9	14	28	16
194	2	5	7	3	6	5	4	7	7
212	19	13	21	12	16	19	17	18	8
213	5	4	8	2	1	5	5	3	1
219	2	1	1	4	1	3	8	2	4
221	3	8	7	7	3	8	4	4	1
245	5	7	7	3	3	1	2	9	4
246	0	0	1	1	0	1	0	2	7
285	1	1	0	0	0	0	1	4	1
305	0	0	3	4	0	1	0	0	1
310	0	6	2	0	0	0	1	1	1
360	7	4	12	7	5	6	3	2	7
364	19	23	29	18	26	25	37	21	24

Z predložených údajov vyplýva, že k schvaľovaniu zmiernosti či už na prokuratúre alebo na súde prichádza najmä pri trestných činoch Ublíženia na zdraví (§ 156 Tr. zákona, § 157 Tr. zákona alebo § 158 Tr. zákona), pri trestnom čine Krádeže (§ 212 Tr. zákona), pri trestnom čine Nebezpečného vyhrážania (§ 360 Tr. zákona) ako aj pri trestnom čine Výtržníctva (§ 364 Tr. zákona). ■

RESUMÉ

Zmier ako nástroj restoratívnej politiky v trestnom práve

Autori v článku poukazujú na fakt, že momentálne využitie zmiaru v trestnom konaní je, s prihliadnutím na nesporné pozitíva tohto inštitútu, nedostatočné. Podľa ich názoru zmier môže predstavovať plnohodnotný inštitút na ukončenie trestných vecí tam, kde sú splnené povinné kritériá, kde obvinený aj poškodený prejavia záujem o uzatvorenie zmiaru. Mieru zásahu do verejného záujmu vidia zohľadnenú už pri trestných sadzbách. Pri prečinoch s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou 5 rokov by mala byť položená otázka: „Je možné ukončiť túto trestnú vec zmierom, resp. čo bráni v ukončení trestnej veci zmierom?“ Takéto nastavenie prokuratúry, ako aj súdov môže výrazne prispieť k podstatne častejšiemu uzatváraniu zmiaru, samozrejme, iniciatíva na uzatvorenie zmiaru by mala ísť od obvineného. Ak ale poškodený po prejavení záujmu obvineným nie je apriori proti, je vhodné za asistencie probačného a mediáčného úradníka začať proces mediácie a umožniť stranám dospieť k dohode.

SUMMARY

Conciliation as an Instrument of Restorative Justice in Criminal Law

The authors point out that at present, the use of conciliation in criminal proceedings is – given the undeniable pros of this instrument – still insufficient. In their opinion, conciliation can be a fully-fledged instrument for bringing those criminal cases to an end where the mandatory criteria are met provided that both the accused and the aggrieved party wish to resolve their dispute by conciliation. The extent of interference with public interest is reflected already in sentences to be imposed. The question should be asked with regard to minor offences where the upper limit of the sentencing ranges is five years: “Is this criminal case eligible for conciliation, or why this minor offence cannot be referred to conciliation?” Such a mind-set of prosecutors and courts can significantly facilitate conciliations, of course, the initiative should be taken by the accused. However, if the aggrieved party is not a *priori* against the accused party’s proposal, it is appropriate, with the assistance of a probation and mediation officer, to start the process of mediation to enable the parties to reach an agreement.

ZUSAMMENFASSUNG

Vergleich als ein Instrument der restorativen Politik im Strafrecht

Die Autoren haben im Artikel auf die Tatsache hingewiesen, dass momentan die Inanspruchnahme des Vergleichs im Strafverfahren unter Bezugnahme auf unumstrittene Positiva dieses Instituts, unzureichend ist. Deren Meinung nach kann der Vergleich ein vollwertiges Instrument zum Abschluss von Strafsachen dort darstellen, wo obligatorische Voraussetzungen erfüllt worden sind und der Beschuldigte sowie der Geschädigte am Abschluss des Vergleichs Interesse geäußert haben. Ein bestimmtes Maß des Eingriffs ins öffentliche Interesse betrachten sie schon bei Strafsätzen als berücksichtigt. Bei Delikten mit oberer Strafsatzgrenze, die nicht mehr als 5 Jahre ausmacht, sollte die Frage gestellt werden: „Ist es möglich, diese Strafsache durch Vergleich abzuschließen bzw. was steht im Wege dem Abschluss der Sache durch Vergleich?“ Solche Einstellung der Staatsanwaltschaft sowie der Gerichte kann wesentlich dazu führen, dass der Vergleich öfters abgeschlossen wird, die Initiative dabei sollte selbstverständlich vom Beschuldigten kommen. Sollte aber der Geschädigte nach dem vom Beschuldigten geäußerten Interesse apriori nicht dagegen sein, es ist unter Assistenz eines Probationsbeamten oder Mediators angebracht, den Prozess der Mediation einzuleiten und den Parteien zu ermöglichen, zum Vergleich zu gelangen.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Sú dátové balíky s tzv. nulovými tarifami v rozpore so sieťovou neutralitou?

Článok 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Európskej rady (EÚ) 2015/2120 z 25. novembra 2015, ktorým sa ustanovujú opatrenia týkajúce sa prístupu k otvorenému internetu a ktorým sa mení smernica 2002/22/ES o univerzálnej službe a právach užívateľov týkajúcich sa elektronických komunikačných sietí a služieb a nariadenie (EÚ) č. 531/2012 o roamingu vo verejných mobilných komunikačných sieťach v rámci Únie, sa má vykladať v tom zmysle, že balíky služieb, ktoré poskytovateľ služieb prístupu k internetu poskytuje prostredníctvom dohôd uzatváraných s koncovými užívateľmi, podľa ktorých si môžu títo koncoví užívatelia predplatiť balík, ktorý im dáva právo používať bez obmedzení určitý objem dát bez toho, aby sa od neho odpočítavalo používanie určitých špecifických aplikácií a služieb, ktoré spadajú pod „nulovú tarifu“, a po vyčerpaní tohto objemu dát môžu naďalej bez obmedzení používať dané špecifické aplikácie a služby, hoci na ostatné dostupné aplikácie a služby sa uplatnia opatrenia blokovania alebo spomaľovania prevádzky:

- sú nezlučiteľné s odsekom 2 tohto článku v spojení s jeho odsekom 1, keďže tieto balíky služieb, dohody a opatrenia blokovania alebo spomaľovania obmedzujú výkon práv koncových užívateľov, a
- sú nezlučiteľné s odsekom 3 uvedeného článku, keďže uvedené opatrenia blokovania alebo spomaľovania sú založené na obchodných kritériách.

Rozsudok Súdneho dvora z 15. septembra 2020 v spojených veciach C-807/18 a C-39/19, Telenor Magyarország Zrt. – ECLI:EU:C:2020:708.

Nielen v medziľudských vzťahoch panuje zákaz diskriminácie. Obdoba tohto pravidla platí aj v digitálnom svete internetu a nesie názov sieťová neutralita. Jej cieľom je zabezpečiť „rovnosť dát“ – t. j., aby sa s celou dátovou premávkou na internetovej sieti zaobchádzalo rovnako, bez ohľadu na poskytovanú službu, obsah a použitie dát, či osobu odosielateľa a prijímateľa.¹ Význam sieťovej neutrality docenil aj normotvorca Európskej únie a najnovšie ju zakotvil, hoci bez legálnej definície, v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2120 z 25. novembra 2015, ktorým sa ustanovujú opatrenia týkajúce sa prístupu k otvorenému internetu a ktorým sa mení smernica 2002/22/ES o univerzálnej službe a právach užívateľov elektronických komunikačných sietí a služieb a nariadenie (EÚ) č. 531/2012 o roamingu vo verejných mobilných komunikačných sieťach v rámci Únie, Ú. v. EÚ L 310/1, 26. 11. 2015 (ďalej „nariadenie o sieťovej neutralite“ alebo len „nariadenie“).

¹ Takéto vymedzenie ponúka Spolková sieťová agentúra, Nemecko (*Bundesnetzagentur*). Dostupné na: https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/Telekommunikation/Unternehmen_Institutionen/Netzneutralitaet/Netzneutralitaet-node.html. (navštívené 26. 9. 2020).

Jednu z aktuálnych výziev pre sieťovú neutralitu predstavujú populárne dátové balíky s tzv. nulovými tarifikami. Ich podstata spočíva v tom, že do predplateného objemu dát sa nezapočítava dátová spotreba vybraných aplikácií určených spravidla na chat (Facebook, WhatsApp, Skype), počúvanie hudby (Spotify, Apple Music) alebo prezeranie videa (Netflix, HBO). Tieto aplikácie bývajú obvykle naďalej dostupné bez akéhokoľvek obmedzenia aj po tom, čo sa prečerpá predplatený dátový objem základného balíka. Prístup k ostatnému obsahu internetu sa na druhej strane po tomto prečerpaní spomalí.

Konflikt medzi nulovými tarifikami a sieťovou neutralitou sa prejavuje v tom, že takéto tarify podporujú využívanie aplikácií v „nulovom režime“, zatiaľ čo od používania internetového obsahu v obvyčajnom režime odrádzajú. Pnutie so sieťovou neutralitou sa stáva ešte silnejšie, keď sa prístup k internetovému obsahu v obvyčajnom režime spomalí kvôli prečerpaniu predplateného balíka dát a aplikácie v nulovom režime zostávajú dostupné v pôvodnej rýchlosti.

Balíky s nulovými tarifikami ponúkajú poskytovatelia telekomunikačných služieb po celej Európe. Patrí medzi nich aj jedna z vedúcich spoločností daného sektora v Maďarsku – spoločnosť *Telenor*. Svoje balíky s nulovými tarifikami prevádzkuje pod názvom MyChat a MyMusic. Úrad pre komunikáciu a médiá, Maďarsko (ďalej „Úrad“),² inicioval dve správne konania proti *Telenoru*, pretože sa domnieval, že jeho balíky MyChat a MyMusic sú v rozpore s čl. 3 nariadenia o sieťovej neutralite. Úrad predmetné balíky posúdil ako neprípustné opatrenia riadenia prevádzky podľa čl. 3 ods. 3 nariadenia a prikázal *Telenoru*, aby ich zrušil pre rozpor s povinnosťou rovnakého a nediskriminačného zaobchádzania. Tieto rozhodnutia neskôr potvrdil aj predseda Úradu. *Telenor* napadol rozhodnutia predsedu Úradu na Súde hlavného mesta Budapešť (ďalej „predkladajúci súd“).

Nariadenie o sieťovej neutralite zavádza vo svojom kľúčovom čl. 3 v zásade dva ochranné mechanizmy. Prvý tvorí čl. 3 ods. 1 a 2 a vzťahuje sa na „dohody“ alebo „obchodné praktiky“, druhý zas čl. 3 ods. 3 a vzťahuje sa na „opatrenia na riadenie prevádzky“. Podstata sporu na predkladajúcom súde spočíva v tom, či balíky MyChat a MyMusic treba preveriť podľa čl. 3 ods. 1 a 2, alebo podľa čl. 3 ods. 3 nariadenia o sieťovej neutralite, alebo podľa oboch mechanizmov súčasne. Ak sa predmetné balíky majú chápať len ako „dohody“ alebo „obchodné praktiky“ podľa čl. 3 ods. 2 nariadenia, neprípustné by boli až vtedy, keby obmedzovali práva koncových užívateľov³ definované v čl. 3 ods. 1 nariadenia. Ak však balíky predstavujú nepovolené „opatrenia na riadenie prevádzky“ podľa čl. 3 ods. 3 nariadenia, sú neprípustné bez ohľadu na to, či by prípadne spadali aj pod čl. 3 ods. 1 a 2 nariadenia a bez ohľadu na test vplyvu na práva koncových užívateľov.

Argumentáciu strán sporu možno zhrnúť tak, že balíky MyChat a MyMusic sa podľa Úradu majú preskúmať len podľa čl. 3 ods. 3 nariadenia, zatiaľ čo podľa *Telenoru* treba uplatniť len čl. 3 ods. 2 nariadenia a je preto nevyhnutný test vplyvu na práva koncových užívateľov podľa čl. 3 ods. 1 nariadenia. Táto situácia viedla predkladajúci súd k prerušeniu konania a k položeniu prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru. Predkladajúci súd sa v podstate spýtal, či sa balíky s nulovými tarifikami ako MyChat a MyMusic majú posudzovať len podľa čl. 3 ods. 1 a 2 nariadenia, alebo alternatívne či kumulatívne podľa čl. 3 ods. 3 nariadenia.

Z hľadiska aplikability čl. 3 ods. 1 a 2 nariadenia bolo veľmi dôležité, ako Súdny dvor vyloží už spomenutý pojem „koncový užívateľ“. Balíky s nulovými tarifikami totiž neprivádzajú ujmu spotrebiteľom, ktorí ich využívajú. Poškodenými sa môžu cítiť najmä konkurenčné firmy podnikateľov prevádzkujúcich služby patriace do nulových balíkových taríf.

Súdny dvor najskôr upresnil význam „koncového užívateľa“ tak, že sa vzťahuje aj na fyzické a právnické osoby, či už v pozícii spotrebiteľa alebo obchodníka.⁴ Nejde pritom len o spotrebiteľov a obchodníkov využívajúcich služby prístupu k internetu, ale aj o obchodníkov, ktorí potrebujú také služby na šírenie internetového obsahu a prevádzku aplikácií v rámci svojej podnikateľskej činnosti.⁵ Takto sa za koncového užívateľa môžu považovať aj spomenuté konkurenčné firmy.

V ďalšom kroku sa Súdny dvor venoval metóde preskúmania vplyvu dohôd a obchodných praktík podľa čl. 3 ods. 2 nariadenia na práva koncových užívateľov v zmysle čl. 3 ods. 1 nariadenia. Odkázal v podstate na 7. odôvodnenie nariadenia o sieťovej neutralite.⁶ To upresňuje, že dohody alebo obchodné praktiky obmedzujú práva koncových užívateľov, ak v praxi podstatne znižujú ich možnosť voľby služby prístupu k internetu. Pri posudzovaní dohôd a obchodných praktík sa má zohľadniť aj postavenie dotknutých poskytovateľov služieb prístupu k internetu a poskytovateľov obsahu, aplikácií a služieb. Normotvorca Európskej únie teda nechcel obmedziť

2 Ako národný regulačný úrad príslušný pre dozor nad dodržiavaním nariadenia o sieťovej neutralite v zmysle čl. 5 tohto nariadenia.

3 „Koncový užívateľ“ je užívateľ neposkytujúci verejné komunikačné siete alebo verejne dostupné elektronické komunikačné služby. Pozri čl. 2 písm. n) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/21/ES zo 7. marca 2002 o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby (rámcová smernica), Ú. v. EÚ L 108/33, 24. 4. 2002.

4 Body 36 a 37 rozsudku.

5 Bod 39 rozsudku.

6 Bod 41 rozsudku.

prieskum len na konkrétne dohody či obchodné praktiky, ale umožniť komplexný prieskum týchto dohôd alebo obchodných praktík v širšom ekonomickom kontexte.⁷

Na tomto podklade dospel Súdny dvor k záveru, že dohody, ktorými si zákazník objedná balík s nulovými tarifami, môžu viesť k obmedzeniu výkonu práv podľa čl. 3 ods. 1 nariadenia. Zlučiteľnosť takých dohôd s čl. 3 ods. 2 nariadenia sa musí posudzovať *ad hoc* a podľa parametrov stanovených v 7. odôvodnení rovnakého nariadenia.

Pokiaľ sa Súdny dvor dosiaľ venoval balíkom s nulovými tarifami ako „dohodám“ podľa čl. 3 ods. 2 nariadenia, vyjadril sa k nim aj v postavení „obchodných praktík“ podľa rovnakého ustanovenia. V tejto podobe sú vlastne dvojsečnou zbraňou. Na jednej strane vedú k uzatváraniu dohôd, ktorých kumulovaný účinok ešte väčšmi rozšíri používanie služieb a aplikácií v nulovej tarife. Na druhej strane zároveň obmedzujú používanie iných aplikácií a služieb, ktorých dostupnosť poskytovateľ balíkov s nulovými tarifami po prečerpaní predplateného objemu dát sťažuje, či dokonca znemožňuje. Vzhľadom k tomu môžu balíky s nulovými tarifami obmedziť výkon práv koncových užívateľov podľa čl. 3 ods. 1 a 2 nariadenia aj v pozícii „obchodných praktík“.⁸

Po vysporiadaní sa s čl. 3 ods. 1 a 2 nariadenia sa Súdny dvor obrátil k čl. 3 ods. 3 nariadenia. Toto ustanovenie vlastne ukladá poskytovateľom služieb prístupu k internetu povinnosť rovného zaobchádzania s dátami. Jedinou výnimkou je výkon opatrení na riadenie prevádzky. Tieto opatrenia musia byť v prvom rade primerané v zmysle kritérií druhého pododseku čl. 3 ods. 3 nariadenia, alebo ak nie sú primerané, tak musia byť ospravedlniteľné jedným z dôvodov v treťom pododseku písm. a) až c) rovnakého ustanovenia. V rozoberanej veci šlo o to, či spomalenie prenosovej rýchlosti dát v balíkoch s nulovými tarifami je opatrením na riadenie prevádzky a ak áno, či má nariadením požadované náležitosti.

Súdny dvor sa osobitne nezaoberal tým, či spomalenie prenosovej rýchlosti dát je opatrením na riadenie prevádzky. Mlčky odpovedal pozitívne tým, že pristúpil rovno k preskúmaniu jeho súladu s nariadením. Opatrenia na riadenie prevádzky sú primerané najmä vtedy, ak sú založené na „objektívne rozdielnych technických požiadavkách na kvalitu služby špecifických kategórií prevádzky“ a nie na „obchodných kritériách“.⁹ Opatrenie je založené na „obchodných kritériách“ vtedy, keď s obsahom, aplikáciami alebo so službami ponúkanými rôznymi poskytovateľmi obsahu, aplikácií alebo služieb sa nezaobchádza rovnako a bez diskriminácie. Súdny dvor zastáva názor, že spomalenie prenosovej rýchlosti dát v balíkoch s nulovými tarifami nie je založené na objektívnych kritériách, ale na kritériách obchodnej povahy. Zároveň nevidí priestor na uplatnenie žiadneho z ospravedlňujúcich dôvodov podľa tretieho pododseku čl. 3 ods. 3 nariadenia.¹⁰

S ohľadom na uvedené Súdny dvor posúdil balíky s nulovými tarifami takej povahy, ako MyChat a MyMusic, za nezlučiteľné s čl. 3 ods. 2 v spojení s ods. 1, ako aj s čl. 3 ods. 3 nariadenia o sieťovej neutralite.

Prezentovaný rozsudok Súdneho dvora núti mnohých popredných protagonistov na scéne telekomunikačných služieb k prehodnoteniu obchodných stratégií vo vzťahu k balíkom s nulovými tarifami. Na takéto ponuky natrafíme aj u niektorých poskytovateľov na slovenskom trhu. Nie je však celkom jasné, či sú týmto rozsudkom dotknuté také balíky, ktoré po prečerpaní predplatených dát spomaľujú všetku dátovú prevádzku vrátane služieb v nulovej tarife. Nemožno vylúčiť pozitívnu odpoveď, pretože napriek absencii selektívneho spomalenia prenosovej rýchlosti je stále prítomný prvok neobmedzeného využívania vybraných služieb. Nenabáda už len tento aspekt sám o sebe k väčšiemu využívaniu vybranej služby a zároveň k nižšiemu či žiadnemu využívaniu služieb konkurenčných? Možno teda konštatovať, že k súladu nulových taríf v dátových balíkoch so sieťovou neutralitou ešte Súdny dvor nemusel povedať posledné slovo.

7 Bod 42 rozsudku.

8 Bod 46 rozsudku.

9 Bod 48 rozsudku.

10 Bod 51 až 53 rozsudku.

Rozhodnutie spracoval: **Mgr. Ľuboslav Sisák**
Ústav medzinárodného práva a európskeho práva
UPJŠ v Košiciach, Právnickej fakulty

Z JUDIKATÚRY EURÓPSKEHO SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Objektívne pochybnosti o nestrannosti sudcu z dôvodu rodinného prepojenia s advokátskou kanceláriou

Inštitút námietky zaujatosti je dôležitou procesnou zárukou pre zabezpečenie objektívnej a subjektívnej nestrannosti súdu. Samotný príbuzenský vzťah medzi sudcom a advokátom alebo zamestnancom advokátskej kancelárie, ktorá zastupuje stranu v súdnom konaní, nie je automaticky dôvodom na vylúčenie sudcu. Je potrebné skúmať ďalšie okolnosti a súvislosti. Ak však čokoľvek môže vyvolať zdanie nestrannosti alebo zaujatosti, je nutné, aby sa informácia zverejnila čo najskôr a mohla byť adekvátne vyhodnotená z hľadiska objektívneho testu nestrannosti.

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Koulias proti Cypru zo dňa 26. mája 2020, týkajúci sa sťažnosti č. 48781/12

Dotknuté ustanovenie

- Článok 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivý súdny proces)¹

Skutkové okolnosti prípadu

Sťažovateľom bol cyperský advokát Zacharias Koulias pôsobiaci v Larnake. Počas politickej talk show v máji 2006 sa netajil kritickými názormi voči bývalému ministrovi a vysokopostavenému členovi politickej strany, ktorý následne podal žalobu na ochranu osobnosti na príslušnom súde v Nikózii. Pán Koulias v talk show povedal, že poslanec prijal finančný obnos od tureckej spoločnosti a že severnú časť Cypru nepovažuje za pseudoštát. Súd žalobu zamietol s tým, že tvrdenia sťažovateľa nepoškodili povest žalobcu. Žalobca podal odvolanie na najvyšší súd.

O odvolaní rozhodoval senát pozostávajúci z troch sudcov. Po zaslaní písomného vyjadrenia, ale pred verejným pojednávaním, žalobca zmenil právneho zástupcu, advokáta. Najvyšší súd odvolaniu vyhovel a rozhodol, že sťažovateľ svojimi tvrdeniami vyvolal dojem, že poslancove politické postoje sú motivované peňažnými prostriedkami, ktoré prijal od tureckej spoločnosti. S ohľadom na situáciu na Cypre takéto poznámky mohli vyvolať v spoločnosti nenávisť, odpor a pohrdanie voči osobe poslanca.

Po vynesení rozsudku sťažovateľ zistil, že advokát zastupujúci žalobcu je zakladajúcim partnerom advokátskej kancelárie, v ktorej pôsobil syn predsedu senátu najvyššieho súdu, ktorý rozhodoval vo veci. Sťažovateľov právny zástupca sa vyjadril v médiách, že táto skutočnosť mala byť oznámená vopred, aby sa predišlo pochybnostiam o nestrannosti sudcu. Najvyšší súd vydal následne stanovisko, že sudca nekonal v rozpore s rokmi zaužívanou praxou a predpismi.

Voči Cypru prebiehalo niekoľko konaní pred ESĽP týkajúcich sa podobných skutkových okolností a po rozsudku vo veci Nicholas proti Cypru (sťažnosť č. 63246/10) bol etický kódex sudcov

1 Článok 6

(1) Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. (...)

v roku 2018 upravený tak, aby explicitne vylučoval účasť sudcu na pojednávaní, kde je právnym zástupcom osoba v rodinnom vzťahu voči sudcovi. V prípade, že právny zástupca je zamestnávateľom alebo zamestnancom osoby, ktorá je v rodinnom vzťahu voči sudcovi, musí byť táto informácia podaná stranám konania vopred na ich posúdenie, či podajú námietku zaujatosti. V roku 2019 bol opäť etický kódex zmenený tak, aby aj v prípade, že advokát má zamestnanca, zamestnávateľa alebo spoločníka, ktorý je v rodinnom vzťahu voči sudcovi, bol tento sudca vylúčený z konania v danej veci. Táto úprava však nemala retrospektívne účinky.

Sťažovateľ sa obrátil na Európsky súd pre ľudské práva z dôvodu údajného porušenia jeho práva na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach, v zmysle ktorého každý má právo, aby jeho vec prejednal nezávislý a nestranný súd.

Podľa cyperskej vlády vo veci nevstal žiadny dôvod na spochybnenie nestrannosti sudcu, sťažovateľ nepoukázal na žiadne okolnosti, ktoré by tomu nasvedčovali. Sudcov syn nevystupoval vo veci ani ako právny zástupca ani iným spôsobom nebol účastný na príprave právneho zastúpenia. Nebol ani spoločníkom v advokátskej kancelárii, v ktorej pôsobilo 25 advokátov. Právna úprava v tom čase nevylučovala účasť sudcu v obdobných prípadoch.

Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva

Všeobecné princípy aplikovateľné na zásadu nestrannosti súdu boli podrobne rozpracované vo veci Nicholas proti Cypru (sťažnosť č. 63246/10).

Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) poukázal v prvom rade na subjektívny test nestrannosti, ktorý sa riadi zásadou prezumpcie nestrannosti, pokiaľ nie je preukázaný opak. V predloženej príprave nič nenasvedčovalo tomu, že by sudca bol zaujatý alebo neobjektívny. Preto ESLP skúmal okolnosti prípadu len vo svetle testu objektívnej nestrannosti, teda či sťažovateľova nedôvera voči súdu môže byť objektívne odôvodniteľná.

ESLP už viackrát zopakoval, že samotný pokrvný vzťah medzi sudcom a advokátom/zamestnancom advokátskej kancelárie, ktorá zastupuje stranu v súdnom konaní, nie je automaticky dôvodom na vylúčenie sudcu. Je potrebné skúmať ďalšie okolnosti a súvislosti, pričom zohľadniť možno nasledovné: či bol advokát nejakým spôsobom účastný na poskytovaní právnej služby strane v konaní, postavenie príbuzného sudcu v rámci advokátskej kancelárie, veľkosť advokátskej kancelárie a jej vnútorná organizačná štruktúra, význam prípadu pre advokátsku kanceláriu z finančného hľadiska a akýkoľvek finančný záujem vo vzťahu k prípadu na strane príbuzného sudcu. ESLP takisto prihliadol na celkové štatistiky advokácie a justície na Cypre, kde pôsobia skôr menšie advokátske kancelárie a v súdnictve pracuje menší počet sudcov. Obdobné situácie môžu preto vznikáť často a malo by sa zabrániť paralyzovaniu justície na základe vysokého počtu sťažností bez preukázania subjektívnej nestrannosti. Veľmi prísne opatrenia by mohli mať za následok zbytočné prekážky riadneho výkonu spravodlivosti. Na druhej strane, ak čokoľvek môže vyvolať zdanie nestrannosti alebo zaujatosti, je nutné, aby sa informácia zverejnila čo najskôr, hneď na začiatku súdneho konania, aby mohla byť táto informácia dôsledne vyhodnotená. Inštitút námietky zaujatosti je dôležitou procesnou zárukou, ktorá je nevyhnutná na poskytnutie adekvátnych záruk s ohľadom na objektívnu aj subjektívnu nestrannosť súdu. K zverejneniu informácie o pôsobení sudcovho syna v advokátskej kancelárii však nedošlo a sťažovateľ sa dozvedel o tejto skutočnosti až po vynesení rozsudku. Navyše, zamestnávateľ sudcovho syna prevzal zastupovanie až pred súdnym pojednávaním v rámci odvolacieho konania, ktoré skončilo v neprospech sťažovateľa. Sťažovateľ nemal vedomosť o tom, či sa sudcov syn podieľal na poskytovaní právnej služby ani či mal nejaký finančný záujem na veci. Tým došlo k vytvoreniu zdania nestrannosti. Sťažovateľove pochybnosti týkajúce sa nestrannosti sudcu, ktorý rozhodoval vo veci ESLP vyhodnotil ako objektívne odôvodniteľné, pričom vnútroštátna právna úprava a prax v danom čase neposkytli dostatočné procesné záruky v tomto smere.

ESLP jednomyselne rozhodol o porušení práva na spravodlivý proces v zmysle článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované.

Rozhodnutie spracovala: **Mgr. Michaela Chládeková, PhD.**

Odbor medzinárodných vzťahov SAK

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

Identifikácia strany sporu v podanej žalobe

Ak je fyzická osoba označená identifikačnými údajmi, ktoré umožňujú jej identifikáciu a nezameniteľnosť s inou osobou, žaloba nemusí obsahovať dátum narodenia alebo rodné číslo. V konkrétnom prípade však môžu byť tieto identifikátory nevyhnutné, pretože identifikácia konkrétneho účastníka nebude možná. Ak napríklad dve fyzické osoby majú rovnaké meno a priezvisko, bývajú na rovnakej adrese a sú štátnymi občanmi rovnakého štátu, nepochybne len identifikačný údaj o dátume narodenia, či rodnom čísle umožní ich rozlíšenie.

*Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. apríla 2020
sp. zn. 8Cdo/61/2020*

Dotknuté ustanovenia

- § 420 písm. f) CSP
- § 129, § 133 ods. 1 CSP

Okresný súd Vranov nad Topľou uznesením z 28. 8. 2019 konanie zastavil a žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že žalovaná označená žalobkyňa s nesprávne uvedeným dátumom narodenia ako subjekt neexistuje, pričom ide o taký nedostatok konania, ktorý nemožno odstrániť.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobkyne uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil. Konštatoval, že súd nie je povinný žalobkyňu poskytovať súčinnosť pri zisťovaní identifikačných údajov žalovaného, keďže by tým mohlo dôjsť k porušeniu zásady rovnosti strán sporu a zásady kontradiktórnosti. Podľa odvolacieho súdu žalobkyňa žalovala subjekt, ktorý nedisponuje procesnou subjektivitou. Preto ide o neodstrániteľnú podmienku konania, ktorej následkom je obligatórne zastavenie konania.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala dovolanie žalobkyňa. Navrhla uznesenia oboch súdov nižšej inštancie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie okresnému súdu. Dovolanie podala z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, teda preto, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Mala za to, že je potrebné striktné rozlišovať prípady, keď je ako strana sporu označený niekto, kto nemá právnu subjektivitu, pretože vôbec neexistuje (§ 61 CSP) a prípady, ak je niekto označený nesprávne alebo neúplne.

Najvyšší súd SR dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné.

Z odôvodnenia

Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

Dovolaiteľka namietala, že bolo porušené jej právo na spravodlivé súdne konanie, pretože súd zastavil konanie, hoci pre takýto postup neboli splnené podmienky. Žalovaným subjektom v danom prípade nebola neexistujúca fyzická osoba, ale došlo k nesprávnemu uvedeniu jej dátumu narodenia, pričom ju označil iným identifikačným údajom (čísлом občianskeho preukazu). Teda išlo o zjavnú vadu, t. j. odstrániteľný nedostatok žaloby.

Za nesprávny postup súdu, ktorým možno strane znemožniť, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces, sa považuje aj zastavenie konania, hoci pre takéto rozhodnutie neboli splnené podmienky. O takýto prípad v danej veci ide.

Ak je stranou fyzická osoba, musí byť v žalobe označená menom, priezviskom, adresou trvalého pobytu alebo pobytu, dátumom narodenia alebo iným identifikačným údajom (§ 133 ods. 1 CSP). Tieto náležitosti sú stanovené obligatórne a ak v žalobe chýbajú, súd musí tento nedostatok (vadu konania) odstrániť postupom podľa § 129 CSP.¹ Žalobca však nemusí mať vedomosť o dátume narodenia alebo rodnom čísle žalovanej fyzickej osoby, pričom tieto údaje nie sú ani verejne dostupné. Bezvýhradné trvanie na týchto identifikátoroch by znamenalo odňatie spravodlivosti. Preto, ak je fyzická osoba označená identifikačnými údajmi, ktoré umožňujú jej identifikáciu a nezameniteľnosť s inou osobou, žaloba nemusí obsahovať dátum narodenia alebo rodné číslo. V konkrétnom prípade však môžu byť tieto identifikátory nevyhnutné, pretože identifikácia konkrétneho účastníka nebude možná. Ak napríklad dve fyzické osoby majú rovnaké meno a priezvisko, bývajú na rovnakej adrese a sú štátnymi občanmi rovnakého štátu, nepochybne len identifikačný údaj o dátume narodenia, či rodnom čísle umožní ich rozlíšenie.

V danej veci žalobkyňa označila žalovanú (fyzickú osobu) menom, priezviskom, adresou trvalého pobytu a dátumom narodenia a následne aj iným identifikačným údajom, t. j. číslom občianskeho preukazu. Z vykonaného šetrenia súdom (lustrácii) nevyplýva, že by existovali viaceré (fyzické) osoby, ktoré by mali rovnaké meno, priezvisko a bývali by na rovnakej adrese, ako žalobkyňou označená žalovaná. Preto, ak z predložených dokladov pripojených k žalobe a následného šetrenia nepochybne vyplývalo, že označená žalovaná nie je neexistujúcim subjektom, ale došlo len k nesprávnemu uvedeniu dátumu jej narodenia a navyše žalovaná bola označená iným identifikačným údajom (čísлом občianskeho preukazu), došlo k zjavnej vade žaloby, ktorá je odstrániteľným nedostatkom žaloby postupom súdu podľa § 129 CSP.

Z uvedeného možno vyvodiť, že súdy nižšej inštancie v danej veci dôsledne nerozlišovali medzi nedostatkom podmienky konania (nedostatok procesnej subjektivity žalovanej) a vadou žaloby ako navzájom nezameniteľnými pojmami procesného práva, samostatne upravenými, ktoré majú odlišné dôsledky a s ktorými sa spája aj rozdielny postup. Nedostatok podmienky konania nie je vadou žaloby z hľadiska jej správnosti, či úplnosti a vada žaloby naopak nepredstavuje nedostatok podmienky konania. Nesprávnosť alebo neúplnosť označenia strany sporu v žalobe je dôvodom na postup podľa § 129 CSP a nie dôvodom na zastavenie konania podľa § 62 CSP.

Preto dovolací súd zrušil rozhodnutia súdov nižších inštancií a vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu (§ 449 CSP).

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnú vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

1 § 129 CSP:

- (1) Ak ide o podanie vo veci samej alebo návrh na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia, z ktorého nie je zrejmé, čoho sa týka a čo sa ním sleduje, alebo ide o podanie neúplné alebo nezrozumiteľné, súd vyzve toho, kto podanie urobil, aby podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní.
- (2) V uznesení podľa odseku 1 súd uvedie, v čom je podanie neúplné alebo nezrozumiteľné a ako ho treba doplniť alebo opraviť a poučí o možnosti podanie odmietnuť.
- (3) Ak sa v lehote určenej súdom podanie nedoplní alebo neopraví, súd podanie odmietne; to neplatí, ak pre uvedený nedostatok možno v konaní pokračovať.
- (4) Ak sa podanie opraví alebo doplní v celom rozsahu v súlade s výzvou podľa odseku 1 najneskôr do uplynutia lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu o odmietnutí podania, o odvolaní proti tomuto uzneseniu môže rozhodnúť súd, ktorý ho vydal.

Všetko pre kanceláriu

Bleskové **doručenie**

Množstevné **zľavy**

Pohodlie počas celého dňa

ANTARES Ergohuman mesh čierna

Kancelárska stolička so synchronnou mechanikou
Nastaviteľná sila protiváhy, rôzne polohy aretácie
Nastavenie výšky aj uhla opierok rúk, nosnosť 150 kg

Nič nevypláva na povrch

Skartovačka Bonsaii 3S30

Tichá skartovačka so stupňom utajenia P-4
Skartácia križovým rezom 4 mm x 35 mm
Kapacita skartácie (A4) 18 listov

Pripravená v pravý čas

GUZZANTI GZ 18S

Presklená vinotéka v luxusnom vyhotovení
5 drôtených pozícií s kapacitou na 18 fliaš vína
Disponuje chladiacim rozsahom od 11 do 18 °C

Nesie tých najlepších

Herman Miller Aeron - čierna

Kancelárska stolička s 8 ergonomickými zónami
Nastaviteľná aretácia vrátane náklonu dopredu
Patentovaný priedušný materiál, nosnosť 159 kg

Špeciálne ceny pre firmy na

alza.sk/pre-firmy

B2B@alza.sk

+420 225 340 610

Aktuálne udalosti

Aktuálne opatrenia: fungovanie SAK a podujatia počas 2. vlny COVID-19 (k 14. 10. 2020)

Slovenská advokátska komora k opatreniam na zabránenie šíreniu ochorenia COVID-19 pristupuje zodpovedne a v súlade s vládou ohlásenými novými preventívnymi opatreniami pristúpila k viacerým zmenám:

Koncipientske semináre prebiehajú online formou. Hlavné aj praktické semináre organizujeme formou e-learningu na platforme Webex, v rámci ktorej je aj možné kontrolovať prítomnosť a pozornosť účastníkov. Koncipienti dostanú pokyny mailom od vzdelávacieho oddelenia.

Advokátske skúšky sú zatiaľ bez zmeny. Už od „prvej vlny“ máme nastavené skúšanie koncipientov za prísneho dodržiavania zdravotno-preventívnych pravidiel. Znížili sme počty osôb na testových častiach skúšky tak, aby bolo možné dodržať odstupy a používame rúška.

Vzdelávanie advokátov – vzdelávacie stredy a iné. Všetky vzdelávacie aktivity pre advokátov budú online. Ponuku online seminárov nájdete na webe a na sociálnych sieťach SAK.

Rokovanie orgánov – predsedníctvo SAK rokuje dištančne.

Disciplinárne konania prebiehajú za prísnych zdravotno-preventívnych opatrení bez zmeny.

Kancelária komory vybavuje požiadavky primárne elektronicky a telefonicky. Ak je nutná osobná návšteva, dohodnite si s konkrétnym pracovníkom dátum a čas. Ak je to možné, odložte návštevu na čas, keď bude epidemiologická situácia priaznivejšia. Pri vstupe do priestorov SAK majte prosím zakryté dýchacie cesty rúskom a použite dezinfekciu na ruky – bezkontaktné prístroje s dezinfekciou sú umiestnené pri vchode do budovy a pri výťahu na každom poschodí.

Stránkové dni: pondelok, streda, štvrtok 9:00 – 14:00

Sledujte webstránku komory a sociálne siete – profil SAK na LinkedIn a skupinu na Facebooku: *Advokáti spolu – SAK*.

Stretnutie s verejnou ochrankyňou práv

Zástupcovia Slovenskej advokátskej komory sa stretli s verejnou ochrankyňou práv Máriou Patakyovou. Témou stretnutia boli práva detí v trestnom konaní a úloha advokátov ako ich opatrovníkov, ako aj problematika domáceho násillia v kontexte pandémie COVID-19. S ombudsmankou sme otvorili tému aktivít, ktorými by bolo možné zmysluplne a efektívne pomôcť ľuďom počas tejto výnimočnej situácie. Predseda SAK Tomáš Borec navrhol projekt zameraný na multidisciplinárnu pomoc ľuďom zasiahnutým domácim násillím, ktorým by SAK vedela podporiť väčšiu informovanosť obetí o možných riešeniach, ako aj možnosť zapojiť advokátov do pomoci prostredníctvom poskytnutia rád o postupe v takýchto situáciách. K téme zákona, ktorý vytvoril priestor pre advokátov ako opatrovníkov detí v trestnom konaní, sa zhodli, že je potrebné pokračovať v diskusii o realizácii týchto zákonných noriem, ako aj lepšie nastaviť pravidlá a kompetencie jednotlivých osôb v procese. Účelom ochrany detí a mladistvých zakomponovaním advokáta ako opatrovníka by totiž nemalo byť to, aby advokát bol pri každom úkone v konaní a aby suploval aj psychologickú či sociálnu pomoc, ale aby dozeral na dodržanie ústavných a zákonných práv dieťaťa v celom procese. Nemá ísť o náhradu sociálnoprávnej ochrany dieťaťa.

Legislatívna činnosť SAK – zásadné pripomienky k novele Ústavy SR

Slovenská advokátska komora sa dlhodobo zapája do legislatívnej činnosti, či už ako účastník pracovných skupín, alebo v rámci pripomienkového konania. Pripomienkovali sme aj novelu ústavy venovanú zmenám v justícii. Upozornili sme na závažnosť viacerých navrhovaných ustanovení z hľadiska ich dopadu na nezávislosť súdnej moci v zmysle medzinárodných štandardov. Zastávame názor, že o zásadných zmenách ústavy by mala byť vedená komplexná diskusia, aby sa neprikrročilo k unáhlenej reakcii bez adekvátneho prepracovania brzd a protiváh nových ustanovení a ich zasadenia do celkového kontextu právneho poriadku (napr. riziko zneužitia trestného stíhania sudcov z dôvodu ich rozhodovacej činnosti). Nezávislosť sudcov nie je osobné privilegium sudcov, ale jeden z prvkov koncepcie právneho štátu. Novela ústavy sa týka aj vzniku Najvyššieho správneho súdu (NSS) a jeho kompetencií, čo SAK tiež pripomienkovala. Vznik plánovaného súdu ako inštitúcie na preskúmanie kasačných sťažností proti právoplatným rozhodnutiam odvolacích disciplinárnych senátov SAK víta. Súd by mohol urýchliť a zefektívniť aj súdny prieskum disciplinárnych rozhodnutí SAK, ktoré sú významnou zložkou samosprávy advokácie. Upozornili sme však aj na to, že zaťaženie súdov v správnej agende je aj bez rozšírenia kompetencie NSS už v súčasnosti na hrane schopností vybavovať nápad.

Mgr. Alexandra Donevová
kancelária SAK

Portál Legalis.sk

obsahuje informácie z oblasti súkromného práva

Časopisy *Súkromné právo*, *Zo súdnej praxe*, *Justičná revue*, *Právny obzor* nájdete aj s ďalšími odbornými informáciami na www.legalis.sk

Využívajte výhody internetového portálu

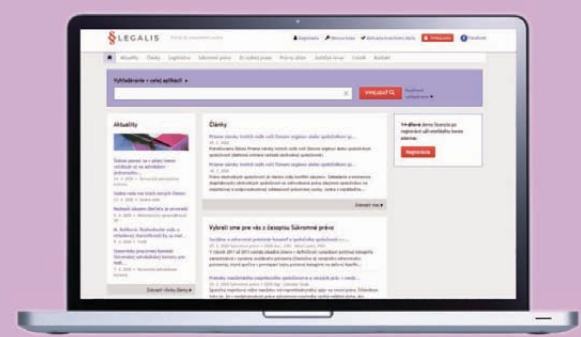
Registrujte sa na www.legalis.sk/sk/registracia a vyskúšajte bezplatnú demo licenciu na 14 dní.

Klientom, ktorí si portál zakúpia, bude sprístupnený do konca roka 2020 bezplatne.

Ak potrebujete pomôcť, napíšte nám na online@wolterskluwer.sk a radi vám poradíme.

Výhody portálu:

- Portál obsahuje až 4 odborné online časopisy
- Aktuálnosť a kvalita informácií
- Rozsiahly archív článkov

- Kedykoľvek a kdekoľvek po ruke
- Včasná a rýchla informovanosť
- Právna istota a spoľahlivosť

Regionálna spolupráca komôr má dobré základy – pokračuje aj v čase pandémie

Slovenská advokátska komora bola tento rok hosťiteľom výročného stretnutia predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy, ktoré sa tradične koná v rámci európskej regionálnej spolupráce.

Stretnutie predsedov advokátskych komôr sa malo pôvodne konať **16. a 17. septembra 2020** v Pezinku, avšak kvôli opatreniam proti šíreniu COVID-19 v jednotlivých krajinách sa muselo pristúpiť k rokovaniu na diaľku. Hoci osobné stretnutia sú dôležitou súčasťou „advokátskej diplomacie“, aj online konferencia mala veľký prínos pre vzájomnú informovanosť a udržiavanie kontaktov.

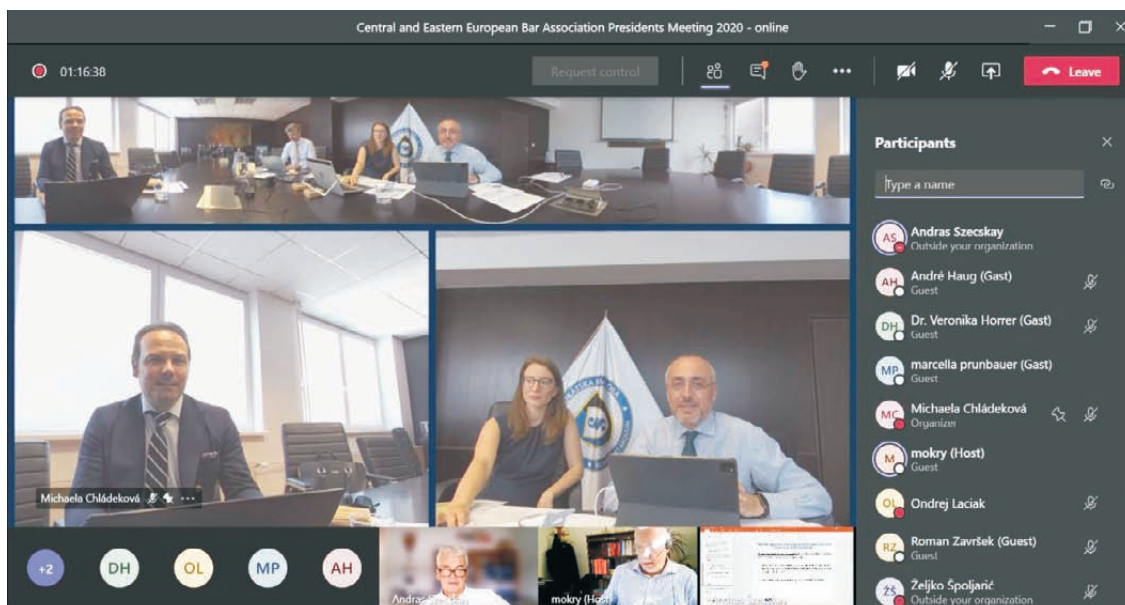
Na stretnutí sa pravidelne zúčastňujú hlavní predstavitelia národných komôr Nemecka, Rakúska, Českej republiky, Slovenska, Poľska, Maďarska, Slovinska a Chorvátska. Zo stretnutí, ktoré sú zamerané na odbornú diskusiu na páľčivé témy advokácie v regióne, vždy vyplynú oblasti spoločného záujmu a sú platformou na prijímanie spoločných stanovísk ďalej prezentovaných aj na iných medzinárodných fórach. Ide o platformu, ktorá už na začiatku 90. rokov formovala rozvoj obnovenej Slovenskej advokátskej komory.

Tento rok sa diskutovalo o strategických opatreniach komôr v čase pandémie, o úprave disciplinárnej právomoci v jednotlivých krajinách, o úprave poistenia advokátov, o následkoch brexitu na voľný pohyb advokátov a o vývoji digitalizácie, ktorá sa stala integrálnou súčasťou práce advokáta. Podujatie prebiehalo v anglickom jazyku bez tlmočenia.

Stretnutie otvoril predseda SAK **Tomáš Borec**. Vyzdvihol dlhodobé a kvalitné vzájomné vzťahy zúčastnených komôr.

Ako prvý vystúpil predseda Slovenskej advokátskej komory **Roman Završek**, ktorý poukázal na to, v čom spočíva pridaná hodnota advokácie. Trh právnych služieb prechádza neustále transformáciami v závislosti od technologického či iného vývoja, k vzniku nových subjektov a spochybňovaniu niektorých aspektov regulácie. Členstvo v nezávislej samosprávnej komore pre advokátov predstavuje pridanú hodnotu v porovnaní s ostatnými poskytovateľmi služieb, keďže ako regulované povolanie dáva záruky vyššej odbornosti, širších znalostí, väčších právomocí. Zároveň sa klient môže spoľahnúť na to, že je advokát poistený, je disciplinárne zodpovedný a viazaný vnútornými predpismi. Advokátska komora a advokácia majú svoje nenahraditeľné miesto v ústavnom systéme a v systéme právneho štátu. Majú zvyšovať kvalitu a uľahčovať priebeh súdneho konania

Predseda Završek tiež priblížil novelu slovinského zákona o advokácii, ktorá liberalizuje systém povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom povolania. Cieľom je zrušiť povinné kolektívne poistenie a zaviesť možnosť individuálneho poistenia. Dochádza aj k zmene poistenia z modelu závislého od uplatnenia žiadosti o pokrytie nákladov počas doby trvania poistenia na „occurrence“ model, v rámci ktorého je možné spracovanie žiadosti aj po uplynutí účinnosti poistenia na základe existencie škôd, ktoré vznikli.

Podpredseda SAK **Ondrej Laciak** otvoril tému disciplinárnej právomoci advokátskych komôr. Hoci v istých aspektoch sa úprava v jednotlivých krajinách líši, účastníci sa zhodli, že v rámci prvého a druhého stupňa patrí disciplinárna právomoc tradične a efektívne do pôsobnosti advokátskych komôr. Tie by sa mali usilovať o transparentnosť, aby verejnosť vnímala, že prístupujú k disciplinárnemu stíhaniu dôsledne a dostatočne prísne. Transparentnosť zabezpečuje preskúmanie rozhodnutia správnym súdom, publikovanie disciplinárnych rozhodnutí či správne informovanie verejnosti.

Debata sa potom posunula k téme elektronizácie justície a digitalizácie v advokácii. Nejde o novú problematiku, v ostatných rokoch bola opakovane rozoberaná v rámci rôznych fór. Vždy je však zaujímavé dozvedieť sa, čo partnerské komory realizujú a akým výzvam čelia. Predseda Chorvátskej advokátskej komory **Josip Šurjak** zhrnul práve prebiehajúce a implementované projekt v rámci internej online platformy pre členov komory, zastupovanie advokácie vo vzťahu k štátnym orgánom pri rokovaniach o rôznych e-službách, zavedenie online vzdelávania pre advokátov a koncipientov.

Diskusia sa ďalej zamerala na využitie videokonferenčných nástrojov v rámci súdneho konania i advokátskej praxe. Téma nabrala na význame počas lockdownu v rámci opatrení spojených s Covid-19. Jednotlivé štáty ako aj advokátske komory v EÚ zaujali rôzne stanoviská k miere využitia videokonferencií súdmi. V Chorvátsku sa uskutočnilo niekoľko videokonferencií v rámci obchodnoprávných konaní, ale miera využitia závisí od vybavenia súdnych siení a nemožno povedať, že prebieha na každodennej báze. Podpredseda Nemeckej federálnej advokátskej komory **André Haug** spomenul, že v Nemecku procesnoprávne predpisy niekoľko rokov umožňujú využitie videokonferencií, ale aplikuje sa minimálne, najmä kvôli chýbajúcej IT infraštruktúre. Český kolega **Antonín Mokřý** opísal opatrenia na súdoch v Česku. Ministerstvo spravodlivosti ČR významne zlepšilo podmienky pre prácu sudcov na diaľku. V ČR sa zaviedli aj porady obhajcov s obvinenými vo väzbe alebo vo väzení prostrední-

ctvom Skype Business. Predseda Rakúskej advokátskej komory **Rupert Wolff** poukázal na to, že keďže vyše 30 000 konaní sa dostalo do sklzu, bol v Rakúsku predložený návrh zákon o využití videokonferencií, ktorý komora pripomienkovala zdôrazňujúc princíp bezprostrednosti, najmä v trestnom konaní. Dôležité je aj zabezpečiť, aby počas videokonferencie nemohla tretia osoba zasahovať do výpovede. Účastníci sa zhodli, že je rozdiel medzi využitím videokonferencií v civilných, najmä obchodnoprávných sporoch či v arbitrážnom konaní na jednej strane a v trestnom konaní a rodinnoprávných sporoch na strane druhej. Pre plynulý chod súdnictva počas krízy je žiadané podporiť využitie videokonferenčných nástrojov, nie však automaticky a anáhle bez dôsledného prepracovania a rešpektovania procesných záruk.

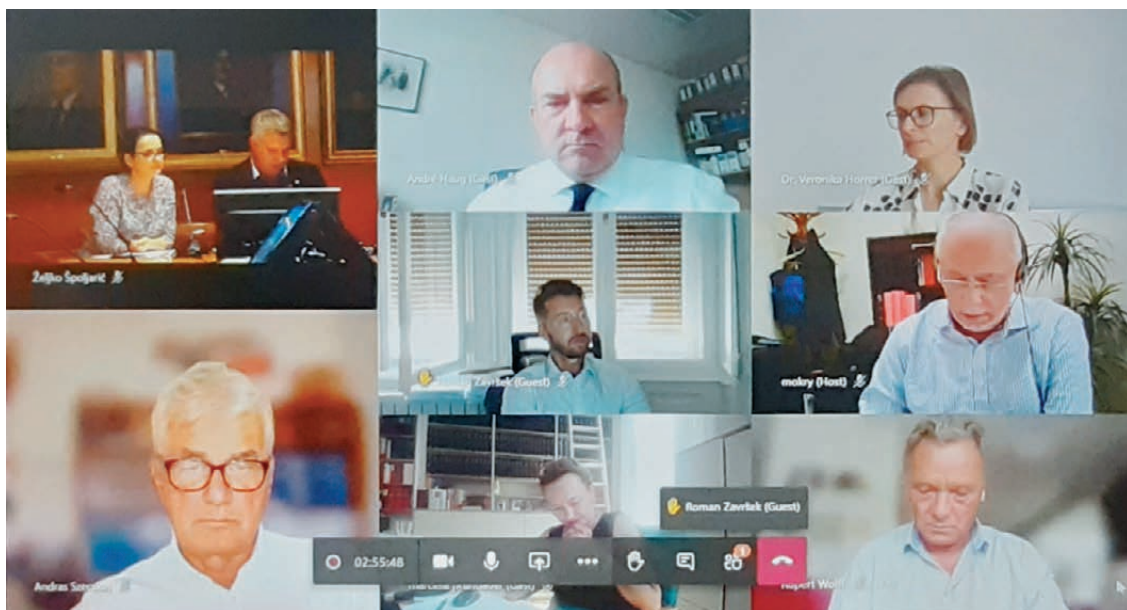
András Szecskay, podpredseda Maďarskej advokátskej komory, inicioval tému voľného pohybu advokátov po vystúpení Veľkej Británie z EÚ. Hoci nejde o veľa osôb – pokiaľ ide o britských solicitorov zapísaných v komorách členských štátov ako *usadení euroadvokáti* – z hľadiska praxe ide o rôzne modelové situácie, s ktorými sa komory musia vysporiadať, aj keď zákonný rámec a politické dohody nie sú v ich rukách. Výsledkom debaty bol záväzok komôr posilniť spoluprácu na úrovni matriky a dôsledne sa vzájomne informovať o zmenách v zoznamoch usadených euroadvokátov.

Poslednou témou bola otázka konkrétnych opatrení – prijatých a plánovaných – s ohľadom na vývoj COVID-19. Tému svojím príspevkom začal **Antonín Mokřý**, člen predsedníctva Českej advokátskej komory.

Prínosné informácie a komentáre priniesla podpredsedníčka Rakúskej advokátskej komory **Marcella Prunbauer**, Nemeckú spolkovú advokátsku komoru zastupovala aj **Veronika Horrer** z odboru medzinárodných vzťahov.

Všetci zúčastnení sa zhodli na tom, že online formát je za výnimočných okolností veľkou pomocou, ale z dlhodobého hľadiska nemôže nahradiť osobné nadväzovanie vzťahov a spolupráce.

Mgr. Michaela Chládková, PhD.

Golf spojil právnické povolania

Slovenská advokátska komora sa rozhodla pridať do portfólia ňou organizovaných športových podujatí druhý golfový turnaj (prvý letný sa koná pravidelne v predvečer letného seminára advokátov s názvom Advokátsky golfový turnaj), a to jesenný **Golfový turnaj právnických povolanií**. Ako vyplýva zo samotného názvu, je určený širšiemu okruhu golfistov a golfistiek – právnikom a právničkám – zástupcom všetkých právnických profesií. Víťan boli nielen advokáti, ale aj sudcovia všetkých úrovní súdov, prokurátori, notári, súdni exekútori a čakatelia na výkon týchto povolaní, zástupcovia akademickej obce, podnikoví právnici (vrátane štátnych a samosprávnych inštitúcií), konkurzní správcovia, patentoví zástupcovia – jednoducho všetci, ktorí vyštudovali niektorú z právnických fakúlt na Slovensku či v zahraničí. Komora preto so žiadosťou o propagáciu oslovila všetky partnerské stavovské komory a zastrešujúce organizácie. Za aktívny prístup k propagácii pilotného turnaja im patrí poďakovanie.

Zámer organizovať podujatie tohto formátu so širším záberom vyplynul zo snahy v prvom rade spájať právnické profesie a opätovne ich zblížovať, a to aj podľa vzoru futbalových a futbalových podujatí (Memoriál Milana Hanzela v Bratislave, Memoriál Milana Gejdoša v Košiciach či turnaj v Trnave) a tradičného šachového turnaja Advokát Chess Open Bratislava, kde sa tiež zúčastňujú súťažiaci prierezovo zo širokého spektra právnických profesií. Cieľom golfového turnaja je tiež upevniť dobré vzťahy a vytvoriť priestor na priateľské stretnutia pri milej športovej udalosti.

Pekné jesenné počasie prilákalo do **Penati Golf Resort v Šajdíkových Humenciach** na *Heritage Course* 34 hráčov a hráčok (mnohí sa z golfových ihrísk dobre poznajú), medzi nimi popri väčšine zástupcov advokátskeho stavu aj golfistky a golfisti z radov prokuratúry, notárstva, justície, konkurzných správcov a podnikových právnikov, ako aj hostí.

Priaznivci golfu rozlosovaní do 10 flightov štartovali postupne od 9. hodiny s pevným cieľom prejsť napriek silnému vetru všetkých 18 jamiek s logom Slovenskej advokátskej komory. Posledný flight dohral krátko po 15. hodine.

Časť hráčov počkala na odovzdávanie cien. Podpredseda Slovenskej advokátskej komory **Ondrej Laciak** predniesol pozdrav za hostiteľskú organizáciu. Člen predsedníctva komory **Ján Kután** poďakoval Slovenskej advokátskej komore za organizačný vklad do podujatia, spoločnostiam Wolters Kluwer a Dr. Martin Dental Clinic za vecné ceny a Tomášovi Stoklasovi, Kataríne Marečkovej a Vladislavovi Zigovi za spoluorganizáciu a administráciu turnaja.

Ján Kután najprv odovzdal **prémiové ceny** v osobitných kategóriách.

Longest drive – ženy: **Andrea Zacharová**

Longest drive – muži: **Matej Valo**

Nearest to pin – ženy: **Eva Schin Majdúchová**

Nearest to pin – muži: **Ján Boldizsár**

Nasledovalo **vyhodnotenie kategórií rozdelených** podľa platného HCP.

Kategória C (37 – 54 HCP)

3. miesto: **Richard Majer**

2. miesto: **Katarína Ličková**

1. miesto: **Lucia Menke**

Kategória B (18,1 – 36 HCP)

3. miesto: **Igor Slanina**

2. miesto: **Eva Schin Majdúchová**

1. miesto: **Miroslav Šperka**

Kategória A (0 – 18 HCP)

3. miesto: **Dušan Ivan**

2. miesto: **Michal Bizoň**

1. miesto: **Tomáš Kaščák**

Ján Kután odovzdal symbolické ceny aj víťazom za jednotlivé právnické povolania. V kategórii *advokáti* sa stal víťazom **Tomáš Kaščák**, v kategórii *justícia* **Daniel Zajíček**, v kategórii *prokurátori* **Mária Kaaňová**, v kategórii *podnikoví právnici*

ci **Andrea Zacharova**, v kategórii **notári Miloš Kaan**, v kategórii **konkurzní správcovia Rastislav Palutka**.

Golfisti vravia, že golf sa človeku dostane pod kožu – bez ohľadu na to, či hrá profesionálne alebo pre zábavu a relax – a keď niekto s golfom raz začne, bude ho sprevádzať všade a ťažko ho dostať z mysle. Spätné väzby od účastníkov turnaja boli veľmi priaznivé, Slovenská advokátska komora preto verí, že cieľ prvého ročníka – spájať právnické povolania – sa podarilo spoločným úsilím naplniť a vzniká tradícia, ktorá

pretrvá do nasledujúcich rokov. A to všetko v pevnej nádeji, že budúci rok sa vyhneme obmedzeniam a budeme môcť privítať aj hráčov z Českej republiky, keďže odvetný RYDER CUP SAK a ČAK musel byť z dôvodu hraničných a karanténnych opatrení zrušený.

Vítazom patrí gratulácia a všetkým zúčastneným poďakovanie za účasť. Tešíme sa na druhý ročník turnaja s ešte väčším počtom nadšencov tohto krásneho športu.

Ján Kutan

Pýta(j)te sa predsedníctva

Najčastejšie otázky k advokátskej skúške

Môžem sa zúčastniť na advokátskej skúške v prípade, že mám splnené všetky zákonné podmienky, ale v súčasnosti nie som v pracovnom pomere s advokátom?

Áno, prihlásenie sa na advokátsku skúšku a účasť na nej nie je podmienená existenciou pracovného pomeru uchádzača s advokátom. Uchádzač musí spĺňať podmienky účasti na advokátskej skúške, ktoré sú uvedené v § 3 ods. 1 písm. a), b), f) až h), má absolvované vzdelávanie v rozsahu a za podmienok určených vnútorným predpisom komory, zaplatil poplatok za advokátsku skúšku a je povinný preukázať, že získal prax podľa § 3 ods. 1 písm. c) zákona o advokácii.

Aké sú dostupné termíny advokátskych skúšok, testová časť aj písomná a ústna časť, chcem sa na ne prihlásiť.

V prvom rade je potrebné zaslať prihlášku na advokátsku skúšku spolu s potrebnými náležitosťami. Čo je potrebné komore zaslať je dostupné vo verejnej časti stránky komory v časti *Dokumenty – Skúšky – Advokátska skúška – Náležitos-*

ti prihlášky na advokátsku skúšku. Následne je možné komunikovať o dostupných termínoch testovej časti advokátskej skúšky. Termín druhej časti advokátskej skúšky – písomná a ústna časť – si uchádzač volí sám prostredníctvom prihlásenia sa do osobnej sekcie na stránke komory v časti *Advokátska skúška* z dostupných voľných termínov po úspešnom absolvovaní testovej časti.

V rámci šesťmesačnej validity testu nestihnem absolvovať termín druhej časti advokátskej skúšky, musím opakovať testovú časť?

V rámci validity testu je potrebné prihlásiť sa na druhú časť advokátskej skúšky, nie ju absolvovať. Absolvovať skúšku, na ktorú ste sa v rámci validity prihlásili, je možné aj po uplynutí šiestich mesiacov.

Prišla mi pozvánka ako školiteľovi koncipienta na účasť advokátskej skúšky, ale koncipient už u mňa nepracuje, mám povinnosť sa na ústnej časti zúčastniť?

Komora pozve na ústnu časť advokátskej skúšky toho školiteľa, ktorý vypracoval hodnotenie koncipientovi v čase podania prihlášky na advokátsku skúšku a to z dôvodu, že v daný moment bol jeho aktuálnym, alebo posledným školiteľom. Povinnosť zúčastniť sa na ústnej časti advokátskej skúšky vyplýva z § 62a zákona o advokácii a ďalej je upravené v § 11 Skúšobného poriadku.

Zo septembrového zasadnutia predsedníctva SAK

Prvé zasadnutie predsedníctva Slovenskej advokátskej komory po letných prázdninách sa uskutočnilo počas dvoch rokovacích dní **10. – 11. septembra 2020 v Bratislave**.

JUDr. Borec informoval o **otvorenom liste predsedovi vlády SR Igorovi Matovičovi** v súvislosti s **jeho komunikáciou smerujúcou k právnym službám poskytovaným Slovenskej republike prostredníctvom advokátov** a v súvislosti s medializovanou ideou **vytvoriť Štátny úrad právneho zastupovania**. V liste sa zastal kolegov, označených paušálne ako nečestných, a ponúkol spoluprácu pri zisťovaní a disciplinárnom postihovaní prípadných závažných pochybení pri právnych službách poskytovaných štátu. Komora v snahe konštruktívne prispieť k vytváraniu predvídateľných podmienok poskytovania právnych služieb štátu ponúkla v spolupráci so štátom možnosť vytvoriť zoznam advokátov poskytujúcich služby štátu s obsahom zoznamu odborných zameraní potrebných pre právne služby štátu, informáciu o rámcovej časovej kapacite advokátov a informáciu o disciplinárnych opatreniach uložených komorou. Považuje za vhodné právnym predpisom stanoviť regulovanú odmenu za právne služby poskytované Slovenskej republike, aby sa v budúcnosti predišlo špekuláciám a možným pokušeniam na strane objednávateľa právnych služieb. JUDr. Borec požiadal o podporu novely zákona o advokácii, ktorá by umožnila komore primeraným spôsobom informovať verejnosť o prebiehajúcich sťažnostných konaniach a o uložených disciplinárnych opatreniach voči konkrétnym advokátom, a preukázať tak aj verejne kompetentnosť komory v disciplinárnom konaní. Úrad vlády list postúpil na vybavenie ministerstvu spravodlivosti na účel posúdenia ďalšieho postupu v rámci možností a v kompetenčnej pôsobnosti rezortu. List v plnom znení je uverejnený aj na webovej stránke SAK v časti *Aktuality*.

V rámci správy predsedu JUDr. Boreca odzneli informácie ● o videohovore s podpredsedom **Law Society of England and Wales** Davidom Greenom, ktorého podstatou boli **následky COVID-19 pre justičný systém, dopady brexitu, snaha o presadenie prístúpenia Veľkej Británie k Luganskému dohovoru o posilnení spolupráce v občianskych a obchodných veciach a aktivity LSEW smerom k podpore advokátov z hľadiska práce so stresom** a pod.; ● o videohovore s **dekanom Varšavskej advokátskej komory (VAK)** Mikolajom Pietrzakom, ktorého podstatou bola diskusia o aktuálnej situácii v Poľsku z hľadiska zásahov do nezávislosti justície a advokácie. Videokonferencie v Poľsku v rámci súdneho konania nie sú využívané, hoci z dôvodu koronakrízy boli upravené právne predpisy tak, aby to umožňovali, tieto však neposkytujú dostatočnú ochranu pred zneužitím uvedeného nástroja. Celkovo VAK považuje mnohé body

novej legislatívy prijatej z dôvodu pandémie za zneužitie situácie na „prepašovanie“ ustanovení, ktoré by sa inak do legislatívy nedostali bez odporu (napr. rozšírenie oprávnení polície) a ktoré ohrozujú spravodlivý súdny proces. SAK informovala o aktuálnom dianí v oblasti justície a návrhoch zmien zo strany ministerstva spravodlivosti vrátane návrhu na zriadenie najvyššieho správneho súdu s kompetenciou v oblasti disciplinárneho konania vo vzťahu k právnickým profesiám.

Predsedníctvo SAK odsúhlasilo na základe výzvy Európskej komisie spoluprácu s externým partnerom – zhotoviteľom **na projekte dlhodobého úložiska dokumentov**, financovanom z fondov EÚ. Má za cieľ podporiť transeurópske sieťové a telekomunikačné projekty v súčinnosti so súkromným sektorom, ktorých benefit by mal byť využiteľný cezhranične a subjektmi verejného sektora a samosprávy a mal by slúžiť aj advokátom. SAK by mala status partnera projektu.

Členovia P SAK súhlasili s **výrobou nových elektronických advokátskych preukazov v novom schválenom dizajne čipových preukazov Starcos 3.7 a s ich distribúciou advokátom doporučenou poštou spolu s osobným kódom**. V auguste 2021 bude končiť certifikácia čipových kariet *Starcos 3.0* ako prostriedku na vytváranie kvalifikovaného elektronického podpisu v súlade s platnou legislatívou. Informácie o platnosti certifikovaných zariadení podľa nariadenia (EÚ) č. 910/2014 sú dostupné na stránke Národného bezpečnostného úradu. Komora hľadala riešenie, aby zmena samotného preukazu bola pre advokátov najmenej zaťažujúca. Aktuálne SAK eviduje 2 708 advokátov, ktorí disponujú platným mandátnym certifikátom vydaným na čipovej karte *Starcos 3.0*. V súčasnosti (od roku 2016) SAK necháva vyhotovovať elektronické advokátske preukazy na multiplatformovú čipovú kartu *Starcos 3.5 eSign* (ukončenie ich certifikácie sa predpokladá v roku 2023), aktuálne komora eviduje 1 007 advokátov, ktorí disponujú platným mandátnym certifikátom vydaným na tejto karte. Čipové karty *Starcos 3.7* by mali byť podľa dostupných informácií k dispozícii na používanie na prelome rokov 2020/2021. Certifikácia tohto typu čipových kariet by mala byť platná 15 rokov.

V rámci informácií o účasti SAK na legislatívnom procese rezonovali nasledovné témy: ● **zákon o zaistení majetku**. SAK podrobne pripomenovala návrh zákona a súvisiacej novely Trestného zákona a Trestného poriadku. Podporila cieľ navrhovanej právnej úpravy, ale požiadala o jej precizovanie tak, aby pri zachovaní jej efektívnosti nemohlo dochádzať k neodôvodneným zásahom do základných práv a slobôd. Za najproblematickejšie časti návrhu SAK považovala nedostatočnosť ustanovení zabezpečujúcich rešpektovanie procesného postavenia dotknutej osoby v trestnom konaní, nesystémovú zmenu účinnej lútosti pri trestnom čine skrátenia dane a poisťného, formuláciu trestných činov zneužitia práva a prijatia/poskytnutia nenáležitej výhody, návrh predať veci bez súhlasu dotknutej osoby, návrh použiť ITP v iných trestných konaniach či postih na majetku získanom päť rokov pred trestnou činnosťou. S ministerstvom spravodlivosti sa podarilo vyriešiť väčšinu rozporov a väčšina pripo-

mienok bola akceptovaná. Rozpor zostal pri návrhu znenia trestného činu zneužitia práva, ktoré neposkytuje dostatočné záruky pre nezávislé rozhodovanie súdnych orgánov;

● **novela Ústavy SR.** Slovenská advokátska komora formulovala pripomienky k návrhu novely, ktorým sa zavádzajú zmeny úpravy výkonu funkcie sudcu, previerky majetkových pomerov sudcov a sudcovskej spôsobilosti, reforma kreovania ústavného súdu, úprava niektorých pravidiel konania pred Ústavným súdom SR, vekový cenzus pre zánik funkcie sudcu, zriadenie Najvyššieho správneho súdu SR (NSS SR) a s tým súvisiace nové nastavenia právomocí ústavného súdu. Komora pripomienkovala najmä úpravu disciplinárnej právomoci NSS SR. Podľa SAK nie je dostatočne odôvodnené podradenie advokátov pod právomoc NSS SR, ako to naznačuje dôvodová správa, keďže advokáti v porovnaní s inými navrhovanými profesiami nemajú delegovaný výkon verejnej moci. Pripomienky komory boli vyhodnotené, jediný rozpor je v téme disciplinárnej pôsobnosti NSS SR vo vzťahu aj k iným osobám, o ktorých to tak ustanoví zákon;

● **zákon o štátnom občianstve,** ktorého novela navrhovala bez odôvodnenia výlučné zastupovanie fyzickou osobou, čím by došlo k obmedzeniu prístupu k advokátovi, právnym službám a práva na slobodnú voľbu advokáta. Pripomienka SAK bola akceptovaná a návrh počíta s právnym zastúpením advokáta;

● **zákon o dočasnej ochrane životaschopných podnikov** a súvisiaca novela zákona o konkurze a reštrukturalizácii zavádza zmenu v subjekte oprávnenom vypracovať reštrukturalizačný posudok vo všeobecnosti a reštrukturalizačnú analýzu v prípade dočasnej ochrany podnikateľov. SAK vyjadrila zásadnú pripomienku k presunu tejto činnosti zo správcov na audítorov s tržbami minimálne 0,5 milióna eur z dôvodu obavy z menšej konkurencie, drahších služieb, nižšej kvality, nedostatku dôvodov na túto zmenu, nižších požiadaviek na odbornosť a zodpovednosť audítorov, ako aj z dôvodu narušenia vnútornej štruktúry zákona. Pripomienka SAK bola akceptovaná a ustanovenie z návrhu vypustené.

V nadväznosti na intenzívne pôsobenie SAK v legislatívnom procese predsedníctvo SAK odsúhlasilo usporadúvanie **okrúhlych stolov na vybrané legislatívne témy.** Komora chce vytvárať priestor na diskusiu k aktuálnym témam týkajúcim sa (nielen) legislatívneho procesu. Vzhľadom na to, že zastupuje veľké množstvo ľudí s rôznymi názormi, chce nechať odznieť tieto názory v kultivovanej diskusii aj so zástupcami iných právnických povolání. Vytvorí tak priestor na vzájomné porozumenie a pochopenie názorov, ale dá priestor aj novinárom. Možnosť organizovania okrúhlych stolov bude závisieť od vývoja epidemiologickej situácie.

Členovia P SAK schválili **výročnú správu o činnosti SAK za obdobie 1. júla 2019 – 30. júna 2020.** Správa je v plnom znení uverejnená na webovej stránke SAK v privátnej zóne.

Predsedníctvo SAK schválilo stanoviská s úpravami na základe diskusie vo veci **dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe,** ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami.

Predsedníctvo SAK sa priebežne venuje **alternatívam vykonania prvého/druhého kola volieb do orgánov komory elektronickou formou,** ako aj **alternatívne realizovania konferencie advokátov v roku 2021 elektronicky v prípade pokračujúcich obmedzení** v dôsledku COVID-19.

Členovia predsedníctva SAK v spolupráci so vzdelávacím kolégiom a odborom výchovy a vzdelávania operatívne riešia množstvo úloh v kontexte **vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov** v nadväznosti na vývoj epidemiologickej situácie. Schválili **témy doplnkového vzdelávania advokátov** v harmonograme plánovanom na II. polrok 2020 a vzali na vedomie informácie o **forme vzdelávania advokátskych koncipientov** v II. polroku 2020. Vzdelávacie kolégium navrhlo pre koncipientov organizovať dištančné vzdelávanie formou webinárov v mimoriadnej situácii v zmysle Článku 8 Vzdelávacieho poriadku, pre advokátov organizovať dištančné vzdelávanie vo väčšej miere ako prezenčné regionálne semináre. Výhodou organizovania online webinárov je, že SAK vie ponúknuť túto formu prednášok všetkým advokátom z celého Slovenska. Na vyhradené vzdelávacie stredy pre advokátov pripravujú regionálni zástupcovia SAK plán prednášok v súlade s procesom plánovania seminárov. Odbor výchovy a vzdelávania zosumarioval postup úkonov a procesov súvisiacich s prípravou a organizovaním koncipientskych seminárov v II. polroku 2020. Komora predbežne rezervovala **termíny vzdelávacích podujatí** v hotelových zariadeniach **v roku 2021.**

V rámci **ekonomických otázok** členovia P SAK rozhodovali o jednotlivých žiadostiach, vzali na vedomie informáciu o hospodárení SAK v druhom štvrtroku 2020 a porovnanie výnosov a nákladov seminárov advokátskych koncipientov a advokátov uskutočnených, resp. zrušených v mesiacoch marec až jún 2020, venovali sa východiskám rozpočtu SAK na rok 2021, vzali na vedomie ekonomické vyhodnotenie regionálnych vzdelávacích podujatí v prvom polroku 2020 a prerokovali prehľad exekúcií vedených voči členom komory, zastavených podľa zákona č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých starých exekučných konaní. Schválili predplatné *Bulletinu slovenskej advokácie* pre externých objednávateľov na rok 2021 (predplatné sa netýka aktívnych advokátov, ktorí Bulletin dostávajú zdarma).

Predsedníctvo SAK sa zaoberalo možnosťami **mediálnej komunikácie SAK** v druhom polroku 2020 s presahom do ďalších období, a to so zámerom jej zintenzívnenia. Komunikáciu komory čiastkovo tvorí krízová komunikácia, vzťahy s médiami, externá komunikácia, interná komunikácia a CSR projekty. Komunikácia komory vo vzťahu k verejnosti je rovnako dôležitá ako komunikácia vo vzťahu k advokátom a advokátskym koncipientom.

Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie informácie o **súdnych konaniach, v ktorých je účastníkom komora,** a informácie o **dianí na úrovni CCBE.**

Členovia predsedníctva rozhodovali o žiadostiach súvisiacich s matrikou advokátov a advokátskych koncipientov, ako aj so so zoznamami vedenými Slovenskou advokátskou komorou.

DUŠEVNÝ WELLNESS ADVOKÁTA

Manažment stresu a budovanie mentálnej odolnosti v advokátskej praxi: schopnosť, ktorá sa dá naučiť (2. časť)

Povolanie advokáta možno zaradiť medzi najviac stresujúce profesie.

Výstupy z medzinárodných konferencií o budúcnosti advokátskeho povolania

poukazujú na to, že jednou z dôležitých osobnostných zručností advokáta v 21. storočí je udržateľná mentálna odolnosť a duševná pohoda, ako aj schopnosť zvládať stres.

Kedy sa stres stáva nebezpečným?

Stres je automatická reakcia nášho organizmu na nejaký podnet, ktorý zaváňa nebezpečenstvom, alebo na požiadavku na prispôbenie sa novej situácii. Je to obvykle séria chemických reakcií, z ktorých každá je užitočná sama osebe. Ich cieľom je pripraviť telo na to, aby dokázalo čeliť výzvam, pred ktorými stojí a to tým, že neustúpi, vráti úder, alebo zvolí rýchly strategický ústup.

Reakcia *útok alebo útek (fight or flight)* sa odohráva na úrovni automatického nervového systému, nevytvárame ju vedome na úrovni centrálnej nervovej sústavy. Avšak, keď sa ocitneme tvárou tvár stresorom, moderná spoločnosť nášmu organizmu a jeho prirodzeným procesom nedovolí naplniť svoje poslanie a útočiť, alebo utiecť, niekedy ani dokonale rozpoznať, že nebezpečenstvo skončilo a je čas sa stiahnuť. Nie je nám dovolené fyzicky bojovať, utekať, a teda stresory a vyprodukované látky prirodzene využiť a odstrániť z tela. Tým sme v nepretržitej pripravenosti na reakciu, ktorú v realite nemôžeme vykonať, a telo po nejakom čase začne prirodzene pociťovať dôsledky.

Všetky prirodzené reakcie na stres sú totiž prírodou vytvorené ako krátkodobé reakcie, ktoré majú skončiť len čo sa skončí stav pohotovosti. Ak neskončia a telo sa neuvoľní, majú opačný efekt a stávajú sa pre organizmus toxické. Tu sa dostávame od akútnej stresovej reakcie k adaptívnej a chronickej forme. V skratke: používame systém, ktorý sa vyvíjal niekoľko miliónov rokov v blízkom súžití s prírodou na to, aby sme si poradili s prostredím, ktoré sa v dôsledku ľudského poznania a evolúcie signifikantne zmenilo za posledných 100 – 150 rokov. Náš mozog je paleolitický, ale situácie, ktorým čelíme a spôsobujú nám stres sú z doby technologickej. Niet divu, že tento systém kolabuje.

Preto je nevyhnutné uvedomiť si tieto procesy a vedome si ich začať riadiť. Tak ako pri fyzickom cvičení je rovnako dôležitá fáza posilnenia aj fáza uvoľnenia pre optimálny výkon, to isté je nevyhnutné pre naše mentálne fungovanie. Ak máme zvýšenú úroveň stresu, potrebujeme zvýšiť množstvo času na regeneráciu, oddych a uvoľnenie.

Sebestačnosť nie je sebeckosť ani slabosť

Prvým krokom smerom k správne manažovaniu stresu je uvedomiť a priznať si, že je to oblasť, ktorej musíme venovať viac pozornosti a spraviť z tejto snahy vo svojom živote prioritu. V konečnom dôsledku, naše vlastné reakcie môžu byť to jediné, čo vieme kontrolovať v živote, ktorý prináša množstvo nečakaného. Starostlivosť o budovanie mentálnej odolnosti nemusí nevyhnutne znamenať veľký výdaj peňazí alebo času. Vyžaduje však záväzok, odhodlanie a dlhodobé úsilie. Hoci mnohí advokáti tvrdia, že by radi znížili mieru dopadu stresu na ich zdravie, len málokto sa rozhodne aktívne si osvojiť nejakú konkrétnu stratégiu na dosiahnutie tohto cieľa. **Základné stratégie sú dve: 1) zbaviť sa príčiny stresu, 2) zmeniť vlastné reakcie a stať sa odolnejším voči príčinám stresu, aby tieto mali menej deštruktívne následky.**

Cieľom je teda sebestačnosť, schopnosť vnímať svoje potreby a postarať sa o seba v oblasti duševnej, emocionálnej a fyzickej pohody. Vyvíjanie aktivity na tento účel nie je sebecké a nie je to ani mrhanie drahocenným časom. Podobné zmýšľanie je odrazom presvedčenia, že osobný prínos stúpa zaneprázdnenosťou. Produktivita práce advokáta však nemusí nevyhnutne súvisieť s počtom odpracovaných hodín. Zvýšiť produktivitu možno práve správnym nastavením a mentálnym oddychom. Starostlivosť o svoj *well-being* nie je prejav lenivosti, ale prejav sebazachovania, je to určitá forma boja o prežitie. Je na čase si uvedomiť, že oddych a obnovenie svojich „zdrojov“ je nevyhnutnou súčasťou výkonu.

„Busy is the new stupid“ alebo ako perfekcionizmus ovplyvňuje výkon

Aj keď veľká časť osobnosti je vrodenná, je dôležité si uvedomiť, ako osobné nastavenie a niektoré preferencie, či tendencie prispievajú k tomu, ako človek reaguje v stresovej situácii. Uvedomenie pomôže flexibilnejšie reagovať a zvoliť si adekvátny prístup, či reakciu v danej situácii.

Jedným z najčastejších dôvodov vzniku chronického stresu, pripadne až vyhorenia je perfekcionizmus. Dokonca naj-

nebezpečnejšou je kombinácia perfekcionista / workoholik / optimista. Človek, ktorý pracuje veľa, všetko chce mať dovedené do dokonalosti a ešte optimisticky verí, že to stihne.

Snaha robiť všetko čo najlepšie sa považuje za znak tvrdo pracujúcich úspešných ľudí a pozitívnu črtou osobnosti, ktorá vedie k dokonalosti. Perfekcionista sa však často cítia porazení, ak všetko nie je dokonalé a ich snaha o excelovanie sa môže pretaviť do fixácie na výsledok. Študenti práva, ktorí išli na skúšky s tým, že si prečítali celú učebnicu, poznámky a vypracované otázky trikrát, aby im nič neuniklo, v advokátskej praxi musia bojovať s tým, že nie všetko, čo advokácia prináša je možné mať pod kontrolou, či dopodrobna nastudované. Môže sa stať, že na rokovaní s klientom je predložená zmluva, ktorú si advokát nemal čas prečítať, ale vyžaduje sa od neho vyjadrenie. Takisto neplatí, že keď advokát spraví maximum, automaticky vyhrá spor alebo prinesie klientovi želaný výsledok. Čo fungovalo v škole, v živote často neplatí.

Advokát musí mať na pamäti najhoršie možné scenáre, konať s odbornou starostlivosťou a pomáhať predchádzať potenciálnym rizikám. Táto prax môže vyústiť do stavu, keď si advokát myslí, že musí mať pod kontrolou aj veci, ktoré nemožno ovplyvniť. Advokát – perfekcionista sa často „vzdáva seba“, aby vyhovel potrebám a želaniam iných, zažíva strach z neúspechu a preklep na jednej zo stostranového textu považuje za nekompetentnosť (a keď nie on, tak klient určite).

Perfekcionizmus je v súčasnom komplexnom pracovnom prostredí čoraz viac časovo náročný. Venovať čas a mentálnu kapacitu analýzam a viditeľným detailom je však pre nás niekedy pohodlnejšie, ako definovať najdôležitejšie priority a vykročiť ďalej – väčšinou v ústrety menej jasnej a premenlivej budúcnosti.

Najužitočnejšie môže byť trénovať svoju myseľ tak, aby sa dokázala plne koncentrovať na prítomnosť a aktuálne zdroje, vedomosti a možnosti. Je potrebné zúžiť záber a nemrhať zbytočne zdrojmi na myšlienky typu „nie som dosť pripravený“, „takto sa to určite stane a ja nebudem vedieť reagovať“. Advokáti na začiatku svojej kariéry často sklzávajú k myšlienkam, že „ak budem teraz tvrdo pracovať a všetko obetujem, raz budem šťastný/á“. Práve preto, že stres je z veľkej časti produktom našej mysle, však vieme s ním pracovať a myšlienky, ktoré zvyšujú stres, prerámcovať.

Prvým krokom je uvedomiť si rozdiel medzi perfekcionizmom, ktorý je založený na výbornom výsledku, a excelent-

nosťou, ktorá je založená na výbornom výkone. Výkon je spravidla v našej moci, výsledok však často nie. Preto by advokát nemal sám seba hodnotiť na základe výsledku. Každý prípad môže na ceste k požadovanému cieľu vyžadovať flexibilitu, zmenu smeru. Život sa jednoducho deje vtedy, keď veci nejdú podľa plánu. Každá cesta k dosahovaniu cieľa je plná prekážok, prehodnocovania a zmien v postupe. Komunikujte na rovnu s klientmi a kolegami, zistíte, čo očakávajú, povedzte jednoznačne, čo viete poskytnúť, nie to, čo chcú počuť. Najmä v prípadoch, ak nejde o rutinné právne služby, ale komplikované právne problémy, by ste vy a váš klient mali stáť na tej istej strane, mať realistické očakávania. Pri strate kontroly nad okolnosťami sa treba zamerať na to, čo máme v rukách a ako vieme ďalej postupovať malými krokmi. Nie je v ľudských silách mať všetko pod kontrolou. Uznajte svoje pocity a majte súcit so sebou samým. Nejde totiž o prejav slabosti, ale vyjadrenie sebaúcty. Navyše, dlhodobé potláčanie pocitov môže viesť k vážnejším problémom. Zdieľajte svoje obavy i radosť s niekým blízkym, koho názor si vážite.

Rôzne osobnostné nastavenia vyžadujú rôzne riešenia

Perfekcionizmus, samozrejme, nie je jediné osobnostné nastavenie, ktoré predstavuje výzvu na dosahovanie mentálnej odolnosti. V prvom rade treba spoznať sám seba, aby mohlo dôjsť k určeniu vhodnej stratégie. Už predsokratovská filozofia však cieľ „poznať sám seba“ považovala za to „najťažšie na svete“. Našťastie, dobrý advokát má rád výzvy a rád hľadá riešenia! Dúfame, že pripravované články budú dobrým sprievodcom na tejto ceste.

Poznámky

- 1 Cho, Jeena: **Self-care isn't selfish and can actually help your performance.** ABA Journal, 2019. <https://www.abajournal.com/magazine/article/self-care-mommy-lawyers>
- 2 Reľovská, Zuzana: **Osobnostné nastavenie a burnout.** <https://burnout.sk/osobnostne-charakteristiky-a-burnout>
- 3 Robinson, James Gray: **6 strategies to get a perfectionistic lawyer off the ledge.** ABA Journal, 2020. <https://www.abajournal.com/voice/article/how-to-get-a-perfectionistic-lawyer-off-the-ledge>

Mgr. Zuzana Reľovská
Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

V prípade záujmy si môžete pozrieť záznamy webinárov Medzinárodnej advokátskej komory (IBA), ktoré sa venujú rôznym aspektom témy wellbeing advokátov na www.ibanet.org/Conferences/past-conferences-2020.aspx

- Personal tales from the wild side: the lawyers' survival guide to Covid-19, with reflections from legal practitioners and industry specialists from across the globe (21. apríl 2020)
- What good can come of this? Emotional and mental wellbeing and the legal workplace post Covid-19 (28. apríl 2020)
- The overlap between personal life and work life post lockdown (19. máj 2020)
- Has Covid-19 solved the challenge of lawyer burnout or made it worse? Law firm leaders share their challenges and responses to the current crisis (3. júl 2020)
- The impact of remote working on women in the workforce (25. september 2020)
- Rethinking leadership approaches in light of Covid-19 – individuals matter! (30. september 2020)

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Existencia konfliktu záujmov medzi bývalým klientom advokáta a novým záujemcom o právne služby

Advokát, ktorý po tom, čo poskytoval právne služby otcovi maloletých detí v konaní o zvýšenie výživného, prevezme právne zastúpenie matky maloletých detí v konaní o zmenu úpravy styku otca s maloletými deťmi, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené podľa § 18 ods. 3, § 21 písm. a) ZoA.

Časové hľadisko je pre posúdenie existencie konfliktu záujmov medzi bývalým klientom advokáta a novým záujemcom o právne služby v zmysle § 21 písm. a) ZoA irelevantné. Existenciu konfliktu záujmov nerelativizuje plynutie času.

*Rozhodnutie III. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK zo 4. júna 2019,
sp. zn. III. ODS-3/2019:3420/2017*

*Rozhodnutie VII. disciplinárneho senátu SAK z 10. decembra 2018,
sp. zn. DS VII.-57/2018:3420/2017*

Dotknuté ustanovenia

- § 18 ods. 3, § 21 písm. a) zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení (ďalej len „ZoA“)

Rozhodnutím VII. disciplinárneho senátu SAK z 10. decembra 2018, sp. zn. DS VII.-57/2018:3420/2017 v spojení s rozhodnutím III. odvolacieho disciplinárneho senátu zo 4. júna 2019, sp. zn. III. ODS-3/2019:3420/2017 bol DO advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože zavinené závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 3, § 21 písm. a) ZoA

tým, že

po tom, ako poskytoval právne služby sťažovateľovi A. B., v právnej veci starostlivosti o maloleté deti B., deti rodičov C. D. a A. B., o návrhu matky na zvýšenie výživného, vedenej pred okresným súdom, ktorá vec bola rozhodnutá rozsudkom zo dňa 3. 7. 2013, prevzal právne zastúpenie a najneskôr do 29. 9. 2017 poskytoval právne služby protistrane – matke

maloletých detí C. D. v právnej veci starostlivosti o maloleté deti B., deti matky C. D. a otca A. B., o návrhu matky na zmenu úpravy styku otca s maloletými deťmi, vedenej pred okresným súdom, ktorá vec bola rozhodnutá rozsudkom okresného súdu zo dňa 29. 9. 2017,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **520 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **520 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia

Rozhodnutím VII. disciplinárneho senátu SAK z 10. decembra 2018, bol DO advokát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia v súlade s podaným návrhom na začatie disciplinárneho konania. VII. disciplinárny senát podľa § 56 ods. 6 ZoA upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Senát z vykonaného dokazovania vyvodil, že konanie o zvýšenie výživného a konanie o úpravu styku týkajúce sa toho istého maloletého dieťaťa sú veci súvisiace v zmysle § 21 písm. a) ZoA, ďalej mal za nepochybné preukázané, že DO

poskytol právne služby najprv otcovi, neskôr matke maloletého dieťaťa, pričom z podstaty veci (spor o výživné, úpravu styku) plynie, že ich záujmy sú protichodné. Disciplinárne obvinený teda prevzatím právneho zastúpenia matky maloletých detí, po ukončení zastúpenia sťažovateľa, ako otca maloletých detí, naplnil objektívnu stránku disciplinárneho previnenia advokáta.

Obranu DO v tom smere, že uplynuli 4 roky od poskytovania služby sťažovateľovi, senát nepovažoval za právne významnú, keďže časové hľadisko je pre posúdenie existencie konfliktu záujmov irelevantné. Existenciu konfliktu záujmov nerelativizuje plynutie času. Rovnako nie je dôvodnou obrana disciplinárne obvineného, že ním získané informácie zo zastúpenia sťažovateľa nezvýhodňovali matku detí, keďže veci spolu skutkovo nesúviseli a v konaní neboli použité informácie, ktoré od sťažovateľa získal v konaní, v ktorom ho zastupoval. Disciplinárny senát k tejto námietke uvádza, že zneužitie poskytovaných informácií, za účelom zvýhodnenia klienta, sa podaným návrhom navrhovateľa nekladlo DO za vinu a tvorí samostatnú skutkovú podstatu disciplinárneho previnenia [§ 21 písm. d) ZoA], preto senát v tomto smere dokazovanie nevykonával.

III. odvolací disciplinárny senát rozhodnutím zo 4. júna 2019, odvolaním napadnuté rozhodnutie prvostupňového senátu zo strany navrhovateľa vo výroku o upustení od uloženia disciplinárneho opatrenia zmenil tak, že DO advokátovi podľa § 56 ods. 2 písm. c) ZoA uložil peňažnú pokutu vo výške 520 eur.

V rámci preskúmania a vyhodnotenia výroku rozhodnutia sp. zn. DS VII.-57/2018:3420/2017 o upustení od uloženia

disciplinárneho opatrenia odvolací disciplinárny senát skonštatoval, že je nesprávny, lebo použitie § 56 ods. 6 ZoA je u DO nedôvodné a nezodpovedajúce zákonným kritériám inštitútu upustenia od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Zákonnými predpokladmi rozhodnutia o upustení disciplinárneho opatrenia po uznaní disciplinárneho previnenia je menej závažný charakter porušenej povinnosti, spôsob konania alebo miera zavinenia DO advokáta. V prípade DO nie sú tieto predpoklady naplnené, nakoľko u neho ide o závažné porušenie stavovských povinností vyplývajúcich zo stavovských predpisov a všeobecných princípov výkonu advokácie takým spôsobom konania, ktoré má prvky ohrozenia dôstojnosti advokátskeho stavu a porušenia profesijnej etiky. Žiadny advokát zapísaný v zozname SAK totiž nesmie prevziať právne zastúpenie klienta, proti ktorému bol v minulosti v pozícii právneho zástupcu protistrany bez ohľadu na to, či bola alebo nebola porušená mlčanlivosť, zneužitá akákoľvek informácia od klienta alebo spôsobený iný nežiaduci následok pre klienta, lebo ide o neprípustný exces. Okrem toho v prejednávanom prípade u DO advokáta absentuje čo aj čiastočné priznanie disciplinárneho previnenia a prejavenie ľútosti nad spôsobeným následkom (čo potvrdil aj v rámci odvolacieho disciplinárneho konania), ako aj ďalšie predpoklady na rozhodnutie o upustení disciplinárneho opatrenia.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištiková, advokátka

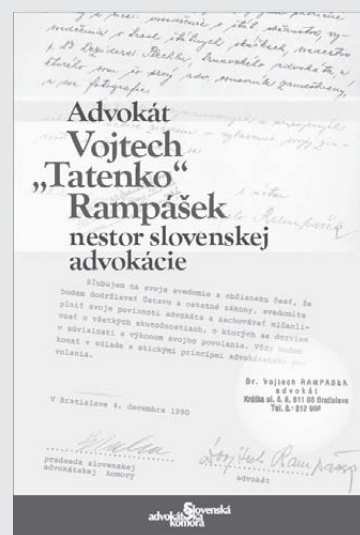
Advokát Vojtech „Tatenko“ Rampášek nestor slovenskej advokácie

Slovenská advokátska komora vydala ďalšiu zo série publikácií venovaných osobnostiam slovenského kultúrneho života z radov advokátov, tentoraz venovanú bratislavskému advokátovi JUDr. Vojtechovi Rampášekovi. Knihu napísal mladý advokát **JUDr. Michal Rampášek**, ktorý je zároveň vnukom zosnulého advokáta.

Publikácia sa vyznačuje podrobným zmapovaním života JUDr. Vojtecha Rampášeka v tesnej väzbe na aktuálny vývoj v spoločnosti a právnej úprave výkonu advokácie. Práve zasadenie profesionálnej dráhy JUDr. Rampášeka v tomto kontexte je osobitne dôležité, pretože je zachytený pomerne dlhý a rôznorodý časový úsek 57 rokov histórie advokácie – od obdobia československej advokácie z konca 30. rokov až po znovuzrodenie slobodnej advokácie po roku 1990.

Publikácia je k dispozícii za 5 eur

V prípade záujmu o kúpu kontaktujte:
stracinova@sak.sk alebo ondrisova@sak.sk

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Spolupráca advokáta s osobami, ktoré nie sú oprávnené na poskytovanie právnych služieb

Je disciplinárnym previnením, ak advokát ako splnomocnenec prijal splnomocnenie klienta na základe mandátnej zmluvy, uzatvorenej medzi ním a spoločnosťou C., s. r. o., ktorá sa prezentuje ako „celoštátne vymáhacie centrum“, na zasielanie predžalobných výziev dlžníkom pre pohľadávky klienta, odovzdané týmto klientom do správy spoločnosti C., s. r. o., hoci mu bolo známe, že predmetom podnikania tejto spoločnosti nie je poskytovanie právnych služieb, a za túto spoločnosť zaslal dlžníkovi, Ing. J. S., predžalobnú upomienku s výzvou na úhradu dlžnej sumy, pričom predžalobnú upomienku spísal na papieri s logom spoločnosti L., a. s., v ktorej bol prokuristom a v ktorej mal majetkový podiel vo výške 30 %, s korešpondenčnou adresou a ďalšími kontaktnými údajmi na túto spoločnosť, pripojil k nej od tlačok svojej pečiatky ako advokáta a vlastnoručným podpisom, hoci ani táto spoločnosť nie je oprávnená poskytovať právne služby.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 28. mája 2019, sp. zn. K 111/2017¹

Dotknuté ustanovenia

- § 16 ods. 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 5 ods. 2 a čl. 11 ods. 3 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2, 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 2 ods. 3 a § 2 ods. 4 Advokátskeho poriadku SAK z 10. júna 2017,

Uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške 80 000 Kč

Z odôvodnenia

V konaní bolo tiež jednoznačne preukázané, že disciplinárne obvinený nielenže spolupracuje so spoločnosťou L., a. s., ale

v tejto spoločnosti v relevantnom čase mal tretinový majetkový podiel (vyjadrený akciami). Z vykonaného dokazovania je zrejmé, že rozsah a objem v rozhodnom období poskytnutých právnych služieb spoločnosťou L., a. s., jej klientom bol masívny tak v počte prípadov, ako vo finančnom vyjadrení (ako dokumentujú predovšetkým daňové doklady vystavené L., a. s., smerom k spoločnosti C., s. r. o.).

Pri úvahe o disciplinárnom opatrení disciplinárny senát v priebehu disciplinárneho konania zvažoval oveľa prísnejšie disciplinárne opatrenia, než k akému sa neskôr rozhodol. Veď zatiaľ čo ČAK dlhodobo bráni poskytovaniu právnych služieb advokátskym stavom podľa zákona o advokácii proti rôznym iniciatívam a subjektom, ktoré sa snažia presadiť poskytovanie právnych služieb ne-advokátmi a mimo zákon o advokácii, disciplinárne obvinený nielenže v rozhodnom období podporoval akciovú spoločnosť L., a. s., a spoločnosť C., s. r. o., ako osoby poskytujúce právne služby bez toho, aby na to mali oprávnenie, ale na jednej z nich – L., a. s. – sa dokonca majetkovo podieľal a výkonom svojich akcionárskych práv túto spoločnosť ovplyvňoval, profitoval z jej príjmov a zrejme tiež z jej ziskov.

Disciplinárne obvinený pôvodne zjavne nechápal závažnosť porušenia svojich povinností advokáta. Avšak v priebehu disciplinárneho konania si porušenie svojich povinností uvedomil a prijal opatrenia, aby svoje advokátske povinnosti ďalej neporušoval (previedol svoje akcie emitované L., a. s., na tretiu osobu). V tomto ohľade disciplinárne konanie splnilo jeden zo svojich účelov. Zmena postoja disciplinárne obvineného priviedla disciplinárny senát k uloženiu pomerne mierneho disciplinárneho opatrenia, ktorým uložená pokuta vo výške 80 000 Kč vzhľadom na závažnosť zisteného porušenia povinností advokáta je.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámka

1 Ppreložené a spracované podľa Vrábliková, P.: Z kárné praxe. In: Bulletin advokácie, č. 5/2020, s. 80.

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátka

European Lawyers Programme Ponuka stáže v Škótsku pre advokátov a advokátskych koncipientov

Škótska komora advokátov (*Faculty of Advocates*)

ponúka možnosť zúčastniť sa na vzdelávacom programe v Edinburghu určenom **pre 10 advokátov z krajín EÚ**

Vzdelávací program prebieha od 6. apríla 2021 do 25. júna 2021. Je rozdelený na dve časti.

Počas prvých dvoch týždňov absolvuje účastník úvod do problematiky škótskeho právneho systému, zvyšný čas je priradený ku konkrétnemu junior advokátovi, senior advokátovi (*Queen's Counsel*) a sudcovi najvyššieho súdu v Škótsku (*Court of Session/High Court of Justiciary*), sleduje jeho činnosť, pomáha pri príprave podkladov a sprevádza ho na súdne konanie.

Program ponúka:

- profesionálny prístup a skúsenosti získané počas 40-ročného fungovania programu,
- príležitosť absolvovať stáž s praktizujúcimi advokátmi v Škótsku a so sudcami na *Court of Session* (najvyšší súd pre občianskoprávne veci) a *High Court of Justiciary* (najvyšší súd pre trestnoprávne veci),
- príležitosť získať vedomosti o systéme common law,
- zdokonalenie jazykových znalostí,
- nadviazanie kontaktov s inými advokátmi a uľahčenie cezhraničnej spolupráce (program je spoluorganizovaný sieťou absolventov združených v *European Lawyers Association – ELA*),
- prístup k elektronickým zdrojom a materiálom Advokátskej knižnice (označenej ako najlepšia vo Veľkej Británii),
- dobrý základ v prípade záujmu o zloženie skúšky spôsobilosti v Škótsku.

Kurz a stáž sú pre vybraných uchádzačov bez poplatku, cestu a ubytovanie si účastníci hradia sami. Slovenská advokátska komora poskytne úspešnému uchádzačovi **príspevok vo výške 500 eur** na čiastočnú úhradu nákladov.

Príhlášky môžu uchádzači poslať **do 6. novembra 2020.** Podmienkou účasti je občianstvo EÚ, minimálne dvojročná koncipientska prax a dobrá znalosť anglického jazyka (IELTS 7.0, TOEFL 100).

V prípade záujmu o viac informácií kontaktuje odbor medzinárodných vzťahov SAK (chladekova@sak.sk) alebo Adrienu Petrovú, národnú zástupkyňu *European Lawyers Association pre Slovenskú republiku a Českú republiku* (adriena.petrova@gmail.com, tel.: 00421 907 963 415). Viac informácií nájdete aj na www.european-lawyers.org.

O skúsenostiach úspešnej absolventky stáže zo Slovenska v roku 2019 JUDr. Miriamy Podskubovej, LL.M. sa môžete dočítať v *Bulletine slovenskej advokácie* č. 7-8/2019.

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 9/2020 českého Bulletinu advokacie

V **úvodníku** s názvom *Jiné léto* sa členka predstavenstva ČAK JUDr. Lenka Vidovičová, LL.M. pozrela na uplynulé leto z nadhľadu. Pomenovala zmeny, ktorým sme všetci čelili kvôli pandémie koronavírusu a ako to ovplyvnilo advokátov. Krásne to zhrnula na záver: „A tiež sa ukazuje, že advokát – všeobecne štátnymi orgánmi vnímaný ako náročný dotieravý zdržiavač, bežným občanom, či tlačou potom často ako lišiak, ktorý prinajmenšom kryje zlodeja a podvodníkov tým, že si dovoľuje takých špekulantov obhajovať – je trénovaný a odolá nepriazni mocných, ale i kadejakému vírusu. Takže – akéže iné leto? Stačí len iný pohľad na vec...“

Časť **Aktuality** prináša informácie o slávnostnom krste dvoch sprievodných publikácií k projektu *Advokáti do škôl*. Ide o publikácie *Právní desatero pro žáky, studenty a učitele* a *Advokáti do škol*, ktoré vznikli v rámci špeciálneho vzdelávacieho projektu ČAK, zameraného na zvýšenie právneho povedomia a právnej gramotnosti detí a mládeže.

V rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Covid-19: Přijaté opatření a náhrada újmy* (I. Keisler, A. Lobotka, L. Kotulková), *Umělá inteligence & právo* (L. Kolaříková, F. Horák), *Průvodce uzavíráním smluv* (D. Ondřejová), *Jak bydlet a podnikat v nájmu* (L. Veselá), *Zrušení a zánik obchodní korporace s likvidací* (J. Pokorná, I. Fučík, M. Janovec, J. Pešičková, E. Tomášková), *Vertragsstrafe und Schadenspauschalierung* (E. Karner, A. Longin), *Já. Vlastní životopis* (J. Maria).

Časť **Z kárnej praxe** obsahuje ● rozhodnutie kárneho senátu ČAK z 13. 12. 2019, sp. zn. K 137/2019, podľa ktorého *advokátka ako obhajkyňa obvineného, t. č. väzobne stíhaného, sa dopustila disciplinárneho previnenia tým, že v jeho trestnej veci vystavila na požiadanie tohto svojho klienta čestné vyhlásenie, v ktorom vedome nepravdivo uviedla, že ako advokátka používa konkrétne vo vyhlásení uvedené telefónne číslo, pričom bola uzrozumená s tým, že obvinený toto nepravdivé vyhlásenie predloží Váženskej službe ČR so žiadosťou o zanesenia uvedeného účastníckeho čísla do zoznamu telefónnych čísel jeho obhajcov, pričom potom, čo jeho žiadosti bolo zo strany Váženskej služby ČR vyhovie, obvinený toto telefónne číslo, ktoré bolo registrované na jeho obchodnú spoločnosť, opakovane využíval na komunikáciu so svojou sestrou a sprostredkovane cez ňu s ďalšími osobami, ktoré si určil, v dôsledku čoho sa obvinenému podarilo ovplyvniť svedkyňu, predvolanú v uvedenej trestnej veci na výsluch, ktorá sa po jeho opakovaných žiadostiach z tohto výsluchu ospravedlnila; ● rozhodnutie kárneho senátu ČAK z 25. 10. 2019 v spojení s rozhodnutím predsedu odvolacieho kárneho se-*

nátu z 1. 6. 2020, sp. zn. K 71/2019, podľa ktorého *advokátka sa dopustila disciplinárneho previnenia tým, že hoci jej rozsudkom obvodného súdu bola vo výroku I. uložená povinnosť zaplatiť spoločnosti S., s. r. o., čiastku 36 000 Kč s príslušenstvom a vo výroku III. na náhradu trov konania sumu 15 268 Kč, to všetko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, pričom toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 5. 4. 2016, súdom uložené povinnosti voči spoločnosti S., s. r. o., do súčasnej doby nesplnila, a to ani po tom, čo sa spoločnosť S., s. r. o., domáha splnenie cestou exekučného konania.*

V časti **Informácie a zaujímavosti** je uvedený harmonogram prednášok a seminárov pre advokátov a advokátskych koncipientov podľa jednotlivých regiónov. Tiež pozvánka na jesenné semináre a prednášky Jednoty českých právnikov.

Príspevky z právnej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

prof. JUDr. Jan Dědič, JUDr. Jan Lasák, Ph.D., LL.M.

Bezúplatná plnění společníkům po velké novele zákona o obchodních korporacích

Autori sa v predkladanom príspevku zameriavajú na výkladové problémy a praktické dôsledky novej regulácie bezodplatných plnení v prospech spoločníkov, a to najmä v kontexte kapitálových spoločností.

prof. JUDr. Karel Beran, Ph.D.

Advokát a judikatura po deseti letech

Existuje čosi ako „mylná“ judikatura, ktorou by advokát argumentovať nemal, či azda dokonca nesmel? Práve túto otázku si kládol advokát JUDr. Tomáš Sokol v článku *Advokát a judikatura*, ktorý vyšiel v *Bulletine advokacie* č. 11/2010. Vychádzal pritom z toho, že judikatura nie je prameňom práva, a preto nemôže byť ani formálne záväzná. Advokát si tak môže vyberať argumenty, napr. tie obsiahnuté v judikatúre, ktoré sú v prospech jeho klienta, a nie tie v jeho neprospech. Najmä v nadväznosti na § 13 OZ sa zmenil tak náhľad právnej teórie, ako i súdna prax na rolu judikatury v súčasnom práve. Boli publikované názory o tzv. „diskurzívnej“ či „subsidiárnej“ záväznosti judikatury, ba dokonca o tom, že judikatura predstavuje prameň práva. Ambíciou tohto článku je preto napovedať, či aj dnes možno odkaz na judikaturu považovať len za odkaz na viac či menej presvedčivú argumentáciu. Zaoberá sa preto otázkou, čo plynie z diskurzívnej záväznosti judikatury pre sudcov, ako má súd analyzovať relevantnú judikaturu vo vzťahu k rozhodovanému prípadu, akými judikátmi môže, resp. musí argumentovať súd a akými judikátmi „by mal“ a akými „môže“ argumentovať advokát.

JUDr. Petr Podrazil, Ph.D.,

Nová právní úprava dovolené – strašák, či žádoucí změna?

V Zbierke zákonov bol uverejnený zákon č. 285/2020 Zb., ktorým sa mení zákon č. 262/2006 Zb., Zákonník práce v znení neskorších predpisov a niektoré ďalšie súvisiace zákony. Z hľadiska účinnosti jednotlivých ustanovení tohto predpisu je potrebné rozlišovať medzi zmenami, ktorých účinnosť nastala k 30. 7. 2020, a zmenami, ktoré budú účin-

né od 1. 1. 2021. Predmetný zákon so sebou prináša dlhodo- bo očakávanú novelu Zákonníka práce, ktorá sa dotýka rôz- norodých oblastí pracovného práva. Najzásadnejšie zmeny koncepčného typu sa dotýkajú právnej úpravy dovolenky, ktorých účinnosť je nastavená od počiatku nasledujúceho kalendárneho roka, a práve týmito otázkami sa zaoberá de- tailnejšie tento článok.

JUDr. Jana Komendová, Ph.D.

Plnení pracovných úkolů a přímá souvislost s nimi pro účely náhrady škody v pracovním právu z pohledu soudní praxe

Aplikačná prax sa pomerne často stretáva s otázkou, či sa po- vinnosť nahradiť škodu alebo nemajetkovú ujmu, ktorá na- stala na strane niektorého z účastníkov základného pracov- noprávneho vzťahu, bude riadiť pracovnoprávnymi pred- pismi, alebo inou, spravidla občianskoprávnou úpravou. Jedným zo zákonom stanovených predpokladov vzniku po- vinnosti na náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy podľa pracovnoprávnej úpravy je skutočnosť, že škodu spôsobil zamestnanec zamestnávateľovi pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s nimi alebo k vzniku škody alebo nemajetkovej ujmy na strane zamestnanca došlo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s nimi. Hoci plat- ná právna úprava obsahuje legálnu definíciu uvedených poj- mov, nemusí byť v praxi vždy zrejmé, či možno činnosť, pri ktorej zamestnanec spôsobil zamestnávateľovi škodu, prí- padne činnosť, pri ktorej k vzniku škody alebo nemajetkovej ujmy na strane zamestnanca došlo, považovať za plnenie pracovných úloh alebo činnosť, ktorá je v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh. Tento článok rozoberá inter- pretačné prístupy súdnej praxe k významu uvedených pojmov,

ktoré vo svojej podstate podávajú výklad rozsahu pracovno- právnej zodpovednosti. Z dôvodu značne bohatej rozhodov- acej praxe sa zameriava na najčastejšie situácie, pri ktorých môžu vzniknúť pochybnosti ohľadom vzniku pracovnopráv- nej povinnosti na náhradu škody.

JUDr. Tomáš Plíhal, Mgr. Adam Hefner

Dopady zajištění nemovitosti dle § 79a trestního řádu na poskytování bytovacích služeb

Článok sa zaoberá dopadmi zabezpečenia nehnuteľnosti podľa § 79a zákona č. 141/1961 Zb., o trestnom súdnom ko- naní, na krátkodobé poskytovanie ubytovacích služieb, ktoré nový občiansky zákonník systematicky zaraďuje pod úpravu nájmu ako jeho zvláštny prípad. Autori posudzujú najmä zmysel a účel inštitútu zaistenia podľa § 79a Trestného po- riadku.

JUDr. Vladimír Balcar

Obrana proti označení plátce DPH za nespolehlivého

Inštitút nespoľahlivého platiteľa DPH je nástrojom boja proti daňovým únikom, ktorý doteraz zostáva relatívne mimo po- zornosť odbornej verejnosti. Ide pritom o nástroj, ktorý má najmä v kombinácii s ručením za DPH výrazný dopad na ma- jetkové aj osobnostné práva platcov DPH a môže vo svojom dôsledku viesť až k ich ekonomickému zániku. S ohľadom na neustále sa zvyšujúci počet nespoľahlivých daňových sub- jektov považuje autor za žiaduce sa danej problematike ve- nováť. Článok sa zameriava na možnosti obrany platcu DPH proti označeniu ako nespoľahlivého, tak z pohľadu použiteľ- ných prostriedkov, ako aj čo do uplatniteľných námietok.

Ing. Nikoleta Macinská
kancelária SAK

Ladislav Čendula: Mojich šest' desátročí v banskobystrickéj advokácii

Slovenská advokátska komora nadväzuje na už skôr vydané knihy o niekto- rých významných slovenských advokátoch pôsobiacich v dávnejšej minulosti, či v druhej polovici 20. storočia. Vydala ďalšiu knihu spomienok, tentoraz ban- skobystrického advokáta Ladislava Čendulu.

Kniha Mojich šest' desátročí v banskobystrickéj advokácii vznikla v spolupráci s banskobystrickým redaktorom Jozefom Habočíkom. Spomienky Ladislava Čendulu približujú čitateľom nielen jeho život v advokácii, ale aj život banskobystrickej advokácie. Súčasťou knihy sú aj spomienkové texty viacerých sú- časných advokátov z Banskej Bystrice a Zvolena, ktorých profesijný život bol so životom staršieho kolegu úzko spätý.

Publikácia je k dispozícii za 5 eur.

V prípade záujmu kontaktujte: ondrisova@sak.sk

Z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni

CCBE

CCBE – **Rada advokátskych komôr Európy** (*Conseil des Barreaux Européens*) je organizácia združujúca advokátske komory z 32 krajín a ďalších 13 pridružených a pozorovateľských krajín. Zastupuje tak záujmy vyše jedného milióna európskych advokátov. Pravidelne vystupuje v mene svojich členov na úrovni Európskej únie, vypracováva stanoviská, štúdie, zapája sa do projektov a chráni základné piliere advokácie. Slovenská advokátska komora je jej plnohodnotným členom.

CCBE analyzuje správu Európskej komisie o stave právneho štátu

Právny štát je jedna z kľúčových hodnôt, ktoré presadzujú CCBE v mene európskych advokátov. Európska komisia vydala 30. septembra 2020 dlho očakávanú správu o stave právneho štátu v EÚ, ktorá má slúžiť ako nástroj prevencie založený na kontrole štyroch pilierov právneho štátu – nezávislosť súdnych systémov, protikorupčné opatrenia, pluralizmus a sloboda médií a ďalšie inštitucionálne brzdy a protiváhy. CCBE menovala poradkyňu CCBE pre právny štát, írsku advokátku Attractu O'Regan, ktorá má na starosti analýzu dokumentu a prípravu reakcie v mene CCBE.

Vybrané aktivity CCBE v oblasti IT

Národní experti advokátskych komôr v rámci výboru CCBE pre právo IT pripravili pripomienky k dokumentu Európskej komisie *Roadmap on the digitalisation of justice in the EU*. Toto oznámenie EK reaguje na otázky spojené s adekvátnym zabezpečením prístupu k spravodlivosti pomocou digitálnych technológií – téma, ktorá bola posilnená aj vývojom v dôsledku opatrení COVID-19.

Diskusia v rámci výboru sa ďalej zameriava na využitie cloudových služieb advokátmi. CCBE pre komory spracovala odporúčania ešte v roku 2012 (dostupné na www.sak.sk v časti *Dokumenty*). Výbor pripravil diskusný dokument k téme uchovávanie údajov online, ktorý reaguje na vývoj v rámci právnych poriadkov a trhu.

CCBE sa ďalej venuje projektu *AI4Lawyers*, ktorý prebieha v spolupráci s *European Lawyers Foundation*. Cieľom je vytvoriť prehľad spôsobov využitia umelej inteligencie v rámci advokátskych kancelárií, identifikovať príležitosti, ale aj prekážky pri použití rôznych techník spracovania prirodzeného jazyka v malých a stredných kanceláriách, spísať odporúčania pre advokátskej kancelárie v EÚ pre využívanie umelej inteligencie. Viac na elf-fae.eu/ai4lawyers.

ECBA

ECBA – **Európska komora obhajcov** (*European Criminal Bar Association*) je nezávislá organizácia združujúca obhajcov z krajín Rady Európy. Jej hlavným cieľom je presadzovať dodržiavanie základných práv podozrivých, obvinených a odsúdených osôb. ECBA slúži na udržiavanie kontaktov, vyhľadávanie kolegov v zahraničí, sprístupnenie relevantných dokumentov a sprostredkovanie odbornej rady členom. Slovenská advokátska komora nie je kolektívnym členom ECBA.

Konferencia na tému

Európska prokuratúra a postavenie obhajcov

Výročná medzinárodná konferencia ECBA určená pre obhajcov a odborníkov v oblasti trestného práva sa po odklade z apríla napokon konala prezenčne 11. – 12. septembra 2020 v Ríme. SAK reprezentoval podpredseda Ondrej Laciak, ktorý je zároveň členom poradného výboru ECBA a predseda výboru CCBE pre trestné právo. V tejto pozícii európskym kolegom prezentoval aktivity CCBE a zároveň bol účastníkom panelu o európskej prokuratúre, kde prezentoval problematiku z pohľadu trestnej obhajoby. V prípade záujmu nájdete viaceré prezentácie panelistov na www.ecba.org. Konferencia je každoročne príležitosťou nadviazať kontakty s kolegami v zahraničí a nadobudnúť nové vedomosti z európskeho trestného práva.

Vedenie súdneho konania prostredníctvom videokonferencie

ECBA vydala 6. septembra 2020 štúdiu a stanovisko k tému využitia videokonferenčných nástrojov v trestnom konaní v post-COVID ére. Keďže členské štáty EÚ majú rôzne prístupy a intenzitu využitia videokonferencií v jednotlivých štádiách súdneho konania, ECBA sa venuje argumentom pre a proti v snahe nájsť cestu pre zefektívnenie súdnych konaní v čase rôznych obmedzení a zároveň prísneho rešpektovaní a garantovaní procesných práv podozrivých, obvinených a obžalovaných osôb. Dokument je na www.ecba.org.

AIJA

AIJA – **Medzinárodná asociácia mladých advokátov** (*Association internationale des jeunes avocats*) je celosvetová asociácia mladých právnikov vo veku do 45 rokov. Venuje sa organizovaniu seminárov a výročných stretnutí zameraných na výmenu know-how, ponúka prednášky nielen na právnické témy – svoje nezastupiteľné miesto majú otázky osobného rozvoja, soft skills a manažmentu advokátskej kancelárie. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom AIJA.

Virtuálne, ale v plnom nasadení – AIJA Commissions Month

Keďže AIJA zostane do konca roka 2020 iba vo virtuálnej a online podobe, pripravila pre členov i nečlenov špeciálny jesenný program – *AIJA Commissions Month* (20. októbra – 20. novembra 2020).

AIJA COMMISSIONS MONTH 2020			
WEEK 1	20 OCTOBER SKILLS, CAREER, INNOVATION, LEADERSHIP AND LEARNING	22 OCTOBER LITIGATION T.R.A.D.E.	
WEEK 2	26 OCTOBER LABOUR LAW INTERNATIONAL BUSINESS LAW	28 OCTOBER ANTITRUST	30 OCTOBER TRANSPORT LAW
WEEK 3	3 NOVEMBER IP/TMT ARBITRATION	5 NOVEMBER CORPORATE AND M&A IMMIGRATION LAW	
WEEK 4	10 NOVEMBER INSOLVENCY PUBLIC PROCUREMENT	12 NOVEMBER REAL ESTATE IN-HOUSE COUNSEL	
WEEK 5	16 NOVEMBER COMMERCIAL FRAUD INTERNATIONAL PRIVATE CLIENTS AND FAMILY LAW	18 NOVEMBER ENVIRONMENTAL AND ENERGY LAW BANKING, FINANCE AND CAPITAL MARKETS	20 NOVEMBER TAX LAW HEALTHCARE AND LIFE SCIENCES

Každá z 21 pracovných skupín zameraných na jednotlivé odvetvia práva a právnických zručností usporiada seminár či stretnutie svojich členov, v ktorom si každý môže nájsť svoju oblasť záujmu.

Účast' je možná za výhodných podmienok. AIJA predstavila tzv. *all-inclusive virtual passport*, ktorý za jednorazový poplatok (od 150 eur – v závislosti od veku a členstva v AIJA) poskytne účastníkom neobmedzený prístup na všetky webináre, online stretnutia či networkingové aktivity. Virtuálny priestor AIJA je na vysokej úrovni a v dobe, kedy sa osobný kontakt obmedzil na minimum je viac než kedykoľvek predtým dôležitý zostať v spojení. Účast' na *AIJA Commissions Month* je skvelou príležitosťou ako na to.

Ak vás zaujala ponuka členstva v AIJA, navštívte stránku AIJA www.ajja.org alebo kontaktujte národného reprezentanta AIJA pána Mareka Lacu (marek.laca@bnt.eu).

IBA

IBA – **Medzinárodná advokátska komora** (*International Bar Association*) je svetová organizácia, ktorej hlavným cieľom je posilniť výmenu informácií medzi jednotlivými združeniami právnikov, podporovať nezávislosť súdnictva a právo advokátov vykonávať svoje povolanie bez vonkajšieho zasahovania. Prostredníctvom Inštitútu pre ľudské práva IBA presadzuje ochranu ľudských práv advokátov na celom svete. Členskú základňu tvoria individuálni členovia a advokátske komory. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom IBA.

V Európskom regionálnom fóre IBA slovenskú advokáciu zastupuje Gabriela Kubicová

Európske regionálne fórum bolo založené v roku 1989 s cieľom podať pomocnú ruku pri rozvoji advokácie a právneho štátu v postkomunistických krajinách strednej a východnej Európy, ktoré prechádzali zmenou právneho systému. V roku 1997 sa konala v Bratislave aj medzinárodná konferencia IBA o transformácii právnych poriadkov. Odvtedy európske štáty prešli kus cesty a dnes fórum slúži najmä na vzájomné zdieľanie informácií a prezentovanie činnosti IBA v regióne a uľahčenie cezhraničného kontaktu medzi advokátmi. Je zároveň križovatkou iných výborov IBA, z ktorých členovia fóra vyberajú oblasti relevantné pre európsky región. Fórum má vyše 7 700 členov a je považované za jednu z najdynamickejších platforiem IBA. Národnou zástupkyňou za Slovensko je v rámci fóra advokátka Gabriela Kubicová.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK

Dobrovoľnícka skúsenosť v utečeneckom tábore Moria

Projekt Európski advokáti na Lesbose (European Lawyers in Lesvos – ELIL) bol iniciovaný Radou advokátskych komôr Európy (CCBE) a Nemeckým spolkom advokátov (DAV) v júni 2016.

ELIL je jedna z mála organizácií poskytujúcich právnu pomoc na ostrove, kde počet miestnych advokátov nie je dostatočný a systém právnej pomoci utečencom vytvorený pred 20 rokmi nie je efektívny. ELIL funguje na báze dobrovoľníctva advokátov, koncipientov a právnikov z krajín EÚ. Za štyri roky sa na ostrove vystriedalo 214 advokátov z 18 krajín.

Podľa údajov UNHCR len v roku 2015 prišlo na ostrov Lesbos 573 000 migrantov. V prvom polroku 2018 bol počet utečencov štyrikrát vyšší ako v tom istom období roka 2017. Potreba právnej pomoci týmto osobám je veľmi naliehavá. Množstvo zraniteľných osôb prichádza bez akejkoľvek znalosti azylového systému a svojich základných práv či práva na zlúčenie rodiny. Aktuálne je na ostrove Lesbos 18 000 žiadateľov o azyl, dvojnásobok počtu z roku 2018. Úlohou organizácie je poskytovať právne poradenstvo za účelom prípravy žiadateľov o azyl na pohovor, informovať o priebehu azylového konania a podávať právne rady ohľadom možnosti zlúčenia rodiny v zmysle tzv. Dublinského nariadenia.

Projekt *European Lawyers in Lesvos – ELIL* podporilo 37 advokátskych komôr a s gréckou vládou bolo podpísané memorandum o zabezpečení prístupu a poskytovaní právnej pomoci pre žiadateľov o azyl v tábore Moria na gréckom ostrove Lesbos. Projekt sa v októbri 2017 zmenil na nezávislú charitatívnu neziskovú organizáciu ELIL. Výkonným riaditeľom ELIL je anglický advokát Philip Worthington.

ELIL pôsobila najprv iba v tábore Moria, potom od decembra 2019 rozšírila svoje aktivity aj do tábora Kara Tepe, kde sú umiestnení najzraniteľnejší spomedzi žiadateľov o azyl.

Od júna 2020 sa ELIL angažuje aj v ďalšom tábore na ostrove Samos. V súčasnosti čelí viacerým novým výzvam, ako je aktuálna pandémia Covid-19 či vyhorenie tábora Moria a presunutie žiadateľov o azyl do narýchlo vybudovaného tábora, tzv. Moria 2.0 na pobreží v blízkosti tábora Kara Tepe.

Od počiatku svojho pôsobenia ELIL poskytla právnu pomoc viac ako 11 000 osobám. Okrem individuálneho poradenstva realizuje informačné skupinové stretnutia.

Advokáti z rôznych krajín pracujú na ostrove *pro bono*, ich náklady na pobyt sú hradené z projektu. Od žiadateľa sa očakáva dostatočná znalosť anglického jazyka a azylového práva, a minimálne tri týždne strávené na ostrove. ELIL ponúka možnosť dobrovoľníctva aj pre právnikov, ktorí ešte nie sú alebo už nie sú advokátmi. Takýto právnik následne majú možnosť pôsobiť ako právni asistenti.

Skúsenosť z prvej ruky

Právnička **Monika Chaloupková** strávila pred dvoma rokmi mesiac na ostrove Lesbos, v najväčšom utečeneckom tábore Moria. Venuje sa azylovému právu a okrem koncipientskej praxe pracovala pre Ligu za ľudské práva, kde poskytovala

Cintorín záchranných viest na ostrove Lesbos

právne poradenstvo žiadateľom o azyl na Slovensku. Hektický charakter práce advokáta a požiadavky kladené na koncipientov znemožňujú väčšine členov komory odísť na mesiac či dlhší čas mimo svoju kanceláriu. Ako sa vysporiadala s touto prekážkou a aké nároky boli na ňu kladené počas pobytu na ostrove Lesbos, sme sa dozvedeli priamo od Moniky v rámci rozhovoru, ktorý sprostredkoval Phil Worthington.

„V súvislosti s utečeneckou krízou z roku 2015 a veľkými počtami do Európy prichádzajúcich ľudí, v nádeji, že tu nájdú potrebné útočisko, som možnosť dobrovoľníctva v zahraničí zvažovala dlhšiu dobu. Hoci som na Slovensku pracovala priamo so žiadateľmi o azyl, ich počty boli veľmi malé a pobytové tábory často zívajú prázdnotou. Mala som pocit, že moja pomoc je potrebná a využiteľná viac na iných miestach v Európe, kde nejde o desiatky, ale tisíce žiadateľov.

Keď sa mi do rúk dostala informácia o projekte na ostrove Lesbos, neváhala som a podala si prihlášku. Na moje milé prekvapenie sa mi ozvali a následne sme sa dohodli na podmienkach môjho príchodu. Maximálny čas, ktorý som si mohla dovoliť stráviť mimo kanceláriu bol štyri týždne. Aj to znamenalo, že som musela značne zvýšiť pracovné nasadenie pred odchodom na ostrov a samozrejme aj po mojom návrate.

Pred príchodom na Lesbos a prácou v tábore som mala veľký rešpekt a zároveň obavu, keďže dovtedy som nebola vystavená takým extrémnym podmienkam. Nakoniec sa moje obavy veľmi rýchlo rozptýlili, nakoľko som bola privítaná skupinkou profesionálnych ľudí z rôznych končín Európy a sveta, ktorí mi vždy boli k dispozícii, ak som čokoľvek potrebovala. Prvé dni som absolvovala oboznámením sa s podmienkami a právnym systémom v Grécku pod dohľadom skúsenej gréckej advokátky, ktorá ma sprevádzala počas celého môjho pobytu.

Väčšinu týždňa som trávila v tábore Moria, kde som s pomocou tlmočníkov pripravovala žiadateľov o azyl na vstupné pohovory, zhromažďovala ich doklady potrebné na prípadné zlúčenie s rodinou v inom členskom štáte EÚ a identifikovala zraniteľné osoby, ktoré si vyžadovali osobitnú starostlivosť. Zvyšok môjho času som trávila v kancelárii administratívnu prácou. Napriek mojím početným skúsenostiam zo slovenských táborov, sa tieto nedali porovnať s tým, čo som na mňa čakalo v tábore Moria. Hoci je v našich táboroch na Slovensku určite čo zlepšovať, v tábore Moria som sa stretla s „pekľom na zemi“. Kapacita tábora bola už v tom čase trikrát prekročená a ak niekto netrpel nemal pred príchodom na Lesbos psychické problémy a traumy, pobyt v podmienkach, ktoré v tábore panovali, mu ich určite zaručili. Neľudské podmienky v tábore sú počas zimných mesiacov ešte horšie, nakoľko zima na ostrove je veľmi veterná, vlhká a daždivá. Udržať akékoľvek teplo v stanoch a provizórnych prístreškoch je veľmi náročné, osobitne ak sú tieto postavené priamo na holej zemi. Ľudia žijúci v tábore sa často snažia tento problém vyriešiť pálením kúsok dreva zo stromov či odpadkov, čo často vedie k ich otráveniu. Nehovoriac o nedostatku akéhokoľvek súkromia, elektriny, pitnej vody, jedla či hygienických zariadení.

Práca dobrovoľníka nebol výlet, ako by si mohli niektorí myslieť pri myšlienke pobytu na gréckom ostrove – zvykli sme pracovať 6 dní v týždni. Na Slovensku som mávala v priemere

Monika Chaloupková vyštudovala právo na Trnavskej univerzite. Skúsenosti nadobudla počas stáží v Migračnom informačnom centre Medzinárodnej organizácie pre migráciu, ako právnička v Lige pre ľudské práva a ako koncipientka. V súčasnosti študuje azylové a cudzinecké právo na Honorable Society of King's Inns v Írsku.

30 otvorených prípadov, tu som mala niekoľkostranový zoznam ľudí, ktorý sa každý týždeň rozširoval a bolo treba neustále sledovať lehoty a byť v kontakte so žiadateľmi. Kým my sme pracovali v teplých unimobunkách, čistých kanceláriách a večer sa vracali do našich vyhriatych príbytkov s kuchynkou, obývačkou, teplou sprchou a dostatkom súkromia, žiadatelia ostávali v tábore, tiesniac sa v stanoch s cudzími ľuďmi, čakajúc na príchod ďalšieho dňa plného beznádeje a zúfalstva. Prvýkrát som bola vo svojom živote konfrontovaná s privilegiami, o ktoré som sa nijako nezaslúžila, nakoľko som mala len to šťastie, že som sa narodila na „správnom mieste“ a oni nie.

Dobrovoľnícka skúsenosť na ostrove Lesbos bola najlepším rozhodnutím, aké som mohla urobiť. Zmenilo ma to ako človeka k lepšiemu, naučilo pokore a vďačnosti za veci, ktoré som predtým brala ako samozrejmosť a taktiež súcitú s utrpením druhých a morálnej povinnosti pomáhať bez ohľadu na pôvod ľudí. Ohromila ma taktiež vďačnosť a pohostinnosť s akou som sa v tábore u ľudí, napriek podmienkach v akých žijú, stretávala. Práca v medzinárodnom kolektíve právnikov bola veľmi obohacujúcou skúsenosťou, ako po profesijnej, tak ľudskej stránke, a taktiež mi poskytla priestor vytvoriť si nové kontakty a priateľstvá do budúcnosti. Človek tam v podstate nikdy nie je sám a po večeroch má priestor zrekapitulovať svoje zážitky a dojmy zo dňa s ostatnými právnikmi, nakoľko s nimi žije pod jednou strechou alebo v tesnej blízkosti v centre mestečka Mitilini. ELIL funguje na veľmi profesionálnej úrovni a moje skúsenosti s nimi prekonal očakávania, ktoré som pred príchodom mala.

Ak preto niekto zvažuje dobrovoľníctvo v zahraničí v ľudskoprávnej oblasti, má nejaké skúsenosti s azylovým právom a angličtina preňho nie je problém, ELIL je tou správnou voľbou. Akékoľvek predsudky človek má voči utečencom prichádzajúcim do Európy, dobrovoľnícka skúsenosť s ELIL a priama práca s utečencami, či už na ostrove Lesbos alebo Samos, mu určite zmení názor a pomôže si uvedomiť, že sú to rovnakí ľudia ako my, s podobnými problémami, túžbami, snami a nádejou v lepšiu a bezpečnú budúcnosť.“

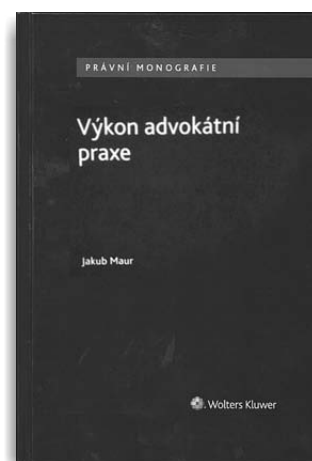
Viac informácií ohľadom žiadosti, podmienkach a požiadavkách na jednotlivých uchádzačov nájdete na internetovej stránke ELIL: www.europeanlawyersinlesvos.eu/volunteer, príp. kontaktuje odbor medzinárodných vzťahov SAK (chladekova@sak.sk).

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

Foto Monika Chaloupková

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Výkon advokátní praxe

Maur, Jakub: **Výkon advokátní praxe**. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2020, 158 s.
ISBN 978-80-7598-680-1

Predkladaná kniha z edície *Právne monografie* predstavuje ďalší prínos v rámci knižných príspevkov z posledného obdobia týkajúcich sa advokácie zo susednej Českej republiky, len v uplynulom roku k nim patrili napr. Kovářová, D., Sokol, T.: *Etický kodex advokáta. Komentář*, či Kovářová, D. – Balík, S. – Diblíková, L. – Klein, B. – Němec, R. – Tichá, H. – Vrábliková, P. – Žižlavský, M. – Havlíček, K.: *Advokátní tarif. Odměna advokáta podle stavu k 1. 2. 2019 (Komentář)*.

Tentoraz sa **pražský advokát Jakub Maur** zhostil v ôsmich kapitolách svojej publikácie problematiky praktickej činnosti advokátov vrátane historickej a zahraničnej komparácie.

Úvodná kapitola **Výkon advokácie ako premisa pre zabezpečenie práva na právnu pomoc** odvíja toto základné ľudské právo z vnútroštátnych, ale i medzinárodných právnych predpisov založených na multilaterálnych, resp. plurilaterálnych zmluvách. Zároveň sa venuje aj pokútnemu poskytovaniu právnych služieb – nazývanému v Českej republike „vinklaření“ – a založeniu *Nadačného fondu právnej pomoci v roku 2015*.

Obsiahlejšia druhá kapitola **Vylučnosť a nezávislosť advokátskeho stavu** sa venuje úlohám advokátskeho povolania v mechanizme justície právneho štátu vrátane pôsobenia na právne vedomie spoločnosti. Autor pri skúmaní povinností právnych zástupcov poukazuje na to, že klienti nie sú, na rozdiel od advokátov, viazaní žiadnym etickým kódexom, teda, že žiadna „*klientska etika*“ nie je ani uzákonená. Okrem vzťahov s klientom je predmetom kapitoly aj vzťah k súdom, kde advokát často vystupuje ako *amicus curiae*. Pri skúmaní právneho a etického imperatívu nezávislosti advokácie je zrejmé, že v praxi často nie je ľahké pri viazanosti právnymi predpismi ich dodržiavanie ako celku (postup *intra iure*) a to aj s ohľadom na viazanosť príkazmi klientov a finančnú nezávislosť advokátov.

Historickú a zahraničnú komparáciu postavenia advokácie tvoria state v tretej kapitole označenej **Historické medziny výkonu advokátskej profesie vo vybraných krajinách**. V rámci dejín Československa je po roku 1918 vymedzená recepcia predpisov z Rakúsko-Uhorska, kedy na 100 000 obyvateľov pôsobilo v krajine 18 advokátov, zatiaľ čo počas Prvej ČSR to bolo až 27 advokátov na 100 000 obyvateľov.

Následne autor rozoberá snahy o zavedenie princípu *numerus clausus* v advokácii i rozdelenie právnych zástupcov na ríšskonemeckých (*Rechtsanwalt*) a protektorátnych (*Advokat*) po zriadení Protektorátu Čechy a Morava. Nevynecháva ani pokus o absolútny zákaz výkonu povolania židovským advokátom, z ktorých len 2 % mohli ďalej pôsobiť v svojej profesii. Druhú svetovú vojnu prežili pritom len 4 % advokátov izraelitského vierovyznania. Ďalšie proskripcie advokátskeho stavu prišli po prevzatí moci komunistami v roku 1948, kým v roku 1937 v ČSR napr. pôsobilo 3 845 advokátov, v roku 1951 už len 570. Záver historického exkurzu predstavuje po roku 1989 kreácia Českej advokátskej komory a Komory komerčných právnikov, ktoré sa v roku 1996 zlúčili do ČAK. V prehľade nemeckej advokácie autor uviedol Nemecký advokátsky poriadok z roku 1878, ktorý vstúpil do platnosti o rok neskôr, kedy v Nemecku pôsobilo 4 000 advokátov. Tento predpis bol zmenený výrazne počas nacistického režimu Zákonom o pripustení k advokácii z roku 1933 spojeným s perzekúciou židovských advokátov a derogovaný Ríšskym advokátskym poriadkom z roku 1935. V povojnovom rozdelenom Nemecku platí v NSR od roku 1959 Spolkový advokátsky poriadok (BRAO), zatiaľčo v NDR duálne platil individuálny, alebo kolektívny výkon advokácie (v rámci advokátskych kolégií), a to až do znovu zjednotenia v roku 1990. Vo Veľkej Británii autor klasifikuje v súlade s tradičným členením advokátov na *barristerov* (v USA *lawyers*) zastupujúcich klientov pred súdmi a *solicitorov* (v USA *attorneys*) regulovaných zákonom o advokácii z roku 1729. Ženám bol pritom prístup do britskej advokácie umožnený až v roku 1918. V rámci rozširovania povinností pre budúcich advokátov najmä v oblasti právneho vzdelania v súčasnosti je na výkon advokátskej profesie v Británii vyžadovaný aspoň akademický titul bakalára.

Kapitola **Súčasný právny postavenie advokátov v justičnom systéme ČR** uvádza podmienky výkonu advokácie v Českej republike vrátane sumáru právnych predpisov platných v tejto oblasti. Spomína aj spôsoby výkonu advokácie, pričom od roku 2018 už napr. advokát nemôže ustanoviť za svojho zástupcu iného zamestnanca na účel poskytnutia právnej služby spočívajúcej v účasti na jednaní či úkone

NOVINKA

Epi docs

INTERAKTÍVNY ONLINE NÁSTROJ, S KTORÝM DOKÁŽETE
RÝCHLO A JEDNODUCHO VYTVORIŤ PRÁVNE DOKUMENTY

**EPI Docs je užitočná novinka,
ktorá funguje veľmi jednoducho:**

1. Vyhľadajte a zvolte si vhodný typ predlohy.
2. Na základe jednoduchých inštrukcií vyplňte potrebné údaje.
3. Dokument uložte v požadovanom formáte. Hotovo.

Výhody EPI Docs

- Spoľahlivosť dokumentov a bezpečnosť dát
- Rýchla tvorba a široké využitie vytvoreného dokumentu
- Opakované použitie zadaných dát
- Spoločné využívanie viacerými užívateľmi

súdu. Aktuálne už českí advokáti musia i v civilnom konaní pred najvyšším súdom nosiť talár.

V poradí piata kapitola **Vzťah advokáta a klienta ako meritórny dôvod existencie nezávislej advokátskej profesie a spôsoby jeho vzniku** v rámci autorových polemík rozlišuje záväzky prostriedkov a záväzky výsledkov pri výkone advokátskej profesie, pričom aktuálne sa týka v Českej republike takmer 10 000 advokátov. Pri posudzovaní pravidiel etiky a reklamy advokátov, napr. v súlade s rozhodnutím kárneho senátu Kárnej komisie ČAK sp. zn. K 10/97 je neprípustná propagácia služieb advokátov letákmi apod. Advokáti môžu byť v ČR ustanovení ako zástupcovia aj právnickým osobám.

Kapitola **Vznik právneho vzťahu advokáta a klienta na základe rozhodnutia orgánu stavovskej samosprávy** rozlišuje ustanovovanie advokátov ako zástupcov súdmi a určovanie advokátov pre poskytnutie právnej pomoci rozhodnutiami Českej advokátskej komory po novelizácii zákona o advokácii v roku 2018. V praxi ide o určovanie na poskytnutie orientačnej právnej porady, či orientačnej právnej porady cudzincom v detenčných alebo prijímacích zariadeniach, resp. pre poskytnutie právnych služieb.

Predposledná, najrozsiahlejšia, kapitola **Obsah vzťahu advokáta a klienta – vzájomné práva a povinnosti** sa týka praktickej problematiky výkonu advokácie. Za postulát je považovaný aj zákaz overovania pravdivosti a úplnosti informácií podaných klientom svojmu právnenému zástupcovi. Podľa rozhodnutia kárneho senátu Kárnej komisie ČAK sp. zn. K 3/98 je advokát povinný reagovať na žiadosť nového

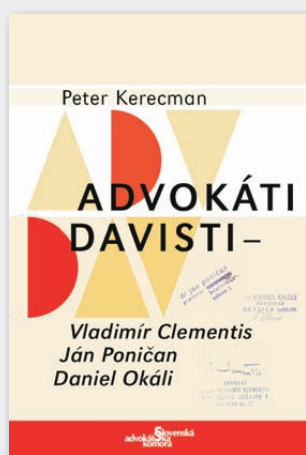
právneho zástupcu svojho bývalého klienta o podanie informácie o priebehu dovtedajšieho zastupovania. Zbavenie povinnosti mlčanlivosti sa týka o. i. aj palmárných sporov so svojím klientom, od roku 2006 zase klient môže zbaviť tejto povinnosti svojho advokáta iba písomne. Z judikatúry ESĽP je zaujímavý rozsudok z 27. apríla 2017 vo veci sťažnosti č. 73607/13 Sommer c/s NSR, podľa ktorého „Prístup OČTK k bankovému účtu advokáta a následné zhromažďovanie a ukladanie údajov z tohto účtu a ich sprístupnenie tretím osobám predstavuje zásah do práva na rešpektovanie profesného tajomstva a súkromného života advokáta v rozpore s čl. 8 Dohovoru.“ Rovnaký zásah do profesného tajomstva predstavujú prehliadky a zabavovanie dokumentov v advokátskej kancelárii v zmysle rozsudku ESĽP z 27. apríla 2017 vo veci sťažnosti č. 18603/03 André a spol. c/s Francúzsko. Čo sa týka práva advokátov na odmenu, v ČR je podielová odmena stanovená na max. 25 % z hodnoty veci, Etický kódex advokátov Európskej únie prijatý Radou európskych advokátskych komôr (*Conseil des barreaux européens*) však *pactum de quota litis* nepripúšťa. Pri priznávaní práva na náhradu trov konania zaujme uznesenie Vrchného súdu v Olomouci z 30. apríla 2009 sp. zn. 14 Cmo 83/2009, podľa ktorého k dôvodom hodným osobitného zreteľa pri nepriznaní takejto náhrady patria neexistencia ekonomických ťažkostí veriteľa v súvislosti s omeškanou platbou, či dobré majetkové pomery veriteľa – žalobcu. Pre slovenskú právnu prax je významný rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 30. apríla 2014 sp. zn. 33 Cdo 3569/2013 podľa ktorého „Advokát je oprávnený jednostranne započítať svoju pohľadávku z titulu odmeny za poskytovanie právnych služieb oproti pohľadávke klienta z titulu zmluvy o pôžičke.“ Pri poistení advokátov za škodu je minimálna poisťná suma pri výkone advokácie v rámci spoločnosti s ručením obmedzeným až 50 000 000 Kč na každého spoločníka.

Záverečná kapitola **Zánik právneho vzťahu advokáta s klientom** už bližšie konkretizuje spôsoby zániku zmlúv o poskytovaní právnej pomoci a rozdeľuje ich podľa toho, či k tomuto zániku došlo na základe podnetu klienta, alebo či iniciátorom zániku vzťahu bol samotný advokát.

Kniha *Výkon advokátní praxe* je užitočnou pomôckou nielen pre každého advokáta či advokátskeho koncipienta, no aj pre potenciálnych záujemcov o advokátske povolanie. Jej hodnota je zvýraznená podrobným venovaním sa stavu *de lege lata*, ale aj dejinným exkurzom a potenciálnymi návrhmi autora *de lege ferenda*. Za významný fakt možno bez ohľadu na profesionálnu kolegialitu uviesť skutočnosť, že sa napísania tejto knihy zhostil praktizujúci advokát, navyše s pedagogickou praxou, rozhodne pritom prekladaná publikácia môže byť námetom na bližšie venovanie sa jej parciálnym častiam zo strany ďalších autorov z právnického stavu.

JUDr. PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA

ADVOKÁTI DAVISTI – Vladimír Clementis, Ján Poničan, Daniel Okáli

Slovenská advokátska komora vydala v rámci svojej edičnej činnosti zameranej na významné osobnosti slovenského kultúrneho života z radov advokátov knihu **JUDr. Petra Kerecmana**, autora, ktorý už niekoľko rokov mapuje históriu slovenskej advokácie. Rozsiahla publikácia (460 strán) s bohatým obrazovým materiálom je k dispozícii **ZADARMO**.

V prípade záujmu kontaktujte e-mailom na adrese: darina.stracinova@sak.sk alebo ondrisova@sak.sk.

Vily advokátov na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia (4. časť)

Moderna a funkcionalizmus

*Pracovná komisia pre históriu advokácie Slovenskej advokátskej komory systematicky spracúva históriu organizácie a výkonu advokácie na našom území, tiež jej jednotlivé osobnosti, ale aj ďalšie spoločenské, kultúrne a historické súvislosti. Súčasťou činnosti pracovnej komisie je aj pravidelná účasť na konferenciách o histórii advokácie, ktorú každoročne na jeseň organizuje Výbor pre históriu advokácie Českej advokátskej komory. Za Slovensko odznelo niekoľko príspevkov a jeden sa venoval novým trendom v architektúre bývania na Slovensku v prvej polovici 20. storočia. Ponúkame v malej sérii niekoľko pohľadov na vily advokátov na Slovensku od prelomu 19. a 20. storočia **po prvú polovicu 20. storočia.***

Architektúra obydľí advokátov v prvej polovici 20. storočia je ďalším dokladom, ako advokáti prispeli k vytváraniu podoby našich miest. Vybrali sme bratislavské vily štyroch advokátov – Lengyela, Déreera, Dvořáka a Hromadu, postavené v rokoch 1929 – 1936. Ide o stavby, ktoré sú krásnym príkladom vyspelej architektúry bývania vo vtedajšom Československu, dodnes sú súčasťou reprezentačných publikácií z odboru architektúry a zaznamenali aj zahraničnú odozvu. Títo advokáti si vybrali renomovaných architektov a svojou voľbou vytvorili si moderné obydlie zodpovedajúce súdobým najnovším trendom dodnes ukazujú moderný a elegantný postoj k životu v prvorepublikovej Bratislave. Osudy advokátov aj osudy ich vil naznačujú komplikovanosť doby.

VIII.

Vila Arpáda Lengyela

Vila L – Bratislava, Podtatranského 3
Weinwurm / Vécsei, 1929

Vila advokáta Arpáda Lengyela patrí k najatraktívnejším objektom bratislavskej vilovej štvrte – svojou históriou, kvalitou architektúry i zahraničnou publicitou.

Architektúra vily nesie zaujímavé znaky: „exteriérový purizmus a interiérový exkluzívny modernizmus“. ¹ Architekti vilu hodnotia ako charakteristickú puristickú modernu – hladká fasáda a priestraný, účelne usporiadaný vnútorný priestor. ² Vilu svojho času porovnávali s brnianskou vilou Tugendhat a bola príkladom dôsledného členia vnútorného priestoru na verejnú, súkromnú a obslužnú časť. ³

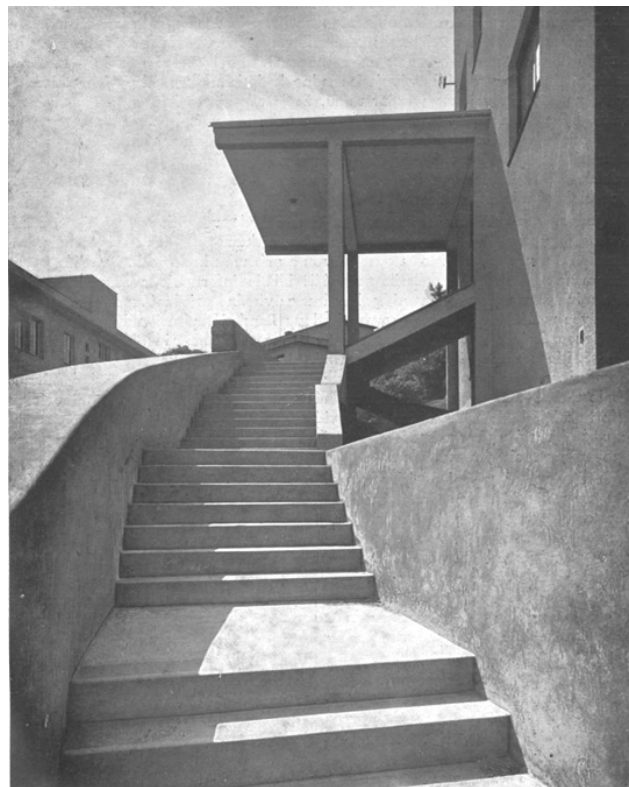
Arpád Lengyel (1882 – 1944) sa narodil v Satu Mare v dnešnom Rumunsku. Vo februári 1906 zložil v Budapešti advokátske skúšky a v marci 1906 sa stal advokátom v Brati-

slave. ⁴ V kancelárii na Michalskej 6 zamestnával viacero kopicipientov. ⁵ S manželkou Júliou, rod. Kohnovou (1888 – 1973) mali dvoch synov: Tibora a Juraja. Tibor sa stal advokátom a výrazne sa venoval aj hudbe.

Pozemok na výstavbu vily kúpili Lengyelovci v júli 1927. Autorom projektu vily je Friedrich Weinwurm a Ignác Vécsei. Lengyel si ich vybral zrejme „vdaka referenciám z prostredia miestnej židovskej komunity, pre ktorú Weinwurm pracoval

Vila Arpáda Lengyela – vchodové schodisko

(Slovenský staviteľ č. 1/1931, s. 93)

Weinwurm-Vácsey: Vila riaditeľu Dr. A. L. v Bratislave na ceste Dra F. Blohu. Freviedla fo: Ing. A. a B. Drill v Bratislave

Vila Arpáda Lengyela – vchodové schodisko

(Slovenský staviteľ č. 1/1931, s. 91)

už dlhšie“.⁶ Projekt vznikol v roku 1928, stavba bola realizovaná o rok neskôr. Vila v bratislavskej vilovej štvrti Hausbergl bola postavená ako jedna z prvých moderných budov. Dobová kritika ju vysoko ocenila: „Jemné triedenie masy, vkusné

Friedrich Weinwurm (1885 – 1942), architekt „novej vecnosti“ sa narodil sa v Borskom Mikuláši v nemecky hovoriacej židovskej rodine vlastníka tehelne. Architektúru študoval v Berlíne a Drážďanoch. Pôsobil v Budapešti a usadil sa v Bratislave. Označuje sa za predstaviteľa architektonickej avantgardy, za socialisticky orientovaného architekta a vizionára nového spoločenského poriadku.

Ateliér Weinwurm – Vécsei mal takmer 100 realizácií v slovenských mestách, najmä však v medzivojnovnej Bratislave. Weinwurmová umelecká avantgarda spočívala v novej architektonickej forme, ktorá odmietala dekoratívnosť 19. storočia a návraty k historickým slohom. Uplatňoval striedmosť, čisté línie, jednoduché objemy, hladké fasády, jednoduché okenné otvory, balkóny a terasy s jednoduchým zábradlím, ploché strechy, dekorácie len také, aké vyplývajú z charakteru materiálu a spôsobu výstavby. Dom i byt mali byť predovšetkým funkčné, interiér zveril ďalším špecialistom – spolupracoval s J. Hoffmannom a E. Schwadronom. Najvýraznejším Weinwurmovým odkazom je hromadná typizovaná bytová výstavba – bratislavský Unitas a Nová doba sú dodnes pamiatkou kolektivizovaného bývania. Štandardizácia, typizácia a unifikácia sa považovala nie za prejav opatrnej šetrnosti, ale za nevyhnutnosť doby. Faktor úspornosti sa spájal so spravodlivejším rozdeľovaním bohatstva. Ľavicovo orientovaný architekt chápal avantgardu tak, že bohaté kruhy zredukujú svoje nároky, nemajetné kruhy zvýšia svoje nároky, čím sa vyvinie typ bytu, ktorý bude zodpovedať všetkým nárokom – vecným, praktickým, estetickým – každopádne však ne-monumentálnym.

(Podrobnejšie:

Moravčíková, H.: **Architekt Friedrich Weinwurm: Nová cesta**

Moravčíková, H.: **Weinwurm Architekt/Architect**)

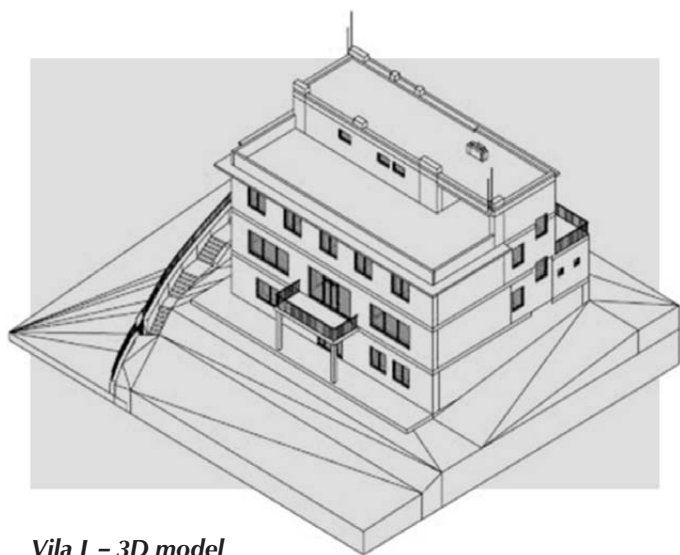
Vila Arpáda Lengyela (Vila L) – interiér

(BERKA, T. – BAHNA, J. M.: Vily nad Bratislavou, s. 399)

položenie teras, cieľuprimerané zariadenie svetelných otvorov s použitím železobetónových konštrukcií (patentové železné okná sú dielom bratislavského továrika A. Krausa), s bezvadným riešením pôdorysu, je treba túto budovu pripočítať k najmodernejším vilám nášho mesta.“⁷

„Lengyel si objednal stavbu pozoruhodných rozmerov, ktorá mala zabezpečiť bývanie pre jeho štvorčlennú rodinu a početný obslužný personál a súčasne poskytnúť primerané priestory pre spoločenský život. (...) Hlavný vstup do domu viedol cez veľkorysý dvojramenný exteriérový schodisko, v záverečnej časti krytý výraznou markízou. Vstupovalo sa priamo na zvýšené prízemie, kde sa nachádzal otvorený obytný priestor z troch vedľa seba radených miestností oddelených len sklenenými priečkami. Poschodie bolo vyhradené pre spálne.“ V čiastočne zapustenom suteréne býval správca domu a služobníctvo.⁸ Vnútorne luxusné a reprezentatívne vybavenie domu bolo zverené ďalším významným tvorcom.⁹ Lengyel si pozval dvoch viedenských architektov – Jozefa Hoffmana a Adolfa Loosa. Interiér nakoniec navrhol Jozef Hoffman (nepochybne prízemie). „Do vily sa vstupovalo cez predsieň vymalovanú v modrozelených tónoch a zariadenú lakovaným nábytkom. Trojica obytných miestností zahŕňala historickým nábytkom vybavený hudobný salón s koncertným krídlom, halu s klubovým sedením a jedáleň. Na rozdiel od salónu, ktorého steny zdobila maľba s florálnym ornamentom, boli ostatné dve miestnosti kompletne obložené platňami z orechového dreva s výrazným žilkovaním. Pozoruhodná bola najmä sedacia súprava v tlmených hnedých tónoch,“ masívny jedáleňský stôl so sedením v modrom tóne, či súprava pohárov navrhnutá Hoffmannom, vyrobených vo Viedni. Vila bola doplnená modernou záhradou.¹⁰ Hoffmann s firmou Wiener Werkstätte dodali kompletný vstavaný i mobilný interiér so zariadením i doplnkami, svetidlami, dverami, kľučkami, sanitou i obrazmi.¹¹ Tento interiér je označovaný za jeden z najväčších interiérov realizovaných na Slovensku v 20. storočí.¹²

Arpád Lengyel bol pre svoj židovský pôvod vylúčený z advokátskej komory 21. 6. 1939 a bolo mu zakázané vykonávať advokátsku prax. V januári 1942 „dostal žltú legitimáciu a od Ústredného hospodárskeho úradu pracovné povolenie vyko-

Vila L – 3D model

(Projekt KEGA (modely): 003STU-4/2016)

návať likvidátora židovského domového majetku. V septembri 1942 ušiel do Maďarska, neskôr sa vrátil do Bratislavy, kde bol v septembri 1944 zaistený. Deportovaný bol 2. 10. 1944 cez Sereď do koncentračného tábora Auschwitz, kde v roku 1944 zahynul.¹³ Po smrti Arpáda Lengyela jeho polovicu zdedili synovia Tibor a Juraj. Nový režim ponechal pôvodným majiteľom vo vile dve izby. Synovia Arpáda Lengyela vo vile žili do osemdesiatich rokov minulého storočia.¹⁴

Syn Arpáda Lengyela, právnik **Tibor Lengyel** (1908 – 1981 – v roku 1945 si zmenil meno na Ctibor Lenský), sa stal známym ako skladateľ piesní. Právo vyštudoval v Bratislave, promoval v roku 1931. Popri vysokoškolskom štúdiu sa venoval hudbe – súkromne študoval hru na klavír. Bol advokátskym koncipientom u otca a krátko u Adolfa Rosenfelda v Trnave.¹⁵ Jeho syna, Mikuláša Rosenfelda, v tom čase ako koncipienta zamestnal Arpád Lengyel. Tibor Lengyel sa v roku 1936 stal advokátom v Bratislave. V roku 1939 bol vylúčený z advokátskej komory a nesmel advokáciu vykonávať. V januári „1942 dostal žltú legitimáciu a pracoval vo Všeobecnom spotrebnom družstve, neskôr na daňovej správe v Divíne“.¹⁶ Po vojne bol krátko advokátom v Myjave (13. 3. – 1. 7. 1946), potom zmluvným právnym zástupcom Povereníctva pre sociálnu

Vila L okolo roku 1931

(SZALAY, P. a kol.: *Moderná Bratislava 1918 – 1939*, s. 191)

starostlivosť. Nastupujúci komunistický režim ho označil za ideologicky nespoľahlivého a poslal na dva roky do výroby. V rokoch 1953 – 1968 pôsobil „v Hlavnej redakcii hudobného vysielania Československého rozhlasu v Bratislave. Patril k zakladateľskej generácii skladateľov tanečnej hudby na Slovensku.“¹⁷ Zomrel v Bratislave v roku 1981. Ctibor Lenský zložil mnoho populárnych piesní, napríklad „Nebolo to náhodou, alebo tiež známu pieseň pre F. K. Veselého *Prečo sa ma nikto neopýta*.“

Dve nasledujúce vily sme vybrali pre viacnásobnú previazanosť – ich majitelia boli spoločníkmi v advokátskej kancelárii, ktorí si v rovnakom čase vybrali rovnakých architektov a v rovnakom čase si vedľa seba postavili dve vily, tieto sú však svojím charakterom úplne odlišné.

IX. Vila Ivana Déreera

Bratislava, Mudroňova 28, Merganc/Klimes, 1933

O Ivanovi Déerovi bolo už napísaného mnoho.¹⁸ Pre pripomenutie, Ivan Déer patril ku generácii slovenských advokátov, ktorí po vzniku Československa „budovali“ štruktúry nového štátu. Pôsobil ako minister s plnou mocou pre správu Slovenska (1920), minister unifikácie (1921 – 1926, 1926),¹⁹ minister školstva a národnej osvety,²⁰ minister spravodlivosti (1934 – 1938), napokon aj ako prezident Najvyššieho súdu Československa (1946 – 1948).

Ivan Déer (1884 – 1973) vykonával advokáciu v Bratislave spolu s Ivanom Markovičom, Vladimírom Trslínom a Jaroslavom Dvořákom. Podľa Tida J. Gašpara kancelária štyroch sociálnych demokratov Déer, Markovič, Trslín, Dvořák bola veľkým a výnosným intervenčným podnikom, ktorého jeden účastinár bol vždy vo vláde a robil mu teda nielen dobrú reklamu, ale i garanta. Preto sa do tejto kancelárie valil stály prúd mastných výnosných káuz.²¹

Dérerovci sa rozhodli postaviť si vilu v Bratislave, hoci Ivan Déer vtedy pôsobil ako minister v Prahe. Hodlali v nej bývať na penzii. V tom čase sa predávali staré záhrady nad bratislavským hradom vedľa výpadovky na Prahu. V júli 1929 si všetci štyria spoločníci kancelárie spolu s manželkami kúpili tri susediace pozemky do podielového spoluvlastníctva. Následne v roku 1933 si ich reálne rozdelili tak, že vznikli samostatné stavebné pozemky pre Déera a Dvořáka, zvyšok si ponechali Markovičovci a Trslínovci.

Ivan Déer

(fotograf: Langhans, Praha)
(SNK, LA, príř. č. 6309/1974)

Vila Ivana Déreera, Bratislava, Mudroňova 28

(Merganc – Klimeš 1933, realizácia 1933)

Rodina Dérerovcov vo vile v Bratislave, rok 1934

Zlava: Oľga Houdeková, rod. Štefanovičová,
Soňa Dérerová, Elena Štefanovičová, rod. Pauliny-Tóthová,
Jela Dérerová, rod. Štefanovičová a Ivan Dérer
(poskytol Zdenko Ďuriška)

Z pozemkov bol veľkolepý výhľad na mesto a z druhej strany na Dunaj.²² Hoci advokátska kancelária zamestnávala ako koncipientov synov významných architektov Jurkoviča i Harminca,²³ Dérer aj Dvořák si zvolili architekta Jindřicha Merganca. Projekt Dérerovej vily vytvoril Merganc v spolupráci s Klimešom.

Podľa požiadaviek investora vznikla konzervatívna modernistická meštianska vila. V suteréne sa nachádzala garáž, kotolňa, práčovňa, sklad, jednoizbový byt domovníka s príslušenstvom. Na prvom poschodí bola hala, obývací izba s jedálňou, pracovňa, kuchyňa, WC a na druhom poschodí spálňa rodičov, spálňa dcéry, spálňa syna, kúpeľňa, hosťovská izba, balkón do ulice a terasa do záhrady.²⁴

Dérer vo svojej vile napokon nikdy trvalo nebyval a prišiel o ňu. Najprv mu ju zabavil Slovenský štát. Po mníchovskej dohode Dérer s rodinou žil v Prahe a stratil slovenské občianstvo. Advokátska komora v Bratislave ho pre nepreukázanie domovskej príslušnosti na Slovensku vymazala zo zoznamu advokátov.²⁵ Dérer požiadal o zápis do zoznamu advokátov Advokátsku komoru v Prahe, avšak tá jeho žiadosť nikdy nevybavila.²⁶ Dérerova vila prepadla štátu uznesením Komisie pre veci politických zbohatlíkov v marci 1941. Dérerovi sa podarilo dosiahnuť zrušenie rozhodnutia Krajským súdom v Bratislave v auguste 1941, nakoniec však vila prepadla štátu ďalším rozhodnutím komisie v decembri 1941. Prepadnutie sa vzťahovalo na vilu aj na celý jeho majetok a majetok jeho manželky.²⁷ Po vojne bola vila Dérerovcom v máji 1948 vrátená, avšak nie nadhlo. V roku 1955 bol Ivan Dérer odsúdený pre neoznámenie trestného činu, ktorého sa dopustil tým, že mal vedomosť o existencii protištátnej skupiny sociálnych

demokratov, no neoznánil to štátnym orgánom. Najvyšším súdom v Prahe bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní tri a pol roka a zároveň bolo vyslovené prepadnutie celého majetku obvineného, strata čestných práv občianskych na päť rokov.²⁸ Proti rozsudku odvolanie nebolo prípustné. Polovica domu na Mudroňovej ulici prepadla štátu, druhú polovicu manželka Ivana Déreera predala.²⁹ Ivan Dérer bol prepustený z väzenia na základe amnestie prezidenta Zápotockého. Rehabilitovaný bol až po smrti, v roku 1990.³⁰

**X.
Vila Jaroslava Dvořáka**

(Bratislava, Mudroňova 26, Merganc/Klimeš, 1933)

Je pozoruhodné, že od rovnakých tvorcov a v rovnakom období Dvořákovci „získali“ úplne iný štýl bývania ako Dérerovci. Azda aj bývanie prezrádza vnútorný charakter týchto dvoch významných advokátov – Dérerova striedmosť a konzervatívnosť a Dvořákova odvaha experimentovať s najnovšími trendmi. Tak či onak, Dvořákova vila patrí k najvýraznejším funkcionalistickým stavbám tohto druhu na Slovensku a je zaradená do zoznamu národných kultúrnych pamiatok.

Jaroslav Dvořák (1894 – 1963) pochádzal z Brna, právo začal študovať vo Viedni, ale po dvoch rokoch narukoval. Po smrti otca a vzniku Československa sa prihlásil do štátnej administratívy na Slovensko. Bol pridelený do Myjavy ako zástupca okresného náčelníka, zároveň pokračoval v štúdiu práva na Karlovej univerzite v Prahe a po dvoch rokoch promoval ako doktor práv.³¹ Stal sa členom sociálnodemokratic-

kej strany. Do advokácie vstúpil v roku 1922 ako advokátsky koncipient Jána Krnu v Myjave. Keďže Ján Krno prijal miesto verejného notára v Bratislave a svoju advokátsku kanceláriu zatvoril,³² Dvořák stratil koncipientske miesto. Zamestnanie mu ponúkol Ivan Dérer v Bratislave. Dvořák mal v úmysle byť v budúcnosti advokátom v Myjave, pretože Krno mu prenechal byt i kanceláriu so zariadením a nevybavenými vecami, ktoré mal neskôr prevziať.³³ Napokon však Dérerovu ponuku prijal a bol uňho koncipientom až do roku 1924,³⁴ keď sa stal advokátom. Jeho šéfovia – Dérer a Markovič – mu ponúkli spoločníctvo v kancelárii. Pretože obaja boli zaneprázdnení politickými záležitosťami, bol pracovne vyťažený.³⁵

Jaroslav Dvořák sa v roku 1924 zosobášil s Ľudmilou, rod. Šimonovičovou (1900 – 1984) – spisovateľkou Zuzkou Zguriškou. Spočiatku bývali v trojizbovom byte v novostavbe na rohu Palisád a Čelakovského ulice.³⁶ Po rozdelení spoločných pozemkov pri bratislavskom hrade medzi spoločníkmi kancelárie v roku 1933 Dvořákovci získali pozemok v susedstve Dérerovcov. Dvořákovcom na stavbu požičala peniaze v septembri 1933 Mestská sporiteľňa.³⁷

Architekt Jindřich Merganc spoločne s Otomarom Klimešom vytvorili pre Dérerovu i Dvořákovu vilu projekty v rovnakom čase, obe sa súčasne stavali a obe získali 27. 12. 1933 povolenie na užívanie.

Intelektuáli a bohémi Jaroslav Dvořák a Zuzka Zguriška boli pri projektovaní vily aktívni. Zachované výkresy nesú stopy po zásahoch do koncepcie, pri ktorých od architekta žiadali odvážnejšie riešenie. Veľkokorýse priestorové riešenie umožnila kombinácia železobetónového skeletu a muriva. Väčšinu pôdorysu zaberá veľká členitá hala cez dve poschodia. Okno, ktoré ju na prvom poschodí osvetľuje, vytvára na hlavnej fasáde charakteristický horizontálny pás. Spolu s ďalšími oknami dáva vzhľad vily funkcionalistický ráz.³⁸ V suteréne sa nachádzala garáž, sušiareň prádla, práčovňa, sklad a dvojizbový byt s kúpeľňou. Na prízemí je jedáleň, sieň, pracovňa, kuchyňa, slúžkovská izba, WC, špajza a krytá terasa. Na prvom poschodí sa nachádza spálňa rodičov, izba detí, hosťovská izba, komora, kúpeľňa, terasa a balkón.³⁹ Kruhové

Jaroslav Dvořák
(SNK, LA, sign. SD 120/14)

Zuzka Zguriška

Vila Jaroslava Dvořáka, Bratislava, Mudroňova 26
(SZALAY, P. a kol.: *Moderná Bratislava 1918 – 1939*, s. 192)

schodisko pokračuje až na strechu, kde je výstup na terasu s výhľadom na mesto i Dunaj. Konštrukčným jadrom vily sú štyri železobetónové stĺpy, ktoré oslobodzujú pôdorys od schémy tradičného dvojtraktu a umožňujú voľnú priestorovú a dispozičnú skladbu interiéru.⁴⁰ V záhrade zostalo zachovaných dvanásť starých stromov. Dvořákovci si záhradu terasovite upravili a postavili v nej bazén pre deti. Dom mal hlbokú pivnicu vytesanú v skale, ktorá cez vojnu slúžila ako kryt. Nábytok bol prevažne vstavaný do stien.⁴¹

Vila Jaroslava Dvořáka je jednou z najlepších súdobých vil na Slovensku,⁴² je ojedinelým výrazným príkladom corbusievskej „bielej“ vily na Slovensku, patrí medzi „zrelé funkcionalistické diela, ktoré kultivovaným spôsobom stavajú na výtvarných moderného koncipovania priestoru a súčasne sa dokážu držať praktickej účelnosti“.⁴³

Architekt **Jindřich Merganc** (1889 – 1974) pôvodom zo Žamberku v Čechách, bol významným predstaviteľom medzivojnovkej moderny. Študoval v Prahe na UMRUM a na AVU. Do Bratislavy prišiel po prvej svetovej vojne, najprv pracoval na ministerstve verejných prác a v roku 1923 si s Otomarom Klimešom založil projekčnú kanceláriu. V Bratislave na Mudroňovej ulici a v jej okolí zrealizoval do roku 1938 viac než 20 rodinných domov a vil, z nich niekoľko i pre advokátov a sudcov. V roku 1930 v spolupráci s Dušanom Jurkovičom vytvorili projekt Sanatória MUDr. Kocha na Partizánskej ulici v Bratislave.

(Podrobnejšie: Berka, T. – Bahna, J. M.: *Vily nad Bratislavou*)

Zuzka Zguriška bola veľkou múzou svojho prostredia a zrejme aj predlohou jednej z postáv v diele *Život s Laurou* advokáta a spisovateľa Ivana Horvátha.⁴⁴ Vilu často navštevoval Vladimír Clementis, s ktorým sa Dvořákovci priatelili a priatelili sa ej s jeho manželkou Lídou, ktorá v Bratislave študovala spev. Istý čas počas vojny oproti cez ulicu býval Laco Novomeský. U Dvořákovcov sa stretávali tiež maliari –

Vila Ivana Déreera, Bratislava, Mudroňova 28, interiér – súčasný stav

(BERKA, T. – BAHNA, J. M.: *Vily nad Bratislavou*, s. 446 a Archív Pamiatkového úradu SR)

Exteriér – súčasný stav

(Archív Pamiatkového úradu SR)

Ján Želibský, Cyprián Majerník, Ján Mudroch, Petej Matejka, Vincent Hložník (ktorého volali Vincent van Hloh).⁴⁵

Jaroslav Dvořák vykonával advokáciu aj cez vojnu. Po odchode Déreera a Markoviča do Čiech ostali v kancelárii advokáti Dvořák s Trslínom a koncipient Branislav Šimonovič, brat Zuzky Zgurišky. Medzi oba domy spadla bomba, na Dvořákovej vile vyrazila okno v kuchyni.⁴⁶ Na konci vojny ubytovali vo vile veliteľa dunajskej flotily, ruského kontraadmirála N. G. Chološťakova. Vila mala dve schodiská – to dôstojnejšie cez halu ponechali kontraadmirálovi a majitelia používali zadné točité schody. Pripomína to pamätná tabuľa na hlavnej fasáde (B. Bohunický a E. Schiller, 1962).⁴⁷

Jaroslav Dvořák bol advokátom do septembra 1945, keď požiadal o výmaz zo zoznamu advokátov, pretože nastúpil v Prahe na úrad predsedníctva vlády. Neskôr za ním do Prahy pricestovala natrvalo aj manželka. Syn Tomáš ostal v Bratislave, kde študoval právo a ostal bývať vo vile. Jaroslav Dvořák pôsobil vo funkcii prezidiálneho šéfa predsedníctva vlády, od roku 1947 ako vedúci odboru ministerstva zahraničných vecí. V Prahe boli Dvořákovci v kontakte s Vladimírom Clementisom i Teom Florinom. Dvořákovci dali vilu k dispozícii Akadémii vied na ubytovanie jej zamestnancov⁴⁸ a štát im ju nakoniec nechal. V roku 1963 vilu nadobudli vnúchatá Kristína a Martin, ktorí ju predali. Od roku 2010 bola v rekonštrukcii a v súčasnosti využíva súkromná firma.⁴⁹

Poznámky

- BERKA, T. – BAHNA, J. M.: *Vily nad Bratislavou*. Bratislava : Marenčin PT, 2013, s. 396.
K zahraničnej publicite viac tamtiež – prof. Sekler z Harvardu vilu zaradil do veľkej monografie Jozefa Hoffmanna.
- DULLA, M. – MORAVČÍKOVÁ, H.: *Architektúra Slovenska v 20. storočí*. Bratislava : Slovart, 2002, s. 96, 353.
- JAROŠ, A.: *Bratislavské vily z medzivojnového obdobia a ich premeny v čase*. Monument revue, č. 2, 2018, s. 40.

4 Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, Matrika advokátov, zv. I, s. 144.

5 Eugena Forbátha (v r. 1921), Eugena Weisza (1931), syna Tibora Lengyela (1930 – 1932, 1934 – 1936), Mikuláša Rosenfelda (1932 – 1933), Teodora Sommera (1934 – 1937).

6 MORAVČÍKOVÁ, H.: **Friedrich Weinwurm**. Bratislava : Slovart, 2014, s. 138.

7 Nová vilová štvrť v Bratislave. In: *Slovenský staviteľ* 1/1931, s. 91.

8 Dielo v pozn. 6, s. 138 – 142.

9 Dielo v pozn. 1, s. 396.

10 Dielo v pozn. 6, s. 142.

11 Dielo v pozn. 1, s. 397.

12 Dielo v pozn. 3, s. 41.

13 SULAČEK, J.: **Právníci práva zbavení**. Zv. II. Bratislava : SNM, 2015, s. 94.

14 Dielo v pozn. 1, s. 397.

15 Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, Matrika osnovníkov, zv. II, s. 120.

16 Dielo v pozn. 13, s. 94.

17 Dielo v pozn. 13, s. 94; Advokátska komora v Bratislave, Matrika advokátov, zv. III, s. 439.

18 Napr.: PEKNÍK, M. a kol.: **Dr. Ivan Dérer – politik, právnik, publicista**. Bratislava : Ústav politických vied SAV a VEDA, vydavateľstvo SAV, 2010; RÝDL, K.: **Dérer a československé meziválečné školství**, s. 389 – 402; VRÁBEL, F.: **Ivan Dérer a niektoré problémy v školstve I. ČSR (1918 – 1938)**, s. 403 – 424; SOKOLOVÁ, M.: **Miesto a úloha Ivana Déreera vo vývoji evanjelického a v cirkevného života v medzivojnovom období**, s. 477 – 494 (všetky tri príspevky v uvedenej publikácii Pekníka) In: OROSOVÁ, M.: **Kultúrna politika v období prvej Československej republiky a kompetencie Ministerstva školstva a národnej osvety v oblasti kultúry a národnej osvety**. Dizertačná práca. Filozofická fakulta UK Bratislava, 2018.

Osobitne advokáti: KEREČMAN, P.: **Naša advokácia. História a zaujímavosti. Významní slovenskí advokáti. Ivan Dérer. nasaadvokacia.sk/derer.html**; KEREČMAN, P.: **Ivan Dérer, slovenský advokát, československý minister**. Bulletin slovenskej advokácie č. 11/2018, s. 62, č. 12/2018, s. 58, č. 1-2/2019, s. 88.

- 19 V rokoch 1921 – 1922 a 1926 bol ministrom pre zjednotenie zákonov a unifikáciu správy.
- 20 „Po jesenných voľbách v roku 1929 a páde desiatej vlády občianskej koalície nastúpil do ministerského kresla sociálny demokrat JUDr. Ivan Dérer (1884 – 1973). Bol vôbec najdlhšie pôsobiacim ministrom školstva a národnej osvety, rezort spravoval vyše troch rokov, od 7. 12. 1929 do 29. 10. 1932 ako člen 11. Udržalovej vlády širokej koncentračnej koalície a následne v 12. Vláde širokej koalície s premiérom Janom Malypetrom do 14. 2. 1934.“; In: OROSOVÁ, M.: **Kultúrna politika v období prvej Československej republiky a kompetencie Ministerstva školstva a národnej osvety v oblasti kultúry a národnej osvety**. Dizertačná práca. Filozofická fakulta UK Bratislava, 2018.
- 21 GAŠPAR, T. J.: **Pamäti II**. Vydavateľstvo spolku slovenských spisovateľov : Bratislava, 2004, s. 48.
- 22 ZGURIŠKA, Z.: **Strmou cestou**. Československý spisovateľ : Praha, 1976, s. 163.
- 23 Jurkovič aj Harminc projektovali i stavby na súkromné bývanie, aj pre advokátov. Napr. Harminc vytvoril projekty prestavieb vily advokáta Pavla Fábryho v Bratislave na Godrovej ul., projekt vily advokáta Emila Stodolu v Lipt. Sv. Mikuláši a projekt prestavby jeho vily na Lermontovovej ul. v Bratislave.
- 24 Plán na stavbu rodinného domu pre p. ministra Dr. Ivana Dére- ra v Bratislave na Mudroňovej ulici. 1933, Architekti Merganc – Klimeš. Archív mesta Bratislava, fond Mestský notársky úrad v Bratislave.
- 25 vládne nariadenie č. 33/1939 Sl. zák. o prevádzaní advokátskej praxe v znení vládneho nariadenia č. 176/1939 Sl. zák.
- 26 ŠUCHOVÁ, X.: **Dérer v protektoráte**. In.: Pekník, M. a kol.: Dr. Ivan Dérer – politik, právnik a publicista. Veda : Bratislava, 2010, s. 503.
- 27 OTTOVÁ, E.: **Ivan Dérer**. In.: Právnicki na Univerzite Komenského v Bratislave. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK : Bratislava, 1996, s. 180 – 181.
- 28 Faximile výroku uverejnené napr.: Jančíga, R., Jahelka, T. (eds.): Ivan Dérer: K diskusi o čechoslovakizme. Communio Minerva, 2015, s. 94.
- 29 Podľa spomienok vnuka Ivana Dére- ra, Víta Černého. Jančíga, R., Jahelka, T. (eds.): Ivan Dérer: K diskusi o čechoslovakizme. Communio Minerva, 2015, s. 102.
- 30 KMEŤ, N.: **Déerov politický proces v roku 1954**. In.: Pekník, M. a kol.: Dr. Ivan Dérer – politik, právnik a publicista. Veda : Bratislava, 2010, s. 618.
- 31 Dielo v pozn. 22, s. 82 – 85.
- 32 GAJDOŠOVÁ, M.: **Nová organizácia notárstva na Slovensku po vzniku Československa**. Ars notaria, 2/2019, s. 7.
- 33 Dielo v pozn. 22, s. 111 – 112.
- 34 Biografický lexikón Slovenska II. SNK, Martin, 2004, s. 401 – 402.
- 35 Dielo v pozn. 22, s. 132.
- 36 Dielo v pozn. 22, s. 126, 130, 131, 163.
- 37 Dielo v pozn. 22, s. 163.
- 38 DULLA, M. – MORAVČÍKOVÁ, H.: **Architektúra Slovenska v 20. storočí**. Bratislava : Slovart, 2002, s. 104.
- 39 Plán na stavbu rodinného domu pre p. Dr. Jaroslava Dvořáka a manželku v Bratislave na Mudroňovej ulici, 1933, Architekti Merganc – Klimeš; Archív mesta Bratislava, fond Mestský notársky úrad v Bratislave.
- 40 Dielo v pozn. 1, s. 445.
- 41 Dielo v pozn. 22, s. 163, 205, 226.
- 42 SZOLGAYOVÁ, E.: **Vila doktora Dvořáka**. Architektúra a urbanizmus, č. 1-2/1995, s. 121 – 123.
- 43 DULLA, M. – MORAVČÍKOVÁ, H.: **Architektúra Slovenska v 20. storočí**. Bratislava : Slovart, 2002, s. 104, 375.
- 44 Ľudmila Dvořáková, rod. Šimonovičová, umeleckým menom Zuzka Zguriška, nar. v r. 1900 v učiteľskej rodine v Myjave, študovala v Myjave, v Modre, v Himmelkrone (Bavorsko), neskôr na učiteľskom ústave v Hódmezővásárhelyi (Maďarsko) a učiteľskom ústave v Subotici (Srbsko), maturovala v r. 1920 v Ústave ke vzdělání učitelek v Brne. V r. 1920 – 1924 pracovala ako učiteľka na Myjave. V r. 1924 sa vydala za advokáta Jaroslava Dvořáka a presťahovala sa do Bratislavy. Venovala sa rozhlasu i divadlu, vystupovala aj v Slovenskom národnom divadle. Počas druhej svetovej vojny vyštudovala filozofickú fakultu Slovenskej univerzity v Bratislave, odbor filozofia a dejiny umenia. V r. 1945 sa presťahovala s manželom do Prahy. V r. 1949 – 1951 pracovala na Barrandove ako filmová scenáristka, potom sa venovala literárnej činnosti. Zomrela v r. 1984 v Prahe.
- 45 Dielo v pozn. 22, s. 164, 198, 225.
- 46 Dielo v pozn. 22, s. 213.
- 47 Aktualizačný list NKP – Bratislava, Mudroňova 26, vila a pamätná tabuľa, č. ÚZPF 131/1-2 (rkp.). Spracovali: Ján Mackovič, Peter Baxa, Miriam Glejteková, KPÚ Bratislava, 2012. Archív PÚ SR.
- 48 Dielo v pozn. 22, s. 230, 239.
- 49 Aktualizačný list NKP – Bratislava, Mudroňova 26, vila a pamätná tabuľa, č. ÚZPF 131/1-2 (rkp.). Spracovali: Ján Mackovič, Peter Baxa, Miriam Glejteková, KPÚ Bratislava, 2012. Archív PÚ SR; FOTO: Ján Mackovič, 2012; Archív PÚ SR, Zbierka výskumných správ, inv. č. T 3869. Bratislava, Mudroňova 26, návrh na vyhlásenie za kultúrnu pamiatku.; Archív PÚ SR, Zbierka digitálnych fotografií, inv. č. DF 326. Bratislava, Mudroňova 26, KPÚ Bratislava, 2012.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

PF UK Bratislava

Už vám neuniknú žiadne informácie!

Dôležité informácie a aktuality z diania v advokácii a na komore nájdete na našich sociálnych sieťach:

www.facebook.com/advokatinavasejstrane

pridajte sa do uzavretej skupiny pre advokátov
Advokáti spolu - SAK

www.linkedin.com/company/sak-sk

sledujte aj našu oficiálnu stránku na profesnej
sieti LinkedIn

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE platný od 15. júna 2020

Charakteristika

Bulletin slovenskej advokácie je **odborný recenzovaný časopis pre právnu vedu a prax** vydávaný Slovenskou advokátskou komorou.

V tlačenej podobe je distribuovaný do všetkých advokátskych kancelárií na Slovensku, poslancom NR SR, na súdy a ďalšie inštitúcie.

V elektronickej podobe je zasielaný advokátom s pozastavenou činnosťou, ako aj budúcim advokátom – advokátskym koncipientom.

Mesačný náklad je 5 000 ks, spolu s elektronickej podobou **zasahuje takmer 8 000 osôb**. Z marketingového hľadiska je *Bulletin slovenskej advokácie* **najväčším právnickým médiom s dobre definovanou cieľovou skupinou**.

Špecifikácia

Periodicita: mesačník (8 čísel + 2 dvojčísla)

Náklad: mesačne 5 000 ks výtlačkov + 3 000 ks zasielaných elektronickej

Formát: A4 (210 × 297 mm)

Rozsah: 64 – 96 strán + obálka

Ceny inzercie

Vnútorne strany

– vid' obrazové schémy

2./3. strana obálky – 1 000 eur

rozмеры: 210 × 297 mm

(+ 3 mm dookola na orez)

Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

4. strana obálky – 1 400 eur

rozмеры: 210 × 297 mm

(+ 3 mm dookola na orez)

Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

Vkladaná inzercia – 0,15 eura/ks

Ide o distribúciu inzerentom dodaných tlačovín spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je A4.

Špeciálny inzerát – 17 eur

Výlučne pre advokátov a advokátske kancelárie, ktorého účelom

je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku, má jednotnú úpravu a rozmer štvrtiny strany (kvadrant).

Inzerát pre koncipientov/ky,

ak si hľadajú prácu v AK – zadarmo

Riadková inzercia sa neuvěřňuje.

Zľavy z opakovania

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %

a sú zmluvné, pre množstevné zľavy sa informujte na ondrisova@sak.sk alebo telefonicky: **02 204 227 28**.

Podklady

v elektronickej podobe musia byť definitívne spracované pre tlač vo formátoch EPS, PDF, JPG, TIF... a spĺňať **technické parametre:**

nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť CMYK, texty v krivkách. Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok.

Materiál na vkladajú inzerciu si zabezpečí inzerent a doručí ho na adresu, ktorú mu oznámi redakcia. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu podkladov.

Osmina strany
83 x 58 mm (š x v)

čb 50 eur
cmyk 100 eur

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 100 eur
cmyk 200 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
174 x 58 mm (š x v)

čb 100 eur
cmyk 200 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 400 eur
cmyk 800 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 400 eur
cmyk 800 eur

